Ion Tobă-Hatmanu

Jurnal de război și de pace. Memorialul din Siberia

îngrijirea ediției; cronologie; cuvânt-înainte și note
de Dan Gîju

'Editura 'Favorit
București

Foto coperta 1: Ion Tobă-Hatmanu, Berlin, 1944, colecția Dan Gîju.
Foto coperta 4: Acuarele comandate de Ion Tobă artistei vest-germane Edith Marx, special pentru ilustrarea memoriilor sale din Gulag (arhiva CNSAS, Dosar Informativ 233798, voi. 6).

Copertă, layout & corectură: Pușa POPA

colecția *MILITARI și DESTINE*

Editura 'Favorit© 2018

CREDITE FOTO: Arhiva Dan Gîju și CNSAS.

e-mail: editura.favorit@yahoo.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TOBĂ-HATMANU, ION
Jurnal de război și de pace : memorialul din Siberia / Ion Tobă-Hatmanu ; îngrijirea ed., cronologie, cuv. înainte și note: Dan Gîju. - București: Favorit, 2014
ISBN 978-606-93809-1-8
I. Gîju, Dan (ed. ; pref.)
821.135.1-94

CRONOLOGIE

1903, 10 iulie - la Filiul, plasa Vizirul, județul Brăila, într-o familie de oameni modești, se naște Ioan Tobă[1], fiul lui Dumitru (subofițer) și al Anettei (casnică).

1910-1914-Urmează Școala primară din localitatea Mărășești.

1914- Intră, cu examen, la Liceul militar „D.A. Sturdza" din Craiova (absolvit în 1923). în anii de liceu obține mai multe premii I la fond și la săritura în lungime. Este pasionat de jiu-jitsu. Printre instructorii de care-și va aminti cu recunoștință, mai apoi, s-au numărat sublocotenentul Ion lonescu-Râmnic și căpitanul Gheorghe Stavarache-Cerna.

Una dintre primele imagini ale lui Ion Tobă ca elev de liceu militar, aici alături de sora (Elena) și de mama sa.

1916 - Ia parte, în calitate de cercetaș, la Războiul de Reîntregire.

1918, 7 iulie - Prin înaltul Decret nr. 1744, cercetașului Tobă D. Ioan, „fost la Comandamentul Marei Legiuni a Cercetașilor, i-a fost conferită de către Majestatea Sa

[1] Cunoscut și ca Ion Tobă Hatmanul, cu sau fără cratimă între numele de familie și renume. în ce ne privește, propunem și generalizăm în lucrarea de față varianta Ion Tobă-Hatmanu, așa cum figura pe cărțile de vizită comandate în ultima parte a vieții sale și cum, de altfel, este săpat inclusiv pe piatra de marmură de la mormântul său, din cimitirul bisericii „SE Treime" Schei-Tocile, municipiul Brașov. Satul Filiu - sau Filiul, cum figurează în *Memoriul original* (dosarul de cadre) al ofițerului Ion Tobă, păstrat în Arhivele Militare Pitești - este dispărut (la inundațiile din 1970). în unele documente însă, Tobă apare că s-ar fi născut în comuna Zăvoaia, județul Brăila.

Prima decorație.

Regele «Crucea Comemorativă a războiului 1916-1918» fără barete." Este prima și între cele mai prețioase decorații pentru viitorul ofițer de cavalerie de mai târziu, obținută datorită faptului că, desemnat fiind de prefectul Galaților, recitase cu mare elan o poezie patriotică în fața Misiunii militare franceze, condusă de generalului H. Berthelot, cu ocazia vizitei efectuate de către aceasta în oraș.

1923-1925 - Elev în Școala Pregătitoare de Ofițeri de Cavalerie „Regele Ferdinand I" din Târgoviște, pe care o va absolvi cu media generală 7,47, clasându-se al 10-lea din 44, cele mai mari note (de 9) obținându-le la Psihologie și pedagogie, Educație militară, Scrimă și agerimi diverse, Exerciții militare și trageri. în *Foaia calificativă* pentru anul școlar 1924-1925, comandantul său de escadron, căpitanul D. Dămăceanu, consemna: „Element prea bun. Inteligent, vioi, disciplinat și foarte de încredere, autoritar în comandă și chiar sever atunci când trebuie. Ambițios în extrem, sincer. încalecă foarte bine. Ireproșabil executant Foarte priceput în aplicații, unde s-a evidențiat, dând dovadă de judecată sănătoasă. Perseverent Atitudine impunătoare. Instructor ireproșabil."[1]

Sublocotenentul Ion Tobă.

1925, 1 iulie - Avansat la gradul de sublocotenent de cavalerie și repartizat in Regimentul 2 Roșiori, comandat de colonelul Alexandru Filitti.

1926,17 ianuarie - Pedepsit cu patru zile de arest sever, de către comandantul regimentului, întrucât „nu și-a achitat o

[1]UM 02405 Pitești, fond nr. Ct Reg. Ploiești, dosar nt 320, fila 5.

datorie la un restaurant, deși își luase angajamentul de a plăti". 29 *ianuarie* - Pedepsit cu alte patru zile de arest sever fiindcă a bătut și a băgat la închisoare un creditor care venise să reclame „că îi datorește parale și nu le-a achitat"[3]. De-a lungul carierei sale, va mai fi pedepsit cu arest și pentru alte fapte.

1927,1 aprilie -în Foaia calificativă pe ultimele șase luni, comandantul de regiment, colonelul Al. Filitti, nota oarecum surprins: „în timpul din urmă, acest ofițer s-a schimbat cu totul, dând dovadă că este lipsit de orice educațiune, având în societate un comportament care a lăsat foarte mult de dorit. Dezechilibrat în cheltuielile sale. A avut comanda unui pluton pe care l-am găsit cu prilejul inspecției făcute în luna martie a.c. bine instruit. Ofițer care trebuiește condus, apt a se transforma în bine.''[4] Din 7 aprilie 1927 va fi mutat la Regimentul 11 Călărași, din Brigada XI Călărași, a colonelului Rădulescu.

1928, 12 ianuarie - în garnizoana Tecuci, are loc nunta sublocotenentului Ion Tobă cu domnișoara Clemence Banu (n. 24 ianuarie 1907 în Tecuci, fiica lui Gheorghe și Profira). *Iulie* - încheie detașarea (începută în septembrie 1927) la Școala Specială și Centrul de Instrucție al Cavaleriei din Sibiu, cu media 6,82, al 26-lea din 43 de absolvenți.

Clemence și Ion Tobă.

Comandantul școlii, colonelul Alesandrescu, nota între altele: „Educația lasă de dorit, purtarea mediocră".[3] Concluzia la finele anului era aceea că, totuși, „promite a deveni un bun ofițer".[6]

1929, 25 martie - La Gherla (Cluj), vine pe lume Camelia-Maria Tobă, unica fiică a lui Ion și Clemence Tobă. *31 octombrie* - în *Foaia*

---

* *Ibidem,* £ 8.

[4] *Ibidem.*

[s] *Ibidem,* £ 11.

[6] *Ibidem,* £ 13.

calificativă la zi, pe ultimul an, comandantul regimentului 11 Călăraşi, colonelul Emil Ceaur Aslan, nota: „Din lipsă de cadre, in calitate de sublocotenent mai vechi, i-am încredinţat comanda Escadronului VI. [...] Conduce cu autoritate. Unitatea sa a dat rezultate mulţumitoare la diferite inspecţii ce am făcut. Nu destul de serios, aceasta datorită tinereţii şi lipsei de experienţă. Cred că în viitor va ţine cont de sfaturile ce i le-am dat şi-şi va corija defectele. [...] Bine condus, poate deveni un ofiţer de nădejde,"[7] O impresie bună despre el are şi comandantul Brigăzii 2 Cavalerie, colonelul Ilie Antonescu.

1930,*1 aprilie*-Mutat, la cerere, la Depozitul de remontă Samoşcheş, unde, între atribuţiunile specifice ofiţerului cu cazarmarea, în calitate de comandant de escadron se va „ocupa îndeaproape" de instrucţia gradaţilor şi a „copiilor călăreţi".

1931, 10 mai - înaintat la gradul de locotenent. *31 octombrie* - în *Foaia calificativă,* comandantul unităţii, colonelul Dengel, aprecia: „Ofiţerul are mult interes pentru sport. Pregătirea câmpului de raport, pentru concursul hipic Pâncota, care a fost aranjat de Depozit, l-a făcut în mod ireproşabil. Locotenentul Tobă a prezentat la acest concurs doi remonţi dresaţi de dânsul, câştigând premiul I. La concursul hipic Arad a câştigat premiul de dresaj şi un premiu la sărituri. Deşi ofiţerul încalecă personal bine, totuşi îi lipseşte încă simţul şi priceperea pentru tratarea remonţilor, pe care îi menajează prea puţin."[8]

1932 - La Pâncota se înfiinţează Centrul de dresaj pentru caii ofiţereşti, în subordinea Depozitului de Remontă Somoşcheş, dar cum pentru acest lucru nu se pun la dispoziţie fonduri financiare, în calitatea sa de ofiţer cu cazarmarea, Tobă are prilejul să se afirme prin transformarea unei vechi fabrici dezafectate într-un manej închis foarte bun, fără de care „existenţa centrului ar fi rămas iluzorie". Tot acum, la concursul hipic al Clubului Arad, Tobă a câştigat premiile I şi al II-lea la dresaj şi câte un premiu special la sărituri şi curse, „arătând că posedă aptitudini foarte dezvoltate la toate ramurile sportului ecvestru". Din această perspectivă, constata colonelul Dengel, „pot să caracterizez pe ofiţer ca un perfect ca-

[7] *Ibidem,* f. 15.

* *Ibidem, L* 17.

Tobă, un *mare campion la echitații.*

valerist care, cu siguranță, și la celelalte ramuri de instrucție nu va rămâne înapoi la regiment."[9]

1933, 1 octombrie - Mutat, Ia cerere, la Regimentul 6 Roșiori, o lună mai târziu fiind detașat Ia Centrul de dresaj Pâncota. între timp, mai câștigase un premiu I la Arad, la curse de garduri și, aspect încă întâlnit în epocă, duleurile nefiind interzise, „un incident de caracp^^ care s-a petrecut între dânsul și medicul veterinar a fost rezolvat pe calea armelor."[10]

1934, S octombrie - La finele cursului de instructori pentru reprize de remonți de la Centrul de dresaj Pâncota, directorul remontei, colonelul F. lacob, și membrii comisie de examinare, apreciază că Ion Tobă „și-a însușit frumoase cunoștințe teoretice despre cal și călărie și a pătruns bine metoda de dresaj ce a urmat la centru", de acum înainte putând „conduce la bune rezultate dresajul unor reprize de remonți[0].[11]

1937, 31 octombrie - Ajuns la escadronul de mitraliere ca subaltern, cel supranumit mai târziu Hatmanu dovedește bunăvoință și încearcă să se pună la punct și cu această armă, comandantul Regimentului 6 Roșiori, colonelul Stamatopol, care până atunci avusese numai cuvinte de apreciere la adresa lui, observând însă că „locotenentul Tobă mai are obiceiul de a bea, când își pierde în bună parte judecata și devine în situații neplăcute pentru camarazi, mai ales când sunt și soțiile lor [de față]. Este un ofițer nu prea serios, veșnic cu datorii, de multe ori se lasă reclamat. Așa că, acest ofițer, dacă are unele calități, câteodată îi sunt acoperite de greșelile de mai sus și îi strică. Are nevoie de a fi sub controlul șefilor ca să poată da ceva"[12].

1938, 24 ianuarie - înaintat la gradul de căpitan, Tobă comandă Escadronul 5 al Regimentului 6 Călărași, cu garnizoana la Focșani, poziție

[9] *Ibidem,* f. 18.
[10] *Ibidem,* £ 19.
[11] *Ibidem,* f. 20.
[12] *Ibidem,* f. 24.

din care câştigă iar premiul I la concursul de călărie de la Braşov, din acest punct de vedere „făcând cinste regimentului". De altfel, constată şeful său ierarhic, „îi plac mult sporturile. în faţa trupei are o ţinută îngrijită şi plină de prestanţă. [...] Este un foarte bun gospodar, ocupându-se de soldat, animal şi material."[13]

1939, 20 *septembrie* - Comandantul Regimentului *6* Călăraşi, colonelul Hie Antonescu, nota: „Bun camarad, manierat", numai că, la scurtă vreme, purtarea sa va „lăsa de dorit", dând naştere la o reclamaţie din partea unui proprietar din Focşani, căruia i-ar fi stricat casa. în urma cercetării ordonate de Corpul 5 Armată, va ajunge comandant de escadron la Divizia a 6-a, concentrată pe zonă, la Dorohoi. Nici nu ajunge bine aici, că îl şi va inspecta comandantul diviziei, generalul I. Popescu: „N-am fost mulţumit de felul cum şi-a îndeplinit serviciul: oamenii au fost găsiţi în cantonament în ziua de 29 septembrie, în loc de a fi la instrucţie, motivându-ne că nu erau scoşi pentru a nu fi văzuţi de inamic, deşi se afla în judeţul Dorohoi. Nu s-a îngrijit de animalele sale, care nu şi-au primit cu zilele furajele. Hrana trupei e de proastă calitate; unele erau alimentele trecute la livret şi altele se dădeau trupei. Pentru aceste motive am cerut Corpului de Armată înlocuirea Iui de la comanda escadronului."[14] Fusese reclamat că nu dă grăunţe zilnic la cai inclusiv de plutonierul-major al escadronului, chestiunea fiind până la urmă de competenţa Tribunalului Militar. într-un final, ajunge să fie caracterizat şi de comandantul Corpului 8 Armată, generalul Constantin Sănătescu, acesta punctând scurt: „Ofiţer nu destul de conştiincios". 27 *noiembrie* - Lui Tobă i se deschide acţiune penală, fiind acuzat de „fals în înscrieri publice" şi „instigare la fals", timp de câteva luni fiind suspendat de la comandă.

1940,27februarie - Tribunalul Militar al Corpului 5 Armată deschide acţiune publică împotriva căpitanului Tobă pentru fals în înscrisuri publice şi pentru instigare la fals în înscrisuri publice, întrucât „l-a determinat pe plutonierul-major Gh. Pârvu să modifice foaia de zile şi să adauge ca primită cantitatea de 1 000 kg grăunţe". 2 *aprilie* - Tobă este numit la comanda Escadronului 25 Cavalerie, afectat Diviziei 25 Infanterie, a

[n] *Ibidem,* £ 26.

[14] *Ibidem,* p. 27.

generalului Nicolae Dăscălescu, zona Bucovina. La 28 iunie, este mobilizat. *1 iunie* - Escadronul 25 Cavalerie este detașat pe zona de concentrare. La acea dată, Tobă era cotat ca „ofițer slab" din toate punctele de vedere.[15] *27-28 iunie* - Guvernul sovietic cere evacuarea Basarabiei și a nordului Bucovinei în decurs de patru zile, începând cu 28 iunie orele 14.00. Cu armata nepregătită, Guvernul român se vede obligat să accepte. 29 *iunie* - La „invitația" negustorului de textile și manufactură Carol Pomârleanu[16], sovieticii trec linia de demarcație fixată la Mamornița, vechea frontieră austriacă, și ocupă ținutul Herța.

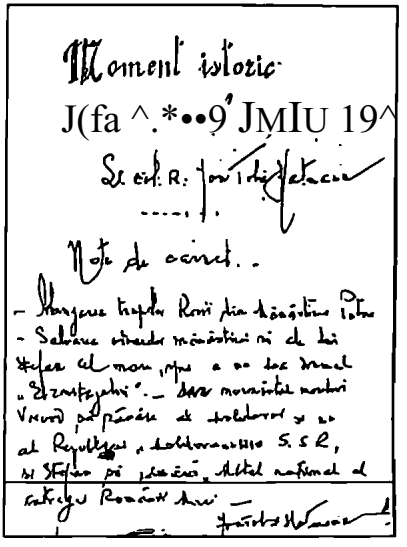
Moment istoric
J(fa ^.*••9' JMIU 19^
Se cit: R:
Note de caiet. -

Pagina 1 (facsimil) a cametuhilui de note al lui Tobă, realizat postfactum, ai privire la eliberarea mănăstirii Putna, in 1940.

6 iulie, ora 20.00 - După aceeași rețetă aplicată în cazul ținutului Herța, de astă dată „invitați" de patronul fabricii „Cristalul Putnei", numitul Moshe Fischer[17], satul Putna și mănăstirea, cu mormântul lui Ștefan cel Mare, sunt ocupate de trupe sovietice împănate cu agitatori. *6-7 iulie* - Peste ani, Tobă va avea motive de mare mândrie, consemnând: „Salvatu-sa și păstratu-sa în granițele țării noastre acest Sfânt Locaș, cu mormântul marelui voievod Ștefan, precum și odoarele de preț, de către Escadronul 25 Cavalerie din Focșani, comandat de căpitanul de cavalerie Ion Tobă-Hatmanu și subalternii săi..."[18] Ordinul de acțiune îi fusese transmis verbal de către generalul Nicolae Dăscălescu, comandantul Diviziei 25 Infanterie. *8 iulie* - Felicitat, pe de o parte, de către generalul Dăscălescu, pentru modul cum și-a îndeplinit misiunea, pe de altă parte însă Tobă este cercetat de procuratura militară, întrucât crease premisele unui nedorit incident de frontiera cu URSS, fapt pentru

"Ibidem, (.28.

[16] Sau Lazăr Pomârleanu, agitator bolșevic, conform altor surse.

[17] Sau Mochi Fișer, după cum apare în alte declarații.

[16] Carnetul de marș al Escadronului 25 Cavalerie, colecția revistei „ProARME".

care va fi trecut în rezervă, ca să poată fi judecat, pe teren însă rămânând concentrat (până la 15 septembrie). *30 august* - Se semnează „arbitrajul" germano-italian de la Viena în favoarea Ungariei, România pierzând vremelnic partea de nord a Transilvaniei. 5 *septembrie* - Complet depășit de situație, regele Carol al II-lea îi cedează generalului Ion Antonescu o parte dintre prerogativele puterii. *6 septembrie* - Ion Tobă îi depune jurământ de credință regelui Mihai I. 7 *septembrie* - în urma tratatului de frontieră româno-bulgar de la Craiova, România pierde și Cadrilaterul, o săptămână mai târziu proclamându-se „Stat național-legionar". 27 *noiembrie* - Tobă este mutat la Regimentul 6 Călărași, Divizia 25 Infanterie din Bucovina desființându-se.

1941, 21 ianuarie - La Brașov, legionarii pun stăpânire pe poștă, telefoane, postul de radio Bod, prefectură, primărie și administrația financiară. Situația va fi restabilită datorită prezenței de spirit și curajului dovedit de Ion Tobă-Hatmanu, temporar aflat pe funcția de ajutor de comandant de regiment, fapt pentru care va fi decorat cu „Virtutea militară" de aur. *21-23 ianuarie* - La București, așa-numita „rebeliune legionară", prin care Horia Sima și acoliții săi vizau preluarea integrală a puterii în stat, se derulează cu ceva mai mult succes, într-o primă fază, decât la Brașov. Au loc lupte între legionari și armată soldate cu morți și răniți. *14 februarie* - *Se* abrogă denumirea de „stat național-legionar" și se interzice orice activitate politică. *20februarie* - Tobă este detașat la Sectorul *6* Lucru Fortificații Focșani (din cadrul liniei cuirasate Focșani-Nămoloasa-Galați), pe funcția de comandant al Companiei 6 Autotransport. *1 martie-Același* comandant al Regimentului *6* Călărași, colonelul V. Botezatu - care-1 notase ca „slab" mai înainte -, după episodul cu legionarii, de la Brașov, își schimbă radical impresia: „înfățișare plăcută, conformațiune robustă, [...] încalică bine și-i place trage cu armele. Ținută îngrijită în fața trupei. [...] Se orientează ușor în teren, foarte curajos, cu inițiativă și cu voință. Are multă putere de muncă și perseverență. [...] Simțul datoriei dezvoltat. Are un curaj demn de toată lauda. Cu ocazia rebeliunii de la 22 ianuarie, ofițerul s-a distins în mod special. încredințându-i conducerea unei unități, căpitanul Tobă Ion, în fruntea patrulei de cercetare, având ordinul de a ataca Cercul Militar ocupat de legionari, cu un curaj remarcabil, s-a repezit asupra legionarilor capturându-i și, în urmă, pu-

nând stăpânire pe Prefectura orașului Brașov, a ocupat centrul orașului. A trecut prin gloanțele legionarilor, transmițând ordinele Comandamentului Corpului 5 Armată la Regimentul 22 Infanterie. De asemenea, fiind însărcinat a face descinderi în diferite localități depărtate, la locuințele legionarilor, în timpul nopții, ofițerul era primul care pătrundea în casele legionarilor, cu riscul vieții, și îi aresta. Aceasta mă îndreptățește a afirma că este un element pe care se poate conta în însărcinări dificile, la război. Foarte devotat serviciului. Loial, demn, educat și manierat, duce viață modestă. Execută ordinele cu multă inițiativă. Sincer și drept. în concluzie, activitatea ofițerului a fost foarte bună."[19] *1 aprilie* - Are loc masacrul de la Fântâna Albă, circa 1 500 de români bucovineni fiind seceraţi cu mitralierele de ruși. *28 mai* - Tobă este judecat de Tribunalul Militar al Corpului 5 Armată și achitat pentru infracțiunile reținute mai sus. Totodată, în această perioadă, primește Ordinul de chemare urgentă tip AZ 1, seria D, nr. 8110, cu patru stele, emis la 24 martie de Regimentul 6

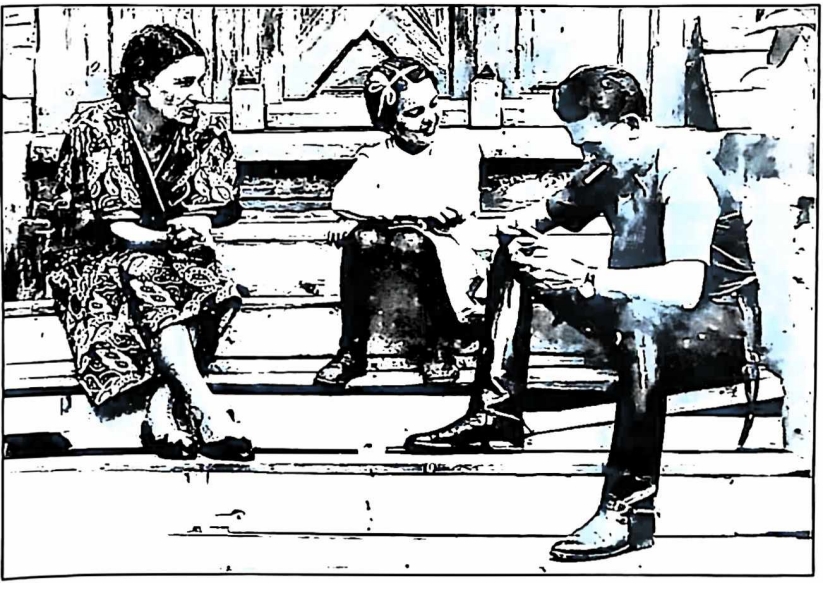

Vara anului 1941, ultima fotografie defamilie a lui Tobă, cu soția și fiica lor, Înainte de plecarea pe front. Din acest moment, va incepe calvarul pentru toți trei.

[19] U.M. 02405 Pitești, fond nr. Ct. Reg. Ploiești, dosar nr. 320, fila 29.

Călăraşi. *1 iunie* - Căpitanul Tobă este numit la comanda unei companii de autotransport în cadrul Sectorului 6 Lucru Focşani. „Este ofiţer pe care se poate conta în orice situaţie”[20] va întări şi comandantul zonei de lucru, care l-a notat cu această ocazie. De altfel, deşi îl cunoştea de puţină vreme, acesta va contura şi mai clar portretul psihologic şi profesional, dar nu numai, al căpitanului Tobă: „Foarte energic, cu putere de muncă. Hotărât şi prevăzător. [...] Dotat cu inteligenţă vie, cu o cultură generală şi profesională bună. Are judecată clară. Disciplinat şi ascultător. Are simţul onoarei şi spiritul de sacrificiu dezvoltat în cel mai înalt grad."[21] în noaptea de *1S/16 iunie se* decretează mobilizarea. 22 *iunie,* ora 3.00-România intră, alături de Germania, în războiul antisovietic, pentru recuperarea teritoriilor răpite samavolnic în anul precedent. în acest context, Tobă este din nou mobilizat, ca, după câteva zile, numai, să fie trecut în „cadru disponibil” (va redeveni ofiţer activ abia la 5 martie 1942, în plin război mondial). 2 *iulie* - Tobă este repartizat Grupului 35 Cercetare al Diviziei 35 Infanterie, comandată de generalul Procopescu, care tocmai fusese decimat după ce căzuse într-o ambuscadă a sovieticilor. Numit la comanda Detaşamentului „Hatmanu”, se va achita atât de bine de misiunile încredinţate încât va fi decorat cu „Steaua României" în grad de cavaler. 5 *iulie* - Este eliberat oraşul Cernăuţi, va urma Chişinăul (16 iulie). 25 *iulie* - Ultima brazdă românească de la răsărit este dezrobită. Din considerente militare, generalul Ion Antonescu (înaintat la gradul de mareşal din 22 august) decide să continue acţiunea până la zdrobirea „inamicului comun". între *16 iulie-Bnele* lunii iulie, căpitanul Tobă, încadrat în Regimentul 50 Infanterie al colonelului Măzăreanu, se va încărca de glorie, fapt certificat de comandanţii săi în foile calificative: „L-am repartizat la Compania de cercetare şi l-am trimis pe front”, scrie noul lui superior, colonelul Măzăreanu, comandantul Regimentului 50 Infanterie, „unde va executa, pentru început, misiuni de siguranţă. A luat parte la luptele de la Pădurea Leului, apoi, prin Varzăreşti-Popovca până la Limanul Nistrului. Prin felul cum şi-a condus Compania de cercetare, de la 16 iulie la 24 iulie, m-a îndreptăţit să-i dau comanda unui detaşament, Detaşamen-

[20] *Ibidem, C 31.*

[21] *Ibidem.*

tul «Căpitan Tobă Ion». Căpitanul Ion Tobă a fost viteaz. Valoarea lui însăși ca luptător se evidențiază la atacul satului Popovca, din zilele de 23 și 24 iulie 1941 când, datorită acțiunii lui, am știut ce am înainte, pe flancul stâng, dar, mai ales, mi-a făcut siguranța stângii, deoarece Detașamentul «Colonel Poenariu» era tocmai pe Nistru și mai înapoi. Căpitanul Ion Tobă a fost sufletul ostașilor săi, pe care i-a dus mereu înainte, cu avânt, s-a dus ca un călăreț viteaz. Cu începere de la 24 iulie, a luat ființă Detașamentul «Căpitan Tobă Ion», compus din Compania cercetare, o companie pușcași, o companie pionieri și o grupă «Breda», care a continuat acțiunea de urmărire a inamicului și mi-a făcut siguranță pe stânga, pe direcția Olănești până la Limanul Nistrului-Gura Roșie. Pentru avântul și bravura lui l-am propus la decorare cu ordinul «Steaua României» clasa a V-a cu spade și panglică de virtute militară. Tot datorită vitejiei lui, i-am făcut raport special pentru rechemarea lui în activitate. [...] în concluzie, căpitanul Tobă Ioan este un ostaș viteaz, cu care se poate mândri arma din care face parte. [...] Cu asemenea ostași viteji, cum este el, hotarul țării va fi bine păzit."[21] *1 septembrie* - Tobă este însărcinat cu conducerea Batalionului 11 Asalt din Divizia 35 Care de luptă (Blindată) a colonelului Eftimiu, desființată însă la scurtă vreme prin desconcentrare. *4 octombrie* - Pentru următoarele 20 de zile, notarea de serviciu i-o face comandantul Detașamentului 1 Asalt: „Căpitanul Tobă Ion a fost trimis de Armata a IV-a să umple un gol în cadrele Detașamentului 1 Asalt. Ținuta sa războinică, temperamentul său, dorința sa nestăpânită de a se bate mi-au dat de la început încredințarea că am un comandant pentru situații grele. îndârjirea sa de a instrui pentru luptă unitatea sa de asalt și a-i forma spiritul de sacrificiu a câștigat trupa și ofițerii. Trimis să recunoască condițiile de trecere peste Valea Srilioiu-Liman, și-a făcut o plăcere din a înfrunta în picioare focul inamicului. Are mari calități de om de război. Fiind în pericol, îndrăzneț până la temeritate, antrenează pe cei din jur cu temperamentul său de aventurier din alte vremuri."[23] *16 octombrie* - Cade Odessa. Tobă intră primul în port, pe tancul cu numărul de identificare 111, după ce restul orașului fusese cucerit de Corpul de

[22] *Ibidem,* p. 32.

[U]U.M. 02405 Pitești, fond nr. Ct Reg. Ploiești, dosar nr. 320, £ 34.

Leninskoe, 7 iunie 1943. Vizita mareşalului Antonescu pe front. Ion Tobă este în centru, plan secund, cu boneta.

Cavalerie cu trei ore înainte. Este numit în funcția de comandant al Cartierului Comandamentului Militar al Odessei, având în subordine companiile de transmisiuni și de jandarmi. 22 *octombrie, ora 17.00* - Deși, prin natura funcției, se aflase în clădirea Comandamentului Militar al Odessei, în preajma generalului Ion Glogojanu, la nefasta conferință programată la respectiva oră, scapă ca prin minune din explozia devastatoare care se va produce aici, fiind trimis cu câteva minute înainte într-o misiune de însoțire a unei personalități[24].*31 octombrie* - Șeful de stat-major al Comandamentului Militar Român al Odessei va scrie negru pe alb în legătură cu activitatea lui Tobă din primele zile ale ocupării Odessei: „Firea îndrăzneață, temperamentul în continuă mișcare, spiritul de aventură fac din căpitanul Ion Tobă prototipul călărețului care nu se vrea decât singur, și cât se poate înainte. Nu este omul pe care să-l obligi la o muncă statică.

[M] Alexandrina Cantacuzino, președinta Societății de Cruce Roșie din România.

stabilă. Este ofițerul căruia să-i dai însărcinări limitate și precise. Oricare va fi riscul pe care acestea l-ar comporta, ești sigur de rezultatul cel mai bun dacă a fost însărcinat căpitanul Tobă. La acest ofițer, dacă-i cunoști firea și-1 utilizezi ca atare, nu există «nu se poate!». La revenirea din detașarea la Detașamentul de Asalt (18 octombrie), căpitanul Tobă Ion a trecut la Comenduirea Pieței. Pentru timpul cât a lucrat la Cartierul Comandamentului îl caracterizez ca pe un admirabil ofițer de cavalerie de război, mai ales utilizat în acțiuni personale cu sau fără unitate."[25] Ca adjutant la Comenduirea Pieței Odessa, „Ion Tobă numai pe hârtie a îndeplinit funcția pentru că în realitate, în toate ocaziunile și la situații dificile a fost întrebuințat căpitanul Tobă, care, grație curajului, îndrăsnelii sale și a tactului de a se comporta a adus servicii reale. S-a obișnuit foarte repede cu însărcinările primite, a adus prețioase informațiuni și servicii, iar cu ajutorul său s-au făcut arestări de indivizi și comuniști, organizații de sabotaj. Este un ofițer bun, de nădejde."[26] Din acest moment, practic, Tobă va intra în grațiile tuturor comandanților pe care soarta i-i va scoate în cale, fie nemți, fie români.

1942, 5 martie — La cererea sa de a fi trimis să lupte în linia întâi, Tobă este vărsat Grupului 4 Vânători Călări Dumbrăveni din Divizia 4 Munte, pentru mobilizarea din anul respectiv, de acum înainte luptând în Munții Crimeii, împotriva partizanilor. *14 mai* - Tobă este rănit în Munții laila, Crimeea, cota 1032,4 metri. Întrucât refuză evacuarea, preferând să rămână cu ostașii săi, învățătorii Ioan Boieriu și Dumitru Mosora, sublocotenenți

Crimeea, 1942. Vânători de partizani din Escadronul 4 al căpitanului Tobă.

[25] UM 02405 Pitești, *ibidem,* £ 33.

[u] *Ibidem,* £ 35.

Munții laila, 1943. Căpitanul Tobă la „hătmanie" (punctul lui de comandă), împreună cu Prinț, câinele său dresat pentru urmărirea partizanilor.

rezerviști subordonați lui Tobă, îi dedică acestuia așa-numitul Marș *al Escadronului 4 Vânători Călări,* care se cânta pe muzica foarte cunoscutului în epocă *Marș al partizanilor sovietici. 1 iulie* - Cade Sevastopolul, trei zile mai târziu încheindu-se cucerirea Crimeii de către armatele germane și române. *31 octombrie* - Comandantul Diviziei 4 Munte va consemna: „Căpitanul Tobă a venit la comandaEscadronului 4 Vânători Călări într-o perioadă când această unitate mergea din ce în ce mai rău. Anchete și furturi, animalele foarte rău îngrijite, iar disciplina slabă. Tactul și mai ales dragostea de fiecare zi ce-a arătat-o subalternilor săi a făcut ca această unitate să reînvieze și să se repună pe un plan moral de toată lauda. Ca om de război, căpitanul Tobă a cerut să fie utilizat acolo unde pericolul e mai mare și trebuia un comandant de nădejde. în acțiunile contra partizanilor a avut comanda de cap, obținând foarte bune rezultate și dând dovadă că este un ofițer pe care se poate conta în orice împrejurare. în misiunea de comandant sector de pază a Coastei și a unei porțiuni din gâtul de nord al Crimeii, de asemenea s-a comportat foarte bine. [...] I se poate oricând încredința comanda de detașament. Merită a deveni ofițer superior."[27] *1 noiembrie* - Conform ordinului Comandamentului Crimeii, Tobă este detașat la dispoziția Comandamentului Strâmtorilor Crimeii, cu misiunea de a păzi Sectorul Genichesk, având sub comanda sa un detașament compus din Escadronul 4 Vânători Călări, două companii germane și un batalion de trupe indigene (tătari din Crimeea). 23 *iulie* - *Generalleutnant-ul* Helge Arthur Auleb, comandantul Comandamentului Strâmtorilor Crimeii,

[17] *Ibidem, f. 37.*

a avut, de asemenea, numai cuvinte de apreciere: „Căpitanul Tobă, cât timp a fost sub ordinele mele, a soluționat excelent toate misiunile date. A dat dovadă de iuțeală în înțelegerea ordinelor, cunoștințe bune tactice, şi a fost întotdeauna neobosit la orice misiune încredințată. S-a îngrijit în mod exemplar de escadronul său. Colaborarea cu unitățile germane ce le-a comandat a fost foarte bună. Toată munca sa se poate caracteriza prin firea personalității sale rapidă în totul. Pe timpul colaborării a fost propus de mine la decorația «Vulturul german». Colonelul Winterere, care comandase înaintea mea strâmtorile, dar care între timp a fost mutat în țară, s-a exprimat la predarea comenzii, pentru timpul de la 1 noiembrie 1942 până la 1 februarie 1943, în acelaşi sens asupra căpitanului Tobă."[28]

1943,11 martie - Tobă rămâne „bun încadrat" şi pentru mobilizarea anului 1943. *31 martie* - Comandantul Diviziei 4 Vânători de Munte, generalul de divizie C. Manoliu, concluziona în legătură cu activitatea lui Tobă la comanda detaşamentului româno-german de la Genichesk: „Căpitanul Tobă a reuşit, prin şederea sa neîntreruptă pe front şi prin comportarea sa destul de merituoasă, să şteargă definitiv anumite lipsuri din trecut. Merită a fi înaintat la gradul de maior la vechime."[29] *1 mai 1943* - Tobă revine sub ordinele Diviziei 4 Munte, inițial în rezerva diviziei. 23 *mai* - Este detaşat iarăşi, împreună cu escadronul său, la dispoziția generalului Eisenstock, încredințându-i-se paza sectorului de nord al Peninsulei Kerci. *6 iulie, ora 10.00*[30] - Tobă organizează ceea ce va rămâne în istoria acestui război dus de români pe pământ străin drept falsa „ambuscadă din Munții laila", prinzând în cursă Plutonul de teatru nr. 1 al Serviciului Militar al Propagandei din Bucureşti, în cap cu prim-balerina Nuți Pândele, care le va da spectacole vânătorilor de partizani din subordinea sa vreme de trei zile. *11 iulie* - în ultima zi de concediu acasă, la Focşani, Tobă începe redactarea celebrului său *Jurnalul de război* care, din câte se pare, nu este altceva decât continuarea unuia mai vechi, momentan

[13] *Ibidem,* £ 38 şi urm.

[29] *Ibidem,* £ 42.

"Preluată din „memoriile" lui Tobă, consemnate după mnlți ani de la producerea evenimentului, opinăm că data aceasta este cât se poate de aproximativă, nefiind exclus să fie vorba despre luna iunie, cercetările ulterioare urmând să fiică lumină.

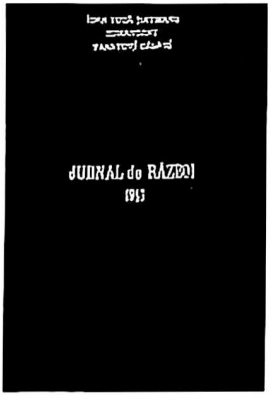

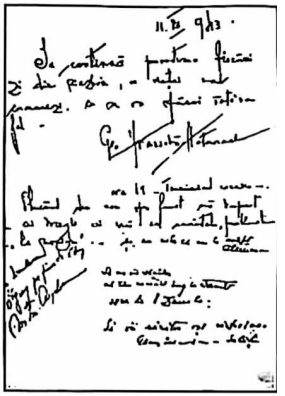

Coperta 1, pagina de gardă și prima pagină ale „jurnalului de război" (164 de file, format 23x31 cm) început de Ion Tobă în vara lui 1943 și scăpat miraculos din ghearele Securității (la percheziția din 1974), ca și din multe alte primejdii.

pierdut. *ÎS iulie* - Generalul de brigadă Tudor Ciurea, noul comandant al Diviziei 4 Munte, care-1 va inspecta de mai multe ori pe Tobă, nu va ezita să scrie măgulitor la adresa lui: „I. înfățișare plăcută, conformație de sportiv, sănătos și rezistent în campanie, ținută desăvârșită, foarte multă prestanță în fața frontului și multă autoritate față de subalterni. II. Sânge rece, în special în luptă, lucru dovedit în toate acțiunile duse contra partizanilor. Dotat cu foarte multă inițiativă, hotărâre și prevedere. Caracter ferm, cu foarte mult curaj al răspunderii. III. Foarte inteligent, judecată clară și logică cu foarte mult bun simț și dotat cu multă putere de muncă. A reușit să facă din escadronul său o unitate admirată de către toate comandamentele germane și române sub comanda cărora a lucrat. IV. Disciplinat din convingere, excelent camarad, devotat și cu spirit de sacrificiu, necondiționat în executarea ordinelor primite. V. Activitatea la serviciu și în războiul contra Rusiei Sovietice se poate vedea din notele până în prezent. Excelent luptător, s-a făcut apreciat tuturor comandanților sub care a luptat, comandantul Crimeii alegându-1 în ultimul timp drept cel mai indicat a conduce și executa acțiunile de distrugere a partizanilor din Munții laila, punându-i sub comanda sa, în acest scop, un detașament mixt româno-german. VI. Pentru faptele sale de arme a fost decorat cu «Steaua României» clasa a V-a ,si «Crucea de Fier» clasa a Ii-a și a fost propus pentru «Mihai Viteazul» clasa a HI-a și «Vulturul German» cu spade. îl caracterizez ca un excelent ofițer de război, fi-

ind convins că va fi un foarte bun comandant de divizion de cavalerie."[31] *6 septembrie* - Tobă, de acum în evidența Regimentului 12 Roșiori, este înaintat la gradul de maior. La data respectivă, se afla pe muntele Misako, în fața golfului și orașului Novorosiisc, cu misiunea de a apăra linia „Siegfried". încep luptele de retragere din capul de pod Cuban pentru armatele română și germană. *31 octombrie* - Maiorul Tobă „ia parte la acțiunile din Cuban, în apărare și în lupta în retragere. Ca rezervă de sector (este vorba despre sectorul Genichesk, Ucraina, *n.n.)* și-a pregătit foarte bine misiunile de contraatac. La retragere, luptă foarte bine pe pozițiile succesive, conform misiunii ce i s-a încredințat. Ia parte la luptele de apărare la sud de Melitopol, escadronul său are aceeași comportare strălucită, în concluziune, ofițer de război dotat cu calități excepționale."[32] Semna această caracterizare comandantul secund al Diviziei 4 Munte, colonelul Alexandru Petrescu, unul dintre ofițerii care, cunoscându-l probabil că mai de aproape decât mulți alții, îi va contura și un portret psiho-moral destul de veridic: „Dinamic și plin de nerv, fără a-i lipsi prevederea și judecata clară. Ia hotărâri juste foarte repede. Știe să imprime subalternilor dinamismul personal, injectându-le încrederea absolută. Ofițer care posedă multe resurse de ordin psihologic în exercitarea comenzii. Om de război cu foarte frumoase aptitudini militare."[33] Iar generalul de brigadă Tudor Ciurea, comandantul

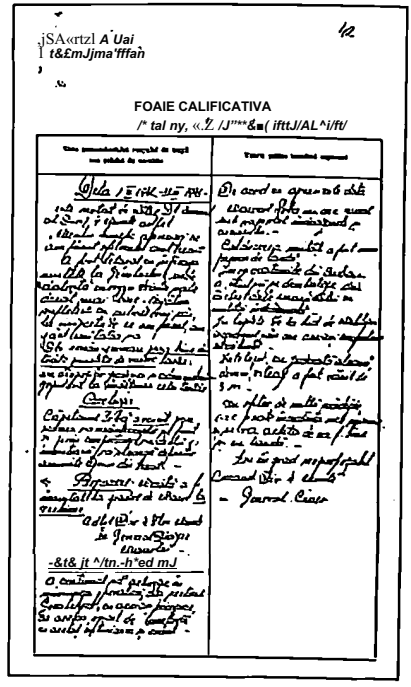

FOAIE CALIFICATIVA

Foaie calificativă a maiorului Tobă pentru perioada 1942/1943, in care generalul T. Ciurea, comandantul Diviziei 4Munte, afirmă că *u**i se poate încredința orice misiune".*

[31] *Ibidem,* f. 39 și urm.

[K] *Ibidem,* f. 42 verso.

[^] *Ibidem.*

Diviziei 4 Munte, superviza: „Maiorul Tobă nu are rival sub raportul îndrăznelii și curajului. Conducerea unității a fost mai presus de laudă, în operațiunile din Cuban a știut să se descleștеze din încleștările (sic/) inamicului cu multă îndrăzneală. în luptele de la sud de Melitopol, escadronul său are aceeași comportare strălucită. înțelept, cu judecată aleasă, demn, viteaz, a fost rănit de trei ori. Un ofițer de multă nădejde, i se poate încredința orice misiune și se va achita de ea foarte bine și cu laudă."[3'1]

1944, 25 *iulie* - Secția I a Marelui Stat Major îl detașează pe Tobă la Cursul de comandant de divizion vânători de care de luptă, în Germania. *20 august* - începe operația Iași-Chișinău, sovieticii împingând frontul până aproape de Focșani. 23 *august,* către ora 17.00 - Mareșalul Ion Antonescu este arestat printr-o stratagemă „regală", în scurtă vreme, grație acestei „cotituri" - cum va fi denumită respectiva acțiune în brevetul de decorare a regelui cu Ordinul „Pobeda" (6 iulie 1945), de către Stalin -, România ajungând la discreția ocupantului rus. Cade întreg sistemul defensiv german din Balcani. *24 august* - Rămași de izbeliște în Germania, după puciul de la București, militarii români aflați la studii aici au de ales între statutul de prizonier de război sau lupta, în continuare, împotriva inamicului comun de până atunci. Ion Tobă, după ce încearcă să intre sub umbrela atașatului militar la Berlin, respectiv a consulului general român de aici, întâmpinând eschivarea acestora, se pune la dispoziția Comandamentului german, fiind dat în subzistența unui batalion SS[35].*8 septembrie* - Ion Tobă termină cursul de specializare pentru care fusese trimis de statul român în Germania. *12 septembrie* - La Moscova, Convenția de armistițiu consfințește statutul României de țară înfrântă în război. 15 *septembrie* - Negocieri cu Horia Sima, la Viena, pentru formarea unei armate de voluntari sub comandă germană. Ademenit cu promisiunea că va fi numit ministru la Război, Ion Tobă este unul dintre organizatorii acestei armate în faza ei de început *1 octombrie* - încep înscrierile în

---

* *Ibidem, f. 42.*

" *SS,* abreviere de la *Schutz Stafii* (eșalon de apărare). A fost înființat pentru protecția Partidului Național-Socialist al Muncitorilor din Germania și a luat amploare începând din 1925, din rădăcina SD-ului *(Sicherheits Abteilung,* detașament de siguranță, prima gardă a lui Hitler). Condus de *Rcichsfuhrer-ul* Heinrich Himmler, era format din unități de elită compuse, la rândul lor, din oameni selecționați pe criterii rasiale precise.

Armata Națională, trupe de voluntari români în organigrama *Waffen-SS,* sub autoritatea politică a lui Horia Sima. *18 noiembrie* - Ion Tobă încheie formarea primului regiment al Armatei Naționale, cu 130 de ofițeri și 2 500 trupă. *1 decembrie* - în evidența armatei regale române, de acum aliată cu sovieticii, Ion Tobă este trecut în poziția de „mutat la dispoziția Centrului Teritorial Buzău, fiind rămas ca dispărut în Germania."[36] *10 decembrie* - Se constituie Guvernul Național Român de la Viena. în funcția de ministru la Război este numit generalul Platon Chirnoagă, recent căzut prizonier la nemți. Dezamăgit de faptul că nu i se dă nici măcar comanda regimentului pe care-1 formase, Ion Tobă alege să lucreze independent de Horia Sima, pe linia trupelor speciale pregătite la Castelul Friedenthal de către celebrul Otto Skorzeny, profesionistul numărul 1 al lui Hitler în misiuni de comando, implicat atunci în *Unternehmen „Werwolf"* (Operațiunea „Vârcolacul"), care nu-i refuză propunerea. Astfel, maiorul Tobă și mai mulți români - militari de carieră și, parte dintre ei, legionari ca orientare politică - îmbracă uniforma *Waffen-SS,* cu gradul echivalent din armata română.

194S, 16 ianuarie - După două luni de pregătire intensă, *Sturbannfiihrer*-ul Ion Tobă *(Feldpost* nr. 65637) va absolvi cursul special de diversiune de la Friedenthal și, supervizat de către Skorzeny, înființează la Riickersdorf, nu departe de Viena, o „școală" de spionaj și diversiune cu scopul de a forma elemente specializate în luptele de gherilă care să acționeze în spatele trupelor sovietice care înaintau dinspre teritoriul României către Berlin. Oamenii instruiți aici se vor numi *Vânătorii negri* (după culoarea de identificare, întrucât funcționau mai multe școli similare), în jurnalul lui Tobă apărând și ca *Vulturii*

Sturbannfiihrer-vl Tobă. Fotografie confiscată de Securitate, azi in arhiva CNSAS.

[56] U.M. 02405 Pitești, fond nr Ct Reg. Ploiești, dosar nr. 320, £ 45.

sau/și *Vânătorii Carpaților. 19 februarie* - „Școala de spionaj și diversiune" a lui Ion Tobă depune, în cadru festiv, *Jurământul de credință* față de Hitler și Horia Sima. în particular, Ion Tobă le cerea subordonaților să-i depună și lui un astfel de jurământ, cu mâna pe pistol, după un ritual simplu, dar de efect, legându-se că-1 vor sluji, cu prețul vieții nu numai a lor, ci și a membrilor de familie, până la victoria finală[37]. *6 martie* - Instaurarea regimului pro-comunist la București. *16 aprilie* - în urma uneltirilor liderului legionar Horia Sima, deranjat de faptul că nu-1 poate controla, dar și a faptului că recrutase mai mulți ofițeri din Armata Națională fără aprobarea sa pentru comandourile din *Jagdverband, SS-Strurbannfiihrer-ul* Ion Tobă este arestat la ordinul lui H. Himmler „pentru sabotaj". Escortat de un bătrân ofițer de jandarmi către Viena, cu trenul, pentru anchetă, profitând de o alarmă aeriană, dar și de un ordin scris al lui Skorzeny, care-i aproba să-și disloce detașamentul în munți, întrucât se apropia frontul, Tobă fuge de sub escortă și se mai oprește în Munții Jauerling, unde oamenii săi deja intrau în dispozitiv de luptă, în așteptarea sovieticilor. *30 aprilie* - Se sinucide Adolf Hitler (versiunea oficială), comanda fiind preluată de amiralul Ddnitz care, în scurtă vreme, ordonă prin radio încetarea oricăror acțiuni de rezistență specifice *Werwolf 9 mai* - Se anunță încheierea păcii. în cursul nopții, Tobă își desleagă de jurământ toți oamenii comandourilor sale, spunându-le că, în noile condiții, fiecare este liber să se descurce cum poate, în principiu însă recomandându-le să se îndrepte spre liniile americane, el însuși fiind hotărât să se pună la dispoziția acestora, ca specialist în diversiune și sabotaj. *10 mai* - Ion Tobă se predă trupelor americane din regiunea Greyne care, deja victorioase, numai de specialiști ca el nu mai aveau nevoie. *8 iunie* - Scăpat cu bine din interogatoriile americanilor, care-1 aruncă în zona controlată de sovietici, conform înțelegerilor prestabilite cu aceștia, Tobă revine la Viena cu o căruță, de unde reușește să se îmbarce într-un tren către țară. 22 *iunie* - La București, Tobă este „trecut în poziție de disponibilitate, fiind dispărut în Germania"[36]. *9 iulie* - Ajungând în România, se prezintă Centrului de Control Militar nr. 1 din București, pentru a fi luat

[17]Dan Gîju, *Vânătorii negri,* Editura Favorit, București, 2014, p. 89.

[M]UM 02405 Pitești, *ibidem.*

în evidență. Totodată însă, intră în legătură cu comitetul de conducere al organizației Mișcarea Națională de Rezistență, condusă de industriașul Ioan Bujoiu, de generalul Aurel Aldea, contraamiralul Horia Macellariu ș.a., care urmărea răsturnarea guvernului democrat-popular instalat de ocupantul sovietic, Tobă primind misiunea să recruteze aderenți din rândul ofițerilor deblocați, să-i doteze cu armament - în acest sens primind sume importante de bani de la „centru" - și să-i organizeze pe centre regionale. 5 *septembrie* - Conform instrucțiunilor în vigoare pentru cazuri precum al său, Tobă este trimis în fața Comisiei de judecată a Corpului 5 Armată Brașov, ca să dea socoteală despre activitatea sa de după 23 august 1944 din Germania. Bazându-se mai mult pe „poveștile" lui Tobă, comisia îl va absolvi, deocamdată, de orice penalitate. *10 noiembrie* - Pe baza mărturiilor unuia dintre foștii săi „elevi" din Germania, pe care Siguranța îl determinase să se spovedească, Ion Tobă este arestat și trimis în judecata Curții Marțiale (Tribunalul Militar Brașov) pentru infracțiunea de „înaltă trădare", de acum existând dovezi că „fusese încadrat în unitatea germană *Jagdverband"?*[9]

1946,18februarie - Achitat pentru fapta de înaltă trădare și reintegrat în Armată, Tobă se prezintă la Cercul Militar Teritorial Buzău, unde figura ca „mutat la dispoziție" încă din 1 decembrie 1944. în primele zile ale lunii martie, Tobă - care se afla în concediu medical -, împreună cu alți membri implicați în rezistența anticomunistă, pleacă în prospectare prin țară, încercând stabilirea de noi contacte pentru extinderea mișcării, ideea fiind că, nu peste multă vreme, va începe un conflict major între anglo-americani și ruși. între altele, încearcă să-și reactiveze foștii subalterni din *Jagdverband,* având surpriza neplăcută să constate că nu toți sunt dispuși să-l mai urmeze. 5 *martie* - La Fulton (SUA), într-un discurs, Winston Churchill, face referire la starea de fapt din Europa, tăiată în curmeziș de o „cortină de fier" care separă, practic, două lumi. *28 martie* - Tobă este deblocat și trecut direct în retragere, reproșându-i-se colportarea unor „idei prea personale". *13 iunie* - începe epurarea masivă a armatei române, prin lege impunându-se, la nivel național, un corp de doar 10 000 de ofițeri activi, 15 000 de subofițeri și maximum 120 000 de soldați sub arme.

---

^*Ibidem.*

26 noiembrie - Din jurnalul lui Tobă se subînțelege că, „în ceasul răscrucilor noastre naționale", acesta este hotărât să „revină în luptă", sens în care sondează posibilitatea recrutării de noi aderenți la mișcarea de rezistență. Există documente în arhiva Securității conform cărora gruparea de luptă anticomunistă a lui Ion Tobă se numea „Rezistența spirituală".

1947, ianuarie - Se reactivează organizația „Sumanele negre" sub numele de „Sumanele albastre". *1 martie* - Din Egipt, unde reușise să fugă, generalul N. Rădescu îi cheamă pe români la „luptă împotriva dictaturii comuniste instaurate cu sprijin străin". *16 aprilie* - Sub presiunea agenților NKVD[40], organele Siguranței din Brașov îl arestează pe Ion Tobă, redeschizându-i procesul de înaltă trădare și colaborаționism. *16 septembrie* - Tobă este condamnat în prima instanță. *6 noiembrie* - Sentința de condamnare va fi casată la recurs, totuși, Tobă este menținut în arest, în închisoarea militară „Cetățuia", din Brașov (unde fusese depus la 29 iulie), Siguranța făcând presiuni ca să-l atragă la colaborare. *21/22 noiembrie,* noaptea - Profitând de faptul că era nesupravegheat corespunzător, Ion Tobă evadează din închisoarea militară „Cetățuia". 23 *noiembrie* - Șantajat cu reținerea mamei sale în arestul Siguranței brașovene, Ion Tobă se predă organelor de urmărire[41], negociind eliberarea sa cu inspectorul Iosif Kalousek,

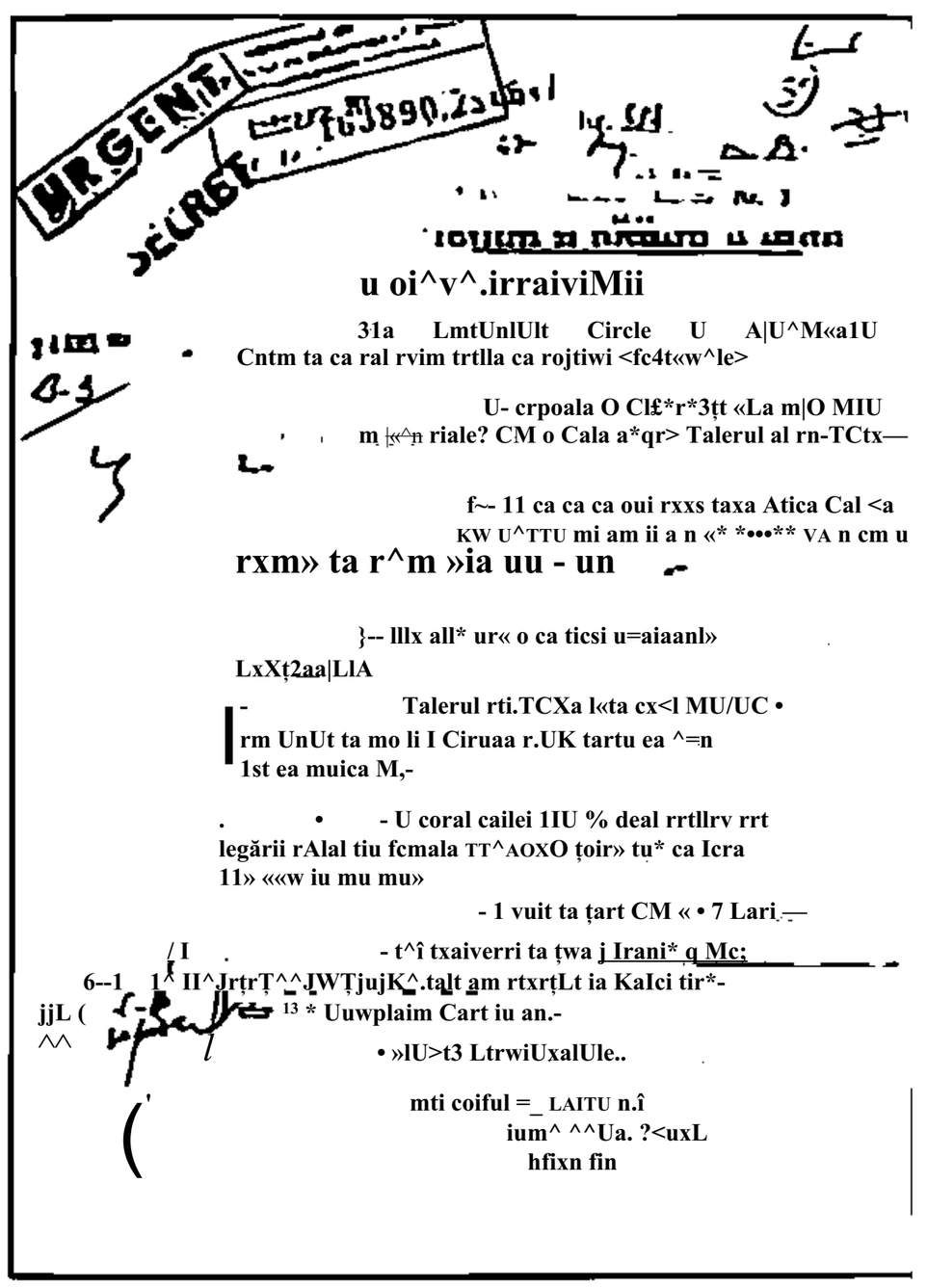
URGENT.

u oi^v^.irraiviMii

31a LmtUnlUlt Circle U A|U^M«a1U
Cntm ta ca ral rvim trtlla ca rojtiwi <fc4t«w^le>

U- crpoala O Cl£*r*3ţt «La m|O MIU
m riale? CM o Cala a*qr> Talerul al rn-TCtx—

f~- 11 ca ca ca oui rxxs taxa Atica Cal <a
KW U^TTU mi am ii a n «* *•••** VA n cm u
rxm» ta r^m »ia uu - un

}-- lllx all* ur« o ca ticsi u=aiaanl»
LxXţ2aa|LlA

Talerul rti.TCXa l«ta cx<l MU/UC •
rm UnUt ta mo li I Ciruaa r.UK tartu ea ^=n
1st ea muica M,-

- U coral cailei 1IU % deal rrtllrv rrt
legării rAlal tiu fcmala TT^AOXO ţoir» tu* ca Icra
11» ««w iu mu mu»

- 1 vuit ta ţart CM « • 7 Lari—

- t^î txaiverri ta ţwa j Irani* q Mc;

6--1 1^ II^JrtrŢ^^JWŢjujK^.talt am rtxrţLt ia KaIci tir*-

jjL (13 * Uuwplaim Cart iu an.-

^^

• »lU>t3 LtrwiUxalUle..

mti coiful =_ LAITU n.î
ium^ ^^Ua. ?<uxL
hfixn fin

Notă informativă (nr. 8S4/23 august 1947) înaintată Serviciului de Informații al Armatei de către șeful Centrului de Control Militar nr. 7 în legătură cu situația lui Ion Tobă-Hatmanu, fost „comandant de batalion SS", *după revenirea acestuia în țară.* (ACNSAS)

---

[40] Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne al URSS.

[41] în memoriile sale (ACNSAS, Dosarele „Hatmanul", cota L 233798, voL 6, p. 135X Tobă susține că evadarea sa a avut loc la începutul lunii octombrie 1945, și că în ziua de 4, luna citată, s-a prezentat singur la nimeni altul decât însuși comandantul organelor dc Siguranță Brașov, negociindu-și punerea in libertate. Coroborând mai multe declarații și

șeful Inspectoratului de Siguranță Brașov, în schimbul colaborării pentru identificarea elementelor care făcuseră parte din Armata Națională de la Viena. Practic, din câte se va putea constata mai apoi, nu era decât o stratagemă de tragere de timp, Tobă fiind convins încă, aidoma multora dintre români, la data respectivă, că americanii nu vor întârzia să lanseze un atac împotriva sovieticilor mai înainte ca aceștia să se consolideze la teren în România. *1 decembrie 1947* - Conform Raportului nr. 3783/8 decembrie, întocmit de locotenent-colonelul Em. D. Lucescu - comandantul Centrului de Control Militar nr. 4, din Serviciul de Informații al Armatei (SIA) -, un ofițer sovietic din NKVD se interesează de situația lui Tobă, arătându-se surprins că acesta fusese pus în libertate.[41] *24 decembrie* - Arestat din nou, învinuit de crime de război, de astă dată, Tobă este predat Penitenciarului Principal Brașov. *30 decembrie* - Regele Mihai I culege laurii „cotiturii" de la 23 august 1944, fiind nevoit să abdice. Teoretic, începe lunga noapte roșie, România fiind abandonată total, pentru mai bine de patru decenii, în sfera de influență sovietică.

1948, 14 mai - Arhitectul George Mathei Cantacuzino, care-l cunoștea pe Ion Tobă încă din 1941, de când acesta se aflase detașat pe linia fortificată Focșani—Galați—Nămoloasa, ulterior întâlnindu-se și pe front, în Crimeea (1943), dă o declarație serviciilor de informații in care descrie cum, în octombrie 1945, i-a facilitat întâlnirea, in apartamentul său din București, cu colonelul Jadwin, de la consulatul american, acesta din urmă interesându-se de organizarea mișcării de rezistență anticomunistă din România, în care Tobă deja se implicase. în noaptea de *17/18 iulie,* se operează arestări masive în rândul funcționarilor și ofițerilor din fostele structuri ale Siguranței și Poliției, la 30 august înființându-se Direcția Generală a Securității Poporului, din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, cu efective mai mari decât ale armatei, ulterior, până la finele anului, incluzând și grănicerii. Colonelul Ion Uță și alți foști ofițeri trec la organizarea unor structuri armate de rezistență în munți. La Paris, apare cartea *L 'Internationale des traîtres,* de Renaud de Jouvenal, unde, la

alte documente din dosarul său aflat în arhiva CNSAS, apreciem că, totuși, mai apropiate de realitate sunt datele consemnate în dreptul anului 1947.

[41] ACNSAS, *ibidem,* vol. 8, fila 32.

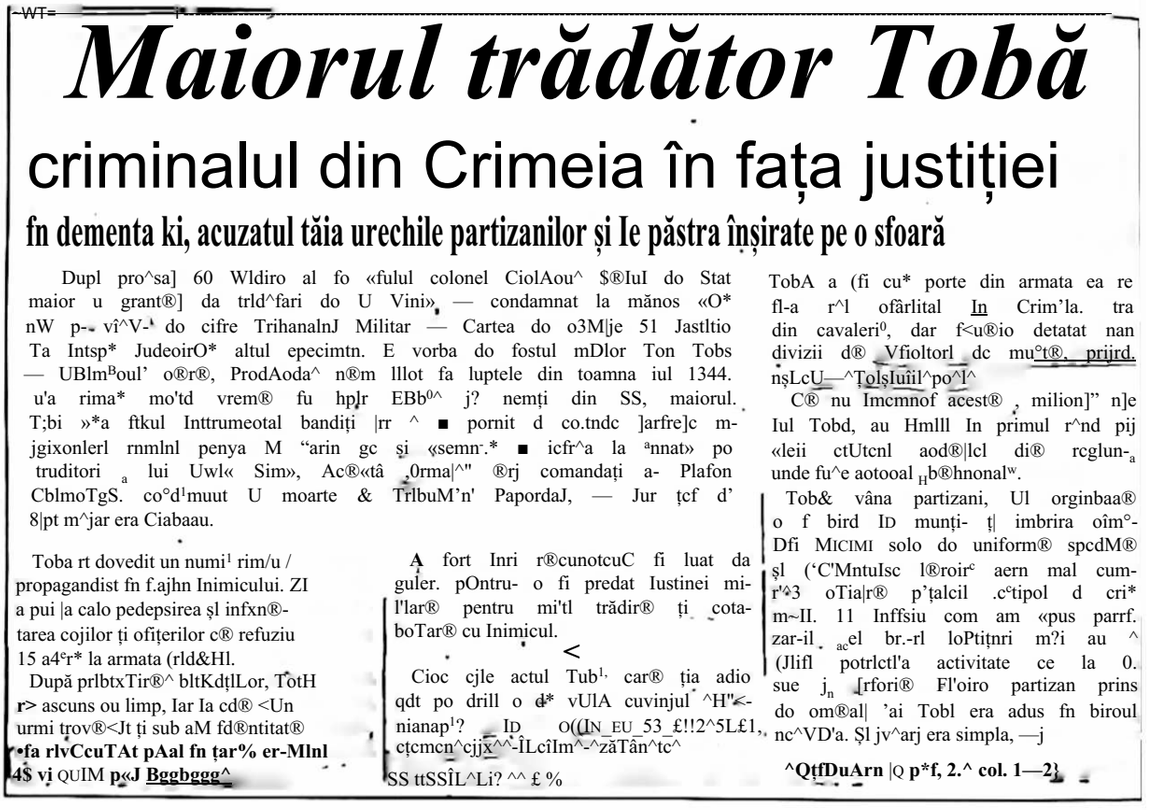

Maiorul trădător Tobă

criminalul din Crimeia în fața justiției

fn dementa ki, acuzatul tăia urechile partizanilor și Ie păstra înșirate pe o sfoară

Dupl pro^sa] 60 Wldiro al fo «fulul colonel CiolAou^ $®IuI do Stat maior u grant®] da trld^fari do U Vini», — condamnat la mănos «O* nW p-- vî^V-' do cifre TrihanalnJ Militar — Cartea do o3M|je 51 Jastltio Ta Intsp* JudeoirO* altul epecimtn. E vorba do fostul mDlor Ton Tobs — UBlmBoul' o®r®, ProdAoda^ n®m lllot fa luptele din toamna iul 1344. u'a rima* mo'td vrem® fu hp]r EBb0^ j? nemți din SS, maiorul. T;bi »*a ftkul Inttrumeotal bandiți |rr ^ ■ pornit d co.tndc]arfre]c m-jgixonlerl rnmlnl penya M "arin gc și «semn.* ■ icfr^a la ânnat» po truditori a lui Uwl« Sim», Ac®«tâ .0rma|^" ®rj comandați a- Plafon CblmoTgS. co°d1muut U moarte & TrlbuM'n' PapordaJ, — Jur țcf d' 8|pt m^jar era Ciabaau.

Toba rt dovedit un numi1 rim/u / propagandist fn f.ajhn Inimicului. ZI a pui |a calo pedepsirea și infxn®-tarea cojilor ți ofițerilor c® refuziu 15 a4cr* la armata (rld&Hl.

După prlbtxTir®^ bltKdțlLor, TotH r> ascuns ou limp, Iar Ia cd® <Un urmi tțov®<Jt ți sub aM fd®ntitat®

•fa rlvCcuTAt pAal fn țar% er-Mlnl 4$ vi QUIM p«J Bggbggg^

A fort Inri r®cunotcuC fi luat da guler. pOntru- o fi predat Iustinei mi-l'lar® pentru mi'tl trădir® ți cota-boTar® cu Inimicul.

<

Cioc cjle actul Tub1, car® ția adio qdt po drill o d* vUlA cuvinjul ^H"<-nianap1? ID O(UN_EU_53_£!!2^5L£1, ctcmcn^cjjx^^-ÎLcîIm^-^zăTân^tc^

SS ttSSÎL^Li? ^^ £ %

TobA a (fi cu* porte din armata ea re fl-a r^l ofârlital In Crim'la. tra din cavaleri0, dar f<u®io detatat nan divizii d® Vfioltorl dc mu°t®, prijrd. nșLcU—^TolșIuîil^po^l^

C® nu Imcmnof acest® , milion]" n]e Iul Tobd, au Hmlll In primul r^nd pij «leii ctUtcnl aod®|lcl di® rcglun-a unde fu^e aotooal Hb®hnonalw.

Tob& vâna partizani, Ul orginbaa® o f bird ID munți- ț| imbrira oîm°-Dfi MICIMI solo do uniform® spcdM® șl ('C'MntuIsc l®roirc aern mal cum-r'^3 oTia|r® p'țalcil .c°tipol d cri* m~II. 11 Inffsiu com am «pus parrf. zar-il ael br.-rl loPtițnri m?i au ^ (Jlifl potrlctl'a activitate ce la 0. sue jn [rfori® Fl'oiro partizan prins do om®al| 'ai Tobl era adus fn biroul nc^VD'a. Șl jv^arj era simpla, —j

^QtfDuArn |Q p*f, 2.^ col. 1—2}

Presa vremii, aici „Scânteia", august 1947.

capitolul dedicat României (p. 160 și urm.), se face referire la Ion Tobă ca „specialist în terorismul de sorginte nazistă", care a servit sub ordinele lui Skorzeny; dar care, deși ar fi beneficiat de un ajutor de 70 de milioane de lei; nu s-a achitat de misiunile primite în țară vizavi de organizarea rezistenței armate anticomuniste. Pentru această afirmație; considerată ofensatoare; peste circa 20 de ani; când va scăpa din sistemul recluzionar comunist (lagărele rusești și penitenciarele din România); Ion Tobă îl va acționa în judecată pe autor, solicitându-i despăgubiri materiale în valoare de 500 000 de franci francezi. Deocamdată, acuzat de „uneltire" contra regimului și bănuit de nesinceritate. Tobă este trimis la București, pentru anchetă. 27 *octombrie* - în cotidianul „Scânteia" apar o serie de articole în legătură cu „Judecarea unui grup de complotiști, spioni și sabotori". Articolul dedicat lui Tobă, nesemnat, pistona pe ideea „sadismului său" dovedit în lichidarea partizanilor, „pașnicii cetățeni" sovietici care-și apărau țara: „Maiorul trădător Tobă, criminalul din Crimeea, în fața justiției, în demența Iui, acuzatul tăia urechile partizanilor și le păstra înșirate pe o sfoară". *13 decembrie* - La apusul soarelui, în timp ce era transferat din arestul Poliției către penitenciarul Jilava, Ion Tobă „evadează" din nou,

fiind dat în urmărire pe țară. în realitate, după cum se va dovedi ulterior, duba în care era transportat condamnatul Ion Tobă, o dată ajunsă pe Șoseaua Giurgiului, fusese atacată cu focuri de armă de un comando specializat în răpiri de persoane al poliției secrete sovietice care opera în strânsă colaborare cu elementele infiltrare la toate nivelele responsabile cu siguranța națională a României. O dată „extras" din sistemul judiciar românesc, Tobă este transportat în Rusia, via Constanța, pentru a da socoteală de faptele comise ca vânător de partizani în Crimeea, în anii celui de-al Doilea Război Mondial. Complet derutate, organele de urmărire românești își însușesc, pentru o bună bucată de vreme de acum încolo, „legenda" răspândită de sovietici, anume că Ion Tobă a fost ajutat să „evadeze" de către complicii săi din rezistența armată anticomunistă. Dramatic este însă că toată viața lui, Ion Tobă a crezut că nu rușii l-au „răpit", prin metodele de acum cunoscute, ci că „m-au predat românii mei".

1949, ianuarie - Se înființează Miliția și trupele de Securitate. în munții României apar noi grupări de partizani anticomuniști, între care și cele conduse de foști ofițeri precum Gheorghe Arsenescu și Toma Arnăuțoiu, cu toții fiind convinși, ca și Ion Tobă anterior, că vor putea rezista până la începerea iminentului război de alungare a trupelor sovietice și, implicit, a comunismului din Europa. între timp, neputându-l inculpa pentru crime de război din cauza inexistenței dovezilor, deși fuseseră căutate cu insistență, Tobă fiind plimbat prin toate satele din Crimeea în care acționase ca militar, între anii 1942-1943, pentru a fi recunoscut și înfierat, readus la Constanța, Tribunalul Maritim Sovietic de aici îl găsește vinovat, totuși, grație depoziției unui martor, fost legionar, pentru „crimă de înaltă trădare", în fapt pentru spionaj în spatele armatei sovietice ca ofițer în trupele SS germane, infracțiune pentru care va fi condamnat la moarte, pedeapsă transformată pe timp de pace în 25 de ani de muncă silnică în lagăre. Cum, anterior, mai fusese condamnat de justiția română tot la 25 de ani pentru „uneltire" și având în vedere că era arestat din 1948, pedeapsa lui, cumulată, urma să expire la 19 martie 1998. *Iulie* - Dintr-o notă a serviciilor române de informații, care citează un raport din 1949, rezultă că, „la gara Bobocu s-a aruncat din tren o batistă pe care era scris cu ață albă: «Deportat în Siberia 25 ani» semnați 3 inși «Tobă din Buzău, Roșea, Teremia Mare, Timiș Torontal

Tobă, devenit deținutul cu numărul de identificare X-129. Desen comandat artistei vest-germane Edith Marx, special pentru ilustrarea memoriilor sale din Gulag.

și Andreescu». Tot cu ață albă la sfârșit era scris: «Anunțați familia»."[43] într-adevăr, deși în întârziere cu un an de la data „emiterii" lui, Clemence Tobă primise respectivul mesaj, adus de un necunoscut[44], iar informatorii Securității își făcuseră și ei datoria, dar cei abilitați cu cercetarea cazului, după ce, în prealabil, solicită confirmare de la „omologii" sovietici, ajung la concluzia că nu poate fi vorba decât despre o înscenare a „spionului" Tobă pentru a i se pierde urma.

I960, decembrie - Clemence Tobă primește și o scrisoare prin poștă, de la Ion Tobă, de unde află că acesta se găsește în Dnieprope-trovsk, totodată solicitându-i un pachet cu bani (până la 100 de ruble) și mâncare.

1953, martie - Moare Stalin. Intrat în „marele circuit", Tobă, de acum devenit un simplu număr (X-129), este plimbat dintr-un lagăr în altul, din Ural până în Siberia, remarcându-se ca unul dintre deținuții problematici. La un moment dat, își face planuri de fugă și, dacă este să dăm crezare legendelor și poveștilor sale de mai târziu, chiar a reușit să evadeze și de aici, fiind prins după circa un an (vezi detalii în dreptul anilor 1965 și 1969). în țară, Tribunalul R.P.R. îi deschide acțiune în lipsă și, prin sentința nr. 2311/1953, este condamnat la 20 de ani muncă silnică pentru crime de război, ulterior, prin decizia 43/1956, după revenirea din Gulag și depunerea la penitenciarul Gherla, pedeapsa fiind anulată de Tribunalul Suprem al R.P.R.

" ACNSAS, 1233798, vot 3, £ 312.

[41] *Ibidem, £201.*

19S4 - Conform unei note informative, aflat într-un lagăr sovietic împreună cu alte „elemente" Țobă - care supraviețuise grație prieteniei cu unul dintre membrii influenți ai organizației mafiote „Pisica Neagră", dar și a colaborării formale cu serviciile de informații ale lagărelor[45] - începe să elaboreze un program de activitate subversivă în România, preconizând un proiect de Constituție pentru un guvern provizoriu, totodată căutând să pună bazele unei mișcări de rezistență după ce va reveni în țară.[46]

19S5, ianuarie - Clemence Tobă se stabilește cu serviciul și domiciliul în orașul Stalin (Brașov), găsind de lucru ca soră de caritate la Sanatoriul de TBC Copii din localitate. La data respectivă, Ion Tobă încă figura în evidențele Securității ca „spion dispărut". 7 *martie* - La București, are loc promulgarea decretului privind încetarea stării de război cu Germania, declarată la 24 august 1944. *August* - în urma acordului provocat de vizita cancelarului Konrad Adenauer la Moscova, ofițerii germani din lagărele sovietice, aici încadrându-se și Ion Tobă, încep să fie repatriați în țările de origine. *17 octombrie* - Verificând arhiva fostei Siguranțe, Securitatea dă peste câteva materiale informative despre „spionul" Ion Tobă, între timp ca și uitat, și este hotărâtă să le exploateze: „Cât privește pe Tobă Ioan, acesta este una din personalitățile proieminente ale serviciului de spionaj al Germaniei hitleriste, care, după capitularea Germaniei, a fost predat americanilor și s-ar putea, prin prinderea lui, să se descopere agenți și parașutiști trimiși cu misiuni de spionaj, între 1945-1946, în R.P.R., și care au rămas neprinși."[47] Demarând noi cercetări, dintr-o notă informativă „probabilă", Securitatea reține că respectivul „s-ar afla deținut pe teritoriul Uniunii Sovietice, în localitatea Dniepropetrovsk, fiind condamnat la 25 de ani muncă silnică"[48], dar informația se bătea cap în cap cu altele. 26 *octombrie* - Dintr-un referat al Securității orașului Stalin (Brașov), rezulta că, „după evadarea lui Tobă Ioan, Tobă Clemence a primit niște anonime prin care i se aduce la cunoștință că soțul ei a fost deportat în URSS. Verificându-se prin organele sovietice dacă Tobă

■" ACNSAS, *ibidem,* vot 2, £ 467, *apud* D. Gîju, *op. cit,* p. 285 și nnn.

[u] *Ibidem.*

[47] *Ibidem,* voL 3, £ 310.

<* *Ibidem,* 172.

Ioan se află în URSS, s-a stabilit că nu corespunde adevărului, în urma cărui fapt s-a ajuns la concluzia că Tobă Ioan, după evadare, a căutat să-și piardă urma pentru a se crede că el este arestat și internat în URSS."' *1 noiembrie* - Clemence Tobă primește o nouă scrisoare din URSS, probabil ultima, în care soțul ei îi transmite că „în curând va fi lângă familie", fiind așteptat să ajungă acasă în jurul datei de 5 decembrie. *21 decembrie* - Infiltrând un informator pe lângă soția lui Ion Tobă[50], Securitatea din regiunea Stalin (Brașov) află, în sfârșit, cu certitudine, că Tobă se găsește „într-un lagăr din URSS". De fapt, tocmai fusese mutat într-un lagăr intermediar (lavas, numărul 11), în vederea repatrierii.

1956 - Atitudinea statelor occidentale în timpul „contrarevoluției" ungare le demonstrează tuturor credulilor de până atunci, inclusiv românilor, că acestea și, îndeosebi, SUA, numai de „eliberarea" țărilor captive din estul Europei nu erau preocupate. Adus în România încă ocupată de ruși, Ion Tobă este depus la penitenciarul Gherla, pentru ispășirea pedepsei date de justiția română. De acum, fiindu-i cunoscut gradul de periculozitate, întrucât era caracterizat drept un „element fanatic, recalcitrant", va fi urmărit permanent, chiar și în celulă, prin agentură. Astfel, în scurtă vreme, este semnalat „cu manifestări dușmănoase, exprimându-și ura împotriva regimului"[51] și, mai mult decât atât, în timp ce în școlile din întreaga Românie copiii sunt obligați să învețe limba ocupantului, în penitenciar, Tobă le preda deținuților „limba viitorului", cum se exprima el, adică engleza, după metoda deprinsă în lagăr de la un anume Monsenior Leone, elevii săi fiind, la un moment dat, doi preoți, un medic și un student, motivația sa mergând pe ideea că prăbușirea comunismului fiind inevitabilă, „americanii și englezii vor avea supremația globului."[52]

1958, 20 mai - Capturarea grupului de rezistență anticomunistă de la Nucșoara, condus de frații Arnăuțoiu care, un an mai târziu, vor fi judecați, condamnați și executați.

1963, 24 *decembrie* - Informatorii din penitenciarul Gherla vor raporta că, în seara de Crăciun, deținuții au cântat colinde, tonul fiind dat

---

^ *Ibidem,* vol 3, £ 309.

[50] *Ibidem,* £ 175.

[si] *Ibidem, L 466.*

[a]D. Giju, *op. cit.,* p. 282.

din camera lui Ion Tobă. Alteori, Tobă este denunțat că le ține moralul ridicat celor din camera lui, spunându-le că rușii și, în genere, comuniștii „sunt în ultima lor fază de dominație și că sunt nevoiți să depună armele în fața Apusului."[53]

1964, ÎS iulie - Direcția Regională Cluj a MAI, având de rezolvat un dosar privind „un număr însemnat de elemente" luate în urmărire în problema spionajului vest-german, studiind „cazul" Tobă, plănuiește să-l facă pe acesta agent al organelor de informații, imaginându-și că-l pot folosi în supravegherea respectivelor „elemente", parte dintre acestea fiindu-i cândva subordonate în *Jagdverband,* fapt pentru care un ofițer se și prezintă în penitenciarul Gherla, ca să-l recruteze. Făcându-și socotelile, nu înainte de a pune o serie de condiții, pentru credibilitate, Ion Tobă acceptă, astfel că i se va stabili ca nume conspirativ „Mirea". *4 august-In* urma amnistierii deținuților politici conform Decretului 176/1964, Ion Tobă este pus în libertate din penitenciarul Gherla, stabilindu-se cu domiciliul în Buzău, dar imediat va veni la Brașov, unde se aflau deja soția sa și unica lor fiică. *ÎS octombrie* - Din câte rezultă din jurnalul său, după multe și zadarnice încercări, compromisuri și așteptări, Ion Tobă a reușit să se angajeze ca ghid al Oficiului Național de Turism (ONT), foarte mult contând în ecuație faptul că știa mai multe limbi străine, între care engleza, rusa, franceza și, desigur, germana.

1965,17 martie - Se deschide *Dosarul personal nr. 11 080,* de către Securitatea din Brașov, pentru „informatorul" *Mirea,* numele de cod al agentului Ion Tobă[54], acesta prezentând interes, cum precizam, pentru supravegherea „elementelor" care studiaseră în Germania în vremea lui Hitler, acum bănuite de spionaj în favoarea Germaniei Federale. Din câte se va demonstra ulterior - inclusiv din rapoartele informatorilor lansați pe urmele sale -, Tobă acceptase să colaboreze nu pentru „a servi realmente organelor" și „pentru a-și crea astfel un aliat pentru adevărata lui activitate"[55], aceea de luptător în slujba neamului românesc. *8 octombrie* - Camelia Tobă, fiica Hatmanului, se logodește cu Tudor (Dido)

---

[53] ACNSAS, *ibidem,* £ 484.

[H] Un alt nume de cod cu care a figurat Ion Toba, ca element țintă, în bazele de date ale Securității, pe lângă „Hatmanul" a mai fost „Turc".

"D. Gîju, *op. cit,* p. 285.

Greceanu (1917-1994), as al aviației române de vânătoare în al Doilea Război Mondial, cu 42 de avioane inamice doborâte, pe care Tobă îl cunoscuse și protejase în închisoarea Gherla, oferindu-i rația sa de pâine, mai ales după ce fostul pilot, eșuând în încercarea de evadare, fusese pus la un regim de exterminare. *10 noiembrie* - Tobă se adresează statului vest-german, înaintând un memoriu prin care solicita plata retroactivă a soldei pentru perioada detenției în URSS, întrucât fusese considerat de sovietici ofițer german. După calculele sale, ar fi urmat să primească 265 000 de mărci vest-germane. *6 decembrie* - „Ioana Vladimir", agentă a Securității din Brașov, una dintre umbrele Hatmanului de la punerea sa în libertate, care primise misiunea să afle mai multe detalii despre „amintirile" acestuia din război, întrucât aparuse zvonul că ar intenționa să le scrie, în raportul prezentat către superiorii ei, în speță locotenentului-major Elis Demianovschi, în casa conspirativă „Aurora", preciza că Ion Tobă, deși i se sugerase să se pună la dispoziția unui scriitor profesionist în vederea exploatării literare - Demostene Botez, chipurile, era interesat de acest aspect -, prefera o carte de „memorii reale", în care să citeze martori, astfel că agenta va consemna nu fără o undă de admirație: „Colfonelul] Tobă povestește destul de plastic amănuntele anilor din URSS, astfel: «...Când am evadat, timp de un an și câteva luni, am fost adăpostit de Liuba, o pescăriță dintr-un sat din Baical. Duceam o viață interesantă, dar primitivă; eu am încercat să o transform, mi-a făcut rost de un pașaport al unui rus mort, pe care un milițian din satul de pescari, prieten de-al Liubei, care făcuse o crimă și s-a dus în Baical, la Miliție, ca să i se piardă urmele, crimă despre care Liuba știa, a scris (obligat fiind de Liuba) pe pașaport, în loc de *mort, plecat în Baical.* De altfel, eu știu să fac orice pașaport fals, dacă-mi dai unul bun; după o zi, eu îți falsific altul la perfecție, fac ștampile cu un morcov, tai timbru sec..., de aceea, dacă vreau, eu pot oricând pleca din țară ilegal. Nu degeaba am făcut eu școala la frontiera elvețiană, care este cea mai păzită frontieră din lume, și în Italia am învățat să cobor cu parașuta. (...) Dar apoi m-am săturat de viața de acolo și, astfel, am fost prins și dus la Moscova. Acolo era un medic (un nume cu litera T, de 4-5 litere)[56] care tortura științific. Nu vreau să-mi

[56] "Se numea Temro, din câte va relata Ion Tobă în altă parte.

mai amintesc de asta. Apoi, am stat 6 luni intr-un lagăr de exterminare..., laolaltă cu bandiții, lăsat în voia sorții. Am reușit să scap numai ucigându-i pe capii bandiților... Memoriile nu vor apărea acum, ci peste 50 de ani.»[57] A mai povestit de fiica dânsului."[58] Aceeași agentă „Ioana Vladimir", într-o altă notă informativă, vizavi de torturile îndurate de Ion Tobă, îl va cita mai apoi: „Am fost torturat luni de zile în nenumărate feluri, mi-au pus un pieptar strâns, de cauciuc, până când oboseau plămânii respirând și leșinam, mi-au făcut injecții ca să-mi slăbească voința, m-au bătut la testicule, m-au ars, am mers «în manej», jur-împrejurul unei curți de închisoare, zile întregi, am mâncat pește sărat și apoi auzeam pe coridor cum cade o picătură de apă sau curge un robinet, m-au chinuit, dar n-am spus nimic [din ceea] ce nu voiam să spun. Când am fost condamnat la moarte, erau mulți în situația aceasta, așteptam să fim scoși afară și urmăream cuvintele «cu haine» sau «fără haine», aceasta însemnând fie că vei fi dus în alt lagăr, fie că vei fi împușcat. De obicei, te împușca un calmuc condamnat și el la moarte, ca să nu mai existe mărturii sau amintiri. Când am fost chemat în felul acesta, am sărit si am doborât un ofițer și două santinele, pe unul din ei îmi pare că l-am omorât - deduc aceasta pentru că, atunci când am fost prins, am mai primit încă 20 de ani închisoare - și am evadat. [...] După ce erai torturat și vedeau că nu mai poți rezista, erai învelit în vată și dus, printr-un tunel subteran care dădea direct, într-un spital, unde erai îngrijit și hrănit ca să rezişti altor torturi. Am văzut atâta răutate, cruzime și lașitate omenească, încât am devenit blazat. Numai atunci poți fi sincer, când nu-ți mai este teamă de nimic."[59]

1966, *19februarie* - Șeful Direcției Regionale a Ministerului Afacerilor Interne Brașov pune următoarea rezoluția pe un raport informativ care-l incrimina pe Tobă că ține lecții de istoria patriei cu turiștii pe care-i ghidează prin țară: „Cum de a fost angajat la ONT un astfel de individ? El, care vine în contact nu numai cu turişti interni, ci și externi? Să fie scos de la ONT și din agenție."[60] *4 aprilie* - Tobă este îndepărtat din rândul

[57] Pare incredibil, dar adevărul acesta este: din 1965, când se emite această afirmație, și până la data apariției cărții de față, adică finele lui 2014, au trecut exact... 50 de ani!

[58] ACNSAS, Dosar 1233798, vol. 1, f. 117.

"Ibidem, f. 123.

[60] *Ibidem,* vot 2, f. 20.

Tobă așa cum l-au regăsit prietenii fi cunoștințele lui după 1964, când a redevenit „om liber ".

ghizilor ONT-ului din cauza „dosarului de cadre", în realitate însă, cum precizam, fiindcă în timpul unei excursii în jurul țării le spusese turiștilor, majoritatea profesori universitari din Iași, că „granițele României sunt de la Nistru până la Tisa."[61] Evident, deși acesta îl va intui, lui Tobă nu i se devoalează motivul real, ci faptul că se dorea „întinerirea cadrelor" din turism. Va trăi de acum din meditații de limba engleză predate după acea metodă originală deprinsă de la misionarul catolic Leone, întâlnit în lagărele siberiene, și pe care o tot exersase cu „elevii" săi din penitenciarul Gherla. 5 *august* - Securitatea brașoveană îi deschide lui Ion Tobă *Dosar de verificare,* clasificat „strict secret", pe numele de cod „Hatmanul", existând suspiciuni că respectivul, în loc să colaboreze cu informații despre foștii săi subordonați din *Jagdverband,* cum se angajase, dimpotrivă, era interesat de aparatul informativ al acesteia, totodată tatonând posibilitatea de a avea legături „sigure" în exterior.[62] *20 august* - Camelia Tobă se căsătorește oficial cu Dido Greceanu, spre marea satisfacție a „hatmanului", câteva luni mai târziu fiind celebrată și cununia religioasă. Tot acum, convingându-se că Tobă nu este omul de care avea nevoie, Securitatea îl abandonează din rețea.[63]

1967,1 ianuarie - Ion Tobă primește o alocație specială de stat din fondurile MAI, de 350 de lei pe lună, ca să aibă din ce să trăiască. 7 *martie* - Suma alocată fiind insuficientă, și înțelegând că pe căile obișnuite

[61] *Ibidem,* vot *6,* £ 98.

[61] *Ibidem,* vot 1, £ 3.

[“] *Ibidem,* vol 3, £ 296.

nu poate spera de nicăieri la un alt ajutor, Tobă înaintează un memoriu secretarului general al PCR, Nicolae Ceauseşcu, prin care, după ce-i aduce la cunoştinţă două dintre faptele sale de arme - eliberarea Mănăstirii Putna şi a mormântului voievodului Ştefan cel Mare (vara anului 1940), respectiv anihilarea rebeliunii legionare de la Braşov (21 ianuarie 1941) -, solicită eliberarea unui paşaport pentru a se putea deplasa în RFG, în vederea clarificării situaţiei sale financiare cu statul respectiv. *Iulie* - Mereu pe urmele lui, Securitatea află că Tobă este angrenat în afaceri de contrabandă (ceasuri, brăţări de metal galben etc.), fiind alimentat cu marfa de nişte turişti vest-germani, nou motiv de presiune asupra sa ca să-l determine să colaboreze cu informaţii.

1969, 2S martie - Locotenentul Ioan Cramar, din Secţia a VIII-a a Inspectoratului Judeţean Braşov, raporta şefului său despre rezultatul exploatării informative a unui anume inginer Mihai Hea, din Făgăraş, mare admirator al lui Tobă-Hatmanu, bănuit de Securitate că ar fi căzut sub influenţa acestuia, întrucât purta cu el şi cita celor dispuşi să-l asculte câte un fragment dintr-un *Cod al virtuţilor,* o cărticică de buzunar primită de la Ion Tobă, „că Stalin a instituit un premiu de 1 milion de ruble pentru cel care-1 va prinde pe Hatmanu. [...] Nu reţine nici ing. Hea dacă Hatmanu a căzut prizonier în URSS sau a fost dus acolo, dar relatează că acest Hatmanu a fost condamnat la moarte. După pronunţarea sentinţei, în a 18-a zi, i-a venit rândul să fie împuşcat, dar, în acea dimineaţă, el, Hatmanu, a chibzuit şi a luat o hotărâre - «Iau câţiva cu mine!» -, iar când au venit în celulă procurorul, şeful penitenciarului şi un gardian, pe toţi i-a «culcat» cu câte o lovitură de judo, apoi a «lichidat» câteva santinele şi a fugit. A mers 2 000 km pe jos cu orientarea spre Asia, iar când a ajuns în ţinutul Baical, s-a angajat acolo pescar, pe lacul Baical, unde în scurt timp a devenit pescar-fruntaş (până atunci nu a prins în viaţa lui nici un peştişor). După câţiva ani (neprecizat), a luat hotărârea să vină în ţară, iar acest plan era stabilit pe itinerariul Iran-Turcia-România, însă în apropierea graniţei a încălcat «legea crimei» (l-a văzut un bătrân, pe care i-a fost milă să-l omoare) şi, în scurt timp a fost prins şi dus din nou la Moscova. N-a mai fost executat, pentru că a fost abrogată legea privind condamnarea la moarte a străinilor şi, astfel, după o perioadă de detenţie neprecizată, a fost

adus în țară și dus la închisoarea de la Gherla, de unde s-a eliberat în august 1964."[w]

1970, 20 octombrie - Conform raportului unui informator - care-l cunoscuse în 1964, în penitenciarul din Gherla -, și care acum îl întâlnise „întâmplător", Ion Tobă începuse deja să-și redacteze memoriile.[65] *18 noiembrie* - Generalul de Securitate Ioan Bolintineanu îi aprobă lui Tobă să plece în Occident, după ce în prealabil se asigură că nu va denigra țara, că nu va cere azil politic și, nu în ultimul rând, că la înapoiere va înainta o notă de relații despre ceea ce va face și observa pe acolo. Mai mult decât atât, periodic, în cele trei luni cât avea să fie plecat de acasă, Tobă se angajase să-i expedieze soției, la Brașov, o serie de scrisori despre activitatea sa din Germania, corespondența lor fiind atent monitorizată, desigur. *31 decembrie* - Tobă pornește, în sfârșit, către Republica Federală Germania, în scopul obținerii despăgubirilor amintite. Suspicioși, bănuindu-l că ar fi informator al Securității, românii din emigrație îl primesc și se comportă ca atare. Cu această ocazie, monitorizându-l și pe teritoriul statului vest-german, Securitatea află că Tobă se găsește într-o fază destul de înaintată a redactării memoriilor sale din lagărele siberiene, situație delicată din punct de vedere politic în cazul publicării lor, întrucât denigra fără menajamente marele vecin de la Răsărit[66].

1971, 16 martie- Spre deplina satisfacție a Securității brașovene, Tobă revine în țară și, ca să-și demonstreze buna-credință, întrucât mai avea nevoie și de alte vize, întocmește un raport informativ în care, practic, în câteva pagini aparent bine documentate, nu spune nimic din ceea ce s-ar fi putut exploata informativ.[67] în compensație, însă, aduce și pune la dispoziția „organelor", din proprie inițiativă, câteva exemplare din ziarul „Stindardul", editat de Ion Valeriu Emilian, precum și cartea acestuia *Les Cavaliers de l'Apocaliypse.*

1972, 2S iunie - A doua ieșire în vest a lui Tobă (exceptând-o pe aceea din 1944), pentru trei luni, inițial, cu oprire la Viena, Berlin etc., iar într-un final și la Paris, unde îi deschide proces scriitorului Renaud

[61] *Ibidem,* vol 4, £ 1-3.

[65] *Ibidem,* vol 7, £ 255.

[66] *Ibidem,* vol *6,* £ 113.

[67] Dan Gîju, *op. cit.,* p. 262 și urm.

de Jouvenel, cerându-i 500 000 de franci francezi despăgubire pentru că l-a acuzat de trădare în cartea sa, *L' internaționale des traîtres,* apărută la Paris, în 1948, și pe care el și-o procurase de la Biblioteca Academiei Române[68]. *10 decembrie* - Tobă revine la Brașov din îndelungatul său sejur în Europa Occidentală.

1973, mai-1974, iulie - Se află iar în Europa Occidentală, la Berlin și Paris, pentru a-și susține în fazele superioare ale procesului (pe fond având câștig de cauză) pretențiile privind despăgubirile cuvenite ca fost ofițer în *Waffen-SS,* șansele de reușită fiind, se aprecia, destul de mari, numai că necesita timp și bani, Ion Tobă neavând nici una, nici alta. Totodată, profitând de situație, urmărește și publicarea memoriilor sale de lagăr, concepute în trei volume, în acest sens fiind ajutat de scriitorul român Theodor Cazaban[69], pe care-l întâlnise printr-o cunoștință comună, și de criticul literar Jean Marcilly. Evident, Securitatea află la timp și face demersuri să nu i se mai prelungească viza de ședere în Occident.

1974,28 septembrie, ora 10.00 - Trei ofițeri de securitate din Brașov descind în apartamentul lui Ion Tobă-Hatmanu, din Poarta Schei nr. 25, și, motivând că s-a primit o reclamație cum că la respectiva adresă este ascunsă o armă de foc, îi solicită acordul pentru efectuarea unei percheziții. După două ore și jumătate, conform procesului-verbal de percheziție[70], nu se va descoperi nicio armă de foc, în schimb, i se vor „găsi și ridica" o serie de documente, scrisori, planșe, acuarele și fotografii, decorații etc., între care și manuscrisul a ceea ce noi vom numi de aici înainte *Memorialul din Siberia* (intitulat de către Tobă „Memorii"), prima filă reprezentând un deținut având pe spate numărul său de evidență din sistemul recluzionar sovietic, adică X-129. Printr-o întâmplare demnă de filmele cu milițieni, va scăpa însă *Jurnalul de război* (și de pace), ascuns în mare grabă, dintr-un impuls de moment, sub fusta unei bătrâne care se afla întâmplător în vizită și care, pe întreg parcursul percheziției, va

"Carte aflată azi în posesia noastră.

"Theodor (san Theodore) Cazaban (n. 1921, Fălticeni), stabilit în Franța în 1947, colaborator al postului de radio Europa liberă.

[70]Exemplarul numărul 2 al respectivului proces-verbal se găsește azi în posesia noastră, dăruit de Camelia Greceanu, fiica lui Ion Tobă, în vara anului 2000, laolaltă cu alte documente ale tatălui ei, între care mare parte dintre ilustrațiile reproduse în lucrarea de față.

rămâne încremenită pe un taburet, lângă geam. *29 noiembrie* - Alertată de cartea lui Tobă, mai ales că urma să apară cât de curând fiindcă, din corespondența cu Cazaban, ridicată cu ocazia percheziției, reieșea clar că originalul manuscrisului era la Paris, Securitatea ia măsuri de intimidare, făcând demersuri pentru obținerea avizului Direcției Cercetări Penale din cadrul Ministerului de Interne împotriva autorului, „întrucât conținutul memoriilor sale este apreciat ca aducând atingere securității statului", totodată urmând ca Direcția Informații Externe, căreia i se adresa raportul, să intervină pe lângă Theodor Cazaban, astfel încât acesta „să fie determinat să renunțe la înțelegerea cu Tobă Ion de a-i traduce memoriile."[71]

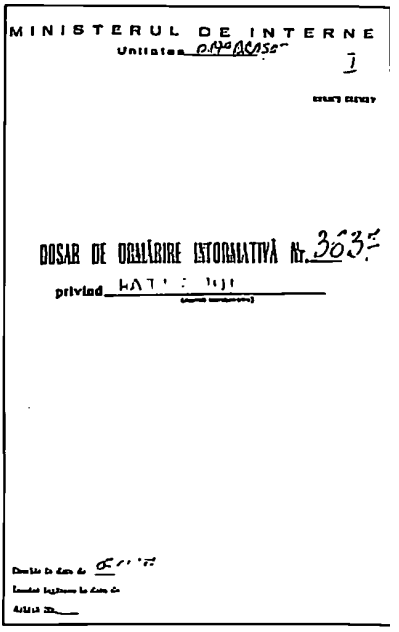
MINISTERUL DE INTERNE

DOSAR DE URMĂRIRE INFORMATIVĂ Nr. 3637

privind HAT

Dosarul „Hatmanul"
(coperta 1/1975, facsimil),
unui dintre multele deschise pe numele lui Tobă de către organele de unnărire informativă, începând cu vara anului 1945 (ACNSAS).

1975, 7 *ianuarie* - Pentru a-I controla și mai strâns, Securitatea din Brașov deschide iarăși un dosar, de astă dată unul de „urmărire informativă", cu nr. 3637, pe numele conspirativ „Hatmanul", instalându-i tehnică operativă (microfoane) în locuința din Poarta Schei nr. 25. 1 *iulie* - la București, are loc întrunirea Promoției de ofițeri de cavalerie 1925 „Prunaru", cu ocazia a 50 de ani de la absolvirea școlii militare, Ion Tobă, deși nu numai el, fiind urmărit până și aici de către cel puțin doi informatori recrutați dintre foștii săi camarazi de școală militară, care își vor depune, conștiincioși, rapoartele de misiune.[72] *19 noiembrie* - Tobă este împie-

[71] ACNSAS, *ibidem,* vot 7, £ 153.

[71] *Ibidem,* vot 5, £ 46 și urm.

dicat de Securitate să mai părăsească România, în acest sens existând o notă-raport înaintată Direcției pașapoarte, evidența străinilor și controlul trecerii frontierei din București.[73] 5 *decembrie* - Dintr-o notă informativă, datată 13 decembrie, rezultă că Ion Tobă, alias obiectivul „Turc", în timp ce se afla în casa sorei sale din București, „a fost lovit de un atac de apoplexie, urmat de o paralizie generală". Un prim atac suferise, din câte se pare, încă din noiembrie, dar refuzase să se interneze în spital, nu cumva să se audă în Brașov că el, „hatmanul" Tobă, este bolnav.

1976, 24 noiembrie - Ion Tobă este urmărit, în continuare, prin tehnică operativă, dar și prin informatori de teren, care-i pătrund în casă sub diferite pretexte, văd tot și aud tot, dar obietivul „Turc" pare din ce în ce mai inofensiv. *4 decembrie* - Securitatea consideră că e momentul să închidă *Dosarul de urmărire informativă „Hatmanul".*

Secvență casnică in apartamentul de la etajul 1, din Poarta Schei nr. 2S, Brașov, fi cel mai probabil ultima fotografie a lui Ion Tobă (1978), cu circa un an înainte de trecerea la cele veșnice, trist și oarecum resemnat, alături de soția sa, Clemence, îmbătrânită înainte de vreme.

1978, 28 iunie - Sursa „Nistor Valeria" informează Securitatea din Brașov că „Turc" este „grav bolnav, paralizat, și vorbește rău. La domiciliu nu mai are nicio activitate. Totuși, fam[ilia] Tobă întreține relații cu cetățeni străini."[74]

1979, 10 iulie - Chiar în ziua în care-și aniversa venirea pe lume, se stinge din viață, Ia Brașov, Ion Tobă-Hatmanu, fiind înmormântat în Cimitirul 1 al Bisericii „Sfânta Treime" Schei-Tocile, parcela nr. 94. în aceeași lună, Ia București, Nicolae Ceaușescu primea Medalia de aur cu plachetă a Institutului de Relații Internaționale din Roma „pentru marea contribuție la promovarea păcii, bun universal al omului", precum și

[7i] *Ibidem,* voL 7, £ 72.

[7*] *Ibidem,* £ 372.

Medalia jubiliară a aceluiași institut emisă cu ocazia celei de-a 35-a aniversări a eliberării României.[75]

1988 - Se stinge din viață Clemence Tobă, fiind înmormântată alături de soțul ei, la Brașov.

1992 - în București, apare *cartea Amintiri din Gulag,* a preotului basarabean Vasile Țepordei, în care Ion Tobă este pus într-o lumină destul de nefavorabilă. Ceea ce nu știa autorul însă era că și Tobă îl încondeiase în „memoriile" sale ridicate de Securitate în urma percheziției din 1974, portretul popei „Ciordei", în viziunea acestuia, ieșind la iveală abia acum, prin publicarea volumului de față.

2000, decembrie - Intervievată pentru revista „Viața armatei" și întrebată fiind, între altele, ce ofițeri deosebiți a întâlnit pe frontul antisovietic, Mariana Drăgescu, fost pilot în Escadrila Albă, își va aminti fără să clipească un singur nume: Ion Tobă-Hatmanu, detaliile reținute fiind însă extrem de lapidare.

2001, februarie - Iese de sub tipar numărul 2 pe anul respectiv al revistei „Viața armatei", editată de Ministerul Apărării Naționale unde, la paginile 26-27, în câteva rânduri, după zeci de ani de uitare, se comenta din nou, la superlativ, despre „vânătorul de partizani" din Karasubazar Ion Tobă (Hatmanu). *Mai* - Aflând despre articolul din „Viața armatei" și bucuroasă că va putea face, în sfârșit, un ultim gest pentru recuperarea memoriei tatălui ei, pe care-l idolatriza, Camelia Greceanu, grav bolnavă, imobilizată într-un scaun cu rotile, pune la dispoziția ziaristului interesat de tatăl ei o parte dintre documentele rămase de la acesta *(Jurnalul de război* și albumul cu fotografii de pe front), urmând ca restul inventarului, între care harta cu peregrinările prin lume - de la San Sebastian (Spania) la Strâmtoarea Bering (extremitatea estică a Asiei) - ale Hatmanului, scrisorile din Siberia și o altă serie de fotografii să fie dăruite, pentru exploatare și păstrare, după ce revista „Viața armatei" publica primul episod din *Jurnalul de război.* Conform înțelegerii, articolul de promovare este redactat de urgență și inclus chiar în numărul la zi, numerotat retroactiv 3/martie 2001, p. 28[76]. 25 *iunie* - La

---

"Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria României in date,* Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 672.

[76] întâmplător, începând chiar cu acest număr, criza economică se va reflecta pentru pri-

ordinul noului director al Trustului de Presă al Armatei, colonelul Ion Petrescu, numărul 3/martie al „Vieții armatei”, unde era inclus articolul de prezentare a „hatmanului” Tobă, este retras din tipografie din motive declarat „economice”, revista dispărând temporar din statul de organizare al trustului, în vreme ce autorul articolului va fi mutat în redacția săptămânalului „Observatorul militar”. *Noiembrie - Articolul Avatarurile „hatmanului" Tobă* este propus și aprobat de către redactorul-șef al săptămânalului „Observatorul militar”, colonelul Eugen Burghelea, pentru nr. 48/4-10 decembrie 2001, pagina 13. 3 *decembrie* - Chiar în ziua trimiterii ediției la tipar, întreaga pagină 13 este scoasă din ziar de către directorul Trustului de Presă al Armatei, deranjat de reproducerea fotografiei în care căpitanul Ion Tobă,

Avatarurîle "hatmanului" Toba

Prima pagină, cu ultima corectură (retrasă din tipar din motive... economice) a materialului de prezentare a „Hatmanului" Tobă in revista „Viața armatei" nr. 3/martie 2001. Mai jos,fotografia pentru care povestea lui va fi interzisă, imediat mai apoi, și in „Observatorul militar".

ma oară, după zeci de ani de apariție metronomică, și în presa militară de cultură, revista menționată (redenumită „Viața militară”) fiind nevoită să iasă de sub tipar cu mari întârzieri și în tiraje tot mai mici, de la 23 000 de exemplare în 1975, la 7000 in 2001, ca în prezent să scadă la 1000, cu apariție trimestrială și chiar anuală.

călare pe iapa sa Hanna, pur sânge englez, își lua rămas bun de la fostul său comandant direct de până la acea oră, *Generalleutnant-xA* Helge Arthur Auleb, comandantul Comandamentului Strâmtorilor Crimeii, în primăvara anului 1943, în zona numită „La Strâmtori", în Crimeea, ideea fiind că într-o vreme în care armata română cocheta cu NATO, în oficiosul acesteia apărea un articol de propagandă a armatei... naziste. Câteva zile mai târziu, într-un miez de noapte, în urma unui incendiu izbucnit aparent accidental, Camelia Tobă se stinge din viață prin intoxicare cu dioxid de carbon, împrejurare în care dispar toate documentele promise pentru documentarea vieții tatălui ei cu condiția publicării acelui prim episod. în mod cert, dacă n-ar fi fost recuperate cu un ceas mai devreme, aceeași soartă ar fi avut-o inclusiv *Jurnalul de război și Albumul cu fotografii* de pe front ale tatălui ei, adică două dintre cele patru documente de bază (cel de-al treilea fiind Dosarul de urmărire informativă din Arhiva CNSAS, iar al patrulea - *Memoriul original)* exploatate în premieră, relativ integral, în lucrarea de față. Urna cu cenușă a Cameliei Tobă va fi adusă de la București și depusă în mormântul părinților ei din Brașov, în Schei-Tocile, de către Emil Chiuariu, proprietarul de azi al respectivului loc de veci.

2003, 22 aprilie - Cu nr. P 715/03, este înaintată prima cerere către Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității în vederea recuperării și exploatării Dosarului „Hatmanu". Din motive obiective, în ceea ce ne privește, acest dosar va fi accesibil abia în vara anului 2013, timp în care va mai fi solicitat de către un alt cercetător, acesta fiind interesat de problematica Holocaustului. Ofițer de front, Ion Tobă, deși primise ordin de la generalul Nicolae Macici, conform memoriilor sale[77], să se implice în răzbunarea masacrului de la Odessa, din octombrie 1941, va ști să se eschiveze de această extrem de problematică misiune.

2004, septembrie - Directorul Trustului de Presă al Armatei ia decizie reînființării revistei de cultură și artă a Ministerului Apărării Naționale, de astă dată cu denumirea de dinainte de 1989, anume „Viața militară". Deși tardiv din multe puncte de vedere, începând cu

[77] ACNSAS, *ibidem,* voL *6,1.*131.

nr. 2/decembrie, în două episoade succesive, sub titlul *Un aventurier din alte vremuri: Ioan Tobă-Hatmanu,* fostul vânător de partizani este prezentat, în sfârșit, la adevărata anvergură, de aici încolo, ținând cont și de facilitățile oferite de Internet, interesul stârnit de povestea sa în rândurile tuturor iubitorilor de istorie din România, și chiar de peste hotare, fiind ca și asigurat.

2005, 6februarie - Sub semnătura ziaristului Florian Bichir, cotidianul „Evenimentul zilei" (nr. 3995) publică o pagină ilustrată în legătură cu *Jurnalul de război* rămas de la Ion Tobă-Hatmanu și cu biografia acestuia. 25 *mai* - Apare romanul *Zodia capului de mort* (Editura Phobos, București) în care, pe lângă exploatarea parțială a documentelor primite de la Camelia Tobă, este relatată și „odiseea" unui simplu jurnalist împiedicat de șefii săi, din motive ce țin strict de oportunismul de moment al românului simplu, să pună în lumină faptele de arme ale unuia dintre veritabilii eroi români din al Doilea Război Mondial. În Republica Moldova, în tandem cu Valentin Șerban (Scerbacov), patriotul Vadim Pirogan (1921-2007), arestat la vârsta de doar 17 ani, de către sovietici, și condamnat pentru spionaj în favoarea României, publică în condiții modeste cartea-document *Calvarul. Pe valurile vieții,* în care, spre deosebire de Vasile Țepordei, vorbește la superlativ despre Ion Tobă-Hatmanu, pe care l-a cunoscut în Gulag și chiar a lucrat în brigada de construcții condusă de către acesta, la un moment dat, în lagărul din lavas.

2010, 6 ianuarie - în săptămânalul „Observatorul militar" apare, în sfârșit, o pagină *in memoriam* Ion Tobă-Hatmanu, articolul intitulându-se *Vânătorul din Karasubazar. Februarie* - Revista „Historia" publică un vast material, cu ilustrații, despre Ion Tobă-Hatmanu, intitulat *Un vânător de partizani bolșevici se confesează.*

2013, 21 ianuarie - Sub semnătura lui Dan Gheorghe, in cotidianul „România liberă", apare articolul *Ultimul străjer al lui Ștefan cel Mare,* despre salvarea Mănăstirii Putna de către Ion Tobă-Hatmanu în vara anului 1940, cu ilustrații și informații din „arhiva" dăruită nouă de fiica eroului, Camelia Greceanu, în anul 2000.

2014, martie - Apare studiul istoric *Vânătorii negri. Ultimul comando românesc al lui Hitler* (Editura Favorit, București), în care, pe baza

documentelor din *Dosarul „Hatmanu"* - păstrat în Arhiva CNSAS - și a *Jurnalului de război,* îndeosebi, a *Memoriului original,* dar nu numai, este refăcut parcursul lui Ion Tobă după 23 august 1944, când acesta ajunge să instruiască două serii de specialiști în spionaj, sabotaj și diversiune în cadrul *Jagdverband Kommando Skorzeny,* care urmau să acționeze sub comanda lui în sud-estul Europei, împotriva sovieticilor. Intră în pregătire finală cea mai mare parte a *Memorialului din Siberia* (titlu impus de editor), recuperat, în sfârșit, în vara lui 2013, din Arhivele CNSAS și „gata pentru tipar" la finele lunii octombrie a.c. între timp, pe Internet, Ion Tobă este din ce în ce mai vizibil, românii redescoperindu-l cu uimire și derută, nu pentru puțini fiind, de la bun început, mai degrabă un „personaj controversat". Dar dacă n-ar fi așa, în mod cert n-ar putea fi vorba despre Ion Tobă-Hatmanu, cel care, între multe altele, spusese cândva că „nu este bărbat adevărat acela care își ponegrește nevasta și patria".

Dan Gîju

în loc de cuvânt-înainte

Cititorule!

Ai în față *Jurnalul de război,* pe de o parte, început în plină conflagrație mondială (1943), și memoriile redactate după eliberarea din Gulag[1] și din sistemul recluzionar al României comuniste (1964), pe de altă parte, ale unuia dintre cei mai faimoși ofițeri români de pe frontul Crimeii, din al Doilea Război Mondial, publicate de această manieră, adică în format carte, abia acum, pentru prima oară. Cu precizarea că, exceptând memorialistica din perioada siberiană - neexploatată decât aluziv[2] -, unele fragmente din *Jurnalul de război,* dar și din acela așa-zis „de pace" au mai fost prezentate, parte în cartea-document *Zodia capului de mort* (2005), a subsemnatului, iar restul în revista „ProARME" (decembrie 2009 și urm.), chiar și în „Historia" (2010), revenim, iată, de astă dată, cu episoadele mai puțin spectaculoase, *in integrum,* dar nu mai puțin valoroase din punct de vedere istoric și, aspect inedit, cu paginile de memorialistică descoperite și ridicate de Securitate în urma percheziției din 28 septembrie 1974 de la domiciliul lui Ion Tobă din Brașov, solicitate și obținute de la CNSAS conform prevederilor legale și, nu în

---

[1] Acronimul de la *Glavnoe Upravlenie Laglterei* (din Ib. rus.). Administrația Generală a Lagărelor, instituție recluzionară ți de reeducare prin muncă a infractorilor fi, Îndeosebi, a adversarilor politici ai comunismului, care a funcționat in URSS Începând din 1919, cu vârful de sarcină în timpul lui Stalin.

[1] Este vorba despre capitolul *Siberia, eternul surghiun,* inclus in romanul *Zodia capului de mort,* p. 207 și urm.

ultimul rând, în baza exemplarului 2 al *Procesului-verbal de percheziție* pus la dispoziție de fiica acestuia, Camelia Greceanu, care, cu puțin timp înainte de a trece la cele veșnice, ne-a îndrituit să facem tot ce ne stă în putință pentru scoaterea la lumină a adevăratului chip - acela de erou autentic, un luptător dintre cei mai fanatici pentru libertatea și gloria României - al tatălui ei, cunoscut încă din anii războiului drept „hatmanul" Ion Tobă. Un „hatman" admirat și stimat, dar, în egală măsură, controversat, calomniat și contestat; el însuși, mai înainte de toate om fiind, dând ocazia, prin comportament și caracter, unor aprecieri nu întotdeauna prea măgulitoare la adresa lui. Și este suficient, din această a doua perspectivă, să-l citățm pe părintele Vasile Țepordei (1908-2002), care nu va ezita să scrie negru pe alb în cartea sa de amintiri din Gulag, apărută la scurtă vreme după căderea comunismului: „Trenul de Vorkuta ne-a dus până la Moscova, unde am fost repartizați la renumita închisoare de tranzit Krasnaia Presnia. [...] Am fost urcați în tren și transportați la Potima, iar de aici în lagărul lavas numărul 11. Aici am întâlnit pe [...] Ionel Tobă, fost căpitan de infanterie *(sic!)* în timpul războiului. Chiar în timpul războiului s-a căsătorit la Odessa cu o tânără basarabeancă, funcționară la primăria orașului, spunându-i că nu este căsătorit. în realitate, avea soție și copil. își zicea Hatmanul Tobă, în lagăr nu era serios, vorbea vrute și nevrute. Crea legende în legătură cu o activitate fantezistă din trecutul Iui. La repatrierea din 1955, își propusese să-i prade pe cei ce aveau bani și obiecte de valoare. Noroc de Ion Urwich[3], care l-a oprit prin forță de a

[3] Conform unei *Fișe personale asupra lui Urwich Johann,* întocmită la 25 mai 1973 de UM 0920 (și aflată azi Ia ACNSAS, Dosarul SIE 19592, vot 1, £ 106, microfilmat, jachete), la care se adaugă informațiile din fișele personale incluse de la fila 108 încolo, numitul era născut la 29 mai 1926, în Morcni (Prahova), fiul lui Johann și Barbara, cu ultimul domiciliu în București, „în prezent" domiciliază în R.F.G. - 8192 Gcrcdsried-Stein Dulag 7/19. Până In iulie 1941, a locuit cu părinții la MorenL Tatăl său a fost cazangiu la Societatea Petrolieră „Columbia," până in aprilie 1941, când a fost arestat și internat politic in lagărul de la Târgu Jiu. în iulie 1941 (după altă sursă la 19 iunie 1941), fiind pus în libertate, a plecat cu tatăl său, care, Împreună cu întreaga familie, a fost expul-

face neamul și armata română de râs."[4] Nu ne îndoim că, în mare, preotul Țepordei avea dreptate să se teamă că va fi „prădat" de „bani" și de eventualele „obiecte de valoare" de către unul ca Ion Tobă, a cărui filozofie de viață, din moment ce trecuse, la fel ca și părintele, de altminteri, prin Gulag, suferise unele „deformări" de percepție, ca să ne exprimăm astfel, mai ales atunci când era vorba despre discutabila proveniență a unor astfel de „valori" ajunse în posesia unui biet fost prizonier de război sau deținut român aflat în pragul eliberării din ghearele celui mai teribil dintre universurile concentraționare cunoscute vreodată în istoria omenirii. Ceea ce nu avea habar Sfinția Sa părintele Țepordei, în momentul în care îl încondeia astfel pe Ion Tobă, era faptul că și acesta din urmă, pe lângă multe alte calități și defecte, le avea și pe acelea ale unui cronicar, chiar dacă unul fără talent, cum el însuși va recunoaște într-o scrisoare[5] expediată pe adresa traducătorului său de la Paris, scriitorul Theodor Cazaban, și, în orice caz, de o anvergură inferioară slujitorului Bisericii, dar mai mult decât atât, de parcă ar fi știut că urma să fie luat în vizor, îi consacrase deja câteva rânduri nu mai puțin acide, care, pe lângă faptul că explică, întrucâtva, repulsia reciprocă dintre cei doi, fac și ceva lumină asupra faptelor ca atare, disculpându-l realmente pe ofițer care, iată ce afirma, și încă din 1973, când respectivul trăia bine mersi la București, despre „popa Vasile Ciordei" cum îl va numi el oarecum codificat, din motivele bănuite: „Vasile Ciordei

zat în Ungaria și, de aici, fiind de origine germană, an trecut în Germania. în ianuarie 1942, Johann Urwich s-a înrolat ca voluntar în armata germană. Activitatea sa în armata germană, cum va declara ulterior (f. 120-121), se va desfășura pe teritoriul francez, in cadrul unei echipe de șoc a unei divizii speciale. Cum a ajuns în lagărele din Siberia și ce a făcut după ce a fost eliberat, în august 1955, am detaliat în *Vânătorii negri. Ultimul comando românesc al lui Hitler* (2014, p. 239 și urm.). Autor al cărților Fără *pașaport prin URSS* (1977) și *Strigătul Golgotei răsăritene* (1987), apărute in Germania, avea să moară în 1995, laMiinchen.

[4] Vasile Țepordei, *Amintiri din Gulag,* Casa Editoriala pentru Turism și Cultură Abcona, București, 1992, p. 113.

[s] ACNSAS, *ibidem,* voL *6,* p. *6.*

termină Teologia la Iași[6] și, fiind din Basarabia, se așază pe lângă Mitropolia din Chișinău, unde intră ca ziarist la o foaie a mitropoliei, «Raza», un ziar cu caracter religios și de propagandă împotriva comunismului. Activează aici până la cedarea Basarabiei către sovietici, conform Pactului Ribbentrop-Molotov, când se refugiază în București. Spirit practic și bun afacerist, ca toți lătrătorii de la ziarele de propagandă, retipărește la București tot «Raza», dar pe numele lui. în Basarabia se câștiga bine cu ziarul, că erau abonați din oficiu toți preoții și toate mănăstirile care, pe vremea aceea, aveau mii de călugări. Este lucru știut că bisericile au bani, deci au bani și slujitorii lor. Prin cotropirea pământului românesc al Basarabiei de către sovietici, lumea, îngrozită de năvălitori, a fugit cum a putut, ajungând în teritoriul liber unde, de asemenea, s-a așezat pe unde a putut. Așa că, mai bine de un milion de oameni umblau unii după alții prin țară. Acest moment prielnic îl prinde teologul Ciordei când retipărește «Raza», unde dă anunț că toți refugiații să își caute rudele sau prietenii la redacția ziarului său, unde să-și trimită, eventual, adresa lor. în cel mai scurt timp, au curs abonamentele la adresa Sfinției Sale teologul și directorul ziarului refugiaților basarabeni «Raza». Așa se face că din nenorocirea celor refugiați, directorul ziarului «Raza» a strâns repede avere, dar nu-i mai puțin adevărat că foarte multă lume și-a regăsit rudele tot datorită lui. Nu mai spun că își luase și rolul de autoritate bisericească, plasând preoții refugiați la parohiile din teritoriul liber. Urmează cealaltă fază, când Adolf Hitler trece la atacarea lui Stalin, târând și armata română după el, ca să-și ia înapoi pământul românesc dat cadou de Ribbentrop lui Molotov cu un an înainte, astfel că ordinele de chemare urgentă Ia mobilizare încep să curgă pe întreg întinsul Țării Românești. Vasile Ciordei primește și el ordin de chemare urgentă, dar acum are mari legături, cu ajutorul înalților pretați, fiind și absolvent al Teologiei, se hirotonisește. Este mobilizat pe loc, la direcția zia-

[6] în realitate, la Chiținău.

rului său, dar sub un fel de patronaj al Mitropoliei din Chișinău, care de acum revenise la locul ei, în Basarabia. Din 1941 până în 1944, «Raza» devine cel mai citit ziar din Basarabia, Vasile Ciordei instalându-se în cea mai frumoasă vilă din capitala Basarabiei. Dar minunea nu a ținut decât până în 1944, când se refugiază iar, că iar au venit rușii cu comunismul contra căruia Ciordei scrisese enorm, că așa era moda și așa cerea timpul. Ajuns la București, părintele reinstalează ziarul ca și mai înainte, adică pe post de informator al celor care se refugiaseră în interiorul țării. Dar jucăria nu mai merge ca la început fiindcă, de data aceasta, odată cu armata de ocupație sovietică, a ajuns la București și NKVD-ul care, cu ajutorul vânzătorilor din toate timpurile, l-a dibuit repede pe popa Ciordei, l-a ridicat urgent, l-a judecat la Tribunalul Maritim Sovietic din Constanța și, în cel mai scurt timp, îl trimite în lagărele din nord. însă, cunoscând perfect limba rusă, cu figura-i mieroasă, cum necum, popa Ciordei a câștigat simpatia gardienilor[7]. Și cum în teritoriul Basarabiei ocupat de ruși avea și rude, plus că era cunoscut de către toți preoții și călugării de la mănăstiri, a avut sau mai bine-zis a reușit să se bucure de dreptul cetățeanului sovietic, adică acela de a scrie acasă, de a primi pachete etc. Bineînțeles, popa nu va ezita să se adreseze tuturor preoților și mănăstirilor, către care va expedia zilnic, cu orice mijloace, scrisori diplomatice, prin care se făcea mesagerul unui grup de cetățeni români ajunși în nenorocire, făcând apel la toți «bunii români» ca să fie ajutat. Dar are grijă să indice numai adresa lui, iar când pleca dintr-un lagăr în altul, anunța exclusiv noua adresă. Or, era lucru știut că rușii nu trimiteau oameni de aceeași naționalitate în aceleași lagăre, pritoceau bine naționalitățile. Așa au început să curgă pachetele și, mai ales, banii. Cu bani a ajuns popa pe un loc mai cald, și unde? Șeful distribuției

[7] în memoriile sale, părintele Vasile Țepordei relatează cum, de fapt, a câștigat simpatia unei anume doctorițe Zaițeva și, mai către final, a hoților deținuți în lagăre, interesați între altele, chipurile, de slujbele sale religioase.

oamenilor pe barăci... Avea camera lui, într-un colț de baracă, unde-și odihnea trupul pe pături și cearceafuri trimise de popii și călugării din Basarabia, și tot acolo își avea depozitele de alimente, tratându-i pe gardienii sovietici în primul rând, care nu aveau acasă ce le oferea popa, adică din ceea ce primise și el între timp, trimis din mila compatrioților lui rămași în teritoriul ocupat de ruși. Desigur, gardienii mai primeau pe sub mână și bani, chipurile cu împrumut, pe care popa «uita» să-i mai ceară înapoi. Bine aranjat de acum, sigur că nici comandantul lagărului nu-l mai lăsa să plece la alte lagăre, conform uzanțelor, când îi venea rândul. Deştept, cunoscând nu numai limba, dar și caracterul rusului, popa Ciordei a știut să fie un fel de om al autorității, fără însă ca să dea în ai lui. Și așa se explică faptul că, după amnistie, în [august] 1955, pleacă acasă cu vreo opt saci plini cu ce vrei și ce nu vrei, de la plăpumi, cearceafuri și haine la blănuri, bani etc. Dar marele său avantaj a fost acela că tot cu banii preoților și călugărilor și-a măsluit actele de deținut și, de unde inițial fusese condamnat pentru propagandă antirevoluționară și înaltă trădare - că, fiind basarabean, a fost socotit sovietic, iar fapta sa încadrată ca atare -, apare acum drept cetățean român, dar cu un paragraf mai puțin grav, fapt pentru care este amnistiat și trimis în libertate, în România. Dar cum? în vreme ce alții abia au scăpat cu hainele de pe ei, și acelea ca vai de lume, popa Ciordei s-a întors un om bogat, și de unde? Din țara unde sărăcia este împământenită așa de mult încât a avea o haină mai bună, de lână, este nu o raritate, ci o așa minune că toți te întreabă de unde o ai și dacă nu cumva vrei să o vinzi. Am stat cu el și la începutul deportării, și la amnistiere, numai că eu am fost amnistiat cu predare statului român, care m-a mai ținut nouă ani pe sentința sovietică. Mi-au aplicat o hotărâre cum că orice pedeapsă dată de sovietici este valabilă în toate țările din Pactul Varșoviei. Iar popa Ciordei a ajuns, datorită faptului că avea o caracterizare bună de la ruși, din nou la o parohie. îl admir, totuși, fiindcă este singurul om din lume care a făcut avere în Rusia fără ca să se afle în conducerea

statului. în 1955, când ne-am adunat in lagărul de trimitere în țară, când a intrat pe poartă un rotofei gras, cu barbă mare, cam surie, iar după el vreo șase hamali cu saci plini cu de toate, nu l-am mai recunoscut. Când era întrebat de unde atâta bogăție, el spunea că a muncit, că a câștigat și a făcut economie, ceea ce nu se împăca deloc cu burta și cu slănina de pe el. Apoi, desigur, am aflat de la ai lui cum primea cele mai multe pachete, din care mai oferea și oamenilor, e drept, dar grosul îl dădea șefilor lagărului sau celor care operau prin acte, astfel reușind să schimbe, cum precizam, și articolul sub care fusese condamnat. Este mare lucru când cariera unui om se confundă și cu pasiunea lui, dar la popa Ciordei nu era nicio contingență între patima lui și cariera de slujitor al altarului, fiindcă atunci când nu se mai găsea nici fir de mahorcă în lagăr și oamenii plăteau oricât ca să o procure, pentru a-și mai potoli foamea fumând, el o vindea cu 10 ruble, deși costa doar 40 de copeici, aceasta în condițiile în care el o avea din pachetele trimise de preoți și de călugări pentru a-i ajuta pe toți confrații din lagăre în numele cărora scrisese preacuviosul preot. De altfel, practica aceasta el o învățase de la alți preoți ortodocși ruși, dintre emigranți, care se ocupau cu același comerț. în concluzie, fie că este cu carte, fie fără carte, cu atât mai mult slujitor al bisericii, omul se cunoaște numai la grea încercare ce suflet are."[8]

Figură de roman, una total incompatibilă însă cu aceea a unui erou din timp de pace, Ion Tobă ar fi rămas un personaj de planul doi, în cel mai fericit caz, dacă nu ar fi avut el însuși grijă să-și povestească viața, cu bune, dar și cu mai puțin bune, autocaracterizându-se într-o scrisoare drept „sportiv, petrecăreț și cavaler"[9]. Iar cât de serios, ca om și, mai ales, ca ofițer, sau cât de „imatur", din perspectiva unor ofițeri ai Securității - care-1 vor urmări pas cu pas toată viața lui mai apoi - era Ion Tobă-Hatmanu, poate concluziona de acum înainte oricine ar sta să analizeze, punând

'ACNSAS, *ibidem,* voL 6, £ 279-281.

'"*Ibidem,* £ 12.

în balanță întregul context istoric și social, de la timpul respectiv, când războiul se derula în plin, la caracterul per ansamblu al individului, în general, și al românului, în special, fragmentul memorialistic denumit de noi, în stil oarecum gazetăresc, *Ambuscadă in Munții laila*[10]*:*

„Mă aflam la Eori Sala, sat de tătari, unde am stat cu trupe de pază a spatelui, împotriva partizanilor ruși, zvârliți cu forța de aviația roșie, când, într-o bună zi, sosește pe front trupa de teatru și propagandă nr. 1 din București", cu artistul Puiu Mironescu și prima balerină a capitalei, Nuți Pândele. Au fost primiți la Simferopol, unde se afla Comandamentul Corpului de Munte al generalului Avramescu, cel pe care Stalin l-a decorat prin radio, fiindcă făcuse cantine pentru populația rusă rămasă, bătrâni, copii, femei etc., și care mai târziu a murit la Vorcuta, în extrema nordică a Rusiei, sub cercul polar, unde a fost deportat tot de Stalin. Toate comandamentele române și germane erau în capitala Crimeii. Eu, cu unitatea, eram sus, în Munții laila. Cum în tot acest timp presa mă ridica în slavă pentru modul cum luptam și mi se dedicau marșuri, imnuri și ode, eram așa de popularizat, că nu puteam fi uitat de mai marii mei șefi, români și germani, așa că m-au invitat să cobor, ca să văd, la teatrul «Bahcisarai», din Simferopol, cum se produce marele ansamblu român. Am răspuns că nu pot veni fără unitate, fiindcă dacă ei, militarii mei, nu se pot veseli, nu are rost să vin. Nu mi s-a răspuns. Reprezentația s-a ținut, a avut succes mare și biroul de resort a făcut trupei de teatru un program unde să mai meargă: la Stari-Krîm, Ia Comandamentul Diviziei 1 Vânători de Munte, de sub comanda generalului Vasiliu-Rășcanu, apoi la celelalte divizii, comandate de generalii Dumitrache, Manoliu, Mociulschi, toți mari comandați ai vânătorilor de munte și, mai ales, plini de decorații pe piept. Iar noi, cei care păzeam strâmtorile și făceam siguranța circulației în serpentinele munților laila,

[10] Titlul original din manuscris este 0 *distracție (ibidem,* £ 131).

[11] De fapt, Plutonul de teatru nr. 1 al Serviciului Militar al Propagandei.

nu putem avea plăcerea să vedem ceva frumos. Seara, la popotă, cu ofițerii și subofițerii mei, iau hotărârea. Musai, prim-balerina de la București va veni și la noi. Ca să ajungă la Stari-Krim, trebuiau să treacă prin strâmtorile ce le păzim noi, deci, echipez opt sergenți în haine rusești, cu arme rusești, din acelea cu un sunet special, *pic-poc!,* și îi postez în cele mai aride curbe, bine camuflați, cu ordin de a deschide focul în fața convoiului de mașini cu artiști. Paza ce li s-a dat de la compania de jandarmi, [patru camioane cu] poliție a corpului de munte, de sub comanda locotenentului Popovici, un dandy bucureștean, care venise și el să facă un stagiu de trei luni pe front, la compania de poliție a marii unități, deci la 20 de kilometri în spate, cu misiunea de a prinde fugarii și de a păzi comandamentele și șefii lor. într-o frumoasă zi, pe 6 iulie 1943, pe la ora 10.00, apare în vale o coloană scurtă, de șase mașini. Două camioane în față, cu jandarmii în ordine, pe bănci, cu arma între picioare, apoi, un autobuz lux, cu artiștii, altul cu instrumente și costume și, în fine, alte două camioane tot cu jandarmi. De la cota 1035,4, unde am fost rănit pentru a treia oară, urmăream cu binoclul cum se vedea convoiul în serpentine. Ajunși la punctele alese, râpe în ambele părți și maluri stâncoase, aud focul deschis de falșii mei partizani. Gloanțele lor băteau șoseaua înaintea mașinii cap de coloană în a cărei cabină, lângă șofer, ca scos din cutie, stătea nimeni altul decât elegantul locotenent Popovici. Când au primit focurile, mașinile au stopat și toți ocupanții au sărit în șanțul din partea opusă, dispărând unul după altul în orice gaură oferea terenul. Jandarmii, după mine, știu cel mai bine să folosească terenul, sunt atât de versați încât se pot ascunde și într-o urmă de căruță, așa se lipesc și se subțiază. V-o închipuiți, cred, pe Mimi S., una dintre artiste, drăguță foc și care seara, la banchetul care li s-a dat la Corpul de Munte, cocheta cu Popovici, eroul care o va apăra mâine, pe drum, cât de mirată era acum că nu-l mai zărea pe nicăieri. Sigur, este de înțeles cu ce curaj scăzut vin niște artiști pe front, unde nu știu ce pericol îi poate aștepta, și mai ales într-o țară cam sălbatică, cu Bahcisaraiul și

haremul tătarilor, cu celebra fântână cântată în balada lui Pușkin, cu urmașii lui Ginghis Han și ai Hoardei de Aur... Artiștii grămadă, îngroziți, femeile lăcrimau de frică, cu sughițuri, așteptând cu spaima în oase inevitabilul. Totuși, la masa de seară de la Corpul de Munte, prietenii mei de la comandament apucaseră să le povestească, evident că și cu înfloriturile de rigoare, despre riscurile unui asemenea voiaj prin serpentinele munților, dar nu uitaseră să le spună și că să stea liniștiți fiindcă drumul este bine păzit, însuși șeful de stat-major, Catană, asigurându-i că «în trecători îl avem pe Hatmanu, spaima Crimeii!», despre care mulți dintre artiști citiseră câte ceva in presa bucureșteană. Ba chiar când mi-au auzit numele, unele dintre artiste și-au manifestat dorința măcar de a mă vedea așa, fugitiv, cum vezi un tigru mai fioros la grădina zoologică. Li s-a spus că, practic, este imposibil, întrucât sunt postat undeva în afara itinerarului lor de deplasare, cu postul de comandă în creierii munților.

Când am apreciat că atacul a reușit pe deplin, am dat semnalul trompetelor și, de pe toate povârnișurile, au pornit să coboare în galop patrulele mele. Văzându-i în plină acțiune, am zâmbit împăcat, gândindu-mă cât de ușor este când ai în subordine oameni cu care lupți de doi ani împreună! Brusc, focul «partizanilor» a încetat, loculpic-poc-urilor fiind luat de pârâitul mitralierelor grele ale unității mele. Socotind că ar cam fi cazul să-mi fac apariția în peisaj, am sărit pe BAW-ul meu, bună și solidă motocicletă, halal de fabrica producătoare și, în opt minute, eram pe șoseaua unde deja sosiseră și ofițerii mei călări. Ei fuseseră postați numai bine, în imediata apropiere a locului ales ca să se deruleze «drama». Au sărit toți artiștii afară și nici nu știu când m-am pomenit îmbrățișat ca un salvator ce te scoate din iad. Unele fete erau puțin cam șifonate de tăvăleala prin gropi, iar altele chiar umezite de frică. Am sunat adunarea generală, cu semnalul nostru bine cunoscut de jandarmi, și au început să apară și ei. Lipsea locotenentul Popovici care, găsind o viroagă, cu doi jandarmi după el, asigurându-și spatele, se scursese bine mersi, ajungând deja

la vreo doi kilometri de locul atacului. Trecând euforia salvării, le-am spus răspicat că, mai departe, este riscant să se aventureze, așa că, păziți de noi, mai bine ar merge până în satul nostru, iar mâine, tot noi, îi vom conduce în bună regulă la Stari-Krîm. Am luat telefonul de campanie și am comunicat la Corpul de Munte despre acest mic incident, neuitând să insist pe aspectul că s-a încheiat «fără pierderi». Am motivat că din grupul de partizani aflați la Ai-Petri ar fi trecut vreo doi-trei spre vârful Scala, la alt grup, și pe drum, întâlnind cele șase mașini, le-au atacat cu focuri, dar intervenind posturile mele fixe, au fugit. Apoi, am spus că să nu fie îngrijorați, că pe artiști îi opresc la mine să mănânce, după care, când voi fi convins că drumul este perfect asigurat, tot eu îi voi conduce unde trebuie. Am anunțat și Divizia I, la Stari-Krîm, să nu-i mai aștepte decât poimâine, eventual. Pe înserat, veseli și siguri, am ajuns la cantonamentul meu, unde ne aștepta o masă copioasă, cu câte un pui fript de fiecare. Dacă aveau spirit de observație, ar fi fost surprinși să constate că totul era pregătit dinainte, dar de unde spirit de observație la niște artiști bucureșteni și, mai ales, la jandarmii noștri! Cu vinuri de Koktebel și șampanie de la Feodosia, am petrecut până târziu. A doua zi, călăreții mei au avut și ei, în sfârșit, marele privilegiu să vizioneze un program artistic bine jucat, ca la carte, și să asculte cântece noi, ce ieșiseră atunci, precum La *Crimeea peste mare, măi dorule...* sau Măi *frate care stai la Bug,/ Cu arma-n mână la hotare,/ Ai părăsit și boi, și plug// Să facem România Mare...*

în ziua a treia, i-am dus la Stari-Krîm, de unde și-au continuat programul la celelalte comandamente. La terminarea circuitului, au ajuns din nou la Simferopol, la marile comandamente, unde au fost felicitați, iar Corpul de Munte a profitat de ocazie ca să cunune o pereche de tineri artiști care s-au legat unul de altul pe drumul cu peripeții al propagandei. Urmează ultimul salut, acum eram și eu acolo, când șeful de stat-major dă citire unui ordin de zi prin care se conferă tuturor artiștilor o medalie de război pe motivul că, fiind atacați de inamic, au susținut mai departe flacăra

sufletului românesc, adus din patrie. Am tăcut şi, ca să nu izbucnesc în râs, am ieşit să fumez o ţigară. Când m-am întors, toţi purtau cu mândrie, pe piepturile umflate, o recompensă altminteri greu de obţinut pentru un om de scenă."[12]

Sigur că, dacă ar fi fost redactată intr-o manieră atât de cursivă şi în stilul acesta de o savuroasă prospeţime, cartea de memorii a lui Ion Tobă ar fi fost un veritabil bestseller prin ea însăşi, editura sau îngrijitorul ediţiei neavând de ce să se implice prea mult, dar e suficient să amintim că autorul a fost „deposedat" brutal, ca să ne exprimăm astfel, de rodul trudei sale tocmai când începuse să-şi închege şi chiar finiseze opera, în acest sens trebuind să ţină seama şi de sfaturile profesionist-binevoitoare ale scriitorului Theodor Cazaban, de la Paris, care, din câte se pare, se ataşase destul de sincer de acest proiect, deşi nu gratis, din câte reiese cercetând hârtiile găsite în Arhiva CNSAS, fondul „Hatmanul". De altminteri, Securitatea va urmări cu atenţie mărită relaţia lui Tobă cu destul de cunoscutul scriitor stabilit în Franţa. Aşa de pildă, la 11 octombrie 1976, în raportul cu propunerea de închidere a *Dosarului de urmărire informativă „Hatmanul",* cu privire la memoriile acestuia se preciza că, pe timpul cât se aflase în RFG şi Franţa, printre persoanele contactate „au fost şi scriitorul Theodore Cazaban, din Paris, şi criticul francez Jean Marcelly cărora, povestindu-le întâmplări din lagăr, aceştia l-au îndemnat să-şi scrie memoriile, lucru pe care l-a şi făcut. De fapt, din mai multe date rezultă că Tobă Ioan s-ar fi gândit să-şi scrie memoriile încă de când s-a înapoiat din URSS. Tobă Ioan a considerat că, prin publicarea acestor memorii în străinătate, urma să obţină o sursă importantă de câştig. Trecându-se la verificarea acestor date, urmare a percheziţiei efectuate, s-a intrat în posesia memoriilor (în copie) scrise de Tobă Ioan, care au circa 450 file. Tot cu ocazia percheziţiei, s-a intrat în posesia corespondenţei dintre Tobă Ioan şi Theodore Cazaban, din care rezultă că ori-

[11] ACNSAS, *ibidem,* vot 6, £ 131-134.

ginalul manuscrisului se află la acesta din urmă care, după ce l-a citit, a întocmit în limba franceză un rezumat-schiță prin care-i indică forma pe care să o aibă memoriile având ca titlu *X-129, La grande mafia russe.* în material s-au găsit și 4 schițe-acuarele, dintre care una să fie coperta memoriilor. Din studierea acestor memorii rezultă că materialul nu are un caracter unitar, curgător, ceea ce ilustrează că acesta nu este în forma definitivă, iar existența unor variante a capitolelor denotă că Tobă Ioan a acceptat propunerea făcută de scriitorul T. Cazaban. [...] O idee fixă căreia îi este afectat un spațiu larg este problema pretinsei organizații «Pisica Neagră», care-și găsește reflectarea în cele două acuarele. Prin tehnica operativă s-a stabilit că numitul Tobă Ioan a afirmat că i-au apărut memoriile într-un volum editat de T. Cazaban și că despre acest fapt ar fi comentat și posturile de radio străine. S-a solicitat Ia U.M. 0920 verificarea acestui aspect însă, până în prezent, nu s-a primit rezultatul. Postul de radio Europa liberă a comentat faptul că în țările socialiste au apărut scriitori noi însă nu sunt lăsați să-și publice lucrările. Printre numele pomenite a fost și al lui Tobă loan."[13]

Dar dincolo de materiale de genul acesta, între care un loc special revine procesului-verbal de percheziție - de altminteri, destul de tehnic redactat -, nimic nu exprimă mai bine drama intervenției primitive a unui corp străin, venit de undeva din afară, în spațiul intim al unui creator, decât însuși faptul că, la relativ scurtă vreme după aceea, când tensiunea interioară s-a acumulat suficient cât să explodeze, Ion Tobă-Hatmanu va suferi un atac de apoplexie în urma căruia nu-și va mai reveni niciodată. Pentru că, în ciuda a ceea ce tot perora el de la o vreme, în fața oricui era dispus să-l asculte, anume că mai avea puse bine, la păstrare, în Franța și, respectiv, în Germania, câte un exemplar al cărții sale de memorii, adevărul este că, din clipa acelei percheziții, Ion Tobă a înțeles că exista riscul să nu-și mai vadă opera nicicând tipărită, cu atât mai

[13] *Ibidem,* vol. 5, £ 2-3.

mult scenariul de film, în care el însuşi să joace rolul principal, evident, cum îşi făcuse iluzii până atunci. Şi problema era cu atât mai dramatică, per ansamblul ei, fiindcă opera în sine rămăsese neterminată, şi aceasta într-un moment în care, din câte probabil că deja simţea, bătrâneţea începuse să-i dea târcoale.

Interesant este însă că, deşi „hatmanului" Tobă i se răpea bucuria împlinirii sale măcar din punctul de vedere al creaţiei literare, după cum războiul, pierderea războiului de către România, mai exact, îi anulase satisfacţia împlinirii profesionale, involuntar, prin documentele emise în cazul său, prin conservarea manuscrisului, fotografiilor şi celorlalte documente confiscate de la domiciliu, Securitatea va contribui la amplificarea şi perpetuarea legendei sale, adică a acestui personaj altminteri fabulos, căruia intuiţia îi spunea că, totuşi, posteritatea îl va redescoperi şi îl va fixa pe locul meritat din plin - mărturie stând în acest sens caracterizările de serviciu *din Memoriul original -,* acela de erou incontestabil al armatei române, exact aşa cum s-a prezentat aceasta atunci, la vremea când el a slujit-o, adică şi vitează şi laşă, aliată şi cu nemţii, şi cu ruşii (după cum a bătut vântul), şi învingătoare şi, din păcate, la finalul finalului, cât se poate de învinsă, de umilită şi aşa mai departe. Şi între amănuntele cu caracter de paradox „moştenite" graţie zelului cu care au acţionat ofiţerii Securităţii - instituţie altminteri onorabilă, creaţie a ocupantului şi, deci, pusă în slujba lui, ulterior a celor dirijaţi şi susţinuţi la putere după „retragerea" sa - se află chiar „prefaţa" sau, mai degrabă, „cuvântul-înainte" pe care, la 7 octombrie 1974, deci la scurtă vreme după confiscarea „memoriilor", îl redactează locotenent-colonelul I. Olariu, ca anexă la adresa şefului Inspectoratului Judeţean Braşov, generalul-maior Dumitru Şerban, înaintată, la 29 noiembrie 1974, superiorilor săi de la Bucureşti, pentru obţinerea avizului Direcţiei Cercetări Penale din cadrul Ministerului de Interne în vederea declanşării acţiunii penale împotriva lui Tobă, întrucât conţinutul cărţii sale „este apreciat ca aducând atingere securităţii statului". Iată, deci, conţinutul respectivei note-sinteză, în fapt

un veritabil și suficient cuvânt-înainte *sui-generis,* cum precizam, la „memoriile" Hatmanului:

„în cele cca 450 file - în manuscris, dactilografiate sau xeroxate - Tobă Ioan din Brașov își scrie «memoriile» sale, la îndemnul unor cunoscuți din străinătate; acest lucru rezultă din material, pe care l-a scris în străinătate, în cursul anului 1973. [...] De altfel, din corespondența dintre Tobă și Theodore Cazaban, din Paris, și din materialul dactilografiat, scris în limba franceză de către ultimul, rezultă că acesta este un rezumat îndrumător, care indică forma pe care să o aibă «memoriile», sub titlul *La grande mafia russe.* «Memoriile» încep cu anul 1940 - Capitolul Antebelica -, descriind luptele la care a participat pe frontul de Răsărit, instruirea primită în cadrul trupelor *SS,* iar cea mai mare parte tratează despre viața sa și a altora în lagărele siberiene. Cu privire la participarea sa pe frontul din Răsărit, după ce descrie faptele sale «ostășești» și decorațiile primite, [Tobă] caută să demonstreze că tot ceea ce a făcut a executat din ordin, prezentând, ca documentar, ordine de chemare [la mobilizare] sau ordine de front. Față de Antonescu, de neînțelegerile sale cu legionarii, are o atitudine de elogiere a activității acestuia (fila 14 manuscris). În descrierea unor evenimente, pretinse a fi trăite de autor sau de alte persoane, acestea au un conținut de defăimare a Uniunii Sovietice, a organelor de stat și a comunismului în general, deși pretinde că nu face politică: «Nu discut politică și ideologie, am fost lovit și scârbit de ce am constatat ca rezultate. Consider timp pierdut. Las altora care înțeleg mai mult ca mine și pot minți. Eu nu vreau» (fila 23).

[La] «în loc de prefață», autorul menționează că «tot ce povestesc aici sunt lucruri trăite, văzute de mine și auzite de la alții care au împărtășit soarta mea nemiloasă. X-129» (numărul său de deținut). Și mai departe spune: «Este vorba de anii ce i-am trăit condamnat și deportat în Siberia, leagănul răzvrătiților din toate epocile istoriei slavilor» (Cap. I). [Tot] în cap. I menționează: «Sunt socotit om liber din 4 august 1964, după aproape

două decenii de lagăr, închisori şi evadări din două ţări din sud-estul Europei, ţări care şi-au schimbat profilul politic, prima după Primul Război Mondial, a doua, ţara mea, după cel de-al doilea, fiind forţată de prima». Cu privire la actul de la 23 august, Tobă Ioan are aprecieri deformate, tendenţioase, ca de altfel şi despre perioada următoare, făcând aprecieri negative referitoare la unele cadre cu funcţii de răspundere din Ministerul de Interne. «La 23 august 1944, România, datorită complotului de la palat, capitulează fără condiţii» (fila 14), iar mai departe arată că «Stalin a întronat şi la noi teroarea cu care a stăpânit colosul rus». Pe tot parcursul «memoriilor» şi ori de câte ori are ocazia, face aprecieri tendenţioase, duşmănoase cu privire la situaţia politică, economică şi socială a Uniunii Sovietice. în această ordine de idei, spre exemplificare, redăm câteva aprecieri:

«Regimul, după revoluţie, a creat în Rusia omul disperării, care preferă moartea oricând în locul vieţii ce i-au oferit-o Lenin şi Stalin» (fila 24xerox).

«Toată suflarea sovietică ştie că au plecat boierii ţarului, dar a venit burghezia proletariatului, mai cu pretenţii, cu mai multă autoritate decât cei vechi» (fila 81). Pretinde că popoarele componente URSS «sunt stăpânite de Moscova cu forţa», că se duce o politică de populare a Siberiei, «unde nu există om care să nu fi fost închis» (fila 31) şi în care «s-a înrădăcinat ura asupra cotropitorilor», că aceasta se face prin deportări cu «populaţii din provinciile cotropite de ruşi» (fila 47).

Autorul se pretinde specialist atunci când abordează problema rasei în Siberia: «Orice om din Europa rusă, bărbat sau femeie, după un timp ia o paliditate spre galbenă, dar şi ochii oblici; se mongolizează. E un lucru cunoscut acolo. Natura îşi pune pecetea locului şi mediului ambiant. Tot pământul, de la Ural spre est, este al rasei galbene şi vă asigur, şi Dv. ştiţi, că numai rasa aceasta are efective cu care să colonizeze acest pământ dat lor de D-zeu» (fila 25). Un spaţiu larg în «memorii» îl ocupă problema pretinsei organizaţii «Pisica Neagră», «cu trecutul şi istoria ei de 200

de ani», formată «numai din hoți și criminali, cu ramificații pe tot teritoriul URSS, cuprinzând aproximativ 3 milioane [de oameni] », un fel de «mafie siberiană», membrii acestei organizații având tatuaje pe piept (un vultur cu o pisică), pe antebraț și pe degetele mâinilor. Autorul pretinde că a reușit să se întâlnească cu unul dintre conducătorii acestei organizații și, grație acestei organizații, a reușit să supraviețuiască. Este o idee fixă, iar în concepția autorului, această organizație va distruge existența ca stat a URSS. Această idee fixă a autorului își găsește reflectarea și în cele două acuarele făcute de artista amatoare Edith Marx, din REG, în care steagul de stat al Uniunii Sovietice este rupt de o pisică neagră, sub privirile unei persoane de rasă galbenă (aluzie la culoarea galbenă a celor din Siberia). Pretinsele abuzuri și ilegalități săvârșite de diferite organe de stat sovietice sunt evidențiate atât în «întâmplările trăite» de autor, cât și de alte persoane, «oameni care s-au împotrivit orânduirii sovietice», precum cei din titlurile «Tatăl cu doi fii», «David Margeanasvili», «Alexei Constantinov», «Mitropolitul Manciuriei», «Prof. Sirouni», «Zagorenski», «Porumbelul», «Surdomutul»[14] etc., «eroi care sunt descriși» ca personaje pozitive. Tobă Ioan, conceptional, are păreri diferite față de învățătura marxist-leninistă. Spre exemplificare, redăm câteva dintre afirmațiile acestuia: «Comunismul ideal, după idei, vizează binele tuturor, cum l-a propovăduit Iisus Hristos, dar ce folos că trebuie aplicat de oameni și tot la oameni.» Cu privire la opera lui Marx și Engels, pe care a studiat-o în lagăre, afirmă: «Nu pot spune că nu e o idee nouă și oarecum de acceptat. Dar aplicarea ei este monstruoasă și deja perimată după 100 de ani» (fila 23 xerox). «Comunismul este o minoritate activă și care, în ziua când nu activează, cade de la sine. Activistul de partid - meserie nouă -, un parazit lătrător, care are ca logică munca, dar cum? Dați-mi mie oameni, să vă arăt cum

[11] Intertitluri eliminate de noi pe parcursul corectării lucrării și grupate integral, aproape, In capitolul 12 *(Cazuri și necazuri, aventuri și întâmplări petrecute prin lagăre).*

muncesc» (fila 46). De asemenea, autorul subestimează rolul Uniunii Sovietice în cel de-al Doilea Război Mondial, afirmând că «Roosevelt i-a scos învingători, lucru de neuitat datorită pacostei aduse atâtor popoare din Europa». Materialul este presărat cu diferite idile, trăite sau văzute, ceea ce conduce la concluzia că, în momentul de față, [autorul] se află sub influențe puerile.

Ca o concluzie ce se poate desprinde este faptul că întregul material are un conținut ostil și care, prin publicarea lui în străinătate, poate conduce inclusiv la unele daune de ordin politic in relațiile externe, mai ales că, în «Antebelica», abordează unele probleme teritoriale."[15]

în principiu, așadar, lăsând deoparte așa-numitul *Jurnal de război* - dar și „de pace", în cea de a doua parte a lui -, opera de bază a lui Ion Tobă se rezumă la memoriile sale axate, îndeosebi, pe experiența lagărelor siberiene[16], deși nici fragmentele colaterale nu trebuie ignorate, întrucât acoperă sau completează o biografie grefată pe un timp istoric destul de interesant pentru cititorul de azi și mai ales pentru acela de mâine, plasat prin natura împrejurărilor din ce în ce mai în afara orbitei centrate pe instaurarea dominației comuniste în România. Așa, de pildă, ar fi intervalul 15 septembrie 1945-16 noiembrie 1946, când „trădătorul" Ion Tobă-Hatmanu, intrat mai mult decât și-ar fi dorit în grațiile Siguranței - instituție deja celebră în epocă, acum tot mai adânc penetrată cu agenți sovietici -, își va reaminti, oarecum selectiv: „Sigur că, pentru a fi judecat de înaltă trădare, după legile țării, am fost depus preventiv Ia «Cetățuia» Brașov, veche cetate teutonică, pe muntele Cetățuia, din mijlocul orașului, transformată în închisoare militară. Azi figurează ca «Arhive», dar cu rol efectiv de stațiune de bruiaj. De acolo, după o lună, am evadat în

[15] ACNSAS, *ibidem,* vot 7, £ 150-1S1.

[16] Grupate, inițial, sub titlul *După război, în plină pace. Memoriile unui „om liber",* respectivele „memorii" sunt incluse în partea a II-a a volumului de față.

munți. Nu m-au putut găsi, fiindcă toți cei care erau atunci în serviciul Siguranței nu aveau pregătire. La Brașov, șeful Siguranței era Kalousek [losif], un ceh; la București, ministru de interne, alt prăpădit, Teohari Georgescu (Burăh Tescovici)[17], ajutat de Nicolae Niconov[18], făcut peste noapte general; Dulgheru (Dulbergher), făcuț și ăsta colonel, și alții aduși din lume și completați cu cozi de topor români. S-au înființat adevărate birouri de călăi-anchetatori. Aud din codru că mama a fost ridicată și depusă în închisorile subterane ale Ministerului Afacerilor Interne. Ministerul ăsta nou, de Interne, era, în fond, condus de Pantehev[19], adus din Moscova, probabil bine școlit în branșă, el era ministru de interne al României, efectiv. Probabil că era un evreu frumos, că i se spunea «Frumosul Pantiușa», multe artiste și femei frumoase - din București, în special - trecând prin alcovul lui Pantiușa! La gândul că mama va fi chinuită și, cum nici nu știa unde sunt, sigur va muri în tortură și bătaie, mi-am zis, așa cum au murit sute, dacă nu mii, [...] în octombrie 4, mă prezint singur la Kalousek, care, cunoscându-mi pregătirea în câteva ore de discuție, și-a dat seama că mă poate folosi. Așa că, evadarea mea a trecut nesancționată, iar biata maică-mea a ieșit din groază, dar a plâns până a murit că, datorită ei, eu a trebuit să iau drumul calvarului. Judecat și de Tribunalul Militar și achitat cu unanimitate - o minune cred că aranjată! -, mă pune în libertate. Dar așa haos era creat în țară de specialiștii ruși, încât nimeni nu era sigur că, deși pus în libertate, nu i s-ar putea imputa altceva și, imediat, urma din nou arestarea. Ca odată iar arestat, însă de

[17]Ministru de interne al României între 1945 și 1952, la origine muncitor tipograf.

”De fapt, este vorba despre Alexandru Nicolschi (n. Boris Griinberg), mai cunoscut ca Nicolski (1915-1992), agent NKVD, fiul unui morar evreu, originar din Tiraspol, subdirector general al Direcției Generale a Securității Poporului (1948-1953), rămas în istoria recentă cu trista faimă de torționar.

’’Timofei Bodnarenko, pe numele românizat Gheorghe Pintilie, alias Pantiușa (1902-1985), originar tot din Tiraspol și agent NKVD, aidoma lui Nicolsld, specializatîn diversiune și spionaj, a condus Direcția Generală a Securității Poporului în perioada 1948-1963.

acum şi bine schingiuit, dacă nu murea, omul nu se mai vedea liber; i se atribuia vreo vină imaginară şi lua drumul închisorilor celebre: Aiud, Jilava, Gherla etc. Ştiind toate acestea, de cum ajung liber, mă şi prezint la regimentul meu aflat la Buzău. Aici însă, camarazii mei vechi nu mă mai cunoşteau, fugeau de compania mea ca de ciumă. Inclusiv unul dintre celebrii călăreţi pe care l-am avut, cândva, sub ordine, şi care acum era comandant. Eu, ce să mai fac, m-am ţinut retras, şi asta până în luna martie, când sunt trecut în retragere din armată definitiv, conform unui articol pe care nu l-am cunoscut, dar egal cu calificativul «Necorespunzător». Acum, de-abia, m-au luat ruşii în primire. Veşnic chemat şi anchetat, am pus pe tapet tot trecutul meu, din faşă şi până azi. Aceste autobiografii le-am făcut, cred, de vreo cincizeci de ori, aşa că mi-am învăţat pe dinafară *curriculum-ul vitae.* Dar tot în acest timp am stat sub lupă, în casele din jur fiind băgaţi civili ruşi, care trebuiau să mă supravegheze tot timpul. Puteam să dispar şi să trec frontiera, bineînţeles, cum au făcut mulţi, dar ştiam că mama şi familia mea vor plăti crunt fuga mea, poate chiar cu viaţa. La gândul acesta, deci, am renunţat definitiv, cu orice sacrificiu, să scap prin fugă. Ce a urmat? La ordinul ruşilor, s-a găsit o coadă de topor, colonelul magistrat Gicoveanu - care trăieşte şi astăzi în Braşov, ocolit de toată lumea pentru sutele de ani şi sutele de sentinţe la moarte date oamenilor nevinovaţi -, care m-a lucrat. La Braşov, generalul Niculescu Cociu[20] şi cu Gicoveanu aveau rolul de a primi dispoziţiuni de la ruşi, prin şeful Siguranţei Kalousek, adică cine anume trebuie arestat. Astfel, am intrat şi eu în malaxor, în 16 aprilie 1947, când, odată ridicat, sunt depus în celulele Ministerului Afacerilor Interne din Bucureşti. Nu mai descriu ce anchete am trecut până în decembrie 1948 când, ajuns pe mâna ruşilor[21], am fost depus în Aleea Ale-

[3] Radu Niculescu-Cociu.

[11] Practic, conform unei declaraţii păstrate In Arhivele CNSAS, a fost „extras" de organele specializate ale ocupantului sovietic In vreme ce era transportat, cu mijloace auto, intre

xandru, in casa prințului Nicolae. De aici încolo, la orice mișcare a mea, eram pus în lanțuri și mă pomeneam mângâiat *cu Nagant*-ul[u] rusesc, apăsat cu țeava, între omoplați, de o bestie, sergent mongol. Procurorul de tranzit era un anume Orloff, sunt sigur nume fals. După o săptămână de ședere în pivnițele casei prințului Nicolae, sunt bandajat complet la cap, lăsându-mi-se numai un ochi, să văd pe unde merg și, intr-un compartiment de vagon, cu alte patru escorte, înarmate până la refuz, am fost dus la Constanța, în gară, apoi, cu duba, la celebra și vechea închisoare turcească, vizavi de cazarma Regimentului 9 Cavalerie, și depus într-o celulă umedă, întunecoasă, și uitat acolo. Mâncarea: supă de arpacaș, la ora 14.00, iar dimineața - o gamelă cu apă fierbinte, plus 15 grame de zahăr, atât. Acum, de-abia, am cunoscut ancheta tip Vîșinsld-Temro, cel dintâi fost prim-procuror general al URSS și, la urmă, ministru de externe, al doilea - Dr. Temro, șeful anchetelor sub presiune și călăul Moscovei, bine cunoscut, cu sediul la închisoarea Liublinca, din Moscova, în subsolul II subteran. Nu știu cât am stat așa, reținînsă că, la un moment dat, am fost dus în Crimeea și Caucaz, cu vaporul, adică pe acolo pe unde am fost cu războiul, și confruntat cu oamenii, care m-au recunoscut. Martorii acuzării, pe care îi scontau și s-au prezentat - sau au fost aduși - erau femei bătrâne, dar absolut toată lumea a declarat adevărul, cum că nu am terorizat, n-am făcut rău nimănui din populație. Mai mult încă, am hrănit femeile, bătrânii și copiii, lucru absolut real și dovedit. Cam în vara lui 1949, în lipsă de probe, am fost adus iar la Constanța, la Tribunalul Maritim Sovietic unde, credeam eu, urma să mă dea înapoi, la români, fiindcă nu îndeplineam acuzarea de criminal de război, așa cum m-au dat românii mei. Ca, într-o bună zi, rușii să mă anunțe că mi-au

□restul poliției și penitenciarul Jilava, fiind împrăștiat zvonul că a fost ajutat să evadeze de către complicii săi din Mișcarea Națională dc Rezistență, astfel că, multă vreme, Securitatea Însăși 11 va căuta pe cu totul alte piste, după cum am arătat și in „Cronologie".

[c] Revolver „Nagant", model 1895, cu șapte gloanțe, arma standard a ofițerilor ruși din armata țaristă, proiectată de industriașul belgian Leon Nagant

schimbat încadrarea, că, într-adevăr, nu am crime, dar îmi dădeau articolul 58, alineatul 6 din Codul penal militar rusesc, adică spionaj. Am protestat, spunând că nu se potrivește acea acuzație unui ofițer activ, în uniformă, înarmat, în fața trupei ce o comandă în război, într-o țară străină, adică nu i se poate da «spionajul» ca acuzare. Dar cine avea timp să-ți dea un răspuns? Trec la judecată într-o altă cameră, mai mare, cu semiîntuneric. Mă iau în primire trei rusnaci în rubașcă kaki, descheiați la gât, și o femeie, evreică din Cernăuți, care știa și rusa, și româna, cu accentul specific, procuror, și care mă acuză: «Polcovnicul Ivan Dimitrievici Tobov se face vinovat că, fiind în trupele SS germane, a fost lăsat cu misiuni de spionaj în spatele trupelor victorioase sovietice, în regiunea Krems, Niederdonau - fără drept de apărare». Apărarea mea era pe o altă bancă, în spate: un soldat cu arma, care mă păzea. Sentința: Condamnare la moarte, dar transformată, conform Decretului 475 (cred), în 25 de ani de *«Isprăvitelnoe trudovoi lagărea»,* adică 25 de ani de ispășire prin muncă, în lagăr. Cum în sfertul de rogojină ruptă ce îl aveam pe pământul jilav al camerei, frământându-l de mii de ori, cu degetele nervoase, am dat peste un ac mic și ruginit, rămas de la alt nenorocit, am luat hotărârea să scriu ceva. Am scos singura batistă albă și, trăgând ațișoare din haină, am însăilat, noaptea, cu spatele la ușă, următoarele: «Rog, cine va găsi aceasta să anunțe familia mea din Buzău, strada Jarca, nr. 8, că am fost deportat la ruși, pentru 25 de ani, și va primi o mare recompensă». Slabă nădejde trăgeam că o să ajungă la destinație, deși a ajuns, după un an... îmi termin misiunea și prind batista cu ață, în turul chiloților, spre a nu fi găsită la percheziție. Citeam acum o lună, în țară, cartea aventurilor lui Henri Charriere, *Papillon,* în care eroul purta un tub de metal în anus, cu bani. Să creadă cine vrea, cititorule, că dacă îți fac o percheziție cum ne făceau nouă rușii mai rămâne vreo părticică din corpul tău nescobită. [...] Nu pot preciza nici ziua, nici luna că, în timpul ăsta, nu era permis să ai hârtie sau un vârf de creion, că ți se ridica imediat și, în plus, sancțiunile, dar ce

sancțiuni! Căutat la sânge, cum zice românul, și mutat în altă celulă mai nenorocită. Și totuși, anchetatorii, niște golani cu grad de căpitan, de diferite arme, i-am mai sucit, căutând răspuns potrivit, din care, până la urmă, m-am scuturat de multe acuzări puse așa, la voia întâmplării. Dar, într-o bună zi, mă confruntă cu un om mic, nenorocit, de circa 40-45 de ani, care spunea că mă cunoaște, și așa era. El se numea Ogrin, poate că mai trăiește, profesor, poet legionar, fost șef al poliției sau prefecturii undeva, în Banat, și care, fiind fugit la Viena, a făcut parte, voluntar, din trupele germane, după 23 august 1944. El, crezând că eu sunt undeva departe, în Vest, m-a acuzat de multe, dar principalul e că am fost în armata germană, în trupele de comando ale lui Otto Skorzeny, azi om cu situație materială excepțională în Madrid, Montero 27-40. Ca să scape de schingiuiri și bătăi, plus că era și tuberculos, a aruncat pe mine tot ce a știut și, tot ce i se imputa lui, le-a pus la mine. Nu-l condamn, fiindcă n-a știut că sunt acolo. Rușii, cum arestau pe cineva, făceau cercetări și în afară, dar și între sutele de arestați din celulele lor, căutând capete de acuzare. Și dacă era român, toți românii ce îi aveau erau cercetați, dacă te cunoaște cineva sau măcar dacă a auzit ceva. Or, din păcate, eu eram paracunoscut, și toate laudele ce mi se aduceau în presă, între 1941—1944, acum deveniseră capete de acuzare. Vă dau numai o mostră, câte se pot scoate din articolul de mai jos, publicat în toate ziarele în 1943.[23] Sentința fiind dată fără drept de apel, mă pomenesc dus într-o cameră mare, cu 16 oameni necunoscuți. Acolo am aflat că, la fel ca mine, români mai erau: colonelul TarnavschiXenofon[24], aziîn Sibiu, pensionar, colonelulBădărău[25], mort de doi ani în Zimnicea, locotenentul rezervist Mihalcea, maiorul Prodan, maiorul Fulga etc. Toți făceau parte din serviciul

---

"Decupajul din ziar lipsește, dar este foarte posibil să fie vorba despre articolul apărut ți in lunarul „1916-1919" anul IU, nr. 3, din noiembrie 1943, p. 3.

[14] Urmașul lui Bădăran ta conducerea Centrului de informații „H" (Cernăuți).

"Dionisic Bădărâu (1897—1966), ofițer de informații. Se pare că, după revenirea din Gulag (septembrie 1957), s-a stabilit în Caracal, și nu în Zimnicea, cum susține Tobă.

de contrainformații, mai exact din Centrul «H» Cernăuți; și restul de la Centrul de informații militar din Cetatea Albă; Basarabia. I-au ridicat rușii după tabelele luate de Ia Marele Stat Major București și; odată arestați; de la ei au scos toată rețeaua militară de informații a graniței cu URSS. De la acești ofițeri, mai târziu, am aflat cât de slab și-au îndeplinit misiunile în timp de pace."[26]

Ceea ce nu era cazul Securității, desigur, a cărei eficacitate Tobă o va simți pe pielea lui, în ciuda faptului că, aparent, era pregătit să-i facă față (și chiar i-a făcut dacă analizăm bine, ținând cont de toate premisele problemei). Cert este însă că, odată intrat în vizor, Tobă pare să nu mai aibă scăpare, astfel că începe o poveste demnă de unul dintre cele mai captivante scenarii de film polițist, fostul vânător de partizani de odinioară fiind nevoit să se confrunte cu un întreg batalion de securiști și informatori aruncați pe urmele sale cu misiunea să afle tot, să fotografieze tot, inclusiv corespondența (cărți poștale, scrisori, telegrame) și să verifice orice coordonată, mai ales că la mijloc, după toate aparențele, era vorba, la un moment dat, nu doar despre un „spion" fără scrupule hotărât să distrugă sistemul comunist, ci și despre o importantă sumă in valută (despăgubirile solicitate de Tobă de la statul vest-german, dar și de la scriitorul francez de Jouvenel, în valoare de sute de mii de mărci, respectiv franci francezi). Concomitent, aspect poate că amuzant azi, în plină democrație, dar extrem de serios atunci, peste toate acestea se va suprapune și subiectul materialului de față, adică intenția lui Tobă de publicare a unei cărți extrem de delicate, acele „memorii" din anii săi de detenție la sovietici, fapt pentru care se pune în mișcare un alt întreg angrenaj neutralizant, ca să zicem așa, ale cărui ițe duc până la Berlin și cliiar mai departe, la Paris, și mare minune să nu se fi știut chiar la Moscova. Drept dovadă rămâne azi, între atâtea altele, și copia aflată la dosarul ajuns

^ACNSAS, *ibidan,* vot *6,* f 135-138. Detaliile reținute de Tobă in legătură cu acest aspect sunt, in genere, nesemnificative, ca atare le-am trecut cu vederea, rămânând să fie incluse, eventual, intr-o altă lucrare.

în arhivele CNSAS a depeşei „urgente" semnată de un anume *Stere,* la 25 mai 1974, şi dirijată către cei interesaţi de cazul Tobă. Iată ce reţinuse *Stere:* „Deţinem informaţii că cetăţeanul român Tobă lon-Hatmanu, colonel în rezervă, aflat în prezent temporar în Ograda[27], intenţionează să-şi publice memoriile, care, potrivit afirmaţiilor sale, «ar depăşi interesul stârnit de romanele lui Soljeniţîn». Acest interes sporit ar fi determinat de următoarele considerente: Tobă a trăit mai mult de 10 ani în lagărele sovietice din Siberia, în timp ce Soljeniţîn de-abia le-a cunoscut. Tobă a fost mutat disciplinar în majoritatea lagărelor sovietice, fiind o fire protestatară. Tobă deţine fotografii ale multora din lagărele unde a fost internat, şi în cazul publicării lor, ar creşte considerabil valoarea lucrării[28]. Tobă a evadat, în cele din urmă, dintr-un lagăr sovietic şi, după lungi peregrinări prin Uniunea Sovietică, a reuşit să treacă ilegal frontiera de stat a URSS, revenind în România. Numitul Tobă-Hatmanu concepe redactarea memoriilor sale în trei volume, de circa 300-400 pagini fiecare. în primele două volume, el se va strădui să nu atace direct probleme de natură politică. în cel de-al treilea volum, care va apărea postum, va ataca şi probleme politice. în momentul de faţă, Tobă-Hatmanu s-ar afla în faza de redactare a memoriilor, acţiune în care este ajutat de o anume doamnă Bormann, din Berlinul de Vest, şi de o persoană din Franţa, al cărei nume a evitat să-l pronunţe. Faţă de sursă, Tobă a afirmat că, la 15 mai 1974, aflându-se la Paris, a predat corectorului său suma de 2 000 de franci francezi, pentru a-i traduce şi corecta o parte din lucrare. Coperţile romanului vor prezenta un deţinut în uniformă, având imprimat pe spate numărul 213[19], număr de ordine pe care sus-numitul l-a purtat în lagărele din URSS.

Din afirmaţiile sale, Tobă deţine importante sume de bani, obţinute de la persoana care îl găzduieşte la Berlin, «cu condiţia

---

[26] Numele codificat al Germaniei Federale.

"Se pare că exact aşa şi era, din păcate însă la noi, peste ani, nn a mai ajuns decât o singură fotografie din aceasta, publicată în premieră în *Zodia capului dc mort...*

[3] In realitate, X—129.

să-i restituie dacă va câștiga procesul cu statul ogrădean», precum și de la alte persoane, cu care a fost internat în lagăr."[30]

Sigur că multe erau baliverne lansate premeditat de către Tobă, pentru derutarea copoilor asmuțiți pe urmele sale, dar cu atât mai importante rămâneau problemele sale concrete a căror rezolvare încerca s-o găsească, aceasta în vreme ce statul român - al cărui cetățean era și pentru care se bătuse pe toate fronturile posibile cândva, în calitate de ostaș - nu știa cum să-i tragă mai repede și decisiv preșul de sub picioare. Deocamdată însă, într-o altă adresă, trimisă din „Ograda", cu mențiunea „urgent" (nr. 1572/P-213 din 24 mai 1974, ora 23.40), se solicita, totodată propunându-se:

„1) Rugăm să ni se comunice cum este cunoscut Tobă Ion-Hatmanu de către decanat și resortul intern. De asemenea, dacă a fost trimis cu eventuale sarcini în Ograda.

2) Dacă nu sunt alte interese, opinăm pentru a fi determinat să nu publice lucrarea de pe poziția de cetățean român, lucru care ar putea fi interpretat, în mod nedorit, de către forurile sovietice. Menționăm că, după ce a venit în Ograda, în anul 1973, Tobă-Hatmanu a solicitat tipografiei un pașaport de cetățean român cu domiciliul în străinătate, cerere ce a fost transmisă în țară. Ulterior, a revenit, anunțând că renunță la cererea inițială, solicitând prelungirea vizei de ședere până în septembrie 1974, lucru ce i s-a aprobat."[31]

în concluzie, aidoma multor foști ofițeri cu apucături de cronicari în postura lui, dubiosul general Ion Eremia (1913-2004) și colonelul Nicolae Cvaci (1917-1983) fiind doar două exemple mai la îndemână, chiar dacă deosebiți radical ca substanță a poveștilor inserate în cărțile lor, Ion Tobă nu și-a putut publica memoriile în timpul vieții sale, dar mai mult decât atât, spre deosebire de ceilalți doi pomeniți, întrucât, fiind urmărit mai strâns

[30] "ACNSAS, Dosar SIE 19592, microfilmat, £ 288.

[11] *Ibidem,* £ 289 p urm.

decât toți, nu a putut păstra secretul proiectului său, nici nu le-a dus până la capăt, unele capitole rămânând nu doar neterminate, ci total neacoperite, precum este acela al evadării din Gulag, dintre toate poate cel mai captivant. Desigur, nu este exclus ca acesta să se regăsească în arhiva scriitorului Theodor Cazaban, azi nonagenar, la Paris, sau în aceea a urmașilor unui anume Nelu (probabil Ionel Brad), căruia, la 25 mai 1975, când deja își simțea sfârșitul tot mai aproape, Ion Tobă îi încredința „o serie de documente privind trecutul meu și al istoriei neamului nostru românesc"[32]. Din această perspectivă, în ceea ce ne privește, până când vom reuși să finalizăm cercetările, nu ne rămâne decât să ne mulțumim cu ceea ce am aflat din „arhiva" Securității, destul de generoasă, de altminteri.

Cu toate acestea, cartea lui Ion Tobă-Hatmanu, deși apare destul de târziu, completează cum nu se poate mai concret raftul oricum prea sărac al literaturii memorialistice de război, nici pe departe conturat deci, la reala sa dimensiune atâta vreme cât, din motivele ideologice cunoscute, și epopeea de pe Frontul de Est, cât, mai ales, calvarul per ansamblu suferit de militarii români în Gulagul stalinist au fost subiecte tabu până în 1990, organele represive instalate de ocupant, în speță de marele vecin de la Răsărit și Miazănoapte, urmărind cu obstinație orice posibilă pistă întru menajarea propriei imagini, aceea de „eliberator" al popoarelor, postură în care nu ezita să pozeze cu atât mai abitir cu cât în cătușele sale de fier agonizau milioane de suflete a căror unică vină era că înțeleseseră să-și servească propria lor patrie când, nu-i așa, ar fi putut s-o trădeze, precum „pandurii" de tristă amintire din Divizia de voluntari „Tudor Vladimirescu".

Ca atare, cu atât mai mult trebuie apreciată o astfel de carte care, alături de *Fără pașaport prin URSS* (1977) a Iui Johann Urwich, de *Drumul Crucii* (1983) a lui Aurel State, *Mărturii din Iadul Roșu (De la Vorkuta la Gherla)* de Aurelian Gulan, apărută în

[n] Vezi scrisoarea către acest enigmatic „Nelu" în D. Glju, *Zodia capului de mort,* p. 334.

1995, Zece ani în *lagărele sovietice* (1997) de Gheorghe Netejoru, *Amintiri pentru viitor. 29S0 de zile în captivitatea sovietică* (2009) de Vladimir Kl. Kirițescu și încă altele câteva, nu prea multe, cum precizam, în ciuda tirajelor confidențiale, depun mărturie peste veacuri că românii, adevărații români, nu elementele oportuniste, cozile de topor și trădătorii scoși precum pleava la suprafața istoriei după fiecare mare conflict armat precum al Doilea Război Mondial, au plătit cu sânge și foc libertatea la care au visat strămoșii, de la geto-daci încoace, luminând cu demnitatea și forța lor de supraviețuire drumul unui popor învins, uneori, dar niciodată îngenuncheat.

Dan Gîju,

București, 10 iulie 2014

PARTEA I

SECRETUL DE A DEVENI EROU. JURNALUL DE RĂZBOI

11 iulie 1943. Se continuă povestirea fiecărei zi [le] din război, a vieții unor camarazi ce se va sfârși într-un fel.

Semnat: Căpitan Ion Tobă-Hatmanu[33].

Ora 19.00. Terminând concediul și plecând din nou spre front, mă despart de cei dragi ai mei cu cuvintele - problematice - „la revedere". „... Și nu uita că eu te aștept.

Semnat: Clemence".[34]

12 iulie, București. în casa lui Ionică Răuță cu Doamna și ceva frați din Asociația „1916-1919"[3S], după cum urmează (apelul):

„Inimosului Hatman, care ne-a dovedit că este nu numai erou, ci și Om, îi doresc cele mai bune și mărețe fapte pentru mulțumirea dumisale și a noastră, cei pe care ne-a onorat cu prietenia sa.

■° După câte se poate deduce, a mai existat un astfel de jurnal, cel de față fiind o continuare firească a celui inițial care, intuim, reflecta campaniile anterioare de pe Frontul de Est în care combătuse, încă din prima zi de război a armatei române, protagonistul acestor pagini.

[H] Completarea aceasta, inserată de noi aid in ghilimele și care ii aparține soției sale, Clemence Tobă, este extrem de importantă per ansamblul întregului jurnal, asupra acestui detaliu urmând să revenim undeva mai către final După Clemence, vor adăuga urările lorgen ‚Să vii sănătos și victorios" rudele și prietenii invitați la masa de rămos-bun, înainte de plecarea pe front pentru a treia oară a căpitanului Tobă. La data respectivă, familia Tobă locuia în garnizoana Focșani

[u] Este vorba despre asociația foștilor cercetași partidpanți, cu diverse misiuni specifice, la Războiul de Reîntregire a României din 1916-1919, și unde Ion Tbbă figura ca membru de bază.

Semnat: Nina Răuță."[36]

„înainte de reîntoarcerea pe front a Hatmanului Ionică, am primit invitația camaradului cercetaș I. Răuță și iată-ne în jurul mesei, in casa sa. Momente de reculegere și camaraderie în care timp inimile și gândurile se înfrățesc. îți urăm, iubite Hatmane, drum bun și o cât mai apropiată revedere. Peste câteva zile, voi fi la tine, în împărăția ta. ..

Semnat: Traian."

„D-lui căpitan Tobă-Hatmanu./ Pleci iarăși, scumpul meu Ionel,/ Te duci la luptă, scumpul meu Hatman,/ Te duci la luptă «căpitan» / Și să te-ntorci, iubite, colonel.

Semnat: Traian Demetrescu."

„Sunt al tău, Hatmane, pe vecie. Eu și întreaga familie aștept [ăm] ziua fericirii, «Victoria», când alături de ființa ta sacrificată Țării vom ști să dăm Națiunii rangul cuvenit Te pup din suflet și rog pe bunul D-zeu să te apere de toate gloanțele vrăjmașe, să te reîntorci lângă noi

Semnat: Ionel Răuță."

13 iulie '43. Prezentat M.St.M.[37], obțin loc la avion pentru mâine (1001). După-amiază, merg la domnul general Ciurea și domnul Aurel Anghelescu, cu Traian Alexandrescu. Apoi, Ia „Carul cu bere".

14 iulie. Ora 7.00 - La aeroportul Băneasa. Mă întâlnesc cu MaxManolescu, căpitanul Teodorescu și, culmea!, cu pilotul meu, un prieten vechi, Mircea Șeteanu. Prezenți la aeroport: domnul general Ciurea, Traian Alexandrescu, L Răuță și alții.

7. 45 - Decolăm.

9 .05 - Tiraspol vamă, incidente.

[M]In continuare, Ln ghilimele, vom insera intervențiile diverșilor camarazi, rude și prieteni care, afiați la un moment dat In anturajul lui Ion Tobă, vor fi invitați să lase ca amintire ln jurnalul său câteva rânduri, unele dintre acestea fiind mai mult decât nițir simple cuvinte de politețe. Din păcate, nu toți cei care și-au lăsat o parte din gândurile p speranțele lor ln jurnalul de față au putut fi identificați după semnătură.

[17] Abreviere de la Marele Stat Major.

10.45 - Nicolaev, alimentare („Stukas" românesc).

12.45 - Eupatoria[38] şi la 13.10 - Sarabuz.

Seara, iau contact cu domnul general Ciurea. Veşti, multe rele, apoi, la lucru.

15 iulie. Tot la Simferopol, iau masa la Grupul 58 Cercetare. Maior Gică, Niculescu, căpitan Costică Pungan, Trandafirescu, apoi cu domnul colonel Buzescu, maior Frumuşanu, Burada etc. Propunere pentru [Ordinul]„Mihai Viteazul" la corp - până vine domnul general Avramescu[39] stă -, azi fiind girant domnul general Dumitrache, cel cu inspecţia Iui Pintilie (?). Seara, plec singur spre Feodosia şi dorm la Katurtsaka-Sarai, la hogea Başkirov, unde dau peste plutonierul Mihalcea din artilerie, focşănean. Noaptea - frig şi purici, slavă Domnului!

16 iulie. Plec la Leninskoe cu BAW-ul, împreună cu plutonierul-major Tronaru; iau contact cu toată lumea şi ajung la Nsun-Ajak, la cai. La ora 13.30, suntem la Aii Baci[40]. La ora 15.00, plec cu *Hauptmann-ul*[41] Belz la baie, în Marea de Azov, cu maşina până în Ak-Manay.

---

[18] Dominată de-a lungul secolelor de tătari, turci, ucraineni, rup, vremelnic p de germani, respectiv de români, între 1941-1944, Crimeea, din punctul de vedere al denumirii localităţilor este un caz aparte, reflectat ca atare inclusiv ln jurnalul Iui Ion Tobă, unde coexistă denumiri de localităţi ln toate aceste limbi, ca să nu mai spunem că, datorită redactării cu litere de mână - şi nu de tipar, conform uzanţelor ln carul ofiţerilor de Etat-major -, unele sunt de neînţeles, satele p cătunele, Îndeosebi, de negărit pe o hartă turistică, fapt ce poate fi deranjant la un moment dat în ce ne priveşte, unde a fost posibil, am căutat să uniformizăm Întreg acest spectru, la nivelul localităţilor importante, conform hărţii Europa de Est, scara 1:3.000.000, ediţia 1943, tipărită de Institutul Geografic Militar din Bucureşti, unde s-a operat „românizarea" lot

[w]Gh. Avramescu (1884—1945), comandantul Corpului vânătorilor de munte romini din Crimeea, subordonat vremelnic generalului Erich von Manstein. Pe frontul devest a luptat sub comanda ruşilor, pânăla2 martie 1945, când, bănuit că ar intenţiona d-i trădeze, a fost capturat printr-o stratagemă tipic NKVD-istă şi lichidat fie imediat, conform uneia dintre ipoteze, crima fiind mascată sub forma dispariţiei Întâmplătoare ln urma unui bombardament german, fie, cum susţine Ion Tobă, a murit câţiva ani mai târziu, grav bolnav, după ce fusese deportat ln Siberia, In infirmeria lagărului de la Vorkuta.

[w] Probabil localitatea Bahfi Eli (ln tătară) sau Bogatoe (Ibrusă).

[41] Căpitan (din Ib.germ.).

17 iulie '43. Decorez tot escadronul cu „Medalia de Est", germană, apoi cu altele românești: „Coroana României", „Bărbăție și credință", crucile diferite etc. Mâine, plec în comisia de examinare a elevilor plutonieri pentru gradul de sublocotenent în rezervă.

18 iulie. Mașina 1335 *Lux* atacă la nord de Karasubazar. Se face o urmărire. Partizanii lucrează. Plec cu BW-ul la Nassir.

19 iulie. La Divizie. Restabilesc legăturile cu serviciile și birourile.

20 iulie. La Aii Baci, pregătire în vederea plecării la Simferopol Plec la comandantul Crimeii pentru notare.

21 iulie. Cu mașina, cu domnul general Ciurea și cu căpitanul Ioan Gheorghe, la Simferopol. Oprim la Feodosia-Salî-Karasubazar.

22 iulie. Mă prezint domnului general Auleb[42], comandantul Crimeii, predau albumul. Primesc misiune la partizani. îmi dă o notă excelentă.

23 iulie. Cu domnul general la comandantul Crimeii. Notat la excepțional pentru gradul de maior. Plec iar la partizani.

24 iulie. Examinarea elevilor plutonieri pentru gradul de sublocotenent. îi trecem pe toți.

25 iulie. Facem o călătorie, cu domnul general, o frumusețe!... Prin Simferopol-Sevastopol-Bahcisarai-Fortul „Maxim Gorki"-Poarta-(Biserică, Restaurant)-Livadia, Balaclava, Palatul Vorontov, lalta—Gurzuf—Alușta—retur.

26 iulie. Plec cu domnul general spre Peninsula Cherci. Pregătiri de plecare.

27 iulie. îmbarcăm în 52 de vagoane în gara Sem-Kolodosy. în momentul plecării, sosește domnul general Eisenstiik, care îi decorează pe caporalul Fritz Weber și pe sergentul Ion Mara cu „Crucea

---

[a] *GeneraHeutnant* Helge Arthur Auleb (1887-1964), comandantul Comandamentului Strimtorilor Crimeii și șeful direct al lui Ion Tobă la data respectivă.

de Fier" clasa a II-a. în drum spre divizie, sunt grav rănit la cap de o sârmă pusă de-a curmezișul drumului de partizani. Noaptea ajungem - prin Seitler, Kalai - în Djonkai.

28 iulie. Sosesc la Simferopol. Iau contact cu germanii. Corpul de Munte este indignat că am trecut la partizani, sub comandament german. Domnul general Gheorghe Avramescu aprobă să fiu decorat cu ordinul „Mihai Viteazul" după ce divizia va raporta unde și în ce împrejurări am fost rănit. Dorm pe rampă, cu escadronul.

29 iulie. Plec cu întregul escadron prin oraș, spre Balabanovka, la munte. Informațiuni de la partizani. Am lagărul de jur-împrejur cu mine. Cu teren de aterizaj, unde zilnic sosesc avioanele. Cu moară de apă. Arme automate fără zgomot Am Curte Marțială care dă pedepse cu execuția, comutate după terminarea războiului. Mă instalez în noul comandament. Vine și sublocotenentul Olteanu din concediu.

30 iulie. La Simferopol, cu motocicleta. Ultimele transporturi. Ne-a prins ploaia. Ne întoarcem uzi.

31 iulie. Recunoașterea cu ofițerii și orientarea pe teren. Călări prin codrii Crimeii. Contact cu tătarii și populația. Partizanii au legături în toate satele. Corespondență.

1 august. Duminică. Recunoașteri. O femeie ducea mâncare la partizani. Urmează judecarea după legile noastre.

2 august. La Simferopol. îl aștept pe domnul general Ciurea.

„Am avut plăcerea să fiu oaspete timp de o oră la escadronul căpitanului Tobă. M-a impresionat moralul ofițerilor și al trupei, consecințe tributare perfectului camarad și ostaș, căpitanul Ioan Tobă. Gospodărie ireproșabilă, ordine desăvârșită. Oricând îmi voi aminti cu plăcere momentele trăite împreună. Căpitan D.L." (Trimisul Mareșalului, *nJ-T.).*

Divizia pleacă în Cuban și eu rămân tot la partizani. Azi, generalul mi-a întocmit raport special pentru gradul de maior la alegere și pentru [Ordinul] „Mihai Viteazul". Nu-mi vine să cred că mai există oameni care să facă dreptate, chiar și fără să o soliciți! Zi grea de tot, atmosferă apăsătoare la Corpul de Munte. Șeful de stat-major,

locotenent-colonelul Bardan, ne va da o misiune grea. Am răspuns că fac orice. Radioul îmi anunță că 168 de avioane americane au bombardat Ploeștii și Câmpina; 36 au fost doborâte.

3 august '43. Mă duc în Simferopol și-l întâlnesc pe Mirtu, cu 38 de „grade". îl aduc la mine. Iau contact cu domnul general Ciurea în privința plecării în Cuban. Merg și eu. Propus la gradul de maior „la alegere". Mă avansează înaintea altora care au tras obiala în război.

4 august. Mi-a sosit „Vulturul german" cu spade. Pun la punct operațiunile cu paza și lupta contra partizanilor...

5 august, Simferopol. Corpul de Munte m-a propus tot „la alegere". M-am dus la Armată și acolo mi-au plecat actele, de asemenea, „la alegere". La 1 septembrie, este posibil să pun frunza de stejar pe chipiu.

6 august. Către ora 12.00, mare fierbere în sat. Un partizan riscă să dea în drumul patrulelor și este prins. Adus la mine, ordon executarea. Pistolul mitralieră își spune cuvântul. Drept în inimă. Ca, după o jumătate de oră, să fie în pământ.

7 august. Chemat la Simferopol. Mi se comunică faptul că au plecat propunerile mele la „Miliai Viteazul" și maiorie - în mod excepțional. Mă întorc noaptea în munte; frig și umed. Noroc că radioul cântă frumos.

8 august. Azi mă scoală din pat „Gioni" cu Meltung-ul, știrile de la Radio Crimeea. Apoi sosește prietenul meu, căpitanul Rossendorf, de la Comandamentul Crimeii. Două ore, într-o atmosferă de camaraderie pură.[43] [...]

„Inscripție. Ziua de 8 august 1943, ziua reînvierii amintirilor vieții de cavalerist.

Semnat: Miron Ionescu Paul, reporter de război".

„în amintirea frumoasei zile de duminică, un umil omagiu domnului căpitan Tobă din partea unui mânuitor de condei care invidiază faptele de arme ale escadronului.

[41] Urmează câteva impresii redactate de căpitanul neamț, în germană și franceză, greu descifrabile.

Semnat: L.V.".

„Doresc Escadronului IV Vânători Călări cele mai răsunătoare succese. Niciodată nu vor fi șterse din inimă clipele pe care le-am petrecut la această unitate unde, prin sufletul năvalnic al «hatmanului», totul se preface ca sub o forță tainică.

Semnat: indescifrabil."

„Revedere plină de bucurie după opt ani de zile, în țară străină, prilej de împrospătare a frumoaselor clipe de altădată. Mulțumire sufletească pentru admirabila carieră și minunatele realizări ale prietenului ajuns astăzi hatman, înconjurat de iubirea subalternilor șistimasuperiorilor.Dorescaceleașiffumoasesucceseescadronului
și întâlnire fericită în țara speranțelor noastre.

Semnat: Sublocotenent Niculae Popovici."

Seara, am dat drumul băieților să se ducă la Krim-Revue, să vadă baletul rusesc: minunată realizare! O zi ce a trecut ușor, când atâția prieteni mi-au vizitat escadronul. Partizanii parcă s-au potolit, dar acalmia lor anunță furtună.

9 august. Plec la drum spre munte. Câți, oare, vom rămâne pe câmp? Iar sânge, iar văduve, iar orfani! Totuși, trebuie să luptăm. Și să învingem cu orice preț.

10 august. Chemat la Simferopol, în vederea deplasării în Cuban, la Novorosiisc. Trec pe la Comandamentul Crimeii, apoi pe la corp.

11 august. Simferopol. Hotărâm plecarea pe frontul Caucazului la 16 august 1943. Mitu Popescu verifică de zor gestiunea escadronului. Cu el până la 4.00 dimineața. Emisiunile...

12 august. „Dacă nu am putut să-ți dovedesc cu prisosință dragostea mea de camarad, te asigur că inima mea de haiduc gorjean, de astăzi înainte, va bate neîncetat alături de a ta. Doresc ca faptele tale de totdeauna să rămână chezășie în viitor și exemplu viu pentru cei ce te urmează pe drumul gloriei. Misiunea mea de câteva clipe în mijlocul escadronului mi-a dat prilejul fericit să simt pentru prima dată contactul imediat cu inamicul și, totodată, m-a făcut cunoscut, alături de tine, în tabăra partizanilor din Munții Crimeii.

Salut hatmanul! Salut escadronul! Şi Dumnezeu cu voi, pentru victoria finală şi dreptatea sfântă a neamului românesc!

Semnat: Camaradul şi prietenul tău, maior Mituş Popescu, Balabanovka, Crimeea."

A plecat verificatorul, găsind administraţia perfect. Cinste plutonierului-major Constantin Tronaru, singurul mânuitor leal ce l-am avut în cariera mea de militar! îl voi face plutonier-adjutant

La Simferopol, cu Lozinski. Luăm contact cu Escadrila sanitară

13 august '43. Azi, vine domnul general Ciurea de la Bucureşti. Plec spre Simferopol, să pregătesc îmbarcarea. La ora 14.00, la aeroportul Sarabuz, îl primesc pe general şi-l aduc în oraş. Trec apoi pe la căminul aviatorilor sanitari. Mă primesc frăţeşte, cum nu mă aşteptam. Sandi[44], mult mai rea ca pe timpuri, îmi face mici scene de neîncredere în materie de cuvânt. Oare, îşi închipuie că m-am schimbat? Le promit că le aştept pe mâine. Dar... le-o fac![45] Seara, cu BMW-ul spre casă, cu 80 de kilometri la oră. Program pe mâine.

14 august. Ultima zi la Balabanovka.

„Aterizate forţat în Munţii Crimeii, sub roţile unui camion, apoi în ghearele lui Ion Tobă-Hatmanu, cele mai fericite prizoniere!

Semnează: Pilotele Escadrilei 108 Transport Uşor, Mariana Drăgescu, Stela Huţanu."[46]

---

[w] în mod cert, Tobă se referă aici la Stela Huţanu-Palade (1921-2010), mezina Escadrilei Albe, pe care o cunoscuse in perioada cât fusese dislocat pe graniţă, în Dorohoi, şi pe care o Îndrăgise atât de mult încât, pentru a o cuceri, îi promisese că o va lua de soţie şi chiar comandase inele de logodnă gravate cu numele lor. Era, de fapt, un tertip clasic pe care-1 va folosi nu o dată Ion Tobă, fără nicio remuşcare. Unele detalii în legătură cu acest aspect le vom obţine mul ţi ani mai târziu chiar de la Stela Huţanu-Palade, iar altele de la Mariana Drăgescu (1912-2013).

[45] Se referă la falsa ambuscadă regizată pe drumul către „hătmănie" în munţi, „exersată' ceva mai înainte cu plutonul de la propagandă, în care cele două „fericite prizoniere", cum se vor declara in „autograful" lăsat a doua zi, la 14 august 1943, în *Jurnalul de război* al lui Ion Tobă, au căzut cu cea mai mare naivitate.

''De fapt, cum precizam, naivelor „pilote" ale Escadrilei Albe li s-a aplicat aceeaşi metodă, „marcă" brevetată a „hatmanului", verificată cu plutonul de teatru al Serviciului Militar al Propagandei, din 6 iulie acelaşi an, descrisă cu lux de amănunte de însuşi Tobă

15 august. Ajung la Simferopol și primesc ordin de plecare in Caucaz-Cuban-Novorosiisc.După-amiază,întors laBalabanovka, pregătim plecarea. Oamenii se simt îngrijorați nu atât pentru că merg pe front, cât pentru că vor avea marea în spate.

16 august. ...La ora 11.00, ne punem în marş şi aterizăm la Bogdanovca. împart escadronul în două: parte activă - care va merge - și un fel de parte sedentară, care va rămâne cu trenul regimentar la Bogdanovca. Rămân cei mai vechi oameni, contingentele 1934 și 1935; efectiv - 36, cu subofițerul Văetuş și cu plutonierul veterinar Călinoiu.

17 august. Plecăm cu maşina noastră, cu toți băieții, în zona operativă. Vizităm Bahcisarai, cu castelulhanilorşimuzeul tătăresc. În curtea palatului, un bazin de beton reprezintă Crimeea tătarilor cu cele două mări: Neagră și Azovul. în castel, vizităm pe rând: biserica, sălile de adunare (divanurile), admirăm covoare persiene, bogății, tablouri, hărțile cu toate năvălirile tătarilor, pe epoci Apoi, Fântâna lacrimilor[47], descrisă atât de frumos de marele Puşkin, baremul, cu cele 300 de soții ale hanului și încăperile ocupate de ele, favoritele etc. Apoi muzeul, cu toate uneltele, obiceiurile și ocupațiile tătarilor, cu ciudățeniile locului, cum este povestea tătarului mort acum cinci ani la vârsta de 136 de ani, care se însurase a 60-a oară la 112 ani. Plecăm apoi spre Sevastopol, după ce vedem mai întâi ruptura catacombelor. Explic băieților bătăliile de la Sevastopol. în final, vizităm orașul, care e tot distrus.

18 august. Dimineața, încep îmbarcarea. Muncă grea aducerea pe rampă și îmbarcarea! Plecăm seara, în 26 de vagoane, cu 156 de

---

in memoriile sale și inserată de noi la cuvin tul-lnainte al prezentei lucrări. Pe finalul anului 2000, când am intervievat-o pe Mariana Drăgescu C,Viața armatei" ur 2/2001, p. 26-28), încă era ferm convinsă că a fost o ambuscadă veritabilă.

[47] Sau *Fântâna din Bahcisarai,* datată la 1764, $ legată, conform legendei, de numele hanului Quirim Ghirai care, îndrăgostit de pînțesa Dilara, otrăvită din gelozie de către una dintre femeile haremului, va săpa această fântână lângă mausoleul care perpetua amintirea ei. Scriitorul AL Puşkin, prin poemul omonim (1824), și mai apoi compozitorul Boris Asafiev vor mări amploarea și faima acestei legende.

oameni, 40 de cai, 16 căruțe, două mașini, două motociclete, patru vaci etc. Primim cu entuziasm plecarea în luptă.

19 august '43. Pe drum, prin Djonkai, Seitler, Calai, Vladislavovka, Semi-Kolodesei, Cherci, unde debarcăm noaptea, pe o lună frumoasă.

20 august. Mă duc cu mașina la Divizie, vorbesc cu domnul general și primesc ordinele. Ridic de la germani *Marschbefehl-vb*[48] pentru trecerea cu bacul peste strâmtoarea Cherci. Seara, dormim într-o poiană, sub cerul liber. Despărțirea; sublocotenentul Teodor Olteanu se hotărăște să plece în spital, cu el pleacă R. și Francisk Stiike. Noapte memorabilă, lună, liniște, toți lungiți în iarbă - pe spate - sunt duși departe, fiecare la ai lui. Câteva avioane bolșevice și glasul F/ak[49]-urilor noastre nu trezește pe nimeni din gânduri. Cu ochii la lună, continui să mă gândesc și eu la ai mei. Zvonuri alarmiste ne ajung la urechi; ba că s-a predat un batalion întreg la ruși, ba că două companii din Batalionul 11 refuză să treacă Strâmtoarea... Zvonuri deloc îmbucurătoare pentru trupă!

21 august. La ora 4.00 dimineața, în capul escadronului, predau primul biletul de pierderi, un formular pe care-l are fiecare om îmbarcat, pentru a se ști câți au fost pierduți în cazul unui naufragiu provocat sau întâmplător. Minunea face ca la ora 5.30 să fim gata, când bacul se desprinde de la mal. Avem 18 kilometri de parcurs în două ore și jumătate. Ce frumusețe! Ne dezhpim de Cherci și privim spre Taman, Caucaz. Razele ultraviolete pârlesc de zor chipurile noastre deja bronzate. Reverie... Dau ordin să se cânte. Veselie deghizată. La ora 8.00, acostăm cu primul bac, apoi și celelalte. Debarcarea în 20 de minute. Căpitanul rezervist Surtan, din Centrul de îndrumare al Diviziei, ne întâmpină pe debarcader. Un tren mic, făcut în patru luni, ne ia tot bagajul și oamenii. Eu pe moto - cu Lozinski - și majurul cu *Ford-ul,* ne suim în Taman, pe lângă Monumentul cazacului, spre punctul de

[48] Ordin de marș (din Ib.germ.).

[49] Prescurtare de la *Fliegerabwehrkanone,* tun antiaerian (artileria antiaeriană).

trecere Pilenkovo, unde ajungem orbi de praf. Oprim să ne spălăm. Lozinski face baie unei rusoaice - cubancă - rele ca viperele! Seara, vine și escadronul, cu trenul cel mic, și dormim în livezi, dar ne cam bâzâie țânțarii. Tunul bubuie aproape. Cerul luminat de proiectoare și gura *Flak-urilor* ne atrage atenția că suntem în spatele frontului.

22 august. Plecăm pe drumul Munților Caucazului. Las la Est drumul, la 10 kilometri, și mă îndrept spre Sud, în spatele Novorosiiscului și la Vest de Anapa. Focul artileriei ne acoperă din când în când; trag peste noi. Ne atacă pe înserat două avioane cu foc de mitralieră, dar de sus, din nori, două „Messerschmitt"-uri le pun pe fugă. Cantonăm iar în câmp, între pomi. Urmează joc de reflectoare. Ajung la Punctul de comandă înaintat „Pinul". Vorbesc cu domnul colonel Teodorini, comandantul Diviziei 8 Cavalerie. Ce drum!

23 august. Continuăm cu scurgerea spre front. Ajungem la Abran, reședința de vară a lui Stalin, cu un iaz mare în vârful munților, cu vii, fabrică de șampanie și depozit cu milioane de sticle cu șampanie. Pe ele! Oamenii s-au reobișnuit cu focul. Mâine intrăm în dispozitiv. Sunt veterani. Au doi ani în linia întâi.

24 august. Recunoaștere cu colonelul Petrescu în sectorul Regimentului 10 Roșiori locotenent-colonel Pârtășescu și vorbesc cu Gheorghe Pașa. Luăm masa sub foc, la Didi Pârtășescu. Plecăm, fugăriți fiind de focul rușilor de pe Mșatca.

25 august. La Divizia de Cavalerie în contact cu schimbarea de pe poziție. Seara bumbăceală, dar Ivan nu mișcă.

26 august. Plec cu Grig la Abran, la căpitanul Rzess. Iau masa la 9 Roșiori, sus, din poziție. Bombonel Kociu și Pârvu, Nicolaescu și, mai ales, mă revăd cu dragul meu doctoraș Vintilică.

„Am fost foarte fericit și setos de a vedea pe nemăsurat de optimistul și deosebit de întreprinzătorul Ionică Hatmanul, pe care l-am dorit mult de tot în cei șase ani de când am plecat din același regiment, unde am fost ostași credincioși și muncitori pentru țară. Medic căpitan doctor ss. indescifrabil."

27 august '43. Deplasări continui în vederea unei bune aşezări. Mă iau puţin de guler cu domnul colonel Teodorini. Nu-mi place şeful, s-a vândut prea mult cobrei gri, umblând după agăţături.

28 august. Instalat plaja Ozereica, in rezerva ei. Luăm parte la primul exerciţiu. Mă instalez la un colhoz; provizoriu - cred - şi aici.

29 august. La ora 7.00, mă ia din pat Marcel Ionian, că i-a venit timpul să plece spre Taman. Era singurul prieten, de 27 de ani cunoscut şi răscunoscut. Tot aşa a rămas, doar că şi-a adăugat o soţie scumpă şi un copilaş drag; încolo acelaşi Marcel din liceul militar de la Chişinău.

„Colhozul Ozereica. Plaja de Vest, Novorosiisc. Măi, Hatmane, dacă acum 25 de ani, la şcoala «Vasile Lupu», in războiul trecut, cercetaşi şi şcolari in aceeaşi bancă, cineva ar fi spus că ne vom reîntâlni şi ne vom schimba pe poziţie in Capul de pod Cuban, l-am fi crezut nebun. Mai am o singură dorinţă acum: să te schimb şi eu pe tine, Hatmane, in Grecia sau in China, pe Valea Amurul/ni. Te autorizez, Ioane, să-mi semnezi orice fel de cereri pentru a fi şi eu înscris alături de voi, cercetaşii din 1916. Acum, fiindcă ora de îmbarcare se apropie şi-mi iau zborul peste mare, te las, şi să ne ajute Dumnezeu să ne vedem victorioşi pe acolo pe unde orice român curat doreşte. Ura! Ura! Ura!

Satinează: Căpitan Marcel Ionian, Bateria 143 Anticar, Oficiul Poştal 995".

30 august. Plec să atac Mşaţca; pe unde, se va şti ulterior. Ideea mi-a venit de dimineaţă. Deseară „o fac". Numai aşa învingem!

Semnat: Hatmanu.

Poate ultima semnătură.

Semnat: Ionică.

30/31 august. Revine liniştea, revine.- în ideea strângerii rândurilor, purcedem la legături de frăţie cu camarazii lângă care vom lupta spre a învinge sau a muri eroic. Primilor mei musafiri le zic „Bun venit!"

„îndoitul praznic în care am avut onoarea de a fi invitatul domnului căpitan Ion Tobă-Hatmanu, împreună cu dragi camarazi germani, îmi va fi întotdeauna una dintre cele mai plăcute aduceri aminte din grelele clipe ale războiului sfânț Bravului căpitan Tobă Ioan, cele mai vii mulțumiri și toate urările de bine.

Semnat: Confesor căpitan Aurel C.Ijacu, Batalionul 18Vânători de Munte."

Nu simt lacrimi, ci stropi de șampanie vărsată de bucuria frăției legate azi, pe Valea Ozereica[50].

31 august. Plec cu două escadroane pe poziție. Am sub ordine pe Mișu Ștefănescu cu un escadron din Regimentul 9 Roșiori. Rușii se agită. Vom vedea noi care este mai tare la urmă! Cu gândul la Dumnezeu, plec la izbândă sau moarte eroică- Ordinul numărul 32 412 din 30 august 1943, secret, mă întărește la comanda Detașamentului „Hatmanu" in sprijinul diviziei.

1 septembrie. Generalul Ciurea și colonelul Teodorini nnâ găsesc la ora 6.00 dimineața coborând pe Valea Șirocaia. Artileria trage peste noi din ambele părți. Zona muntoasă, Împădurită, e plină de vii. Ceva specific regiunii: nu sunt muște aproape deloc, in schimb, sunt atât de multe viespi, câte muște la noi! De asemeni, sunt o mulțime de șerpi, dar mici. Seara, pe lângă zgomotul artileriei, brandt-urilor și mitralierelor, se aud țipetele maimuțelor fugite din Grădina zoologică Ozereica. Durpa-anniaaa, am fost la mare cu Frandeș. Recunoaștem litoralul în vederea ocupării.

2 septembrie. îmi pleacă escadronul cu căpitanul Ștefănescu și cu sublocotenentul Pantazi și îmi vine o conaparoie de la vânători de munte. Conflicte cu focuri-Aranjare in disporithc Aurim de moartea regelui Bulgariei. Maimuțele au pătruns intr-o măgărie germană și s-au luat la bătaie cu cutii de conserve. Ora 2022. La masă cu locotenentul Constantin Zgartian, connandanitnl cunapairieLad-aidîm Batalionul 20 Vânători de Munte. Camaraderie penfera lupta alntuini.

[v] ErpUcafle uJlieriiDairă a Iun Tobă cu prhrire la ansm peře zpHnvlB pe filo jrznnlului in dreptul acestei i/ie.

„Venind sub comanda domnului căpitan Ion Tobă-Hatmanu, Escadronul 4 Vânători Călări, îi urez din partea companiei mele izbândă și victorie asupra tuturor încercărilor grele prin care vom trece. Sub comanda domnului căpitan, compania mea va executa și va fi în stare să facă față oricăror misiuni, indiferent cât de dificile vor fi. Deși îl cunosc abia din seara aceasta pe domnul căpitan Ion Tobă-Hatmanu, totuși, Domnia Sa mi-a infiltrat în suflet - și aceasta sincer o spun - încrederea în menirea de cruciați ce-o avem în Răsăritul depărtat al Rusiei. Domnule căpitan! Compania a 3-a din Batalionul 20 Vânători de Munte este gata și așteaptă cu încredere îndeplinirea misiunilor, care vor fi grele, dar care ne vor duce la victorie. Să trăiți la multi ani!

Semnat: Locotenent C.E. Zgardan."

3 septembrie '43. „în cantonamentul hatmanului Ioan Tobă, de pe Valea Șirocaia: Prea mic și tânăr, mă simt nespus de măgulit de a scrie și a arăta admirația mea față de domnul căpitan Tobă și unitatea Domniei Sale, din care aș avea atât de multe de învățat. Cu regretul de a nu fi putut lucra împreună, sper să putem fi cât de curând - în calitate de comandant și subaltern - mai aproape unul de celălalt, putând răscumpăra astfel prietenia ce mi-ați arătat fără a mă cunoaște cu adevărat. Pe curând, deci, domnule căpitan-hatman!

Semnat: Locotenent V.A., Escadronul 3 Aruncătoare Grele din Divizia 6 Cavalerie."

„Ocazional, am avut fericirea să cunosc pe căpitanul Ion Tobă, «Hatmanu», comandantul Escadronului 4 Vânători Călări, care se găsește în apropierea Companiei 8 de Aruncătoare Grele. Invitat fiind la un păhărel de lichior, o cafeluță și un vin, am petrecut cele mai delicioase clipe în noul sector al frontului de la Capul de pod Cuban, pe care l-am ocupat de curând. Cu gândul la lupta care ne va aduce victoria finală, doresc domnului căpitan Tobă-Hatmanu reîntoarcere glorioasă în țară. Cu cele mai distinse sentimente camaraderești, căpitan Al.G."

4 septembrie. Plec la Grupul 9 Vânători de Munte. Trecem în rezerva de grup cu misiunea de a forma echipe de șoc (asalt). Mi-au sosit trei grupe de la infanterie, cu voluntari. După-amiază, plec la divizie. Nu pot să mă fac înțeles decât de maiorul Carapancea. De general nu se poate vorbi, fiindcă nu i s-a prezentat încă situația reală a frontului.

5 septembrie. Dimineața, la ora 3.00, ne punem în marș spre noul loc unde, de-abia ajunși, frații ruși ne salută cu 14 lovituri de tun anticar pe deasupra capului. Sufăr un grav accident la coapsă. Mă ocup cu organizarea postului de comandă pe o ploaie torențială.

6 septembrie. Aduc de la Novorosiisc un bazar întreg. Rușii trag cu artileria grea de la revărsatul zilei până în noapte. Orașul e numai ruină. Se găsește tot ce vrei, dar ce să iei mai întâi, și unde să duci? Și-apoi, mâine mai știi?!

7 septembrie. Plec cu comandanții de pluton și grupă la recunoașterea poziției de contraatac și a locurilor de unde urmează să executăm incursiunile. Pe observatorul colonelului german Briikner ne cade la picioare panorama Novorosiiscului și a întregului front. Facem fotografii sub focul inamicului cu domnul colonel Petrescu, comandantul Grupului 9 Vânători de Munte.

8 septembrie. Pe aceleași locuri, cu greu și pe brânci, ne strecurăm în cele mai înaintate puncte, ascunși pe după copaci și stânci. Ne-au zărit porcii și trag! O veselie de nedescris, fiindcă trag prost, dar fricoșii - cei mai impresionabili! - folosesc gropile de obuz cu o repeziciune care mă uimește. Seara, sunt invitat la masă la grup, unde aflu că sunt maior. Revenit în cantonamentul meu, deja ostașii aflaseră și sărbătoreau.

9 septembrie. încep pregătirea grupelor de șoc (asalt). Găsesc un băiat din Tecuci și unul din Mărășești. Griguță Pintilie cu oamenii sapă de zor la tranșee. Pe la ora 15.00, inamicul ne încadrează cu proiectile brizante care se sparg în aer, dar prea sus. încep și artileriștii noștri; trag la nemurire. După două ore, tac toți. Apoi, continuă ai noștri, cu mitralierele. Trebuie să ne facem

cazemate ca să nu avem pierderi. Auzim la radio jocul nefast italian[51].

10 septembrie '43. Ora 1.40. începe un bombardament groaznic. Mii de proiectile se încrucișează în aer și exploziile lor ne țin cu capul la pământ. Nu se aude și, mai ales, nu se vede. Nu știi de unde să te păzești. Concertul ține până la ora 2.30, când Batalionul Human este atacat de o companie care este respinsă imediat. Același atac se produce și la Batalionul Vasilescu; respins și aici. La ora 2.40 sunt chemat la grup; alarmă. La 2.45, trec pe creastă și trimit doi curieri să aducă o grupă de luptă, dar la 30 de metri cade rănit mortal caporalul Stokl Grammcs-Francisk și grav rănit sergentul Dăngulea, amândoi strigând: „Domnule maior, am căzut!" Trimit alții, care îndeplinesc misiunea. Suntem atacați vertiginos până la ziuă. Rușii debarcă în Golful Novorosiisc, dar le sunt incendiate două vapoare și unul scufundat. Avioanele engleze ne atacă în masă, ne mitraliază, bombardează. Nu mai pierd decât o vacă, pe care ne grăbim să o tăiem. E ora 11.00 și duelul continuă încă; *Nebel-ul*[S2] își spune cuvântul cu glas urlător. Sosește domnul colonel Petrescu de la conferința domnului general Ciurea cu... noi misiuni. Greu de tot, dar să nădăjduim că le vom putea împlini cu bine. Mă gândesc cât timp voi mai putea înșira aici jurnalul zilnic și în ce fel mă voi isprăvi. Rămâne să ne batem voinicește până la urmă și dacă va fi nevoie până la unul. înainte!

11 septembrie. Toată ziua și toată noaptea am fost sub un baraj continuu. *Nebdwerfer-ul* urlă și curăță tot pe unde trece. Ostașii îi

---

[51] Se referă la capitularea necondiționată a italienilor și întoarcerea armelor împotriva Germaniei (eveniment mediatizat din 8 septembrie 1943), după ce, la 24 iulie anul respectiv, Aliații debarcaseră în Sicilia, ceea ce a condus la demiterea premierului Mussolini de către regele Victor Emmanuel, fostul dictator întemeind in disperare de cauză, cu sprijinul Wimiac/it-ului, efemera Republică de la Salo (23 septembrie 1943). Armistițiul fusese semnat încă din 3 septembrie, dar abia la cinci zile după aceea generalul Pietro Badoglio va anunța public capitularea, spre deosebire de români care, mai întâi au capitulat, la 23 august 1944, abia apoi semnând așa-zisul armistițiu.

[a] *Nebelwerfer,* lansator de rachete german, instalație destul de rudimentară, cu cinci sau mai multe tuburi.

spun „măgarul”, după răgetul lui înfiorător. Către seară, rușii sunt topiți; 1 500 de morți rămân pe teren și aducem 680 de prizonieri. Colonelul Anghel, de la Batalionul 20 Vânători de Munte, cade în cursa unor ruși travestiți în germani și este grav rănit. Mulți cad din Batalionul 20 Vânători de Munte. Am scăpat și azi fără nicio pierdere.

12 septembrie. Aviația rusă, sperând în reușita debarcării, ne bombardează și mitraliază groaznic. Avioanele la noi sunt ca și inexistente. Probabil că sovieticii presează și la nord. Am scăpat și azi fără morti.

13 septembrie. Se hotărăște manevra în retragere și părăsirea Capului de pod Cuban. Noaptea, la ora 10.00, ies din poziție și ajung pe Valea Ozereica, ocupând cu Birel linia de repliere B. Generalul mă cheamă și-mi dă misiunea. Mare nervozitate și mișcare. Arde Abranul, dau și eu foc colhozului Ozereica. Apar, în sfârșit, pe cer, două „Messerschmitt”-uri.

14 septembrie. Ocup poziția Ozereica în pădure, pe creasta de est a lacului supranatural Abran-See (Abran Diirso). Dau muniție mai multă pe oameni și-i îmbărbătez cu glumele mele obișnuite.

15 septembrie. Lupta în retragere a ajuns pe Valea Șirocaia. Rușii aleargă mereu la încercuiri. Poziția însă o am tare. La punctul de comandă îmi sosesc observatorii artileriei, români și germani, precum și pionierii.

16 septembrie. Trec în inspecția poziției la dreapta, în sectorul lui Sabin Frandeș. Totul arde. Se minează șoselele, clădirile, pomii, tot. Pregătire și încordare.

17 septembrie. în cursul nopții, s-au retras și elementele din față. Către ziuă apar rușii. Dau ordin ca artileria să-și execute tragerile de oprire. Cad și de la ei mulți, dar curg puhoi. Ne oprim o clipă. Germanii din stânga rup lupta în fața satului Glibovca. Mă uit și, la lumina caselor ce ard, văd cum rușii pătrund în cimitirul cavaleriei, unde patronează căpitanul Nică Tomida, cavalerist. Din

ordin, crucile le-am scos și ars. Nemții au făcut și mai mult, au trecut cu tractoarele peste morminte, nivelându-le.

în cursul zilei - acalmie. La ora 22.00, aud focuri în spate. Rușii au pătruns prin sectorul vecin, atacând cu pistoalele-mitralierâ artileria antitanc a lui Stoian. Nu se vede nimic în pădure, doar urletele stridente ale maimuțelor, sărind din pom în pom. Toți la arme, facem față spre foc. Trebuie opriți, altfel nu mai putem să ne retragem, având lacul în spate. Deschid focul cu cei 10 oameni de la grupa de comandă. Au fugit, lașii! Jos, pe linie, ai mei trag la disperare. La ora 22.40, un curier, gâfâind, îmi raportează că luptătorii din aripa dreaptă nu mai au decât puține cartușe. Ordon pregătirea grenadelor și baioneta. Se aud crănțănind baionetele în timp ce se prind de gura țevilor. Trimit pe dreapta rezerva. Maiorul Birel mă anunță de fuga germanilor și că i s-a tăiat legătura telefonică. Le încercpe ale mele. Merg! Băieții sunt liniștiți și ascultă cu încredere. La ora 12.00 noaptea, primesc ordin de retragere.

18 septembrie '43. Ora 1.00. Rup lupta și las un pluton, cu sublocotenentul Griguță Pintilie, pentru a crea impresia că suntem încă pe poziție. La telefon, aparent calm, sublocotenentul îmi răspunde cu vorbe convenționale că va ține foc, dar cât? îl invit la masă la ora 2.00. Adică, se va retrage și el la ora 2.00. Plec cu măsuri de siguranță, trec și îl iau și pe Birel - speriat grozav! -, dar văzându-mă, se liniștește. Trecem prin flăcările din Abran. Case sar în aer, altele ard. La ora 3.00, ajungem pe versantul ocupat de Linia Siegfried, când aud în spate glasul lui Pintilie. Au scăpat și ei! La ora 3.12, zboară în aer toată catacomba Abran și pivnițele cu vinuri pe care, până mai ieri, germanii le păzeau cu mare străjnicie. S-a rupt și șoseaua. Bine că au trecut ai mei! O mare clădire - cu 50 de vagoane de orz, grâu, ovăz - arde ca la focurile bengale. E frumos spectacolul, dar groaznic, totodată! Coborâm, apoi urcăm prăpăstios. Totul pe flancuri este minat. Probabil că rușii s-au oprit Către orele 12.00, ajung pe Valea Ssukko. Trec pe lângă punctul de comandă al Diviziei. Vorbesc cu generalul. Toți cei din Statul Major mă întreabă cum a fost. „Așa cum a fost!" le răspund. Atât.

...După-amiază, ocup poziție pe Ssukko, versantul vestic. Comand Detașamentul „Hatmanu" - Compania de vânători „Bour", Compania „Căpitan Norică", Bateria antitanc „Căpitan Stoian", patru *brandt-uri*[53] de 120. Aduc muniție multă. Noaptea - liniște. Arunc în aer cazematele de la plajă și retrag plutonul de pe peninsula Utrisch. Ce frumusețe! Aprindem satele Ssuldco și Shel.

19 septembrie. Vin la mine toți observatorii de artilerie. Dau la fiecare om câte un litru de vin și câte două sute de grame de șnaps, ca, după un ceas, să aud chiuind toată linia. Vine și maiorul Schneider DVK-129.[54] ...Divizia mă sună mereu, din 10 în 10 minute, ca să știe ce este. Fac reglaje cu artileria grea. Proiectilele cad ca ploaia pe plajă, apoi pe peninsulă și pe Valea Turețlcaia. Câteva nimeresc într-un cimitir al Diviziei 19 și morții sar din morminte, scoși de frații lor. La căderea nopții, văd lumini pe peninsula Utrisch. Tragem cu artileria, cerul se luminează și marea dă într-un clocot de nedescris. Toată noaptea nu dorm.

20 septembrie. De dimineață, ne iau în primire avioanele „Rata" și cele americane de bombardament. Aprind postul Anapa din spatele meu. Apoi, tragem, tragem, tragem! 12 tancuri au ajuns în Valea Ssukko., încearcă pe la mine, dar nu merge, se opresc; azi, am mult foc și e imposibil să pătrundă, oricâți ar fi. Recurg la trucuri, ne trimit câini cercetași, pe care îi împușcăm ca la antrenament, fără ezitare; unii scapă, fugind schelălăind. La ora 20.00, primesc ordin să rupem lupta. Totul merge ceasornic. Apoi, prin Varvarovka; Supsek, Parlovka rămân în stânga, spre Anapa, pimct obligat. Ghinion, apare luna! Avioanele inamice vin cu duiumul. Cerul este al lor. Trecem prin Anapa, nu o mai scriu,

---

° Aruncător de mine (mortier), calibrul 60 mm, Model 1935, denumit după inginerul francez Edgar Brandt. Ulterior, in armata română, termenul se va generaliza, devenind comun aproape tuturor mortierelor, indiferent de calibru, ca după război, concomitent cu desființarea armatei regale și sovietizarea progresivă Ia toate nivelurile, inclusiv al proveniență armamentului, să fie aproape uitat

[51] Abrevierea de la *Deutsches Verbindungs-Kommando* (Comanda de legătură germană), ofițer de legătură în cazul de față.

mi-a rămas și-mi va rămâne în minte cât voi trăi. Grozăvie! Rușii încearcă să debarce. O noapte cu sudoare. Ce noroc că, în zorii zilei, văd că am un singur rănit ușor. Nu credeam! Ziua ne apucă lângă Vitiajevskaia, unde ne oprim să mâncăm struguri. Minunați! A trecut și noaptea asta, cu opt culcări în gradul de maior la comandă sovietică! Bombardament continuu, imprecis.

21 septembrie '43. în Vitiajevskaia ne bumbăcește aviația; morți, răniți, foc. Mă întâlnesc cu generalul Cialâk[55] - comandantul Corpului de Cavalerie - și cu locotenent-colonelul D. Sorescu, care-i spune generalului: „Iată un cavaler al Ordinului «Mihai Viteazul»!" Eu zâmbesc și-i spun că încă nu l-am primit, dar că nu a trecut timpul. Seara, Ia ora 18.00, plec mai departe, spre Taman, și ajungem, bombardați mereu, la Bogdanovskaia, unde dau de Escadroanele 9 și 13 Vânători Călări. Mă întâlnesc cu Anton Ionescu și cu Donici. Toni mă invită la el, să iau masa. E cuplat cu o rusoaică din Novorosiisc, care își bate joc de el. Toni, tot așa a rămas! La ora 3.00, din avioanele care au venit peste noi, unul cade. Pilotul nu e încheiat nici la bocanci. Celălalt foge, dar l-am împușcat. Seara, plec mai departe, călcând prin nisip până Ia genunchi în limbul dintre mare și lac. Pe litoral, dau de Titus Mureșanu; o bombă ne culcă pe toți, dar s-a ars, n-a nimerit-o, fraierul! A căzut la 100 de metri mai încolo, altminteri ne ciupea urât de tot. O mașină de Cruce Roșie iese puțin din drum; suficient să sară în aer. A călcat pe o mină, noroc că era mică! Totuși, suficient de periculoasă ca să facă praf mașina și să lase un rănit. Calea ne-o luminează rușii cu rachete cu parașută. Cum apar, ne ascundem și tragem în ele. Am scăpat și de data asta! Ajungem la Vasilevka.

23 septembrie. Plecăm mai departe, spre Krasnîi Partizan, unde stăm pe câmp, în găuri, ca șobolanii. La ora 12.00 - ordin scurt: „La Taman". Ajungem la ora 3.00. Iar la 5.30, cu bacul, ne punem la drum pe apă. Pe la ora 19.30, când debarcăm în Cherci, toți suntem veseli, acum putem respira ușurați. Iar Crimeea ne

[a] Gheorghe Cialâk (1886-1977), cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul".

este mai dragă ca niciodată; parcă am fi acasă! Mănânc bine și dorm la Crucea Roșie. Mă trezește un bombardament de trei minute; 200 de morți și răniți; 50 de cai și 15 case în foc - o bagatelă!

24 septembrie. Plec spre Sud; la Stanîi Karantin; în ruine. Aici au rezistat partizanii timp de trei luni. Nu mi-au sosit bacurile cu furgoanele mele și marea e grozav de agitată; valurile sunt cât casa. Mi se strânge inima la gândul că îmi pot pierde majorul și trenul de luptă. Se aude că plecăm iar în luptă; prin Perecop, Melitopol; spre HarcoV; adică în direcția asta. Scriu acasă. Trimit curier să-mi aducă poșta pe care nu am mai primit-o de două săptămâni. Ne mișcăm zilele astea spre nord; în regiunea Henicesk[56], Melitopol; pe litoralul Mării de Azov. Avioanele rusești ne bombardează ceas de ceas, noi tragem la nemurire. Am primit scrisori de la Traian Dumitrescu; Marcel lonian și Liitzow, de la Berlin.

25 septembrie. Ne deplasăm toți; în mașini, spre Bogdanovka. Ajungem și iau contact cu Simferopolul.

26 septembrie. Mă duc la teatru; la *Soldatenheim*[^7], unde ne descreștim fruntea. Repaus și aranjare pentru marș.

27 septembrie. Primesc ordin că sunt mutat la Grupul 58 Cercetare, cu Georgică Niculescu. ...însă trec mai întâi prin concediu.

28 septembrie. Repaus în Bogdanovka și în Simferopol. Piața s-a scumpit enorm. Metalele prețioase bat recordul. Se agită rușii, simțind că vom părăsi Crimeea. Aud de un complot urzit la București. Asta mă îngrozește mai mult ca orice.

29 septembrie. Rușii bombardează [localitatea] Djonkai, pe unde urmează să trecem mâine. Escadronul e gata de marș.

30 septembrie. Plecăm. în mașină merge și Petrică Boiangiu. Două puteri hotărâte se întâlnesc pentru a se contopi în slujba țării și a viitorului ei. Dormim în Bjuk-Orlov...

[M]De fapt, regiunea Herson, cu orașul de reședință Henicesk (Geniceskaau Genicesc).

[^7]Clubul militarilor.

1 octombrie '43. Plecăm, trecem prin Djonkai, dar mă duc mai departe încă 10 kilometri, ieşind de pe comunicaţie; aceasta fiind bombardată în fiecare noapte.

„Nu sunt fatalist, dar cred în destinul ce purcede de la Dumnezeu, care predestinează spre bine voinţele omeneşti. în felul acesta, pe linia destinului Românismului - puternic afirmat în trăirea eroică a frontului -, l-am întâlnit pe Hatmanul Nu l-am căutat şi nici nu m-a căutat. Ne-am găsit faţă în faţă la Mşaţca, în Caucaz, lângă Novorosiisc, în ziua de 7 septembrie 1943. Trebuia să ne întâlnim oriunde ne-am fi aflat, fie în fundul pământului, fie pe crestele văzduhului sau în imensitatea de necuprins a pământului. Trebuia! Trebuia! Suntem două forţe animate de acelaşi măreţ ideal: Patria, Neamul, Românismul! Cine va călca pe acelaşi drum, îl va întâlni pe Hatmanu sau pe mine. De la noi va afla scop marşului său spre absolut. La porţile idealului, cei ce sunt verificaţi de Hatmanu pot intra.

L-am cunoscut o clipă pe hatmanul Ion Tobă. Pentru mine, mai mult nu e nevoie! Din această clipă am şi pornit pe drumul nostru comun, ca doi fraţi, ca unul singur. Cred în puterile de creaţie ale hatmanului! Cred în sinceritatea lui şi în curăţenia lui sufletească! Cred în energia lui de uriaş! Cred în voinţa lui de vulcan în erupţie! Cred în calităţile lui nedezminţite: curaj, spirit de sacrificiu până la jertfa de sine, hotărâre de dac şi celelalte! N-am găsit la Hatmanu, în toate discuţiile noastre începute în Caucaz, nimic împotrivă, ci un perfect acord, o fanatică înţelegere, o tendinţă de tot mai desăvârşit scop lucrativ pentru neamul nostru. Nimic pentru noi, totul pentru România! Această uimitoare descoperire mă face să cred că nu o simplă coincidenţă este la mijloc, ci idealul comun. În jurul ideii ce ne animă gravitează toate valorile necesare victoriei. Totuşi, celor care se vor întâlni cu Hatmanu le recomand să nu se lase conduşi de fatalismul orb. ...Eu sunt propriul meu destin!, aceasta trebuie să fie maxima fiecăruia dintre noi.

Afirm încă o dată: M-am întâlnit cu Hatmanu! De aici înainte vom fi o singură persoană întrupată din amândoi. *Veni,*

vidi et vincemus! Credința este puterea oricărei creații. Sufletul este miracolul operelor ce se vor măsura cu veacurile. Energia și cinstea stau garanție. Le avem pe toate. La lucru, Hatmane, până la victoria ideii!

Semnat: Sergent T.R. Petre Vidu-Boiangiu, corespondent de război."

Către orele 19.00, sosește tot escadronul, după aproape 70 de kilometri de etapă. La ora 20.00, asistăm la cadrilul reflectoarelor, bombelor ce vin de sus și F/nk-urilor ce-și caută ținta. Incendii, explozii; cerul luminat ca ziua pe fondul acustic atât de obișnuit de doi ani încoace.

2 octombrie. Discut cu amicul Petrică unele chestiuni cu totul abstracte, fără legătură cu ocupațiile de astăzi. Dar e normal ca în timp de război să vorbești de chestiuni pacifiste, așa cum în timp de pace se iau hotărâri de război! Azi, pornim mai departe - via Chongar - prin strâmtori, spre Melitopol. La ora 10.00, mă prezint generalului, la divizie, și, la umbra unui arbore, discutăm de toate. Armata mi-a pus aviz nefavorabil la propunerea pentru Ordinul „Mihai Viteazul" și trebuie urmărită mai departe filiera. Am scris lui Pălăngeanu, domnului general Ciurea și lui Traian Alexandrescu. Seara, sosim la Taman, dar nu avem loc de slovaci; la Ceatruri e liber. Acolo oprim. Oamenii ne cunosc.

3 octombrie. La Ceatruri, cu starostele. Sărăcia de anul ăsta i-a distrus. Vești bune de pe front și chiar la Capul de pod Cuban. Stăm pe locurile ce le-am stăpânit cândva. Șase luni am trecut pe răboj.

4 octombrie. Plecăm mai departe, spre Melitopol. Trap, pas și iar la fel. Cei de sus sunt nervoși. Ce înseamnă când oamenii nu sunt uzați în războaie mult timp, ca noi! E același lucru când un om treaz, cu toate simțurile controlate, cade într-o societate care a chefuit un timp. Spiritele nu sunt la fel. Seara, ajung în comuna Roza-Luxemburg.

S octombrie. Iau contact cu Divizia. Aceeași enervare, aceeași atmosferă de surescitări. Plec spre nord, apoi mă întorc spre est

și, astfel, ajung la Bolgrad-Bolliradski. Apoi în Atmanai, de unde lumea fugise, evacuată de germani că vin românii (teroarea). Totul din belșug, afară de apă. Jale, nesiguranță, oameni speriați. Răspund la scrisori și scriu la București - Pălăngeanu, Magherescu, doamna Ciurea, Traian etc. Ce nedreptate! Toma Dumitrescu, un al doilea Jale Popescu! Ce greu să slujești o cauză dreaptă cu oameni nedrepți! Seara, abătut, mă las pe gânduri spre viitor, pentru țară... Țară... Ce cuvânt mare și cât de departe sunt românii de datoria ce o au! Mă cutremur de... micimea mărimilor. Ești bun numai la nevoie și cât îl scoți din încurcătură. Plec și de aici scârbit. Păcat că am contribuit la gloria lor! Vor mai veni, oare, timpuri de răzbunare?

***6* octombrie '43.** Generalul meu mă propune - a treia oară în război - la Ordinul „Mihai Viteazul". Generalul Avramescu, de la Corpul vânătorilor de Munte, de acord, înaintează la armată. Aici, generalul Toma Dumitrescu nu aprobă. De ce? Sunt cavalerist Știu, dar nu mă cunoaște. De ce atunci, când pe toți cei ce mi-au fost în scădere, ca fapte, i-a admis? Nici măcar nu am dreptul să mă revolt!... Trebuie să mori, dar și atunci tot la fel îți vor face, fiindcă nu mai are cine le cere socoteală și nici nu au vreun alt interes. Mi-au strivit tot elanul! Aproape regret că m-am bătut și am fost de atâtea ori rănit! Și trebuie să tac și să lupt, așa e „pentru țară". Voi vedea și mai departe, până unde ajunge nedreptatea. E ora 2.00 dimineața. Citesc și ascult la radio. Noroc cu aparatul ăsta, altfel îmi luam câmpii de revoltă! Ora 10.00. Am propus la decorare pe sublocotenentul Frandeș și pe Milea la Ordinul „Coroana României" clasa a V-a, pe plutonierul-major Tronaru la Crucea „Serviciu Credincios" clasa I, pe sergentul-major Văetuș la clasa a Ii-a și pe subofițerul Martin la „Serviciul Sanitar" clasa a III-a. Pe sergenții Zarculea, Ciurbirău și Mihu și pe caporalul Horhat i-am propus la „Virtutea Militară" clasa a III-a. Ora 15.00. Primesc inspecția colonelului Albustin - comandant secund al Diviziei 4 Vânători de Munte - și a colonelului Panu, comandantul artileriei diviziei. Rămân surprinși de felul cum se prezintă formația in

sector. I-am dat două undițe moderne. Apoi, am dispus evacuarea populației. Am împușcat patru porumbei. Trăim bine din punctul de vedere al hranei. Seara, am adunat băieții în vederea misiunii din sector; patrulările și ocuparea poziției. Am făcut raport să plec la noua comandă.

7 octombrie. Am adunat toți bărbații și i-am evacuat La ora 9.00, sosește domnul general Ciurea, care mă îmbrățișează. Am dat diviziei 80 000 de coli mari de hârtie, 22 de mânji, cinci tauri, 100 de vaci roșii - pentru țară - etc. Bogății la voia sorții!... Ora 10.45. Vine iar domnul general și-mi remulțumește pentru felul cum au lucrat patrulele; el le-a găsit pe drum. îmi spune cu ochii luminați, de față fiind Carapancea și un teterist[58], mare figură din București: „Regret, Hatmane, că pleci de la mine, dar când voi avea loc te voi lua în statul meu major. Ești omul care ne trebuie!"

Mă pun pe lucru. Vreau să-i las plângând. Așa e frumos, să fii regretat când pleci. Altă răsplată nu pot avea. De-ar ști țara mea cât bine îi vreau! Ajută-mi, Doamne! E greu, dar îi vom face pe toți să se trezească, cu sau fără voie. La ora 16.00, sunt invitat la cafea de domnul general. Discutăm multe, și într-o atmosferă caldă îmi promite tot sprijinul său. Mă roagă să rămân mereu neîncovoiat, ca și până acum.

8 octombrie. Dau ultimul ordin de operație și mă despart de plutoanele 1 și 2 care intră pe poziție. Duminică ne decorează germanii. Vom avea musafiri pe domnul general și Statul Major. Luni, plec cu mașina direct la Odessa, cu tot bagajul. Grelele momente ale despărțirii le trăiesc din plin și parcă se rupe ceva în mine. Nu mă pot obișnui cu gândul că mă despart de oamenii cu care am luptat împreună 20 de luni în șir. Am trimis diviziei vite, mânji, porci, păsări, tot ce am agonisit în scurtul timp de când sunt în zonă. Ora 17.00. Mă duc la divizie și se anunță că mâine, la ora

[H]TTR, abrevierea transformată în substantiv comun derivată de la „tânăr cu termen redus", mai târziu MTR (militar cu termen redus), de regulă student sau absolvent de studii superioare al cărui stagiu ca militar era redus cu câteva luni comparativ cu al celorlalți tineri din contingentul său cu studii cel mult medii.

11 .00, vom fi decorați de către camarazii germani. Mulțumesc domnului general Auleb, autorul. Pregătim o primire cât mai frumoasă, cu posibilitățile ce avem: mici, dar... mari! Luni, mă înșir spre casă. Vom putea pune mâine încă un punct pe „i". Nu mi-a rămas decât să concentrez toate energiile mele pentru reușită. Vom ieși bine. Trebuie!

9 octombrie '43. Pregătim primirea marilor noștri șefi și oaspeți, așa cum se cere și cum putem. Divizia 4 Vânători de Munte, Escadronul 4 Vânători Călări, masa de adio închinată domnului general T. Ciurea - care ne comandă -, domnului general Auleb - care ne-a cerut decorarea -, domnului maior Schneider - care ne-a decorat - și mie... care plec.

Meniu hătmănesc:

1. Țuică selecționată... pentru decorați „neselecționați";/ 2. Ciorbă bună de găină... dintr-o mare Ucraină;/ 3. Păsările cu smântână... evacuate...,, din autoare „manevrate";/ 4. Un purcel... mic și... retras, de la Wilco, fără glas;/ S. Cărnărimi după... mărimi...,, după grade și vechimi;/ 6. Garnituri... murături;/ 7. A mai fost și telemea... cine vrea,/ Dar adusă de „hatman" -/ Nu e de la Bazavan;/ 8. Prăjituri, Hatmanu n-are... Să trăiți și la mai mare!/ 9. Avem și cafea sadea! (N-avem vin, cât putem bea?!);/ 10. Șampanie? Nein, nein, nein, *c-a rămas pe la Abran!/ Și fiindcă ne-ați decorat,/ A mai rămas de... plecat!!!/ Veselă mult-am avut, am retras cât... am putut!/ însă vite, porci, curcani... cât* caw-boy-i *americani.*

Restul programului, și în special toasturile, numai la ordin.

Ora 9.00, anunțați la „paradă": generalul comandant T. Ciurea, colonelul E. Albuș tin - comandant secund al Diviziei 4 Vânători de Munte, locotenent-colonelul C. Bobe - șef de stat-major, maiorul Erwin Schneider - comandant DVK-129, maiorul Carapancea - șeful Batalionului 3, colonelul Panu - comandantul artileriei..., locotenentul *Brandt- DVK-129...*

„Astăzi am decorat pe cei mai viteji ostași din Escadronul 4 Vânători călări. Astăzi spun acestor viteji să înscrie noi acte de eroism în cartea neamului.

Semnat: General Ciurea, comandantul Diviziei 4 Munte."

„Iubitului meu Hatman, cele mai bune urări de bine şi noroc de la prietenul colonel Albustin".

„Măi Hatmane, măi Tobiţă, te-am admirat, te admir şi te voi admira...

Semnat: Locotenent-colonelBobe." [...]

Ca să poţi alege un cuvânt trebuie să devii sau german, sau slav. Dar mai bine latin! Şi la Clemence găsesc ce am căutat acum 16 ani, şi voi găsi şi mâine. Pa, Ţuculeană, vin!

Semnat: Ionel.

10 octombrie. Plec la general şi-i dau informaţii asupra capturilor mele. Predau diviziei, pentru a se trimite în ţară, vaci, oi, porci; averi pe care trebuie să le dăm orfanilor şi văduvelor de război.

11 octombrie. Dimineaţa, mă găseşte în drum spre Cherson. Cu maşina - cu locotenent-colonelul doctor Rotaru, urmaţi de alta cu Carapancea, Angelescu etc. - spre ţară.

12 octombrie. Ajungem la Odessa, unde cer şi obţin audienţă la guvernatorul Alexianu. După explicaţii, obţin de la el două trenuri cu care să aducem în ţară 700 de vite, 500 de oi şi 100 de porci.

13 octombrie. Scriu generalului Ciurea, lui Pintilie şi lui Bazavan, şi vizitez toată Odessa - împreună cu Rotaru şi cu Carapancea -, apoi mă revăd cu Alexei Trofimov.

14 octombrie. Mă îmbarc în accelerat, spre ţară, cu băieţii mei: Keul, Tutelea şi Ucenik. Călătorim bine şi, în zorii zilei, ajungem la Focşani.

15 octombrie. Cu ai mei... Trec la ocupaţiile zilnice şi iau contact cu prietenii; un şpriţ etc.

16-19 octombrie. încep refacerea şi o continui. Vad˘ un film la cinema - foarte frumos -, apoi altul. Şi mănânc, şi dorm, şi... nu fac mai nimic. încep confecţionarea hainelor şi a cizmelor.

20 octombrie. Sunt invitat la serbarea Regimentului 10 Dorobanţi, la Cercul Militar din Focşani. Am stat până noaptea,

la ora 1.00. Atmosfera lor e veşnic aceeaşi: nimic vioi, totul rigid şi prea puţin antrenant. Deşi printre ei se găsesc mulţi băieţi cu oarecare fond, se pierd în mediocritatea masei. Mă întreţin cu cei mari şi cu Prefectul.

21 octombrie '43. De dimineaţă, trec în revistă oraşul, apoi la Primărie, să scot un act al tatei de acces pentru deshumarea de la 26 octombrie. Zile de adevărat repaus. Simt cum mă reconfortez. Dar nu aud nimic! Unde-s domnul *Brandt,* domnişoara *Katiuşa, Flak, PalC*[9]*,* plus gama celor din prima linie?

22 octombrie. [...] îmi dau seama că-n ameţeala ocupaţiilor celor de aici eu nu-mi aflu rost. Totul stă pe interes! Nimic ideal, totul privit prin prisma interesului, şi dacă se poate imediat. „Ulterior, natural, devii... exploatat!" Asta-i tot ce găseşti în „murdăria spatelui de front", cum îmi spunea celebrul general Obladen. Nu te poţi potrivi tu, cel dezbrăcat de formă şi profit, cu cel ce şi-a făcut din astea un cult. Să revină fiecare la frumosul lui. Unul cu frumosul: ideal, jertfă, adevăr! Cei de aici cu convenienţe (alias minciună), formă deghizată a unei murdării sufleteşti: profit la maximum de la „fraierii ce se bat pe front". A trecut încă o zi cu proba la pantaloni!

23-31 octombrie. La Bucureşti, iau ministerul în inspecţie. Deziluzie....

1 noiembrie. Spre Ardeal, via Dumbrăveni.

2-12 noiembrie. Cu căpitanul Toma şi Tronaru, prin Ardeal. Apoi, la Bucureşti. Contact cu asociaţia: Licu, Danacu, Patriciu etc. Se pun baze noi de lucru. Ne pregătim pentru a răspunde la chemare. Nu trebuie nimeni să doarmă. Primesc ordin să plec iar pe front. Trebuie să trec prin Focşani şi să întrunim băieţii din asociaţie. Cu Traian Alexandrescu pe drum. Planuri, proiecte pentru mai bine...

---

[59]Abrevierea de la *7,S-cm-Panzerabwehrkanone 40* (PaK40), unul dintre cele mai cunoscute tunuri antitanc germane

13 noiembrie. Luăm contact cu băieții, ne găsim pe teren. Toți - „Gata oricând!”[60] Răspund apelului ca și în trecut. Putna a dat totdeauna sprijin real și pagini de istorie în cartea neamului. Prezenți cei ce semnează...[61]

14-16 noiembrie. Aranjament în vederea întoarcerii pe front Bucureşti, Braşov, Focșani. Rămâne să plec cu trenul.

17 noiembrie. Sunt la Odessa. Restul păstrez în memorie și scriu. în tren, [îl] cunosc pe căpitanul rezervist Bubulică, un om excelent, pe care l-a pierdut armata. Mai era și un maior, Grigorescu.

18 noiembrie. Plecarea suferă întârzieri, dar am putut aranja mult pe scurt timp. Seara, surprize; oameni noi, prieteni comuni, vechi, frăție de arme. în casa mea, am putut găsi ce nu gândeam. Aflu că aici am doi prieteni și camarazi mari: domnul general Trinca (?) și domnul general Auleb...

„După un timp așa de lung de când nu am mai venit pe aceste locuri, caut ca acum să reîmprospătez vechea prietenie care nu vreau să se irosească. Este un punct bun ce se va continua. Am avut în această seară bucuria de a cunoaște personal pe domnul maior Ion Tobă-Hatmanu, despre care am auzit numai cuvinte frumoase. Am simțit o mare bucurie și aceasta se datorește locotenentului Emil Grosescu, cu care am venit la vechea matcă.

Semnat: Căpitan Dumitru Ionescu"

19 noiembrie 1943-19 februarie 1944. Răgaz în țară. Grupul mă retrimite iar în Crimeea, după 30 de luni de front. Sunt reținut de Marele Stat Major și repartizat la Regimentul 9 Roșiori, partea sedentară, comandament. Bucureștii însă nu-mi surâd. Norocul îmi aduce în cale pe colonelul Virgil Popescu, vechi prieten și camarad de arme de acum 19 ani. El comandă Regimentul 12 Roșiori Purtat și aranjăm să fiu mutat la el, la

---

“Deviza cercetatilor.

[01] Urmează 11 semnături indescifrabile. Lângă a patra semnătură, cu aceeași cerneală, este adăugată următoarea dedicație: „Cu toată admirația pentru Hatmanul nostru care face cinste județului și Asociației Cercetașilor."

Bârlad. De abia la sfârşitul lui martie primesc telegramă că sunt repartizat acestui regiment. în tot acest timp, am hoinărit prin ţară fără să fac nimic. Multe necazuri şi multe nemulţumiri de toate genurile îmi umbresc liniştea la care aş fi avut dreptul. Mă prezint la regiment mai devreme şi încep să-mi intru în rol... Norocul mi-l aduce camarad de regiment pe conu' Mişu Cristescu, alt frate de arme şi concetăţean.

26 martie-8 aprilie '44. Program în regiment şi viaţă de provincie; Bârlad. Trag vreo două chefuri cu cei din vechea gardă.

9 aprilie. Ora 2.00; noaptea Floriilor. Primim ordin să ne punem în marş spre front, direcţia Huşi. Seara, cantonăm in Crasna; dormim patru în pat: eu, şeful Virgil, subşeful Nicu şi Radu, aghiotantul. Despărţire de Clemence, Nutza şi Lia.

10 aprilie. Iau comanda regimentului şi-l aduc până la Huşi, unde ajungem pe înnoptat. Locotenentul lamandi, noul meu adjutant, are grijă şi aranjează totul.

11 aprilie. Stăm o zi în Huşi, la Colegiul „Mareşal Antonescu", apoi primim ordin că formăm Detaşamentul „Cojocaru". Trecem la recunoaştere - cu maiorul Bălăşescu - şi traversăm Prutul.

12 aprilie. Intru cu divizionul în dispozitivpe Prut, cu punctul de comandă la Drânceni. De-abia ne-am instalat. Trupe diferite se retrag. Jale, evacuări, devastări. Greu de suportat şi, mai ales, greu să te stăpâneşti de a nu reacţiona. Nemţii sunt în debandadă. Urât şi trist pentru noi toţi. Mă duc cu *Nash-ul*[62] la Virgilică şi raportez situaţia.

13 aprilie. Trec la organizarea poziţiei pe Prut. Apoi, mă reped la regiment. Trimit scrisoare - prin curier - la Focşani. Pe zi ce trece, ne aşezăm mai tare. Nu mă simt prea bine, dar trebuie să rămân la datorie, nu pot altfel. Seara am musafiri - inclusiv medicul de oameni - şi luăm o gustare bună: purcel de lapte la tavă. Apoi ne pierdem vremea cu rummy.

"Autoturism produs de Nash Motors Company (SUA), începând din 1916 până după al Doilea Război Mondial, denumit astfel după antreprenorul Charles W. Nasch (1864-1948).

14 aprilie. Aștept inspecția domnului colonel Cojocaru și a locotenent-colonelului Virgil Popescu, care nu au întârziat, dar nici nu s-au formalizat să guste din purceii de lapte asortați cu ceva pește, în Vinerea Mare. Rămâne conu' Virgil și plecăm împreună în sutarul escadronului căpitanului Duca. Apoi, pe „acasă" , mai punem țara Ia cale. Complotul cu Radu Ionescu și combinația cu *Nash-ul* etc.

ÎS aprilie. Post și rugăciuni; ideea lui Virgil. Așteptăm sosirea haldoaicelor.

23 mai. Zilele astea se scurg greu. încep cancanurile vieții sedentare. Se descoperă caracterele josnice. Ies la suprafață ca pleava deasupra apei. Era și normal! Stau tot timpul la Podu Hagiului.

24 mai. Mă duc la regiment. Virgil se mânjește, plecând urechea la murdăria ce se țese împrejur. E complet orbit Nu pot să-l înțeleg. Nici Cristescu. Mă reține. Joc bacara, deși sunt plictisit Culmea!, câștigăm - și eu, și el - câte 20 000 de lei.

25 mai. E mare agitație în familie. Nutza intră în acțiune. Păcat că ea vede lucrurile numai pe latura servită. E greu să o scoți din ideile fixe: Radu e un zeu deși, în fond, e un copil fără scrupule, înrăit. îi va costa mai târziu; deziluzia!

26 mai. Virgil se întrece cu gluma. Nu-1 condamn. Vestea rea a morții lui cuconu' îi agravează starea nervoasă. Trebuie să-l cruț. Dar cât e de rătăcit! Timp ploios, urât.

27 mai. Nimic nou. Se clocește ceva în atmosfera regimentului. Primesc vești de la ai mei.

28 mai. Plec la Huși după medicamente. Contactul cu detaș[amentul]. Nimic nou. Prost și trist.

29 mai. Continui războiul cu neînțelegerile ce-mi stau în cale. Virgil caută apropiere, dar nu găsește.

30 mai. Plec la altă unitate aflată în luptă. Trimis scrisori generalilor Trinca (?), Avramescu, Ciurea și Korne.

31 mai-8 iunie. Lucrăm la șanțuri și obstacole pe malul Prutului. în ziua de 8 iunie 1944, a venit domnul general de corp

de armată Șteflea - șeful Marelui Stat Major - și, împreună cu colonelul Simon, de la germani, și cu subsemnatul, a inspectat poziția. Rămâne mulțumit. Mergem la Gorlan, Valea Cânepii și Drânceni.

9 iunie '44. începem șanțul anticar. Planuri și jalonare. La regiment - cu Nicu Cristescu - tragem o tablă. Aflu că Lia e In examen.

10 iunie. Am auzit că vom pleca în interior. Domnul colonel Cojocaru mi-a comunicat că generalul Șteflea m-a notat în carnet, să fiu mutat în altă parte, pe linia de luptă, la cererea mea. Să dea Dumnezeu să am noroc, să le arăt eu ce e lupta!

11 iunie. La masa lui Guță, pe Valea Gubanului și atât.

12 iunie. Am luat contact și cu vechii mei prieteni de la Huși Icâ. Să trăiască frăția veche!

„Să trăiască Hatmanu și statul lui major!

Semnat: indescifrabil"

„Plin de viață, Hatmanu ne dăruiește momente încărcate de voioșie. Ca artilerist, îmi încălzesc inima cu frăția armelor noastre.

Semnat: Locotenent Nicoară."

„Omului care prin prezența lui a reușit să împlinească toate idealurile avute în materie de armată; adevăratului cavalerist, care întotdeauna a reușit să creeze în jurul său o atmosferă de caldă ambianță.

Semnat: Sașa Gheorghe."

„Icoana scumpului nostru Hatman va persista în sufletele noastre tinere, având ca exemplu în cariera noastră un suflet plin de temperament și un patriot absolut.

Semnat: Sublocotenent Tănăsescu."

„Unui suflet de om, de cavaler, de român - căci altfel n-ar fi hatman - călduroase și sincer respectuoase sentimente ii mărturisește un pribeag al vieții.

Semnat: Horia."

„După Hatmanu mă duc fără să vreau. Când el comandă, n-apucă să termine și constată execuția. Lângă el se tot trăiește

și se moare plăcut. Va fi veșnicul exemplu in lecțiile model de «Istoria neamului» ce cred că voi mai putea preda. Copiilor mei le va fi icoană.

Semnat: Locotenent Marin lamandi."

Pe la ora 9.00, ne trezim din somn la friptura de purcel la grătar. Ică Comănescu, subprefectul Hușilor, din imprudență se împușcă în mână, mai precis în degetul arătător de la mâna stângă. Totuși, cu un calm de om încercat, mi se adresează: „Trebuia să însemn revederea cu tine, hatmane!" Apoi, plecăm la Huși și eu la Ghermănești, la Batalionul 1001. Colonelul e iar sub presiunea bârfelor. Nu mai recunosc omul ăsta. Mă tem că mă voi supăra și e bucluc.

13 iunie. E și marți, și 13! Zi totuși lipsită de evenimente.

14 iunie. M-am hotărât să rup contactul cu orice fel de așa-ziși prieteni. Prea multă murdărie în caracter.

15-20 iunie. M-am dus pe la Ică, la Huși, apoi am luat legătura cu Flotila germană „Immelmann", cu locotenent-colonelul Stahl și cu maiorii Becker (?) și Rudei[63] - așii aviației germane.

21 iunie. Decolez de pe aeroportul german din Huși și, după 25 de minute, sunt la Focșani. Dau peste mama în curte la Linica. Mă găsesc cu prietenii mei. Apoi, trec la cumpărături. La ora 18.00, decolăm și, în 20 de minute, sunt iar la Huși. Apoi, frăția de la masa germanilor, cu Prefectul, Primarul și ceilalți.

22 iunie. Mâncăm raci - aduși de mine cu Virgil și Nutza - la colonelul Șerbănescu. Venim spre Podu Hagiului.

23 iunie. Plec spre Podoleni. Aflu că Lia aluat examenul. Seara, îmi dă telefon Tiramis. Mă duc spre regiment.

" Hans-Ulrich Rudei (1916-1982), pilot de bombardament în picaj, cu 2 530 de misiuni de luptă la activ și peste 2 000 de ținte distruse (îndeosebi tancuri), considerat drept „cel mai decorat ofițer german din al Doilea Război Mondial" între care mult râvnita Cruce de Cavaler cu Frunze de Stejar, Săbii și Diamante. Există în albumul lui Ion Tobă și câteva fotografii realizate în zilele cât acesta s-a aflat în anturajul așilor germani ai Flotilei „Immelmann" cea mai reușită fiind reprodusă în cartea de față, la anexe, p. 421.

24 iunie '44. Contact în vederea zilei de mâine, sper să plecăm spre sud-vest. îmi telefonează Ică, să mă anunțe că vine cu colonelul la mine. Nu sunt pregătit, dar, *ad-hoc,* fac tot ce pot; și va fi bine.

„în amintirea zilei plăcute petrecută între domnii ofițeri români și germani la Podu Hagiului.

Semnat: Zizi Mihalcea."

25 iunie. Regimentul nostru plus 3 Moto restaurează un locaș de rugăciune în Rășești. Binecuvântarea Preasfinției Sale Episcopul Grigorie Leu al Hușilor perfectează fapta noastră. Frumos și înălțător! Exemplu de urmat azi, când și sabia, și crucea - mână în mână - luptă contra unui dușman comun.

„Este o mare sărbătoare de odihnă și entuziasm sfințirea bisericii restaurate de Regimentul 12 Roșiori, care e un simbol al izbândirii noastre naționale.

Semnat: Grigorie al Hușilor."

25-27 iunie. Pregătiri în vederea plecării la Cernavodă.

28 iunie. Plecăm la masă Ia Huși, la flotila germană a lui Hans Stepp[64]. în drum, ajungem la Dobrina. Când urma să trecem calea ferată, oprim, în timp ce trenul defilează cu Lia și Clemence. Mergem cu toții la băieții germani, unde suntem primiți regește. Masă prietenească, de neuitat. Amintire ce ne va înfrăți pentru totdeauna. Plecăm seara și ajungem la Podu Hagiului pe noapte. Sunt numit cavaler de onoare al Flotilei „Immelmann".

29 iunie. Cărăm totul pe rampa Crețești și ajungem și noi la căderea nopții, dormind Ia Dobrina, în casele lui Mihai Ralea.

30 iunie. Ne despărțim de Ică Comănescu și de Fritz Becker - adjutantul-major al lui Hans Stepp -, și pornim spre Bârlad.

1 iulie. Trecem prin Bârlad, Bărboși, Brăila, Dudești - unde vorbesc cu moș Stan Lipan -, apoi la Fetești.

2 iulie. Oprim la Saligny și debarcăm. Ne instalăm în casele generalului Marinescu. Clemence mă omoară cu spălatul și curățitul. Madam Cătuneanu să nu aibă pereche?

[61] Hans-Karl Stepp (1914-2006), alt as german, component al Flotilei „Immelmann'.

3 iulie. Ne plimbăm pe la Cuza Vodă. Doctorașul și Virgil sunt avansați în grad. Mare masă la Ștefan cel Mare. Discurs.

4 iulie. Din pat, ne ia Doctorașul. Apoi, la Cuza Vodă, mare banchet *ad-hoc.*

5 iulie. Ne deplasăm la Siliștea - prin Cuza Vodă, Seimeni - spre noul cantonament, cu caravana, peste câmpuri cu grâu și printre bălțile Dunării.

***6* iulie.** Recunosc terenul de aterizaj pentru avioanele Flotilei „Immelmann" și apoine pregătim să-i primim pe băieții care pleacă spre alte ținte, spre alt destin. O modestă agapă camaraderească ne leagă pentru viitor. Spre alte orizonturi!... Regimentul sacrifică ce e mai bun din rândul băieților de la front.

7 iulie. „Cu cele mai frumoase impresii camaradereşti! Da, spre alte orizonturi, călcând pe căi întrevăzute cel puțin instinctual. Viitorul va vorbi dacă această «răscruce de vânturi», fie chiar determinată, va duce acolo unde năzuim: refacerea adevăratului front național.

Semnat: Locotenent Corneliu Popescu."

„Regimentului 12 Roșiori. Acum, când mă despart de tine,/ îmi pare rău, dar ce să-i faci?/ Ce-a fost odată nu mai vine;/ Oamenii n-au suflet, în schimb au mii de draci!

Și tu, Hatmane. Tu, Hatmane, să trăiești,/ Visul să ți-l împlinești/ Mai târziu și la mai «mare»/ De noi să-ți reamintești.

Cu drag, sublocotenent ss. indescifrabil."

„Cu cele mai triste sentimente mă despart astăzi de regiment și spun: m-am născut în el, totuși, timpul petrecut în acest regiment nu-mi amintește nimic. Singura persoană de care-mi voi aduce aminte și cu care voi dori să fiu împreună sunteți dumneavoastră. Prin dunmeavoastră îmi voi aminti de toți, deoarece camaraderia pe care ați știut să o legați în sânul divizionului îmi va rămâne pentru totdeauna. Vă doresc sănătate și înaintarea care vi se cuvine. Să trăiți! Elevplutonier-adjutant ss. indescifrabil."

„Deși tânăr venit în acest regiment, astăzi, când trebuie să mă despart de comandanții, de prietenii și de plutonul meu, sufletul îmi sângerează mai mult ca oricând. Dacă aceia care ne-au rupt dc lângă cei dragi ar fi fost de față în clipa despărțirii, și-ar fi dat seama că au făcut un act greșit Căci este mai greu să te desparți de un prieten decât de un frate. Domnule maior, m-ați învățat să cunosc ce înseamnă mândria de cavalerist, mi-ați dat curajul, încrederea și puterea cu care nu aș fi făcut pe nimeni de rușine. Vă mulțumesc din suflet, domnule maior. Nu vă voi uita. Să trăiți!

Semnat: Sublocotenent Mircea Săndulescu."

„Mândru că voi putea da Patriei, în cel mai scurt timp, prinosul jertfei mele, mă despart în aceste momente de Regimentul 12 Roșiori Purtat. Inima totuși îmi este sfâșiată de durere pentru că nu pot aduce acest prinos în cadrul acestui regiment, alături de adevăratul comandant. Mâine voi fi departe, deziluzionat pentru că, cu tot elanul meu de tânăr ofițer, nu voi putea da întreg randamentul pe care eram în stare să-l dau alături de cel ce mi-a insuflat sentimentul de jertfă. însă în clipa când mă voi despărți de această viață, ultimul cuvânt pe care îl voi rosti va fi acesta: Hatmanu. Căci sunt și voi fi pui de Hatman!...

Sublocotenent în rezervă ss. indescifrabil”

„Masa camaraderească dată la Punctul de comandă «Hatmanu» nu este una de adio, pentru că văd aici nu tristețea despărțirii, ci dragostea și iubirea sufletească a comandantului față de subalterni. Regret plecarea și despărțirea față de adevărații comandanți și camarazi din acest regiment, a căror dragoste o voi păstra până în ultima clipă, oriunde voi fi.

Semnat: Locotenent în rezervă Buzuloni."

„Mă simt mulțumit că, pentru prima oară în viața mea de tânăr ofițer al armatei române, am găsit un om de inimă și cu suflet de care cu regret mă despart. îmi pare rău că mă despart de oamenii plutonului meu și de camarazii ofițeri care m-ar fi putut ajuta cu sfaturile lor la nevoie.

Semnat: Sublocotenent în rezervă Alexandru Dimache."

Către orele 3.00 din zi, ne despărțim cu gândul să ne mai întâlnim în viață și după război. Dar cine știe care și pe unde ajunge, dacă mai ajunge!...

7 iulie '44. Facem recunoașterea amănunțită a comunei Siliștea și verificăm instalarea în cantonament. Seara, ne pică in inspecție, de la Divizia 8 Cavalerie Moto, șeful de stat-major - locotenentul colonel Adam - plus șefii serviciului sanitar, veterinar, Biroul 4 etc. I-am plimbat prin cantonament și au rămas mulțumiți, de cai in special. La Escadronul 4 s-au găsit doi oameni veniți din concediu cu ceva paraziți. Șeful de stat-major, un vechi prieten și camarad, m-a anunțat că voi pleca în Germania cât de curând. Seara, am făcut o masă de adio băieților și un galop, tot de adio. Am plecat cântând. ...I-am petrecut cu vorbe, călare, pe creasta dealului.

8 iulie. Azi-noapte, ne-a vizitat aviația - în trecere -, dar nu s-au putut observa; zburau prea sus. Pregătim o mică serbare pentru ziua de mâine.

9 iulie. De dimineață, trimit căruța la Țibrina, după preotul regimentului. Vine și face o slujbă minunată, în biserica plină de lume. La ora 16.00, la școală se desfășoară festivalul sătesc. Medicul circumscripției, un student în anul cinci la medicină, turc, Ridvan Fenzi, organizatorul, vorbește minunat, apoi program de coruri, recitări și cântece: Un leu și-un slot... Seara - mare bal la popotă, cu dans până la ziuă. Pe la 4.00 dimineața, mi-au venit cu serenada; m-am sculat și am început cheful.

10 iulie. Ziua mea de naștere. O ținem toată ziua cu o fată, acordeonistă la Constanța. Totul s-a petrecut numai între noi. S-a realizat - de la bal - suma de 30 000 de lei pentru dispensarul satului. Târziu, în noapte, ne liniștim pe la case... Guță s-a logodit cu acordeonista.

10 iulie, Siliștea. întâlnesc încă un Ioan Tobă, și el în slujba neamului; eu cu sabia, el cu sfânta cruce.

„Azi, data de mai sus, a fost, într-adevăr, o întâlnire cu ceva tainic. întru această lume, mai cu seamă în aceste vremuri de bejenie, se pot petrece multe; și această întâlnire plăcută și cordială

e un rezultat al ei. Am întâlnit un suflet select ,şi cu trăsături de încercat militar, din tulpina neamului meu; mă bucură acest lucru şi mă simt înălţat sufleteşte către Domnul, căruia îi slujim cu puterile noastre, fiecare după darul său. Dea Domnul ca într-o zi - ?! - să ne întâlnim cu toţii, cei ce purtăm aceleaşi rădăcină şi sânge..., să vadă fiecare din noi ascendenţii şi descendenţii celuilalt... Atunci va fi o bucurie şi-n sufletele noastre, şi-n cer, la Tatăl Ceresc. Am semnat pe acest război cu tremurare de suflet, preot Ioan Tobă, Basarabi."

11 iulie '44. Stăm pe acasă. Dimineaţa, Nutza dă un telefon Clemencei. Primesc o telegramă de felicitare de la Săndulescu şi una de la Nicu Dănilă, pentru Ghighi. Trimit un delegat s-o aducă pe Ghighi aici. La prânz, luăm masa cu părintele Ioan Tobă de la Murfatlar (Basarabi).

12 iulie. Vin ordine în vederea dotării diviziei noastre cu materiale. Mareşalul vrea încă o divizie blindată. Stăm la Siliştea şi ne hrănim bine; încolo nimic.

13 iulie. Soli de la Stab.: Nicu Cristescu şi cu Nutza. Mi se cere pace. ...Primesc ordin să plec în Germania la 20 iulie 1944.

14 iulie. Plecăm seara la Vică, finul nostru, spre Braşov, să-l cununăm la Codlea. Ne îmbarcăm în Medgidia.

15 iulie. Ora 7.00, în Bucureşti, la Georgică Apostol, vărul finei. Mă fotografiez pentru paşaport, apoi plecăm cu maşina lui Gică spre Ploieşti-Braşov. în Ploieşti, ne prinde bombardamentul aviaţiei americane. Scăpăm cu 80 de kilometri la oră, pe variantă. La ora 13.00 - în Codlea, cu bine. După-amiază - cu Gică -, fac cumpărături în Braşov...

16 iulie. Dimineaţa, cununăm civil şi seara, la biserică. Oameni tare cumsecade. Am doi fini minunaţi, dar şi rudele lor sunt neîntrecute. Au avut o nuntă pe cât de puţin pregătită, pe atât de reuşită!

17 iulie. Continuăm - şi a doua zi - cu borş de potroace, după ce eu am adormit în tren. La ora 15.00, plecam din Braşov, iar la ora 23.00, eram în gara Pasărea, pe linia Constanţa. La ora 24.00, ne vine trenul.

18 iulie. Dimineața, coborâm în Cuza Vodă cu toată haita: fini și nași, apoi la cofetărie, înghețată, pentru dregere. La ora 9.00 - cu mașina spre Silistea, unde ajungem cu bine și veselie, mergând pe malul Dunării.

19 iulie. Pregătesc bagajul pentru Germania: haine, cizme, băuturi, dulciuri etc. Mă duc la regiment, apoi seara, acasă. Finii mei mi-s dragi din ce în ce mai mult; buni și cuminți ca doi copii. Dau Liei un cadou, ceva și Filei, iar lui Vică un album.

20 iulie. Inspectez cantonamentul divizionului. Cel mai bun la Escadronul 4, plutonul 1. Vine Virgil la mine. Seara, rămân la regiment, la masă.

21 iulie. Sosește căpitanul Duca împreună cu doamna. Seara, ne grupăm la șampanie, cu băieții și cu muzică din sat.

22 iulie. Merg cu finii mei în vizită la şef. Apoi, la regiment, la *volley-ball.* Târziu - spre casă, cu *Nasch-ul* meu venit din reparație.

23 iulie. Aranjăm cantonamentul. Seara, plec cu Vică, Guţă, Duia și Paul Stănciulescu la Dunăre. Facem baie pe ponton.

24 iulie. Plecăm în zori la Constanța. Facem cumpărături pentru casă și pentru străinătate. Apoi, baie în mare și plajă. Modern. Târziu, la ora 23.00, ajungem acasă. Telegramă de plecare în Germania. Plec spre Bucureşti. Aici - Lieu, Mircea, Dumitrescu, Georgică...

25 iulie. Ajuns în Capitală, trag direct la Georgică Apostol. Un om extraordinar, săritor și de suflet! Seara stau la el, împreună cu toți băieții, și petrecem până la ziuă.

26 iulie. Mă prezint la Divizia 8 Cavalerie Permanență, de unde sunt îndreptat spre Motomecanizate, la domnul general Rozin, Calea Victoriei, numărul 139. Apoi, la Marele Stat Major, Secția a V-a. încep naveta după acte, pașaport și celelalte. Georgică îmi face cumpărăturile.

27 iulie. Primesc misia pentru Germania și bani pentru w-*gon-lit,* apoi ne prezentăm domnului general Rozin. Ne vorbește fiecăruia despre ce avem de făcut în străinătate. Totul e pregătit

ca mâine să plecăm spre Berlin - prin Arad, Curtici, Lokoshaza, Budapesta, Viena, Breslau, Frankfurt pe Oder, Berlin, Liibek, Oldenburg, Putlos. Seara, Georgică Apostol îmi dă o masă de adio cu mai mulți prieteni. La miezul nopții, alarma ne prinde acasă. După 20 de minute, bombele curg chiar în cartierul nostru. Una cade în fața casei și aprinde gardul. Am sărit și am stins gardul cu apă. Între timp, se aprind și alte case împrejur. Dau ajutor cât pot, până la ora 3.00 din noapte, când vin pompierii și mă retrag.

28 iulie '44. Mă scol cu greu pe la ora 9.00, când iar se dă alarma. Formațiuni de bombardiere trec pe deasupra Capitalei, imobilizând orice mișcare la sol. Către orele 12.00, alarma încetează. Plec cu Georgică la gara Băneasa. La ora 15.00, după ce stau pe peron trei ore, pornim cu o masă frugală la patronaj, pe malul lacului. Mi-am luat *wagon-lit până* la Viena, de unde urmează să prelungesc până la Berlin, pe un alt loc care se va face liber. Seara, iau masa in vagonul restaurant cu ofițerii germani. Sunt șeful misiunii române pentru Germania.

29 iulie. Dorm până la Arad, unde cobor să-mi cumpăr ceva reviste și ziare. Nu staționăm decât 10 minute, apoi plecăm spre frontieră, la Curtici. Căpitanul Mihalcea rămâne în Arad. Nenorocitul! Un porc... Ni se face vama superficial, apoi trecem și ultimul pichet românesc, și ajungem la primul punct de frontieră maghiar, Lokoshaza, unde apar primii maghiari, cu chipie înalte și pantalon lung, de călărie, pe pulpă. Ne privim cu dușmănie!? Pornim fără ca ungurii (excepție!) să ne facă vreun control. Facem rost de pengö și apoi, cu căpitanii Muraru și Popescu, în vagonul restaurant maghiar, ne dregem gustul, bând „Tokai" în mijlocul ofițerilor unguri, care ne salută foarte politicos. Curios, luați individual, par a fi oameni cumsecade! Ajungem, la ora 18.00, la Budapesta, care e pe alocuri bine bombardată. Luăm de boală masa în restaurantul gării. Toți ne privesc surprinși. Găsim și doi români din Cluj, respectiv Târgu Mureș, cu care vorbim pe neobservate. De aici, plecăm cu trenul electric până la granița maghiaro-germană Hegyeshalom, unde iar nu ne controlează nimeni. Dormeam când am auzit vama.

La Briick, în zori, germanii ne primesc foarte bine; călcăm de acum pe teritoriul lor. De remarcat că mai toate unguroaicele au în costum culorile tării lor.

30 iulie. La 7.30, oprim la Viena pentru toată ziua. Ne depunem bagajele și, pe urmă, la schimb, cu banii. Primim cartelă pentru două zile. Apoi pornim prin oraș. Un jandarm german ne stă la dispoziție ca ghid, în gară. La 9.00, suntem în fată la *Ost-Bahnhof* și apoi, cu tramvaiul, spre Prater, îl vizităm, ne plimbăm cu trenul zburător și cu roata lumii, de unde vedem toată Viena. Plecăm apoi la ștrand, trecând Dunărea pe pod și canalul. Framoasă e Viena deși are ceva bombardamente, dar nu se prea văd! Vedem Opera, Parlamentul, Catedrala etc., apoi pe stradă, să vedem vieneze. Toți zic că suntem belgieni sau spanioli. La un colț, dăm peste două doamne din Cernăuți, care ne atacă pe românește; multe aflăm de la ele... Luăm masa la cel mai elegant restaurant, apoi plecăm imediat la Schoïnbrunn, cu metroul. Ce civilizație, ce organizare!... Schoïnbrunn-ul, palatul lui Frantz losef, parcul minune și grădina zoologică ne iau de la ora 14.00 până la ora 20.00, când fugim la gară. De aici scriu acasă și la prieteni și dau telefon la Berlin, lui Liitzow. Lipsă mare! Cu țigări faci tot. Vezi domni bine plecându-se după mucurile de țigări ale noastre. Iau iar loc la *wagon-lit,* unde nimeresc cu un diplomat german.

31 iulie. Privim tot drumul; civilizație și, în special, șosele. Satele sunt orașe, iar orașele nu au mahalale. Astfel trecem prin Breslau, apoi prin Frankfurt pe Oder. Ajungem în Berlin la ora 12.00, în *Friedrich Strasse Bahnhof*[e], dar eu îi împing până în *Chariotenhurg Bahnhof.* Când sar din tren, aud pe cineva strigându-mă: „Hans Tobă Major!" Era Kurt Liitzow[66]. Ce îmbrățișări cu omul de care mă despărțisem în Crimeea! Dacă nu era el, ne rătăceam bine în

---

[e] *Bahnhof* (Ib.germ.), gară, stație; *S-Bahn,* cale ferată urbană, linie de tramvai.

"Un mai vechi camarad de front, fratele comisarului nazist pentru Regiunea Ucraina, care, conform unei declarații aflate în arhivele Securității, rănit la pidor („coapsă fi fractura femurului") ți rămas în țara nimănui, pe frontul rusesc, fusese salvat de Ion Tobă *(Vânătorii negri,* p. 213).

Berlin, unde totul e distrus. Imediat, Kurt aduce tot ce trebuie: hamali şi cărucior, apoi ne conduce la poliţie şi la *Wehrmachtpost,* căutând Legaţia... Numai Kurt a fost în stare să-i găsească la noua adresă, cea veche fiind bombardată. Aici auzim că, după plecarea din Budapesta, la două ore, oraşul a fost bombardat foarte tare. Am avut noroc! Luăm, prin Kurt, un vehicul şi trimitem bagajele la gară. Apoi îl contactăm pe locotenent-colonelul [Eugen] Tilichi, ataşatul nostru militar, care, foarte nepăsător, vine la mine şi îmi spune că a fost anunţat târziu. îmi mai dă 300 de mărci pentru toţi şi ne lasă tot cu bietul Kurt. Duc băieţii în noua gară, apoi eu merg la Kurt, acasă, unde sunt invitat. Luăm masa în doi. Cu vin bun şi vesele amintiri, trece timpul ca glonţul! Repede înapoi, la gară, şi la ora 18.30 plecăm spre nord. La ora 22.00 ajungem la Liibeck, cel mai vechi şi mai frumos oraş al Germaniei. Nu avem legătură mai departe. Soldatul german care ne însoţeşte ne conduce la o cazarmă medievală, numită azi,, Adolf Hitler", unde găsim o cameră cu opt paturi goale, în care ne odihnim profund.

1 august '44. La ora 7.30, pleacă trenul. Eu şi cu maiorul Holder ne trezim de la ora 5.00, ca să vizităm oraşul. O minune! Totul e arhaic; Evul Mediu în picioare, palate cu turle şi totul din cărămidă roşie, lucioasă... Şi numai embleme! Ne fotografiem în faţa unui castel à *la* cei trei muşchetari. Lumea se ţine scai după noi. Prizonieri liberi pe toate drumurile: francezi, italieni, ruşi etc. Râul Spree[67] spală oraşul, cu vapoare mici. Apoi, la gară, ne suim în tren şi pornim undeva, către Marea Baltică. Frumos şi iar frumos! La ora 10.30, debarcăm în Oldenburg, un orăşel cu numai 5 000 de locuitori. în gară vorbesc cu un francez: *Nous sommes latine!* a zis el, recunoscând repede naţiunea mea. I-am dat ţigări. De notat că totul plătim în ţigări. Doar berea, care se vinde la liber, o plătim cu treizeci de pfenigi. La ora 11.00, vine autobuzul şcolii militare din Putloss şi, după trei kilometri de mers, suntem în şcoală, elevi. Ni se pun la dispoziţie camere, câte doi, numai eu - *Fuhrer-ul* -

"în acest caz, probabil că era vorba nu despre oraşul Lübeck, ci despre Lübben.

dorm singur în pat, cu tot confortul necesar. La ora 12.30, un ofiţer tanchist ne duce la cazarmă, unde, surpriză!, mâncăm şi elegant, şi bine. Peşte cât şi cum vrei! De fapt, marea este la numai doi kilometri. După o oră, la camere şi apoi, la ora 14.45, la instrucţie.

Lecţia I. Carul de luptă *Tigru* 8,8 cm[68], tip 6, razanţa 2 metri până la 1.200 metri. Carul de luptă *Pantera* - cel mai bun, razanţa la orice distanţă până la 2,5 metri. Se trage asupra unui panou, apoi cu toate patru care se trage asupra unei baterii: din 12 lovituri, ţinta e distrusă. Comandantul bateriei trage cu un tun până stabileşte înălţătorul, apoi trag toţi pe elementele de tragere ale primului. La 3 300 de metri împrăştierea e de 60-80 în adâncime şi lateral 1,10 metri.

Urmează o tragere de orbire; englezii, ruşii şi americanii uzează foarte mult de fumigene. Se trage cu 75 mm cu ţeavă lungă şi scurtă. Trebuie studiată bine direcţia vântului şi viteza ca să se poată trage cât mai în direcţia de unde bate spre a se furniza bine ţinta. Din 7 lovituri s-a furnizat poziţia unei baterii. Proiectilul *Panterei,* tip 39, ruptură, are efect la peste 2 000-2 500 de metri. Urmează apărarea apropiată a carelor. *Ceva absolut nou.* Cu un pistol se trage intr-un dispozitiv în sus, în turelă, de unde grenada trasă sare pe un orificiu şi face explozie lângă car. Bun sub 30 de metri. O armă minunată pentru unghiul mort şi vulnerabil al tancului. Plus cele două puşti-mitralieră, grenade etc. Turela, ca şi noul dispozitiv se învârtesc 360 de grade, cu efect în toate părţile. Dispozitivul este arătat de departe, totuşi i-am prins forma.[69] [...]

O altă armă nouă, „dar din materiale vechi", [este] grenada contra câmpurilor de mine, 83 de kilograme, bate la 1 000, coada cade la 150-200 de metri.[70] [...]

---

[a] Este vorba despre calibrai tunului.

" Vezi schema acestui dispozitiv, aşa cum a fost desenată de Ion Tobă în jurnalul sân, la anexe, p. 424 jos.

■"Conform schemei oferite de Ion Tobă, această armă este formată din focos, care este fixat In vârf, corpul cu exploziv de formă fusiformă, uşor bombat, cu aripi de stabilizare a direcţiei, iar coada este dintr-un cartuş care-i asigura forţa de lansare.

Se trage în două feluri:

a) Se pune în țeava unui tun de pe tanc, astfel încât rămâne afară corpul, la gura țevii, apoi se trage. Pleacă tot ansamblul, tubul cade la 150 de metri, iar restul grenadei la 1 000 de metri, unde determină explozia minelor îngropate în câmp.

b) Pe altă mașină blindată (de departe), același proiectil pleacă electric. Sunt puse câte trei și trei, ca la delco. Pleacă însoțite de o flacără în coadă și cu un zgomot infernal, până când ating maximul traiectoriei, apoi coboară fără zgomot. Au dispozitiv cu efect instantaneu, dar și cu întârziere. (SPW - *Schiitzen Panzer Wagen)*

Se mai trage apoi cu tot armamentul diviziei fără artilerie.

- Aruncătorul 120 rus - 6 000 metri, parcurs în 30 de secunde;
- Obuzier de tranșee pe car, bate 450 minimim, 4 750 maximum;
- Aruncător de 80 mm pe car blindat; se mișcă repede, schimbând poziția, are muniție pe el; e fixat pe car, nu ca celelalte, cărora le trebuie două-trei lovituri până când sapa se înfige și se afundă.

Teoretic - 4 000 metri bătaie, practic 2 200 metri.

Se fac apoi trageri în masă, efect ultim bun.

*

Venim la popotă și mâncăm pește la nemurire, și afumat, apoi la noi în privat-cuartir, facem poze și socoteala cu mărcile. Duș, apoi toți la culcare. E ceva aici tipic. La ora 10.00 noaptea, apune soarele și acum o lună la ora 11.00 apunea. Timpul e când vânt, când ploaie; azi a fost excepție. Ora 24.00, mă culc. Mi-am făcut lecția pe azi și datoria.

2 august '44. Facem tragere indirectă cu tunul de 75, prin două sisteme: prin jalonare înapoi și prin jalonare înainte, cu doi țăruși. Apoi, în alt poligon, tragem cu SMG[71], pusă și axată pe țeava tunului anticar de 75, cu aceleași elemente. Tragem la lumina reflectorului. Vedetele au tras prin rachete lăsate în spatele țintei.

[71] Abrevierea de la *Schwera Masdiinengwehr,* mitraliera grea.

[...] între orele 23.00-1.30, executăm trageri de noapte la Poligonul Putloss. Ținte luminate cu fosfor, cu magneziu, cu reflectorul sau descoperite prin flacăra la gura țevii.

Joi, **3 august.** Legăturile la vânătorii de care. [...] Proba practică. Tragem cu tunul de 88, cu afet cruciș, cu posibilitate de rotire circulară, de 7,5 tone, cu bătaie la 17 kilometri. Apoi, cu Vânătorul de care tip 4 *Stuka,* de 75, și cu Vânătorul de care tip 4 *Falke,* tot de 75.

După prânz, *Carele de luptă străine.* [...] După-amiază, *Instrucția trupei.* [...] Pauză. M-am instalat în cazarma de la Putlos, coborând din tren la Oldenburg. Avem regimul trupei, dar trăim bine. Program zilnic 8.00-11.30, apoi 14.00-18.00 și 23.00-2.00 pentru tragerile de noapte.

4 august. Ora 1.00 noaptea, tragem cu SMG pe țeava de *PaK.* Ținte - trei, cu foc peste PaK-uri. Trag toți ofițerii germani, circa 60. Rămân două ținte din trei. Trage căpitanul Popescu două lovituri; la a doua, dispare o țintă. Trag și eu o lovitură și ultima țintă dispare. Nu mai avem în ce trage. Incident. Raport colonel. Dimineața, începând cu ora a doua - prima fiind liberi -, din nou în poligon și tragem cu tunul de 75, montat pe car, în KV-1 sovietic, cu blindaj de 90 de milimetri. Aceeași tragere o executăm apoi cu tunul de 88 montat pe șasiu de T-IV și cu tunul de 88 pe car *Nashorn.* Proiectilul de 75 a pătruns, prin blindaj, în interior, prin tragere perpendiculară. Cu cel de 88, trăgând din flanc, dă ricoșeu în mare, mușcând jumătate din blindaj, altfel penetrează ambii pereți. Trageri contra aviației pe stații, în baloane. Apoi temă; eu trag cu anticarul. în urma sesizării mele, sunt foarte atenți cu noi. Puși la punct. Deseară, mergem la Oldenburg și la cinematograf. Excursie. După amiază, învățăm despre armele apropiate de combatere a carelor de luptă, respectiv *Ojfenrohr,* calibrul 88, bătaie la 150 de metri, și *Faustpatrone,* care penetrează între 20-30 de centimetri de blindaj. Se trage cu rezultate foarte bune. Apoi, probe cu modele de instrucție; cum lucrează un divizion de care de luptă. Vânătorul de care de luptă nu este nici tun și nici car

de asalt. Tema se desfăşoară pe plajă, cu ţinte mobile şi cu trageri reale, derulându-se în condiţii optime de concepţie şi de execuţie, în acest timp, circa 250 de avioane americane, în formaţie, trec pe deasupra noastră spre Kiel-Hanovra. După temă, vizităm poligonul de tragere şi plecăm la Oldenburg, unde bem o bere, la un restaurant, încheind cu vizionarea unui film, la cinematograf. Mâine, terminăm cursurile aici şi plecăm mai departe, la Bergen, să le continuăm. La plecare, ne va vorbi colonelul. Răspund eu; pregătit.

5 august '44. Ni se prezintă un film privitor la mijloacele de luptă ale vânătorilor de care. La poligonul de tragere redusă, fac exerciţiu din carul condus electric. La ora 11.00, ne ducem la domnul colonel. Am pregătit o hârtie cu semnăturile noastre şi câteva cuvinte de mulţumire pentru comandant, pentru timpul cât am făcut şcoala aici.

Sehr geehrter Herr Oberstleutnant. In Name hier anwesenden Rumânische Offiziere möchte ich Ihnenfürlhr hohes Kameradschafiliches Gefiihl uns gegeniiber wanken. Nach nummer 3 Jährig gemeinsam geführten Kämpfe, sind wirstolz, die Möglichkeitzu haben, neben unseren deutschen Kameraden, an den neuesten Waffen und nach den letzten KampfErfahrungen ausgebildet zu werden. Nun verlassen wir Putlos um an einen anderen Lehrgang teilzunehmen. Wir werden niemals die hiesige schule, die deutsche Kameraden und Sie, Herr Oberstleutnant, vergessen.[72]

Semnat de către toti ofiţerii.

La masă, semnăm în *Cartea de aur a şcolii,* iar ofiţerii germani din şcoală au semnat aici[73].

---

[71] Stimate domnule colonel, în numele ofiţerilor români prezenţi aici, permiteţi-mi să-mi exprim gratitudinea pentru deosebita camaraderie pe care nc-aţi arătat-o. După trei ani de lupte purtate împreună, suntem mândri că am avut acces, alături de camarazii noştri germani, la cele mai noi arme, căpătând experienţă în ultima luptă. Părăsim acum Putlosul pentru a participa la un alt curs. Dar nu vom uita niciodată şcoala de aici, pe camarazii germani şi pe dumneavoastră, domnule coloneL

[73] în jurnal apar 14 semnături ale instructorilor germani.

Domnul colonel Bonatz, comandantul școlii, îmi cere o fotografie de-a mea, cu dedicație și ne despărțim - după banchet - în toasturi frumoase. Scene emoționate, camaraderești. La ora 14.00 fix, autobuzul ne duce la gară, unde ne găsim compartimentul cu bagajele deja aranjate. Plecăm cu o garnitură de trei vagoane, pline cu ofițeri germani și români.

La ora 14.30, suntem la Liibeck, unde, timp de o oră, ne plimbăm și cumpărăm vederi. La ora 19.00, suntem în ¨Luneburg, oraș foarte frumos, așezat pe Elba. Și aici ne plimbăm o oră. Noaptea o ḟacem pe drum. în zori, ajungem la Celle.

6 **august.** în gara Celle, vin autobuzele școlii și ne îmbarcă, după care vizităm orașul și bem câte o cafea, cu unt și marmeladă. Ajungem, la ora 12.00, în Bergen, la școală, în plină alarmă aeriană. Ne instalăm în camere, într-un parc imens. Aici găsim ordonanțe români din cei 35 000 expulzați de unguri din Ardeal (Dej, Zalău, Baia). Mă gândesc la scumpa mea Clemence și la Lia. Ce păcat că nu pot vedea și ele ceea ce văd eu aici! Seara, dormim duși. Oboseala, poate și aerul curat, răcoros, ne fac să ne odihnim ca niște copii.

7 august. începem cursurile cu maiorul Klaus Haake. Facem tactica și compunerea diviziei blindate. Apoi ne plimbăm prin parcurile imense de aici, cinema, varieteu, bazin de înot, tot ce vrei. După masă, jucăm poker cu cărți nemțești, pe pfenigi. Am câștigat 84 de mărci. Parcă nu ar fi bani, parcă jucăm pe fise.

8 august. Scriu acasă. Deseară, curierul va pleca la Berlin, la atașatul militar, cu raportul meu. Facem nouă ore de curs, tare mult!, dar facem, să învățăm lucruri care și pentru ei sunt noi. Am primit bilete pentru cinematograf. I-am scris lui Kurt să vină de la Berlin, sâmbătă, la mine. I-am scris și lui Nicu Balotescu să-mi caute o mașină; însă văd că acum este foarte greu. în general, suntem mulțumiți, dar programul teoretic e prea obositor, 7.00-12.00 și 14.00-18.00, mereu atent; te apucă o moțăială!...

Dacă vom ieși mai repede la câmp, va fi mai bine. în plus, la propriu, „drumurile" ne omoară. Ora 20.00. Mă duc la cinematograf.

Frumos, dar comediile nu mă mai amuză. Jurnalul dat la urmă a fost foarte interesant, arătându-ne atentatul contra Fü/irer-ului. E tare slăbit şi abătut. Revederea cu Mussolini - care a ajuns de nerecunoscut - e foarte emoţională. Ducele nu mai e duce, ci o umbră. Mai apoi am văzut celebrul V-l în plin zbor spre coasta Angliei, prins în teleobiectiv puternic.

9 august 1944. Mergem la cursul de dimineaţă. Tactica vânătorilor de care. La prânz, suntem anunţaţi că ne mutăm la L.10, ceea ce şi facem de la ora 13.00. Din cauza mutării, pierdem baia la bazin. Noile camere sunt mai mici şi individuale. Am primit bilete pentru ora 19.00 la teatrul de varieteu. Programul de la teatru a fost ceva ce nu am văzut până acum. Totul prea frumos! Iar ne-am pus la poker, şi iar am câştigat 84 de RM[74]. Am peste 500 de mărci şi, culmea, nu am ce face cu ele! Nu am putut dormi până la ora 3.00 dimineaţa. Am citit, am studiat germana. Greu e să începi o limbă străină la bătrâneţe! Dar voi vorbi şi corect, cât de curând.

10 august. De dimineaţă, mă scol obosit şi ajung la cursuri in ultimele minute. Curs în continuu, până la ora 16.00, când dăm fuga acasă fiindcă avem zi de baie. Fac o baie excelentă şi apoi, noi, românii, dăm o gustare în cinstea celor câţiva camarazi germani, inclusiv a maiorului nostru, Haake. Minunat au aranjat băieţii! I-am primit pe nemţi cum se cuvine şi am citit în ochii lor surpriza. La ora 20.00, mergem cu toţii la cinematograf, la un film admirabil, cu Olga Tchechowa[75]. Acum, acasă, cu gândul la ai mei. Apoi, ce să fac? Citesc. Mâine, am temă nouă, doar sunt iar şcolar şi nu pot rămâne ultimul.

---

[74] Abrevierea de la *Reidisrnark,* moneda curentă a Germaniei, Intre 1924— 1948, şi a Austriei, intre 1938-1945.

[75] Născută Olga Knipper Konstantinovna (1897-1890), undeva in Armenia de ari, cn cetăţenie germană din 1930, a avut mare succes In perioada interbelică. In 1943, jucase in trei pelicule, printre care şi *Friihling Gefăhdidter* (Primăvară periculoasă), film de dragoste, cu premiera la finele lui noiembrie 1943, regizat de Hans Deppe şi produs la UFA de Walter Bolz, după un scenariu de Walter Lieck, ideea aparţinându-i lui Kurt Brunohlef

11 august. De azi într-o lună, plecăm spre țară. Ieri, am citit in ziare că au fost executați, prin strangulare, șase ofițeri dintre cei care au atentat la viața Führer-ului. Plecăm de dimineață cu autobuzul și vizităm mai multe sate și case de tip vechi, din ținutul Lüneburgului. Case șablon, cu ceva arhaic în ele, construite în mijlocul plantațiilor de stejari, ca să aibă ghindă pentru porci. Facem recunoașterea unei poziții pentru lupta vânătorilor de care. Ne terminăm lucrarea, după care eu o întind spre Hanovra - oraș vechi și frumos - și mai departe, spre Nurnberg, trecând micul Neustadt la Hamburg. Tot orașul e bombardat, dar portul pare intact O zi de neuitat. Mă întâlnesc cu prietenul meu din Crimeea, căpitanul Wolf, care împietrește când mă vede la ușă. Rămânem amândoi de vorbă până la ora 10.00 seara, când plec înapoi, pe alt drum; nouăzeci și opt de kilometri până la Bergen. La ora 1.00 noaptea, cad in pat, obosit de drum. Mâine, la ora 10.00, suntem liberi. Poate plec și eu la Celle, să-mi pun geam la ceas, că iar s-a spart Sărmanul Wolf! Pleacă și el mâine pe frontul francez. îl invidiez; acolo e război modern. Aviația engleză e puternică. Ziua, când văd o mașină, se reped ca ulii și până nu o incendiază nu se lasă. Dar va veni in scurt timp seria avioanelor de vânătoare care au intrat acum în supraproducție. Chiar aici, lângă noi, sunt două fabrici sub pământ care lucrează la disperare. Peste două luni, războiul va fi altul. Cred că în decurs de 10 zile voi vedea și Parisul.

12 august. Ies la raportul colonelului pentru grupa românească. Cer vizitarea Germaniei, a Franței, a Olandei și a Danemarcei. După masă mă duc la ștrand, de la ora două la patru, cu maiorul Haake, apoi la masă și de acolo la cinematograf: *Invitație la dans.* Pe la ora 12.30 noaptea, vin avioanele engleze, peste 1 S00, și timp de o oră și jumătate, bombardează. Infern, lumini, bubuituri; din când în când câte o țintă luminoasă cade spre pământ; avioane lovite. Ceva de neînchipuit! Pe la ora 2.00 noaptea, ne adunăm toți de prin șanțuri și acum scriu. Somnul mi-a trecut. Mă așez la o cafea.

13 august. Mă scol pe **la** ora 9.00, odihnit bine, și fac o cafea pe care o beau cu doi camarazi: Popescu și Mircea. La ora 11.00,

plecăm la Bergen. Pe drum, ne găsim prieteni şi ajungem în sat, la cel mai mare restaurant, unde luăm masa. Toată lumea stă cu ochii pe noi. în special nemţoaicele, care sunt moarte după „orientali", aşa ne clasifică. Bergenul e ca un mic oraş de la noi, dar mai frumoj şi foarte curat. Păduri pe ambele părţi ale drumului. Pe tot drumul numai asfalt şi femei pe bicicletă. Cunoaştem două fete din Hanovra care mergeau la gară, Doris Nore şi Liza Maier. La ora 18.00, plecăm la ştrand. Apoi, la casa din pădure, cu societatea, până la 12.00 noaptea, când privim lupta aeriană la reflectoare.

14 august '44. Curs obişnuit. Vedem toate carele de luptă: Tigru, *Pantera,* carele de asalt şi carul nou (vânătorul de care). Facem curs comun cu coloneii comandanţi de regiment. Expediez corespondenţa acasă.

15 august. De dimineaţă, facem cursul la ştrand: sportul în armată, secretul militar etc. La ora 13.00, suntem invitaţi la cazinoul mare, unde se va da o masă în cinstea noastră, fiind prezent colonelul Miinzel, comandantul şcolilor de tactică şi tehnică. Semnăm în *Cartea de aur* a şcolii. Discursul colonelului şi apoi al meu au fost scrise în *Cartea de aur.* Acolo i-am găsit semnaţi pe generalii Die Şteflea, Radu Korne, Stoenescu şi pe mulţi alţi ofiţeri români. Seara, la cinematograf, am loc în lojă. Mă întorc şi îl găsesc acasă pe căpitanul german care vorbeşte franceza. Bem în doi o cafea şi vorbim de toate, până la ora 1.00 noaptea. Prin el voi cumpăra o pereche de cizme de la Hammer, cu 70 de mărci (3 500 de lei). La masă, colonelul Miinzel ne-a promis că ne va face restul programului în aşa fel încât să putem vizita şi Germania. Ca şef al misiunii române, i-am mulţumit. Locul meu a fost între comandantul şcolii şi comandantul grupărilor de tanchişti şi blindaţi. Meniul: o supă cafenie - foarte gustoasă -, cartofi fierţi, varză roşie fiartă, două felii de carne, o sosieră cu sos maro, fără pâine, vin roşu, iar ca desert, patru feliuţe de pepene galben, subţiri de un centimetru, apoi un pahar cu coniac franţuzesc.

16 august. Facem depanarea carelor de luptă în teren. Sisteme de despotmolire. Pe la 10.00, alarmă aeriană. Noi continuăm

cursul. Sute de avioane anglo-americane trec pe deasupra noastră la mare înălțime. Privim tabloul măreț. în scurt timp, va ieși seria de avioane de vânătoare germane, iar bombardierele vor fi înlocuite cu V-l. Ieri, a venit la școală *Tiger* 2, cu tun de 12,8 cm[76]. După-amiază, mi se dă alt apartament. La orele 15.00, sunt chemat de Berlin și vorbesc la telefon cu Kurt. Pleacă mâine din Berlin și poimâine dimineață ajunge la mine. îl aștept. După masa de seară, mergem la teatru: *Revistă nouă.* Primadona este Gertrude Kunst, de la teatrul din Simferopol. După spectacol, mergem cu toții la cazinou. Aduceri aminte și vorbe în limba rusă.

17 august. Expediez încă o scrisoare acasă. Dimineață, facem baie, apoi mă duc în aplicație spre Bergen cu maiorul Haake. La prânz, povestim de alarma de azi-noapte, în timp ce noi jucam poker pe RM. Am câștigat 280 de RM, echivalentul a 14 000 de lei. Cumpăr din Bergen un mare buchet de flori, care în București ar fi costat 80 de lei, aici e 1 RM și 30 de pfenigi, adică 65 de lei. Mai fac unul și-l dau cadou maiorului meu. După-amiază, mai fac o baie caldă, apoi citesc jos, în parc.

18 august. Kurt Liitzow este aici. Seara, mare banchet la cazinou dat de mine în cinstea lui Kurt și a ofițerilor școlii - maiorului Haake, un căpitan și un locotenent de la radio. Petrecem până la 3.00 dimineața, în 11 inși. Toți s-au făcut praf, i-am dus pe rând la culcare, fiecare la vila lui.

19 august. La ora 8.00 dimineața, autobuzul aștepta la ușa vilei noastre și ne îmbarcăm pentru excursie. Toți sunt veseli și voioși, cu toată mahmureala chefului de azi-noapte. Pornim spre sud și vizităm două sate minunate, până la Soltau, un mic orășel. Frumos și curat peste tot. Regiunea asta e o minune. Comandăm la un restaurant vânătoresc, gen vila Timiș-Predeal, dar mai organizat, masa pentru prânz, depunând cartela de carne și untură. Apoi plecăm

---

[76]Sau *Tiger O,* Tigru II, cunoscut și ca Tigru Regal, tanc greu, de circa 70 de tone, cu blindajul de 100-180 mm, și dotat cu tun de 8,8 cm. Probabil că Tobă se referă aici la *J^dtigcr,* vânător de care dotat cu artilerie de mare calibru, un prototip care nu a mai apucat să intre în producție de serie.

să vedem regiunea. Pe jos, prin parcurile de brazi şi câmpiile cu tufani - altă familie de brazi, gen buchet -, iar pe jos, cât vezi cu ochii, un fel de lavandă, ce dă impresia unui vast covor natural, de culoare mov, Luăm ca ghid un bătrân de 73 de ani şi vedem lucruri minunate. într-un parc natural, dăm peste o casă de vânătoare aparent goală, cu sute de arme pe pereţi şi vânat împăiat, o sală de mese intimă cu 20 de locuri aranjate. în bucătărie, găsim două femei care pregăteau toate bunătăţile pentru masa de prânz. Ne lămurim şi coborâm în pajiştea din dosul casei, unde vedem aşezate 20 de şezlonguri, iar în fiecare şezlong, câte o femeie; mai tinere, mai în vârstă, dar toate având ceva în comun: erau gravide. E un fel de pension cu program şi regim special pentru viitoarele mame. Plecăm spre restaurantul Besseldorf, unde luăm o masă foarte bună. întinşi pe iarba din parc, lângă un mic bazin cu nuferi şi peşti aurii, facem siesta timp de o oră. La ora 15.00, toţi în maşină, pornim spre regiunea Langemark, iar de acolo la [Bad] Fallingbostel, unde, pe un ocol frumos, cu „lavandă" şi tufani de brad ţepos, înconjurat de păduri minunate, dăm peste o piatră pe care a stat mai demult celebrul poet Hermann Lȍns[77]. O cărăruie discretă şi sălbatică ne duce spre vârful dealului, la un monument sobru, din blocuri de piatră, în care este săpat numele poetului; la 100 de metri altă piatră, de granit roşu, lângă marea lume unde a poposit pentru vecie poetul. Hermann Lons, poet şi romancier, trăia singur, liniştit, lucrând zile întregi aşezat pe pietrele ce le văzuserăm. în războiul mondial din 1914 cade - unde? nu se ştie multă vreme -, e găsit abia în acest război şi adus cu banii *Fiihrer-ului* aici, la trei kilometri de Fallingbostel, unde s-a născut[78], şi înmormântat

^Jurnalist şi scriitor relativ celebru în Germania, mare vânător, totodată, Hermann Lȍns (1866-1914), înscris ca voluntar în armata germană, a căzut in Primul Război Mondial, în timpul unui asalt contra francezilor, imaginea lui fiind abil speculată de propaganda nazistă, care avea să bată moneda mai ales pe cartea *saDer Wehrwolf,* apărută în 1910 şi republicată apoi în vremea lui Hitler, unde este ilustrată răzbunarea sângeroasă a ţăranilor din Saxonia Inferioară împotriva soldaţilor puşi pe jaf în urma Războiului de treizeci de ani.

[71] Hermann Lȍns s-a născut în Kulm (azi Chelmno, Polonia), lângă Vistula, pe atunci însă în Prusia de Vest Cum biografia sa însă a fost legată şi de ţinutul Luneburg, până la

pe dealurile unde a meditat și a scris. Pe piatra lui comemorativă este încrustrată următoarea frază: „Astupă-ți urechile, închide ochii, închide gura și vei afla un mare secret". Adică rămâi cu tine însuți, gândește, privește doar în tine și vei afla „secretul", rezultatul gândirii, al meditației, care altfel nu vine. A scris poezii și romane despre natură, despre viața animalelor, a păsărilor, despre vânat - fiind vânător - etc. în Soltau, la întoarcere, cumpăr singurele două cravașe găsite într-un magazin. Bem ceva bere și apoi savurăm câte o înghețată - rece, dar slabă.

Seara, obosiți, destul de târziu ajungem acasă.

20 august '44. Mă scol la ora 5.00 dimineața să o conduc la gară pe interpretă; ceilalți dorm. Așa e șeful, se sacrifică pentru toți! La ora 7.00, sunt înapoi și dorm iar, până Ia 10.00, când mă scoală Kurt. Vizităm cazinoul cel mare, apoi mergem la masă. După aceea, îmi spăl ceva lenjerie, ca să nu pățesc precum ceilalți băieți. Seara, plecăm la teatru, apoi la ștrand, dar numai eu fac baie, fiindcă aveam costumul la mine. Stăm de vorbă până la ora 12.00 noaptea.

21 august. La ora 6.00 dimineața, Kurt e la mine, gata de plecare. Luăm câte o cafea și el o întinde la drum. Facem curs cu Hacke până la 12.00: Atacul vânătorilor de care în compunerea unei divizii, cu bază de plecare, din mers și urmărire. Trei băieți până acum sunt bolnavi: Muraru reumatism, Popescu At. bubă și Pastia dinții, plus râia lui Mihalcea. Am făcut-o fiartă! Mă duc la bazin, la înot. Seara mă duc la teatru, apoi acasă, mă gândesc la ai mei și la ce va fi. Din țară, la radio, se comunică faptul că rușii au luat ofensiva pe tot frontul. Regret că nu sunt și eu acolo să mă lupt. Dar când voi veni, mă pun iar pe lucru.

22 august. Nu mă simt deloc bine; m-a părăsit norocul. Sper să termin cu bine. Mai am 10 ani de maturitate și devin bătrân. Facem

---

urmă, după ce a fost recuperat din cimitirul de campanie, unde fusese identificat după cizme, conform legendei, va fi înhumat în capela de Ia Fallingbostel, într-o primă fază, numai că din 1935, când s-a zvonit că ar fi fost evreu, rămășițele sale, din ordin politic, vor ajunge la Tietlinger Wacholderhain, lângă Walsrode.

curs pe o căldură de 35 de grade Celsius, abia aştept să ajung la ştrand. Deseară, mergem la cinema şi apoi mai am trei zile şi plec la Berlin pe două zile. Trebuie să-mi dau pantofii Ia reparat. Călcând numai pe asfalt, sigur că se duce dracului tocul. La ora 17.00, vorbesc la radio şi mi se înregistrează vorbirea pe o placă, să o duc în ţară. Apoi la ştrand, la înot. Seara, la cinema, vedem un film din timpul campaniei lui Napoleon în Est, 1812-1813, *Focul oraşului,* unde este vorba despre luptele partizanilor germani contra invaziei franceze. Urmează un jurnal de război cu luptele din Vest şi acţiuni izolate pe Frontul de Est. Căldura e de nesuportat; sunt lac de apă. Cum ieşim de la cinematograf, ne ducem la o bere rece, cu cina... Apoi acasă, la somn.

23 august '44. Vorbesc din nou la radio şi maiorul Klaus Hacke îmi răspunde foarte frumos. Totul e înregistrat pe discul patefonic. Apoi primesc placa. Curioasă mi se pare mentalitatea acestui popor! Femeile merg aproape goale, stau pe bănci cu rochia ridicată până la jumătatea piciorului, în văzul tuturor. In restaurante, pe străzi sau în tramvai, stau doi mână în mână, fie şi mai bătrâni. Şi multe alte asemenea gesturi care nu se potrivesc cu mentalitatea noastră. Am început cursul de tactică. Facem o temă cu angajarea divizionului de vânători de care în situaţia de a stăpâni pe timp limitat un cap de pod, având în sprijin şi alte unităţi. Mâine, ofiţerii mei din artilerie pleacă la Grosshaus, în Pomerania, pentru câteva zile. Rămâne să terminăm cursul tot pe 9 septembrie '44 şi apoi să plecăm în ţară. După-amiază, la ora 14.00, program sportiv până la ora 17.00, când trecem iar la curs. înotul şi sporturile nautice. Am expediat în ţară o serie de cărţi poştale germane, singurele care merg mai sigur. Ofiţerii au cam rămas fără mărci şi câţiva îmi sunt datori. Nu au vrut să primească bani în ţară şi acum nu le ajung. La joc, s-au repezit la mine, să-mi ia banii pe motivul că prietenii mei îmi dau cât cer. Dar i-am simţit şi i-am jucat elegant, în aşa fel că, de unde aveam vreo 240 de mărci, acum am 680. Mi s-a trimis crupon pentru feţe la pantofi, şi tocmai din cel mai bun material. Am plătit patru RM şi jumătate, ceea ce vine 250 de lei. Pingelit pantofii şi

făcuți ca și noi. Am lucrat iar la aparatele de emisie și transmisiuni. Este o plăcere când toate funcționează ceasornic. Seara mergem la teatrul de varieteuri. Când ieșim, aflăm comunicatul extrem de alarmant, anume că trupele anglo-americane sunt la porțile Parisului, iar în Răsărit, rușii au pătruns adânc, în două locuri, la sudul Basarabiei și în direcția Chișinăului. Băieții discută cu aprindere și fac ipoteze. Mergem la hartă. Rămân singur. Târziu, mă gândesc și eu serios la chestiunea aceasta. Dacă porcii ăștia de bolșevici îmi cotropesc țara, rămân în munți ca partizan. Păcat că nu sunt acum în țară să văd ce este de făcut. Adorm târziu și azi. Primesc o scrisoare din Potsdam, de la Iorgulescu și Holner, și una din Berlin, de la Liitzow.

24 august. Zi tristă, mohorâtă. Intrăm la curs de la ora 6.00 și facem lecții de zor. Pe la ora 11.00, alarmă mare, prelungită. Se suspendă studiile și trecem spre case. Mă opresc în parc. Timpul revine, cerul este iar plin de soare, dar albit de fumul avioanelor anglo-americane. Stau pe iarbă și mă duc cu gândul la ai mei. Mi s-a făcut dor de acasă. Tare-mi este sufletul negru din cauza veștii de ieri, anume că rușii înaintează. Mă simt singur în pustiul ăsta numit Europa. Mi-e dor de Clemence, de Lia, mama, tata și de cealaltă mamă. Oare, or fi primit ei scrisorile mele? Mă apasă ceva greu. Mi-e dor de toți, de luptă, chiar. Terminăm masa la ora 12.00 și, la 14.00, fac o baie caldă, fiindcă mâine plec la Berlin să-mi cumpăr ceva și să văd Potsdamul. Mă culc puțin. Ca niciodată, dorm până la ora 17.00. Mă scol și mă îmbrac civil, pentru cinematograf. Pe alee, mă întâlnesc cu comandantul școlii, colonelul Menzel, un tip foarte drăguț și care mă privește cu simpatie. „Dumneata ești un om foarte plăcut și brav!" zice șeful, și ne despărțim. Mă întorc după câțiva metri. El mă privea. Probabil m-au lăudat profesorii că sunt înfipt la cursuri și la trageri. Ora 19.00. Se întorc translatorii de la masă și vin direct la mine, cu figurile foarte îngrijorate. O fi iar vreun ofițer bolnav!, îmi zic. Dar ce aud nu-mi vine a crede. Rușii au ajuns la Roman și Galați. Și Mareșalul înlăturat, Regele trădează și fuge, armata în revoltă, guvern comunist etc. Nu mai înțeleg

nimic! Se învârteşte totul şi în capul meu este haos. E grozav! De ce lipsesc eu acum, în momentele cele mai grele, de lângă ai mei? Ce pot face? Plec la Berlin mâine, direct la ataşatul militar. Ce o fi în ţară? Ce fac ai mei, rămaşi la discreţia valurilor? Ora 24.00. Nu pot dormi. Mă plimb prin vilă. Băieţii, agitaţi, vin cu întrebări. Ce fac? „Mă duc ori în ţară, ori voluntar împotriva comuniştilor, la SS, le-am spus. Dacă aş fi în ţară, aş forma voluntari partizani, în munţii noştri". îi potolesc pe toţi cu cuvinte convingătoare: Patrie, Neam, Drapel etc. Toţi camarazii germani ne privesc cu compătimire. Ce am ajuns după trei ani de război? Nu mai pot scrie... Ce va fi cu noi?!

25 august '44. Pe mine nu mă poate nimeni aresta cât timp sunt înarmat şi cu conştiinţa clară. Rămân ostaş denm, orice s-ar întâmpla. La ora 11.30, plec cu Niki Popescu la Berlin. Ajungem seara, la ora 19.30, în Sohlesenssahn, de unde, cu *S-Bahn*[79], la Friedrichstrasse, apoi schimbăm şi ajungem la Pankow, în Honnzgerder, Strada 3, la prietenul meu, Kurt Liitzow. El ne aştepta sâmbătă dimineaţa, a fost surpriză. Era pregătit cu de toate, ca în timp de pace. Ne-a primit dumnezeieşte, mai ales că m-a văzut abătut şi ştia durerea ţării mele, deci şi a mea. Stăm până târziu, către ora 2.00, apoi coborâm. La 3.00 - alarmă! Drumul l-am făcut foarte comod, prin Celle-Hanovra. Frumosul oraş vechi al Hanovrei e complet distrus; zeci de ani a fost pepiniera cavaleriei. Apoi, cu tren rapid, facem 300 de kilometri în patru ore.

26 august. De dimineaţă, un prieten al lui Kurt ne aşteaptă jos, cu maşina, cu care ne ducem la ataşatul militar. Mă văd cu maiorul Darian şi cu Nicu Balotescu, apoi cu [Eugen] Tilichi, colonelul, care se dă la o parte cu cuvintele: „Faceţi ce credeţi, eu nu pot să vă dau nicio sugestie!" Greu! Să spun că nu mai sunt naţionalist şi că m-am făcut comunist peste noapte? Imposibil! Plecăm în oraş, după treburi, apoi cu un alt prieten, Werner, stăm în plin centru, la un pahar de vin; 50 de RM o sticlă de vin, de 600 de grame, când

[79] Transportul public

pe cizme am dat numai 54 de RM! Masa o luăm la Kurt; admirabil servit! Gerda ne-a pregătit tot, ca în timp de pace. Seara, la Werner, la fel de frumos, păcat că sufletul ne e încărcat! Ce o fi la noi, nu putem afla nimic. *Spezialfiir [...].*

27 august. Iau contact, din nou, cu ataşatul militar şi tot aşa. Nimic! Radioul se contrazice. Concluzii - zero! Ba e guvern, ba nu e, asta-i tot ce nu se ştie, ţara însă nu a fost şi nu poate fi comunizată. La prânz, mergem la o grădină de vară, unde mâncăm admirabil. Vizităm Berlinul tot; centrul, unde s-a distrus în masă. Seara, la Werner, Niki Popescu e neîntrecut! Program admirabil, păcat că nu putem zâmbi, măcar. Venim acasă la ora 1.00, când asistăm la o luptă antiaeriană grozavă.

28 august. Mă consult. Soluţii, documentări, concluzii. Vorbesc cu von ATwenlehn, generalul de la SS-Elba, apoi ne ducem în Hohen Neuendorf. Acolo, la mama lui Kurt, într-o pădure de 10 000 de hectare, în aer liber. Stând cu urechea lipită la radio, aud că oraşul Focşani a fost ocupat. Mă îneacă plânsul, plec spre eleşteu. Toţi sunt îndurerați din cauza mea. Oameni suntem!... Nu pot să mai scriu. ...Ajung acasă către orele 19.00, când luăm masa şi ne pregătim să plecăm. Mai dau un telefon Ia ataşat; acelaşi rezultat. Toţi derobează de la un răspuns, informaţie sau sugestie; plec, deci, cum am venit. Radioul anunţă că, în ţară, 75 la sută luptă mai departe contra comunismului, o parte au capitulat. A venit guvern anticomunist. Se luminează, dă Doamne! întâlnesc un ofiţer român de la artileria antiaeriană. Discutăm. Ştiu ce am de făcut. Poate că ai mei sunt în mâna ruşilor, ce nenorocire! Nu mai am de ce trăi! La ora 22.00, ajung în gară şi iau trenul spre Hanovra. Călătorim admirabil.

29 august. La ora 5.00, în Celle, apoi mai departe, la Bergen. Din gară, vine o maşină specială a şcolii să ne ia. Ajung la L. 10[80]. Discutăm cu ceilalţi. Opt inşi, 10 idei. Ce pot face, cum să-i lămuresc când nu am informaţii? Le dau timp de gândire. Discutând cu

[80] Probabil Lagărul nr. 10.

Muram, mă apucă iar dorul de casă. Tristeţe grea şi apăsătoare. Vom vedea ce facem. Eu sunt hotărât să mor, numai să fie bine; m-am bătut trei ani şi acum să plătesc aşa de scump sacrificiile! Iau contact cu comandantul nostru şi ajungem la concluzia că nu putem da declaraţie decât în condiţiile ce se pot face de către un ostaş.

30 august '44. Dăm angajament că vom lupta numai pentru libertatea României. Primesc. Mă aşez să mă pregătesc iar de luptă. Cumpăr cizme şi manta de piele. Apoi, pun la spălat rufele şi-mi fac bagajul de drum spre front. Cine ştie în ce grea situaţie vor 6 dragii mei în ţară! Mi se strânge inima de draga mea Clemence, de dulcea mea Liişor şi de scumpii mei părinţi. Ce o fi cu ei, ce or fi făcând? Dă Doamne să fie bine, să-i găsesc măcar un ceas sănătoşi, apoi pot muri! Zi grea, ziua răscrucilor şi nădejdilor distruse de imensul necunoscut ce ne aşteaptă. Una ştiu şi m-am hotărât: să lupt. Nu e timp de lăhuzit când numai cu fapte de arme se poate scrie istoria. Ce-mi rămâne de făcut? Decât să ajut ţara, iar de nu, „moarte eroică"!

31 august. Continuăm cursurile, câte două ore pe zi. Purtarea camarazilor de aici este cât se poate de demnă. Cred că, în scurt timp, vom fi constituiţi în unităţi de luptă. Poate va da Dumnezeu norocul să scăpăm de păgânii din ţară, să ne revedem casele şi pe ai noştri! Băieţii - abătuţi - aşteaptă cu resemnare soarta ce ne va călăuzi un nou drum spre bine, spre ideal. La ora 10.30, suntem liberi să ne plimbăm prin bază, pe frumoasele alei împădurite. La ora 12.30, terminăm şi cu masa şi alergăm la lac, să ne spălăm, e zi de baie. Avem timp fiber. Mă aşez pe gânduri, lângă reşoul pe care-mi fierb ultima rezervă de cafea. Zilele se scurg ca anii, şi ceasurile-s luni. Ce-or fi făcând scumpii mei Clemence, Liişor, mama, tata şi ceilalţi fără sprijinul meu? Poate că vor fi deportaţi... Cine ştie ce crudă soartă îi aşteaptă! De ce nu sunt eu acolo? Nu mai pot răbda! Ora 15.00. Toţi băieţii, în camerele lor, dorm. Eu nu pot dormi. Şi parcă simt cum albesc, cum mă ofilesc, cum mă trec.

1 septembrie. Ce zile! Inactivitatea, mai ales în asemenea situaţie, te macină groaznic de repede. Ca atare, improvizăm ceva:

unul țese ciorapi, altul spală rufe, alții joacă „66", licitație sau domino. E grozav de greu! De dimineață, m-am dus la aplicație în teren, unde am desfășurat exercițiul referitor la atacul și curățirea câmpului de mine, cu toți ofițerii germani și comandanții de regimente. Am continuat, după aceea, cu maiorul Hacke, la clasă, cerându-i lămuriri. Ni se aplică un tratament destul de bun; de nu ar fi grija și teama în legătură cu ceea ce se petrece acasă, totul ar fi aproape normal. După masă, plictiseală; jucăm bridge. Apoi la cinema, să vedem filmul și jurnalul sonor. Mi-am spălat două perechi de ciorapi. Țigările sunt pe terminate. Ce greu o să-mi vină! Nu se știe ce se va face cu noi. E vorba să ne adune pe toți românii la un loc. Am trimis mesaj la atașatul militar să ne dea banii. Mă apuc iar să-mi țes ciorapi. Altfel nu mai pot sta. Mâine, mă apuc de mecanică și de șoferie pe tancuri. Zilnic, am hotărât și o oră de limba germană.

2 septembrie. Frigul s-a întețit; nu se mai poate dormi cu geamul deschis, e prea subțire pledul. Azi, avem oră de sport și cred că timpul va trece mai ușor. Zilele acestea simt cele mai grele; dacă o fi să intrăm în luptă, s-a zis cu viața! Să rămâi dintr-o dată singur pe lume!... Măcar de m-ar ține sănătatea, că vârsta mă lasă. Seara, mergem la cinematograf, apoi acasă, de vorbă cu băieții, ca de obicei. Plouă toată noaptea. Și e trist, și frig...

3 septembrie. E duminică. Ni se oferă excursie la Celle. Căutăm în tot orașul un biliard, dar nu găsim; și nici popice. Pe la 15.30, dăm peste un cinematograf, unde vedem un film cu Măria Rokk[81], până la 17.30, când mergem la masă. Deși românii sunt rău văzuți, totuși, noi avem trecere. Ni se fac ocheade, apropouri directe, prin semne... Dar ce folos când inima îți este ca piatra! Pierdem timpul cu bere și cafele până la ora 23.00, când, cu maiorul fără mâna stângă, Hund Reimer, plecăm acasă cu mașina, unde ajungem pe la ora 24.00. Luna, ca zâna de noapte, minunată! Adorm citind.

*'Marika Rökk (1913-2004), actrița de origine maghiară de mare succes in epoca nazistă. în 1944, tocmai apăruse în comedia muzicală *Die Frau meiner Träume* („Femeia visurilor mele").

4 septembrie '44. Azi, am auzit că ar fi căzut și Capitala. Facem cursurile de tactică și aplicații. La ora de informații, nu putem afla nimic pozitiv. Mă adresez maiorului Hacke pentru banii noștri de la Berlin. Ataşatul nostru militar a plecat, iar banii s-au dus pe gârlă Cer să plec la Berlin, dacă mi se va aproba, să-i recuperez. La ora 12.00, răspuns evaziv; se va vedea ulterior, după 9 septembrie, ce se va hotărî cu noi. Citim în ziar apelul și ordinul lui Horia Sima către armată. Ce-o mai fi și asta? Surprize mari ne așteaptă! Așteptăm- Mereu cu gândul la scumpa mea Țuculeana și la puișorul nostru. Unde sunteți voi, cine vă apără când eu sunt atât de departe și atât de neputincios, azi? Simt cum nu mai pot suporta necunoscutul și nesiguranța. Am pierdut tot; nu-mi mai rămâne decât să mor. Dar voi muri luptând! După-amiază, facem cursuri tehnice, cu vânătorul de care tip nou. Seara, la cinematograf, un film splendid. Odată ajunși acasă, băieții se pun pe bridge, iar eu citesc nemțește, ca sâ învăț bine gramatica. Adorm cu gândul acasă.

5 septembrie. Școala nu aprobă să mă duc la Berlin, după bani E ceva aici! Ieri, ofițerii Nae lorgulescu și Holder nu au fost lăsați să iasă din lagăr, iar astăzi mie nu mi se aprobă permisia la Berlin. Deci, regim de prizonierat! De dimineață, fac germana. Apoi la frizer, e zi de tuns. După masă, avem temă în teren. Vremea a fost foarte frumoasă, acum s-a înnourat. Veşti că ofițerii de dincolo, Roman și Bobe, au ajuns la casele lor. Ni s-au plătit cartelele pe zilele când nu am mâncat și ni s-a distribuit pe o lună cartelă de franzelă, șase bucăți pe lună, plus câte două bucățele de săpun. îmi iau haina de piele, să nu mă apuce ploaia. La ora 14.00, plecăm cu autobuzul la Falingbastel, unde se desfășoară tema cu contraatacul unui batalion întărit cu rămășițele unei divizii în cazul pătrunderii inamicului în poziții. Desfășurarea exercițiului a fost foarte bună și interesantă. Revenim pe Ia ora 17.30, când luăm masa și plecăm acasă. Vorbe, bridge, pronosticuri, discutarea ştirilor și atât.

6 septembrie. Ghinion la fiecare pas. Mi s-a stricat dispozitivul și mâine nu cred că voi găsi altul. Astăzi, la informații, auzim că Maniu a încheiat pact cu URSS-ul și că dă un milion și jumăta-

te de români la lucru... Ce grozave condiții! Numai de ar scăpa ai mei! Vineri, plec la Berlin cu Hacke, să lămurim situația noastră. Zi de zi sosesc vești mereu triste. Nesiguranța ne chinuie, slăbim, toți am ajuns de nerecunoscut. Eu am pierdut patru kilograme din bruma de greutate pe care o aveam. Mai am 100 de țigări. Băieții au și început să adune chiștoacele și fumează cu rezervă. Toate s-au terminat; ne vom rezuma la regimul ce-1 are fiecare aici. Am văzut o minune de film la cinematograf, intitulat *Noaptea de adio,* ceva ce se potrivește cu viața mea, dar deznodământul e prea fatal și frumos!

7 **septembrie.** Plecăm la aplicație cu carele: *Atacul at carele dc asalt pe cota Adolf Hitler.* Vine și un colonel japonez, „Fin"... Ne înapoiem flămânzi, pe la ora 11.30, și direct la masă. Este ultima zi de curs. Cer permisie la Berlin și iar nu mi se aprobă. E un gen gentil de amânare. Mâine, avem masa de adio. Primesc o scrisoare de la Celle. Aflu că Radu Korne se bate cu Divizia Blindată mai departe, contra rușilor. Cred că la el vom fi trimiși. Mă culc cu gândul acasă.

8 septembrie. Terminăm cursurile cu *Radio Funk.* La ora 10.00, maiorul Hacke, șeful nostru, ne-a ținut cuvântarea de sfârșit și, cu vorbe camaraderești, ne-a asigurat de respectul său, sublinind că evenimentele în derulare nu pot fece ca să avem o completă bucurie la terminarea cursului. în final, ne-a urat noroc și să ne regăsim familiile bine. I-am răspuns că îi mulțumim pentru felul cum am fost învățați și tratați aici, dar că în situația când nu mai avem nici familie, nici avere și nici situație, nu ne mai rămâne decât viața, pe care o vom da și pe ea pentru binele țării noastre.

„Rămânem cavaleri și ostași până când soarta ne va conduce la țărmul ce ne este rezervat, i-am spus, dar sclavi nu vom fi niciodată."

Diseară, ni se anunță banchetul de adio. Plec la colonel și cer din nou permisie la Berlin, pentru banii ofițerilor, lucru ce mi se aprobă azi, în sfârșit, imediat, cu mașină la dispoziție până la Soltau, de unde, în cinci ore, voi fi la Berlin. Gentili, în special

locotenentul-adjutant, care are o atitudine foarte frumoasă, fiind mijlocitor principal la cererea mea. Mă pregătesc iar de drum. Luăm masa de seară într-o atmosferă de pură camaraderie. Toastează colonelul și eu răspund. Către orele 3.00, plecăm acasă cu toții, oarecum dispuși, totuși cu gândurile aiurea.

9 septembrie '44. La ora 7.00, mașina mă așteaptă. Plec spre Berlin prin Soltau și ajung la ora 14.00 în Pankow. Pe Kurt nu-l găsesc, e plecat la familie, însă mă așteaptă Gerda și Georg, cu masă minunată și băuturi reci. Petrec cu ei ca acasă, dar mai rău îmi free traiul bun, că mă duc cu gândul prea departe. Am slăbit atât de tare încât eu însumi mă sperii! Trec zilele greu și fără speranțe.

10 septembrie. Iau contact cu colonelul Tilirhi, dar nu mai este în Berlin, ci la 70 de kilometri, în domiciliu forțat. Găsesc pe căpitanul Munteanu, casier, dar mi-o taie net, că nu are bani, că nu-mi poate da nimic și că totul s-a sfârșit. Plec la biserica românească și acolo dau peste profesorul Cârsteanu, care mă invită la Institutul Național Român. Mă duc și mă lămuresc, vorbesc cu Mihail Enescu; toți sunt verzi! Târziu, la ora 18.00, ajung în Hohen Neuendorf, unde iau masa la mama lui Kurt; mâncăm ciorbă și tocană de pasăre - ceva rar! - și stăm de vorbă până la 2.00 noaptea, când mă întorc, obosit, la Pankow. Melodramă! Nu am liniște și nu mă pot concentra. Primesc telefon că mâine să fiu la gară, să aștept băieții, că plecăm spre Praga.

11 septembrie. De dimineață, mă pregătesc pentru ca, la ora 14.00, să fiu în gară, unde vin băieții cu bagajele și, de acolo, la drumul ce ne-a adus soarta. Plecăm și adormim cu gândurile. Am avut rezervate două compartimente și am călătorit minunat până când, la ora 4.00, ne trezim în Praga. Debarcăm și stăm în Casa Oștirii până se face ziuă. Apoi vedem orașul, care e splendid! M-a impresionat Palatul lui Wallenstein, pe apa Moravei.

12 septembrie. Ajungem la gară, unde avem două firme pe două clădiri mari: *SS-Panzer Stiibe.* Ofițerul care ne-a condus se întoarce și noi, cu un autobuz al școlii, continuăm drumul către un sat, în munți, unde ne prezentăm colonelului Kaiser, o figură

de războinic, care ne spune că am fost repartizați Batalionului 1 și că mergem mai departe. Satele cehilor de aici sunt evacuate și ocupate de SS. Băieții au figurile foarte îngrijorate. Deznădejde, grijă, curiozitate, teamă de necunoscut. Ajungem și imediat artileriștii sunt duși mai departe; noi rămânem. Comandantul companiei I mă invită la el acasă, unde mi s-a pregătit o cameră. Mi se dă un soldat ordonanță și mă spăl - să mă trezesc. îmi reamintesc cuvintele colonelului, că suntem în regimentul lui, că vom fi împreună și că ne vom orienta până ce vor veni ordine. Necunoscut! Asta e tot... Luăm masa la cazinou. Foarte bine primiți. în special ofițerul meu din Coridorul Danzigului mă primește foarte camaraderește. Acum el este la serviciu până la 11.00 noaptea și eu scriu. Ce o fi făcând draga mea?

13 septembrie. Mă găsesc în Neweklau[82], în Bohemia. Iată o zi după care răscrucile se încurcă și mai tare. Fac parte dintr-un regiment de SS. Vești mereu mai triste îmi rod gândurile. Nu mai știu cine spune drept. De ce nu sunt eu acum în munții mei? Dimineața - repaus. Maiorul lorgulescu și Holder îmi fac vizite. Toți cer de la mine hotărâre și informații. Dar ce să le spun când nici eu nu știu nimic! După masă - aplicații pe hartă și apoi în teren. Regiunea e o splendoare! Ne întoarcem la ora 17.00. După masa de seară, mă duc la cinema și văd un film vechi, care a rulat acum vreo opt ani și la Focșani. Apoi acasă, mănânc pâine cu margarină, ca să nu slăbesc mai mult. Pentru mâine mi se pune la dispoziție un cal, să-l dresez. Cel puțin voi fi mai ocupat.

14 septembrie. Asistăm la tragerea Companiei a IV-a armament greu, cu tunul de 75, cu tunul mare și cu aruncătorul de 80. Apoi ne întoarcem, cu *Hauptsturmfiihrer-ul*[83] Stenger, la Neweklau, unde mi se oferă patru cai de călărie. încalec unul. Călare, mă simt în altă atmosferă, pentru moment înviază în mine timpurile

---

° Azi Neveklov, în Cehia.

° Căpitan în *SS,* NSKK *^Nationalsozialistisches Krajtfaltrkorps)* san NSFK *(NaBonalsozialistisdits Fliegcrkorps),* structuri militarizate (paramilitare) de protecție, moto și aero ale partidului nazist

cavaleristice trăite în țară. Regiunea este foarte frumoasă și mă duc cât mai sus, pe creste, să văd cât mai departe spre ai mei. Totuși, privirile se opresc în zare; ochiul refuză să pătrundă unde inima cere.

15 septembrie '44. Nae J. a început să sufere pe tema șefiei. Până acum, retras; azi, manifestant! Prevăd un deznodământ și o separare. Vrea să plece la Viena, să ia contact cu noul guvern național-legionar. îl las și sigur că va fi lăsat de toți să-și facă drumul singur, cum va voi. De dimineață, stau acasă. Vin toți băieții pe la mine și pierdem timpul jucând „66". Aud că, deseară, se va difuza la Radio „Donau"[84] primul cuvânt al Guvernului Horia Sima. După masă, plec la Beneschau[85], unde îi caut pe artileriști, dar ei sunt la câmp. Regiunea e ceva poetic, numai vârfuri împădurite. Plec la călărie. Am scris la Berlin, Bergen, Celle, Dresda, Charlottenburg și lui von Alvensleben[86]; aștept să dau drumul prin poștă. La prânz, am stat cu căpitanul Stenger, un băiat foarte simpatic, la el acasă, la un pahar de coniac, și am discutat de toate. E foarte frumos, soarele încălzește ca vara. La ora 14.30, plec cu Stenger la Beneschau, la băieții din artilerie. Ne întoarcem la ora 17.30, când plec cu Alecu Pasha Ia parc. Vedem un parc minunat, cu un castel ca în povești. Aici, pe timpuri, a fost locuința moștenitorului tronului Austriei și Boemiei. Culegem flori și admirăm natura. Seara, ascultăm Radio „Donau". Stau până târziu și mă înfrățesc cu locotenentul SchmekeL Bem amândoi o sticlă de coniac.

16 septembrie. Fiind sâmbătă, suntem liberi și noi. Plecăm cu bicicletele la Beneschau, unde putem juca un biliard în liniște. Timp splendid și teren bun. Informații: proiectilul din sticlă, barca-torpilă. Răspunsul lui Stalin la nota dată de Roosevelt și de

---

[w] Post ds radio ore emitea din Viena. După 23 august 1944, a emis de aid și Postul dr propagandă romineascâ deservit de o echipă formată din Crișu Axente, Pani Costa Ddunn p Horia Stamatu.

[11] Aii Barelor, In Republica Cehi

" L&dolf-Hennann ton Alvensleben (1901-1970), gencral-locotcnent, lider aâ lllțp-55. Cănit In captiritatea britanicilor, la finele lui 1945 a reușit să cvndcae, trăind sub ™ tuime fala probabil In Argentina.

Churchill pentru a intra în război cu Japonia. Se încurcă țele. Ce va aduce ziua de mâine? Plec cu mașina la Beneschau, cu băieții. Găsim tunarii în plină conferință; vorbim, vorbim, vorbim... Seara, într-un restaurant ceh, mâncăm ce vrem și bem fără cartelă cât ne place - cu preț triplu, natural! -, apoi joc biliard cu Niki. Acasă, continuăm discuțiile până noaptea, la ora 3.00.

17 septembrie. Ieșim în oraș, să luăm cafeaua matinală cu colacii (prăjiturile). La un moment dat, sala este inundată de fete, 26 la număr, toate se așază la mese și patru vin la masa noastră. Ne zâmbesc și vorbesc franțuzește. O atmosferă surprinzătoare, de amiciție, care continuă până la ora 11.00, când mașina mea stopează și șoferul de la *SS* îmi raportează că e gata. Aici sunt *SS-Stiirmbannfiihrer*[37]. Fetele sunt studente belgiene la medicină dentară și au venit în practică la un lazaret german, în Boemia. Au fobie față de ei. De altfel, în general, la cehi, noi suntem preferați și foarte bine primiți. Ceilalți nu au nicio trecere și nu stau cu ei la masă. Ce lucruri, ce împrejurări curioase! Ajung iar la Neweklau, ascult Radio „Donau", fiindcă nu îi pot prinde pe ai noștri. Ce greu să ai știri numai dintr-o singură parte! Am scris generalului von Alvensleben că doresc să fiu lansat în Munții Carpați, să formez echipele de partizani români naționaliști. Cred că voi primi această misiune cât de repede. Numai așa voi ajunge să mă răzbun pe bestiile roșii. Ora 12.00 noaptea. Nu pot dormi, mă învârtesc prin casă și aranjez un lucru de șapte ori pe locul lui. Am adus fructe și flori; regiunea e plină. îmi trece prin gând că, decât atașat militar în Berlin, mai bine partizan în Munții Vrancei, servesc mai bine patria și ideea de salvare. Pornesc pe drumul ăsta, să văd ce-mi va mai hotărî soarta. Mâine raportez colonelului. Mi-e sufletul așa de pustiu! La radio se transmit numai cântece de durere, însă atât de frumoase, că-mi vine să plâng, dar nu pot. în casa unde stau, singur lângă pădure, în margine, nu se vede nimic și nu se aude decât respirația mea și muzica... Pornesc să-mi salvez frații. Ce faci tu, scumpa mea Clemence,

[c] Maior In SS.

Liișor, copilul tatei cel dulce, tu, maică Linica, Nicu, copilașii și voi toți din ghearele bolșevicilor? Aveți încredere că voi veni, numai Dumnezeu să-mi ajute să ajung la timp! Cu gândul numai la voi, zi și noapte, plec pe ideea sacrificiului ce vreau să-l fac.

18 septembrie '44. Mă scol de dimineață și plec la instrucție cu compania a doua, pe care o trec în revistă cu comandantul ei, *Obersturmführer-\A™* Schmekel, un băiat foarte bun. Pe la ora 11.00, mă întorc și scriu generalului von Alvensleben, la Dresda, să-mi ajute plecarea în țară, ca organizator al partizanilor antisovietici. La prânz, vin acasă și stau, până la ora 15.00, cu Pastia și cu Murariu, ca apoi să plec la trageri cu mitraliera și cu carabina. Am tras; parcă mă simt mai bine. Ce ținte frumoase au ei! Astă-seară, sunt invitat la o tocană de potârnichi, așa că mi se aduce masa acasă de la popotă. Mâine, ne sosesc trei ofițeri letoni, să-și facă și ei așteptarea aici, ca și noi.

19 septembrie. De dimineață, sunt chemat la Beneschau, la școala de artilerie, de către comandantul Grupei A. Vorbim multe chestiuni la ordinea zilei. îmi pun întrebări meșteșugite, dar le răspund tare și precis. Le spun și eu lor, ei cum vor face? Așa fac și eu. Am înaintat raport să plec în Munții Carpați, la lucru, contra simpatizanților bolșevici. Să văd ce va ieși până la urmă. începând de azi, am schimbat capul de mort cu portretul tău, Clemence. Cel puțin, să fii mereu cu mine. După-amiază, mă pregătesc de atacul întrebărilor ce sigur voi primi în lupta ce vreau să încep.

20 septembrie. Azi, am făcut și înaintat la Comandamentul școlilor raport să fiu trimis ca șef al partizanilor în Munții Carpați Am păstrat copie după el. Nu mai pot suporta. Eu stau, și alții sângerează. Apoi, la consfătuire cu camaradul Pastia.

21 septembrie. Ziua o petrec în casă. Aștept să fiu chemat din zi în zi, să-mi justific atitudinea și planul de lucru. Mare masă la companie dată de subofițeri (32). Sunt invitat și tratat cum nu mă așteptam. S-a toastat pentru mine și s-a cântat marșul meu. Entuzi-

[B] Locotenent SS.

asm. Nu-mi intră în cap: România bolșevizată? Niciodată! Bem coniac franțuzesc. Comandantul batalionului mă distinge în cuvinte elogioase. Târziu, acasă, citesc *Calea Victoriei* a lui Cezar Petrescu.

22 septembrie. Raportez situația bănească a ofițerilor. Până la 9 septembrie, urmează să mai primim 11 800 de RM. De asemeni, echipamentul de iarnă. Nu știu ce să mai fac. Mă omoară urâtul și gândurile. Plec la Beneschau cu Pastia. Dar acolo ce fac? Tot aceleași nimeni sunt oriunde și nicăieri. Citesc și mă uit cu groază că se termină cartea, apoi nu mai am ce să fac. Seara, pe la 16.30, mă sui pe bicicletă cu Pastia și plecăm, în 45 de minute, la Beneschau. Artileriștii tocmai schimbau locuința cu una în cazarmă. Rău, ca recruții, cu paturi de lemn suprapuse, saltele cu paie și fără lavoare, doar unul comun în capul clădirii de dincolo. în sfârșit, de la vilă la cazarmă de închisoare... Mai bine la noi! Deși suntem prizonieri la țară, dar în case particulare. Eu, cel puțin, stau foarte bine, am cameră absolut singur, masă-birou cu două scaune, așezată in fața geamului, imediat în colțul din stânga este patul, apoi banchetele pentru bagaje, cuierul în colțul opus, iar vizavi, in colțurile celelalte, dulapul și plita. Mă simt ca la mănăstire in cămăruța mea, in care toată ziua bate soarele, și o livadă îmi deschide orizont spre Estul atât de dorit astăzi. Seara, luăm iar masa în Beneschau, la un restaurant așa-zis al Poștei. Apoi, bem vin roșu; un sfert de litru de om, porția. Găsim cameră liberă la hotel și dormim acolo.

23 septembrie. Toată ziua o pierdem prin oraș, cumpărăm hârtie, pastă etc. Luam masa când iar dă alarma peste noi și ne aruncă afară. Tot orășelul e plin de români. Sași, șvabi etc. sunt adunați să fi se spună de „trădarea românească" și de crimele ce le-au săvârșit românii contra lor, completate apoi de „masacrul roșu". Nu mai pot suporta nici orașul. Plecăm încet, pe biciclete, spre Neweklau. Pe drum vorbim, apoi popas la prune; acasă stau de vorbă cu Pastia până târziu. Facem planuri de viitor, dar cine știe cine va mai ajunge la ai săi! Băieții vin la mine și ne scriem reciproc adresele din țară ale tuturor, ca dacă vreunul dintre noi ajunge acasă, să poată anunța, într-un fel, familiile celorlalți.

24 septembrie '44. Vin la noi, cu bicicletele, Alecu şi cu Mihalcea. Vorbim... Apoi, băieţii pleacă la fructe, pentru prânz, pe „moşia" mea din Boemia. Toată ziua o pierdem cu bridge-ul şi cu vorbăria. Tot la mine ascultăm şi radioul: „Donau", „Belgrad" şi, în sfârşit, „Bucureşti" Seara, fiindcă sunt ciuruit, ne culcăm devreme.

25 septembrie. Frig. Toată noaptea a plouat şi nu mai e chip de ieşit în talie. Ce noroc că am haina de piele! Luăm masa cu toţii, acasă, apoi jucăm cărţi pe pedepse, fiindcă bani nu mai are nimeni în afară de mine, care mai trag de cele 500 de coroane cehe, Seara, sunt invitat la căpitanul Stenger şi stăm împreună până la 3.00 noaptea. Vorbim de toate. Bem *Bruderschaft*[9] şi ascultăm o muzică minunată. Trecem în revistă toată ideologia partidului naţional socialist şi ajungem la delimitări de graniţe - dreptul ginţilor - chestiunea ungurilor şi ce drept au ei în Europa. L-am lămurit. Ajung acasă la ora 3.30.

26 septembrie. Dimineaţa, vine la mine Popescu să ia cafeaua şi apoi să plece la Beneschau. Mă duc apoi şi aflu că şcoala SS din Traiskirchen a trimis un ofiţer să se ocupe de situaţia noastră şi a plecat apoi la Berlin. Mâine, eventual, pleacă şi curierul meu cu scrisorile la Berlin, să vedem ce pot face şi oamenii mei. Ce bine e să ai prieteni peste tot! După-amiază, plecăm în teren şi ne plouă, timp de trei ore, până la piele, apoi se strică maşina şi revenim pe jos în cantonament. Ce-or fi făcând dragii mei din ţară, Clemence şi Lia? îmi este milă şi îmi este dor de voi! Ce puteţi face fără sprijinul meu! Tocmai de asta vreau sa vin spre voi, luptând sau zburând, dacă aş putea. Mi s-au întors scrisorile expediate pe 21 august. Au ajuns până la graniţă şi s-au înapoiat cu ştampila „adresantul necunoscut". Deja erau acolo bolşevicii. Ziua de mâine poate îmi va aduce veşti mai bune de la Viena sau de la Berlin. Kurt nu mă lasă aşa uşor. Gerda face eforturi să afle ce se va hotărî cu noi şi voi afla până la urmă. Păcat că vine frigul şi plouă mereu! Şi este trist peste tot.

---

[59] Frăţietate (din 1b. germ.).

27 septembrie. Blumenthal pleacă la Berlin, curier. Primesc o scrisoare de la căpitanul Hesse, din Dresda. De asemenea, primesc înapoi scrisoarea adresată lui Gută, Simionescu. Ziua trece în casă, cu gospodăria şi uscarea hainelor de la aplicaţia de ieri. Aud la radio apologia evenimentelor prin glasul lui Horia Sima. Jucăm cărţi până târziu şi mâncăm prune şi mere de furat.

28 septembrie '44. încă de la ora 4.00 dimineaţa, ne trezim cu alarmă. Aplicaţie cu întreg batalionul. Scopul: marş. Nu mă duc, e frig şi nu am haine, iar haina de piele încă nu s-a uscat. E tare frig şi în cameră. Cu toate cele trei pături, tot nu reuşesc să opresc dinţii din trap. Timpul se scurge încet, ca mersul unui melc. Mă scol la ora 7.00 şi plec pe afară, să mă încălzesc mergând. La ora 9.00 sunt înapoi, după ce am vizitat toţi băieţii. Mă apuc de limba germană, să învăţ, că nu mai e chip.

29 septembrie. Dimineaţa, mă scol la ora 8.00, apoi plec spre câmpul de aplicaţie. Primesc pe rând raportul plutoanelor care execută atacul unei grupe asupra unei înălţimi. Apoi, mă întâlnesc cu comandantul companiei, cu care trec în revistă întreg dispozitivul. Către orele 11.00, ne întoarcem acasă şi studiem zborul avionului, mai bine-zis al balonului ţintă adus de la Putloss. Seara, cu Victor Muraru, de vorbă până târziu, când iar se defectează lumina. Vorbim de toate, despre război, şi ne aducem aminte că acum două luni am părăsit ţara.

30 septembrie. Mă trezesc de la ora 4.00 dimineaţa. Aprind lumina deşi e lumină ca ziua; luna bate pe geam. Dar e frig. Deschid geamul şi aerul rece mă trezeşte complet. Citesc până la ora 8.00, când curierul îmi aduce o scrisoare de la Berlin, iar de la Viena o telegramă - „să mă prezint". Duc telegrama şi fac raport să mi se dea aprobare pentru Viena. Acum aştept. Răspund la celelalte scrisori şi aşa trec orele. Mă gândesc iar acasă. Ce o fi pe la ai mei?

1 octombrie. în casa prietenului meu, Helmuth Stenger, ascult voinţa poporului şi hotărăsc ce trebuie să facem. Am destul sprijin, prieteni care să nu mă lase în momente grele; şi eu voi răspunde la fel. [...] Ajuns acasă - după ce până la ora 6.00 dimineaţa

am stat cu căpitanul Helmut Stenger, noul meu prieten şi un alt idealist al voinţei de a învinge - adorm ca să mă scol la ora 12,00, când mă duc la masă. Primesc două scrisori de la Berlin: una de la Gerda şi una de la sublocotenentul Mircea Gheorghiu. Apoi, cu Helmuth, asistăm la un meci de fotbal între echipa franceză şi cea letonă, ale voluntarilor străini. Termin banii şi alţii nu am de unde să iau. Mi-au rămas la legaţie 1 500 de RM şi nu-i mai putem scoate. Seara, la sala de teatru, ascultăm o orchestră a Jandarmeriei. Aud la radio că în România iau fiinţă colhozurile. Propagandă? Nu cred. Ce jale! Ce or fi făcând ai mei, săracii? Mă uit la tine, Clemence, la poza de pe biroul meu, şi nu ştiu ce să gândesc. îmi vine să zbor. Voi încerca!

2 octombrie '44. Toată ziua a plouat şi am stat prin casă. Seara, am avut o masă dată de sublocotenentul L, pentru împlinirea a 25 de ani. Am mâncat foarte bine şi am băut toată gama de băuturi posibile aici: vin, şampanie şi coniac franţuzesc, până la 6.00 dimineaţa. Căpitanul Stenger ne-a adus vestea că poimâine plecăm, dar nu se ştie unde.

3 octombrie. Vine Blumenthal de la Berlin. Gerda mi-a trimis o pâine albă şi două scrisori. Kurt e dus la vânătoare, apoi va pleca în munţi, la cură. îmi scrie şi profesorul Cârsteanu. Banii nu-i mai primim de la vechiul ataşat. Institutul Naţional Român mi-a trimis cinci cărţi de citit. Cred că mâine plecăm. Nu se ştie încă. Trebuie să ne mişcăm undeva. Mă duc cu bicicleta la Beneschau, mă tund şi cumpăr hărţi. Trec prin sate minunate. Fiecare sat are heleşteu cu peşte; un fel de crap negru. Seara, aflu că nu mai plecăm; mai întârziem câteva zile.

4 octombrie. Norocul meu e cu prietenii din Berlin. Ce săritori şi drăguţi au fost cu mine! Azi, mi-a scris Gerda că mi-a pregătit un rând de haine civile, de iarnă, şi o flanelă. I-am răspuns şi i-am mulţumit. Am raportat regimentului ce s-a făcut cu rapoartele mele. Mâine, voi face alt raport tare, să sară în sus. Se aude că se formează aici, undeva, legiunea română, lângă cea letonă, franceză, finlandeză etc.

5 octombrie. De dimineață, dau drumul raportului meu la școală. E cam tare, dar va merge, deoarece conține numai adevărul. Toată dimineața o petrec aranjându-mi soba, să fie mai cald în cameră. La prânz, aflu știri tot mai triste din țară. îmi vine să-mi iaulumea-n cap! După masă, plec la călărie, să mai iau puțin aer, că înnebunesc. Peste dealuri și prin păduri; regiunea e ideală pentru călărie. Mă duc. Am fost la Beneschau călare, 30 de kilometri dus-întors; trei ore și jumătate cu totul. Acolo am fost la artileriști. Al. Popescu a făcut cerere de voluntar. Ceilalți așteaptă. Și-au vândut ceasurile, brichetele etc. și și-au cumpărat haine.

6 octombrie. M-am trezit cu noaptea-n cap și am citit până la ziuă *Misterele Parisului,* a lui Eugene Sue. Este bună de pierdut vremea când nu poți dormi. Heer a venit de dimineață la mine cu complimente de la comandantul batalionului. Vreau să mă reped până la Praga sau chiar la Viena. Azi, aștept rezultatul. După masă, m-am dus la Beneschau cu bicicleta. Ceva interesant; sunt salutat pe stradă de o doamnă, zâmbind. Mă opresc și vorbim - în germană și în cehă ea, eu în germană și rusește -, și ne înțelegem. Aflu că noi suntem foarte bine văzuți în lumea de aici. Plec înapoi și ajung seara, când iau masa cu Alecu. Apoi la Helmuth, unde bem un coniac franțuzesc, ca de obicei. După care aud că două unități de elită române luptă în fața Belgradului.

7 octombrie. Mi se cere un memoriu, autobiografia și două fotografii. Apoi primesc hârtie pentru haine. Telegrafiez la Berlin să-mi trimită 500 de mărci pentru haine. După-amiază, mă duc cu Helmuth și cu Alecu, cu mașina, la Beneschau, ne fotografiem și astfel trece ziua. Seara, la cinema Neweldau, vedem un film din 1941, *La granița croată,* cu Olga Tchakova; foarte, foarte frumos. Ajung acasă iar cu gândul la scumpii mei. Ce vor fi făcând ei acum? Sigur că se gândesc la mine. Greu, greu! Am albit complet. Ca mâine arăt ca un moșneag, dar n-ar fi nimic dacă aș fi sigur că îi mai văd.

8 octombrie. E duminică. Mă scol și ascult la radio slujba religioasă de la biserica din Berlin. Trist. 2 000 de lei o pâine în

Bucureşti! După masă, asist la meciul de fotbal dintre Estonia şi Letonia. Apoi, îmi fac biografia şi stau dus pe gânduri. Nervii mi se tot tocesc şi mult păr alb mi se adună la tâmple... Ora 12.00 noaptea. Am scris toată ziua autobiografia, apoi scrisori la Berlin, Viena, Praga şi Celle, ca să treacă timpul şi să învăţ limba germană cât mai bine şi cât mai repede. Ce să fac, că altfel îmi iau lumea in cap! Citesc cărţi noi: *Ioana,* de Anton Holban, *Licean odinioară,* de Agârbiceanu, dar nu am răbdare... Vreau să le termin repede, ca să încep altele...

9 octombrie '44. Acum un an, eram aşa de departe spre Răsărit, în Est, Pustiul Nogai, la Ak-Manay, când am fost decorat Ce timpuri, ce locuri, ce deosebire! Azi-noapte, am visat prima dată de când sunt în Germania şi parcă se refugiaseră mama cu tata şi sora mea, cu o trăsură. Vis tare curios şi greu! Apoi, că plecam şi eu pe front, ne-am despărţit şi ei s-au dus nu ştiu unde. Rezolv corespondenţa. În cameră e încă frig, deşi focul duduie în plită, dar toată căldura se duce pe horn, odată cu căldura sufletului meu aruncat în necunoscut. Afară, timpul atât de ceţos îmi acoperă perspectiva obişnuită spre pădure şi mă face să mă simt tot mai strâmtorat, tot mai singur. Toată ziua mi-am petrecut-o în casă, citind *Doctorul Taifun,* de Gala Galaction, apoi, după-amiază, am stat cu băieţii de vorbă, până seara, târziu, când a venit ordinul ca mâine să plecăm la Leschow, un sat la vreo 12 kilometri de aici, în preajma şcolii, probabil unde se vor aduna toate unităţile româneşti. Seara, cu *Obersturmführer-ul* Schmeckel, ne cinstim cu un pahar de vin pentru despărţire şi rămân de vorbă cu el până la 12.00 noaptea.

10 octombrie. Mă trezesc din somn la ora 3.00, visându-i, ca şi ieri-noapte, pe ai mei, de parcă îi vedeam aievea. M-am plimbat prin cameră până la ora 6.00 dimineaţa, fumând şi făcând tot felul de planuri. Azi, la ora 8.30, trebuie să plecăm, dacă şcoala ne va da maşină. Mă duc la Helmuth şi îmi iau rămas-bun, apoi mă întorc acasă, să-mi iau bagajul, şi aştept maşina. Sunt singur în toată vila, cu radioul deschis, un post ce nu mă interesează, cu o muzică tristă, sentimentală. îmi vine să plâng, dar îmi e ruşine de mine şi nu

poL E atât de greu! După o lună de ședere aici, plecăm iar; unde, cum, ce vom face? Nu știu și nimeni nu spune. S-a pus problema intrării noastre în *SS,* dar am făcut în așa fel ca să rămână mai pe amânare, fiindcă nimeni nu ne dă nicio explicație. Să aștepți izolat răspuns urgent și zi după zi să treacă fără să ai alt gând decât acest răspuns. Ce vom face? Auzim la radio numai lucruri triste și nesigure, nicio sclipire de bucurie, nimic; speranță, că de bucurie nu poate fi vorba la noi. Ce mă mai poate aștepta? Cea mai frumoasă și mai demnă terminare a situației e să mor luptând; cum și unde nu mai interesează. Măcar de aș cădea răpus dintr-o dată, să nu mă mai târâi prin spitale. E cel mai bun sfârșit ce mi-1 doresc. Curios, că am de toate: trai bun, adăpost etc., dar degeaba, nu te încălzesc. Nesiguranța mă strânge ceas de ceas, tot mai mult. Dacă le-aș vedea măcar pe Clemence și pe Liișoara ar mai fi ceva. De ce nu mă trimit ca partizan în munții noștri, cum am cerut în raportul special și documentat? Am strâns în mine atâta mâhnire că nu o pot duce și nu întrezăresc niciun licăr de speranță să lupt cumva și să mă pierd în vâltoarea bătăliei; deși cred că nici atunci pericolul nu mi-ar acoperi mâhnirea. Ce greșeli mari am comis eu și ce lipsă de cavalerism am avut în scurta mea viață de trebuie să plătesc acum, în preajma începutului bătrâneților mele? Ce mai pot spera? Nimic!... Doar cu o moarte sunt dator! Mă cutremur numai gândindu-mă la ce suferințe, privațiuni și torturi vor fi puși ai mei pe motivul că eu sunt aici. Eu sunt vinovatul, eu am ucis, eu m-am bătut pentru țară, și ei plătesc pentru mine. De ce nu eu? Aud că la Viena ar fi refugiați, pe valea Dunării, foarte multe mii de români. Cum de nu pot vorbi cu ei, să mă pot lămuri și să știu ce atitudine să iau! Pot oricând pleca, dar unde, încotro, înseamnă să mă prindă și să mă judece ca pe un fugar, dar cum aș putea să continui altfel lupta mea dreaptă, lupta neamului meu? Camarazii mei, și in special N.I., se complac în ipostaza eroului; oricum, numai ei să trăiască. Ce or fi vrând oare unii oameni de aleg ca în locul unei atitudini demne să trăiască șterși? Să nu fii nici alb, nici negru, ci numai murdar! Și parcă văd cum numai astfel de specimene, dacă

merge în plin idealul național, se reped alături de cei ce au avut linii drepte. în acest caz, m-aș ruga lui Dumnezeu să trăiesc și eu, și atunci aș ucide cu toată setea adunată de sărătura zilei și a clipelor ce le trăiesc azi. Dacă o fi să cad și aceste rânduri vor ajunge in mâna unui om, îl rog să spună ce gândesc. Și dacă am făcut bine, să spună și celor mici că nu am fost laș niciodată și că am căzut luptând cu gândul la ei, la scumpa noastră țărișoară.

Ascult zilnic parlamentările și emisiunile tuturor posturilor de radio și văd ce greșit vor să pună legionarii în luptă noua îndrumare a țării. Azi, să dispară politica, nu ne trebuie iar legionari cu căpitani invizibili, azi ne trebuiesc oameni ce exclud noțiunea de partid; partidul e națiunea, ginta, totul!... Fumez țigară de la țigară, mai am nouă bucăți și gata, le-am terminat și o să mă las de fumat; asta-i tot. Mi se oferă posibilitatea de a pleca singur în SS și să rămân în Germania, dar ce pot să-mi dea când nu sunt siguri nici de ei și când, orice mi-ar da, nu va putea înlocui pământul și plaiurile țării mele? Asta vreau și asta voi avea! Sau voi muri luptând pentru acest scop.

Plecăm cu mașina la Leschow, pe o ploaie măruntă. Ajungem pe la ora 11.00, când ne debarcă în fața popotei pline cu ofițeri români, 31 la număr, formați din legionari ajunși din lagăr aici, și care, de trei ani sunt refugiați. Acum vor să se instruiască, cum și in ce fel nu știu, alții civil, alții veniți dezbrăcați, scăpați din mâinile rușilor. Am auzit toate grozăviile ce s-au petrecut. Urmează cartiruirea. Se pune chestiunea formării clicilor. Seara, frig și trist; mă instalez cu Alecu Pastia într-o căsuță din Leschow și întemeiem o nouă gospodărie.

11 octombrie '44. Nimic nou. în sfârșit, la ora 13.30, sunt chemat la raportul colonelului comandant al *SS-Panzer Grenadier* și cer să plec la Viena. Mi se explică faptul că nu are puterea, numai Berlinul; atunci, cer să plec la Berlin. Seara, explic tuturor ce a fost și atunci se produce ruptura prin delegația dată lui H. (?) Nu sunt cu toții siguri de cum am să aranjez lucrurile și pentru ei. M-am degajat bucuros și, din clipa asta, îi las să facă ce vrea fiecare. Nu spun

nimic, dar îi neglijez și ei vor face ce vor. Nu știu ce drum voi lua nici eu, dar știu că, de azi înainte, trebuie să-l fac singur. Cu oamenii lași nu e bine să pornești Ia drum greu și unde se cere hotărâre, indiferent de direcția ce am luat-o.

12 octombrie. De dimineață, se programează liber și activități administrative. La ora 9.00, se discută litigiul cu N.I. și ajungem la adevăr prin intermediul ofițerului de legătură. Frica se arată, de moarte și răspundere. După-amiază, plec la Beneschau, să scot fotografiile și să vorbesc cu băieții. Până se va lămuri, vom aștepta aici. Drumul la Beneschau trece printr-o regiune climaterică de sate cu vile și peisaje de neuitat. Merg cu nea Alecu prin păduri, pe poduri plutitoare și prin târgușoare frumoase, ca să ajungem în Beneschau pe altă parte. Băieții ne primesc cu mare bucurie, în plus, aflu că doi sunt loiali, unul pleacă fruntea și se predă. Așa sunt românii, și-n momentele grele și tari se văd fricoșii. Nu vor să lupte ca nu cumva să moară. Venim acasă seara, târziu, și luăm masă rece, apoi un ceai în cameră. îl reped puțin pe fratele de dincolo, dar ce vină are el când e în casa altora și când situația l-a adus în rolul pentru care el nu a fost născut și pregătit? își duce și el crucea pe un drum ce nu-i fusese destinat

13 octombrie. Pregătire pentru a pleca la Viena. La ora 16.00, cu Alecu, iau trenul spre Praga. Ajung la ora 19.00, când pierd timpul prin oraș, până la ora 24.00, cu Jinka Jandova. Mă înțeleg cu ajutorul limbii ruse și în cehă. E mai dulce limba cehă, deși tot slavă. Stau în gară, din cauza alarmei, până la ora 3.00.

14 octombrie. Ajung, la ora 12.00, lângă Viena și rămânem trei ore în alarmă și bombardament. La ora 14.00, tragem la peron și de abia la 19.00 am luat, prin *SS-Standart Komandatur,* cameră in plin centru, la Hotel Royal, lângă Stefans Dom. Apoi, plec pe strada Prinz Eugen, la fostul consulat, unde îi cunosc pe Georgescu, Enescu, Sima etc. După care, la Sima acasă, până la ora 12.00 noaptea, discuții tari. Zi memorabilă.

15 octombrie. Dimineața, fac o baie ca în sânul lui Avram; elegant de tot Royal-ul, apoi primesc telefon de Ia H. Sima să merg la

Hotel Imperial, la ora 14.00. Plec la colonelul V. Malinovski, unde sunt primit foarte bine. I-am fost ajutor în 9 Călăraşi, doamna - o contesă; beau cafea veritabilă, apoi plec în vizită. Vizitez *Spanische Hojreitschule*[90], tot, şi palatul. Mormintele Habsburgilor din Capela Capucinilor, Burgteather, Stefans Dom etc., minuni pe care numai Viena le are. După-amiază, mă întâlnesc cu Horia Sima la Imperial. Discuţii aprinse pun în luptă două forţe ce văd momentul fiecare prin prisma lui. Ajungem la o hotărâre aşa cum nu o văd. Apoi, plec la colonelul Mărculescu, cu care fac o întreagă conferinţă de trei ore. Aici discuţii, susţineri şi hotărâri. El e de părere să o scăldăm cumva. Nu pe o linie, pe mai multe. E tare greu de umblat pe două sau mai multe cărări, mai ales stăpânit de sentimentul fricii, ca să nu-1 interpretez altfel.

16 octombrie '44. Mă duc direct la Hotel Imperial, la camera 277, de unde plec la Giinther von Altenburg[91], ministrul de externe german, şi colonelul Steinhensen - *Ausswertigesant Wien.* Ei sunt însărcinaţi de guvernul german să trateze organizarea guvernului şi armatei ţărilor balcanice. Acolo mă pun la dispoziţia guvernului, mai exact a Ministerului de Externe german, ca unul ce sunt ofiţer aflat pe teritoriu străin, fără a mă pronunţa pentru unii sau alţii şi aşteptând dispoziţiile ce se vor da şi privesc pe toţi din categoria mea, adică aflaţi în Germania la producerea evenimentelor. Apoi, la Cristian Leu (Leul de la Radio „Donau"). Aspect: 60 de ani, uns cu tot felul de alifii, vorba lui Nae B., şi plus o doamnă de 25 de ani... Acolo e şi Caranica, dintre disidenţii legionari. Lupta dintre ei. Rolul lui Visarion Puiu[92], preotul Vasilovsld

[90] Şcoala spaniolă de călărie de la Viena.

[91] Dr. Günther Altenburg (1894-1984), diplomat german, între altele supervizor al guvernelor marionetă agreate de Germania nazistă precum era ţi acela al lui Horia Sima.

[91] Visarion Puiu (1879-1964), Mitropolit al Bisericii Ortodoxe Române, Mitropolitul Transnistriei, la Odessa (16noiembrie 1942-14 decembrie 1943), refugiat in Germania în 1944, lovitura de palat de la 23 august 1944 surprinzându-1 în misiune în Occident, condamnat la moarte în contumacie de comunişti, în februarie 1946, „pentru crima de

- Berlin, doamna M., Korner. Apoi, locotenent-colonelul aviator Eugen Bailla[93], cu doamna.

17 octombrie. Mă plimb toată ziua de la oameni la oameni, ca Leu, Sima, Caranica, Visarion, Cristu - fruntaș basarabean, fost ministru -, Donici-Bătrânul, preotul Vasilovski, Bailla și toți refugiații. Defecțiunea maghiară de ieri se remediază azi prin venirea lui Skorzeny. Austriecii, de asemeni, nu sunt siguri. Horthy a fugit, ungurii luptă. Cehii se clatină. Mi se oferă portofoliul războiului la Horia Sima, dar nu pot primi până nu iau contact cu Ion Gheorghe[94]. La ora 11.00, alarmă și bombardament. în subsol, la Grand Hotel, cu familia Bailla... Rolul profesorului Gramisek. Se distruge uzina electrică din cartierul *Franz lose/ Bahnhof.* Acolo ajung pe jos, nu mai merg tramvaiele. în gară, găsesc soldați români; unul din 6 Călărași și toți, singuri, merg la Frankfurt pe Oder, unde sunt și ceilalți. Plec apoi din Gara de Nord spre Praga. Ajung noaptea acasă, unde vorbesc cu băieții.

18 octombrie. După 24 de ore pe drum, ajung. Aflu de cei 30 de ofițeri elevi ce sunt aduși la *SS.* Cer raport la colonel.

19 octombrie. Vorbesc cu sublocotenentul de legătură și aflu câse poate duce la Berlin, să iau legătura cu Ion Gheorghe, generalul nădejdii noastre. Băieții s-au animat de vestea formării armatei pur române și lucrurile iau altă întorsătură acum. Unde, la *Wehrmacht saxih SS?,* aceasta e întrebarea.

20 octombrie. Cu toate că e foarte greu, obțin în ultimul moment să plec la Berlin cu trenul de ora 16.00. Mă duc în gară și acolo am deziluzia cu Pastia, deci plec singur. Ajung în Praga către ora

---

dezastrul țării, prin săvârșire de crime de război, constând în faptul de a fi părăsit teritoriul național, punându-se în slujba hitlerismului, atacând țara prin scris și prin grai...'

[n] Comandorul Eugen Bailla, subsecretar de stat (însărcinat cu problemele aviației ș.a.), apăruse în anturajul lui Horia Sima de la Viena direct de pe front, unde fusese ofițer de legătură pe lângă Comandamentul German. Maghiar ca origine și antiromân.

''General român, fost ofițer în armata austro-ungară, germanofil și, totodată, antilegionar convins. Acreditat de mareșalul Ion Antonescu la Berlin ca ambasador, după ce, anterior, fusese atașat militar. A rămas în exiL

19.00 și iau masa la comandatura din dosul gării. La ora 20.00, mă duc la un cinematograf, apoi, la ora 24.00, sunt în gară. Trenul vine cu oarecare întârziere, dar am noroc să prind loc, putând dormi până la Berlin, când ajung la ora 9.00.

21 octombrie '44. Mă opresc direct în Pankow, unde sunt surprins de prezența lui Georg, în *Hausgerder* 3. Sunt primit foarte bine și trec la lucru. Alerg la comandamente, *OKW*[96]*, Gestapo*[36] etc., dar tot nu pot clarifica nimic. Aud că Horia Sima a pornit spre Viena după ce i-a vizitat pe cei 80 de legionari ce au plecat de lângă Berlin spre țară, cu misiunea propagandei și organizării politice interne. Seara, mâncăm copios și stropim cu vin tot la Werner Georg.

22 octombrie. Alerg și-mi aranjez un rând de haine civile pentru orice eventualitate. Apoi prin oraș, la Institutul Român, de unde iau alte cărți. Profesorul Ionescu și locotenentul Vințan. în *Hohen Neuendorf,* cu Georg și Gerda, la mama lor.

23 octombrie. Mă duc prin oraș să văd un film la cinematograf. Marika Rökk face o propagandă maghiară de nedescris. Nu pot suporta, și ies, așteptându-i pe ceilalți în sală. Apoi, acasă. Discutarea evenimentelor, pronosticuri, ce ni se va întâmpla etc. Nu e nicio șansă de trai mai bun.

24 octombrie. Ziua toată o pierd vizitând singur Berlinul. La masă, discutăm ce am de făcut. Vorbesc cu locotenentul Vințan trei ore... Slab teribil, limitat, nu e deloc aptpentru un post diplomatic pe care temporar îl ocupă. La ora 19.00, la gară, găsesc un loc foarte bun, stau apoi pe peron. Gerda mi-a dat rufe noi și alimente de drum.

25 octombrie. Ajung dimineața, la ora 6.00, în Praga, de unde iau trenul spre Traiskirchen. Ajung către orele 10.00 și aștept într-un restaurant până la ora 14.00, când sosește trenul. Călătoria în haine civile e mai practică, te poți strecura neobservat la fiecare pas. Ajung la ora 18.00, când Helmuth îmi dă mașina să mă ducă acasă, la Leschow.

---

[95] *Oberlwnimando der Wehrmacht,* Comandamentul Suprem al Armatei.

[96] *Geheime Staatspolizei,* Poliția secretă.

26 octombri. Incidentul lui Nae cu spiritismul și băieții de verde duce la un rezultat cam neașteptat. Am luat atitudine de partea disciplinei. După-amiază, plec cu Cojocarul prin Kirchschlag, la Ţuck-Omega, fabrica de avioane, iar mai departe laJanda Jinka, unde stăm până târziu. Pe la ora 12.00, pe drum, spre Leschow.

27 octombrie. Fac o vizită și vorbesc băieților de la Kirchschlag, iar ei mă ascultă. Figura *SS.* Fac raport și eu să fie lăsați toți în armata română. Auzim la radio batjocura ofițerimii în țară, familiile... Apoi, auzim că au fost împușcați de ruși câteva mii. Predarea unităților române pe Frontul de Est etc. Nu știu ce să mai cred!

28 octombrie. Se aude că marți plecăm. Mă scol mai târziu și primesc oficial informația că plecăm cu toții la Döllersheim, circa opt kilometri vest de Viena. Discut cu sublocotenentul de legătură. Raportul meu cu „Junkerii" nu-și mai are locul din moment ce toți merg cu mine. După-amiază, merg cu Leonte Cojocaru la Helmuth Stenger, unde bem un pahar de vin roșu și discutăm până la ora 16.00. Pe drum, clarific cu Leonte unele chestiuni vitale ale zilei și-i spun părerea și hotărârea mea netă. E posibil să fiu înțeles, altfel va fi greu pentru ei. Ar fi păcat să mă aibă dușman, mai ales când le-am oferit și acceptat prietenia. Nu sunt la fel ca șeful lor și aici e defecțiunea unde e posibil să se năruie tot. Păcat, că au câteva elemente foarte bune!

29 octombrie. Mă duc cu Leonte Cojocaru la căpitanul Helmut Stenger, unde povestim câte ceva la un pahar de vin roșu. Plec din nou, la ora 16.00, în gara Kirchschlag, să aștept curierul de la Praga, Janda Jinka, care va discuta cu mine astă-seară, la Dow, unde mi s-a rezervat o cameră pentru consiliu. Se pun probleme grele azi... Să vedem! De dimineață, preotul și confesorul nostru a ținut

[77] Leonte Cojocaru, inginer, legionar, refugiat în Germania după rebeliunea din 1941. A fost sub ordinele lui Ion Tobă, în *Jagdverband,* cu gradul de *SS-Uiiterstunnjulirer* (sublocotenent-SS). După război, va rămâne în Germania de Vest, unde iji va întemeia o familie, totodată având o foarte bună situație materială.

o slujbă pentru profesorul Tase, căzut în luptă; am vorbit şi eu la urmă. S-au făcut rugăciuni pentru toţi cei căzuţi şi surghiuniţi de către bolşevici. Mă uit la figurile băieţilor noştri. Ce schimbări în aspectele fizice şi, mai ales, sufleteşti! Am jucat poker şi iar am câştigat. E culmea, aici câştig de câte ori joc! Scriu la Viena lui Horia Sima şi comandorului Bailla.

30 octombrie '44. M-am sculat de dimineaţă în hotelul de pe malul pârâului Lasow. De o parte şi de alta, pe povârnişul împădurit al malurilor cioplite, pe stânci, aruncate, străjuiesc vilişoare din lemn, cabane, o frumuseţe! Mă întorc la Leschow şi, după prânz, plec cu Mitu Predescu şi Mira Orleanu. Ajungem pe drum elevii de la Kirchschlag şi, împreună, continuăm un prânz copios. Apoi, cu ei doi pe valea Lasow-lui, admirăm în grup fiecare metru pătrat din frumuseţile Boemiei. Adevărat „viaţă de... Boem!" Ne întoarcem seara, eu în eşalonul doi, cu Jinka Jandova, şi astfel, ora 19.30 ne găseşte adunaţi pe toţi la cabana din vale, unde ni se rezervaseră camere şi ni se pregătise o masă. Apoi... stăturăm şi vorbirăm până târziu.

31 octombrie. Mă scol de dimineaţă şi o conduc până la poteca ce duce spre tunel. Apoi, ne despărţim pentru totdeauna. E sigur că nu ne vom mai vedea, deşi abia de acum încolo începem colaborarea spre ţelul discutat. Jinka Jandova..., din Praga. Funcţionară la Fabrica „Omega", unde - în tunelurile de la Luko Pad Medniken, staţia flow (Eiile) - se lucrează motoare de avioane. Mergeam spre Viena, când în compartimentul meu se aşază, pe banca din faţă, o frumuseţe boemă cu păr bălai şi ochi de tăciune. După mâini şi după clasa unde călătorea dă dovada unei fete de bună familie. Un ofiţer german de lângă mine o fixează încordat, obsedat de apariţia acestei zeităţi. Ea observă, priveşte, se încruntă şi întoarce capul spre mine, surprinzându-mă în aceeaşi contemplare, dar rezervată şi sobră, că aşa îmi era inima, cum îmi e şi azi, mi-a fost şi ieri şi-mi va fi şi mâine. Apoi, pe culoar, de vorbă, luam masa împreună în Praga şi ne despărţeam prieteni. Un ceh din localitatea mea îi povestise cele ce auzise despre mine de la un

camarad german ce-l avea în gazdă. Nu știam că-i sunt cunoscut. Bănuiam că habar n-are ce sunt: bulgar, japonez, român, cum fac mai toți confuzia. Și de aici începe lupta. Așa am descoperit și tunelele cu fabrica, și cabana de pe Stânca Norului, unde își exercita funcția, într-o cameră birou-dormitor etc. S-a depănat zi de zi și azi mi-a destăinuit că de mult mă cunoaște și că aștepta de la mine mult. Și... ne-am despărțit. Ajuns, la ora 7.00, la poalele stâncii, pe fundul pârâului Lasow, într-un cadru pitoresc de nedescris, când nori de ceață acopereau încă vârfurile brazilor, mi-a spus că mă va aștepta în munți. Știe că voi veni.

„Te aștept, haiducule! *Miluite!"*

Apoi, ca o căprioară de munte, din piatră în piatră, suie pe serpentina descrisă de poteca ce se pierde spre vârf. Aștept să știu că a ajuns sus. Deși suntem adversari în idei, cavalerismul, la oameni ca noi, e imperios. După 15 minute de urcuș, valea răsună de cristalul vocii ei cu jo-li-la!, terminat în tril prelungit. Cu capul în piept pornesc spre cantonamentul meu tot pe firul frumoasei văi a Lasow-ului și, după o oră, ajung, dar ora asta mi-a fost un ciur de gânduri...

Ajung în Leschow, mă odihnesc, apoi mă așez pe scris. Și iar pe gânduri. Ce or fi făcând dragii mei din țară? Căpitanul Helmuth Stenger pleacă la Berlin. Sublocotenentul secret, tot la Berlin. Mâine, plec și eu cu toți băieții la Döllersheim. Seara, primim ordin de plecare și ne punem pe lucru.

1 noiembrie. Pornim dimineața prin Kirchschlag, Beneschau și spre sud ca, după multe opriri și schimbări de trenuri, să ajung noaptea și să dorm în sala de așteptare din gara Schwarzach.

2 noiembrie. Continuăm cu vagoanele noastre la un tren de marfă, manevrând în fiecare gară, ca apoi să ajungem în Zwettler, apoi în lagărul Schwarz Zwettler, unde dau peste cazaci, arabi și români. Aici se produce demascarea lui Nae și a celor șapte tovarăși. Și totul se termină așa de greu și de negru, cum le-au fost gândurile. Purced la lucru. Adun „consiliul bătrânilor" și punem bazele organizării unității românești. Către orele 20.00, prietenul și camaradul meu Mitică Predescu, pe care, ca decan de vârstă, îl încadrasem la

mobilizare, îmi solicită să-l dau la front. Cinste lui şi frumos exemplu! Acum glumim...

3 noiembrie '44. Soseşte maiorul de la SS care îmi dă în lucru formarea primului regiment român. Toată ziua lucrez cu băieţii mei Ia acest subiect şi tot aşa răbdăm de foame prima zi; lipsă din toate punctele de vedere. Ofiţerii care nu mai luptă mi-au trimis lucrurile vulnerabile pe care nu le pot lua cu ei. Până târziu, in noapte, lucrez la organizarea unui regiment şi fac repartiţia a 71 de ofiţeri şi junkeri. Timp mort aici, Ia Zwettler Schwarz, dar şi inima grea, amărâtă, mă doboară. Şi cât de mult aş vrea să mor luptând! Poate am norocul ăsta şi atunci am terminat. Un vis, asta e viaţa unui om.

4 noiembrie. Ce-am vrut şi ce-a ieşit! Mă vedeam înfăptuindu-mi un regiment de elită, cu tot ce e naţional şi românesc. Mă vedeam în capul primei unităţi, cu elanul ce-1 simt că-mi clocoteşte sufletul, ducând la izbândă o glorioasă unitate ce n-are alt gând decât să lupte pentru libertatea României. Mă vedeam renăscut cu forţe tari şi plin de entuziasmul cerut unui asemenea moment; moment istoric pentru ţara noastră, de altfel. Şi ce-am ajuns! Un umil soldat sub ordinele celor ce nu au avut idee comună, antamată de îndeplinirea idealului meu naţional. Eu nu văd numai învingerea bolşevicilor, ci cât mai repede eliberarea României. Bătuţi şi aruncaţi peste Nistru e tot ce vreau azi. Mâncare sub normă, trai mizerabil, lipsuri... e tot ce primeşte voluntarul naţionalist român, plus un pumn forte de sub care va ţâşni sânge şi de unde puţini vor scăpa. M-am înşelat. Şi totuşi, merit, fiindcă nu trebuie să te încrezi niciodată într-o sinceritate pe care ai dovedit-o falsă de atâtea ori. Mă duc, în curând, Ia Viena, să fac un ultim efort şi, dacă nu voi fi înţeles, plec în altă parte, să lupt singur, cel puţin să mor luptând.

5 noiembrie. Tot timpul îl petrec în cameră, cu băieţii, şi mă frământ de hotărârea celor şapte camarazi cărora li se aplică un regim sever. Intervin să fie bine trataţi şi îi ajut cu bani. Timp ploios, nu se vede decât pădurea din faţa camerei.

6 noiembrie. Plec la Viena, unde ajung la ora 11.00, după ce noaptea o dorm în Schwarzach, la un loc cu toate națiunile. Eu, ca mai mare, am primul pat, apoi un german, un arab, un francez și cazaci. Frig. Ajuns în Viena, mă duc în gara Franz Josef, dar mă prinde alarma și fug în adăpost. Pe la ora 15.00, mă bărbieresc la Consulatul Român. Ce babilonie pe aici! Apoi, pe la ora 16.00, vorbesc cu Cornel Georgescu și, la 18.00, cu Horia Sima și cu laşinschi[98]. Seara, iau masa cu Bailla, comandorul, și vorbesc cu Cristi, fostul ministru.

7 noiembrie. Dorm perfect la stație. Discut cu Eugen Bailla până la ora 11.00. O angajez pe doamna Bailla în regimentul meu, la cancelarie, ca *Dolmetscherin".* Apoi, în gară, cu adjutantul meu, Luță, ne luăm un loc într-un vagon fără geamuri. Am tras ceva frig, noroc cu o bătrână vieneză, care ne face să râdem. Seara, ajung în Schwarzenau, și acolo întâlnesc 30 de ofițeri din antiaeriană și din Divizia a 4-a, a lui Chirnoagă[100]. Ajung târziu acasă, pe lapoviță, în Zwettler, unde totul e gata. Mircea Orendovici[101] mi-a făcut bagajele pe alarmă. Un băiat excepțional de bun!

8 noiembrie. Plecăm cu trenul, prin Schwarzenau, și coborâm în gara Allensteig, de unde, pe jos, la marele lagăr Kaufholz. Sunt cazat perfect, în apartament, și facem cald, ca în baie. Câmpul e plin de zăpadă; am păşit în iarnă. Ne aranjăm greu, dar bine.

" Visile laşinschi (1892-1978), lider al Mișcării legionare din vechea gardă, farmacist ca pregătire profesională, fost ministru al muncii, sănătății și ocrotirilor sociale în timpul guvernării legionare. Ministru de interne și al muncii în efemerul guvern de la Viena. în țară, după război, comuniștii îl vor condamna la moarte. A murit departe de [ară, în Spania. ^Traducătoare (din lb. germ.).

“Generalul de brigadă Platon Chirnoagă (1894-1974), ofițer de artilerie, promoția 1915, combatant în cele două războaie mondiale, comandantul Diviziei 4 Infanterie pe Frontul de Vest S-a predat nemților cu întreg efectivul, la Szolnok, la 20 octombrie 19+4, după trei zile de lupte disperate, timp în care a fost lăsat fără sprijin de artilerie, la discreția inamicului.

El Alt legionar fugit în Germania după rebeliune, sublocotenent-SS în subordinea lui Tobă, rămas mai departe, în Germania de Vest, la finele războiului.

9 noiembrie '44. începem organizarea şcolii, adică a Centrului de instrucție al românilor. *Waffenlager Regiment der SS Rumănien* este regimentul meu, care va pleca primul în luptă[102]. Iau contact cu maiorul Wegner[103] şi ne punem oarecum de acord. Vom mai vedea. Obțin să plec la Praga, pentru haine.

10 noiembrie. Mi se fac actele de plecare - prin Viena - la Praga şi toată ziua pregătesc organizarea regimentului. Seara, mi se anunță sosirea a 350 de români. în scurt timp, dacă azi am un regiment şi jumătate, vom ajunge Ia o divizie.

11 noiembrie. Printr-o întorsătură totală a situației, am rămas pe loc, dar, în schimb, a plecat maiorul [Wegner] la Berlin, aşa-zis telegrafic. Față de mine însă şi-a pierdut cuvântul. Sosesc încă 76 de oameni si trei elevi. Mereu cresc rândurile armatei.

12 noiembrie. în timpul nopții, maiorul Wegner a plecat subit la Berlin. Sublocotenentul de legătură a venit la mine şi am discutat multe chestiuni. Prea multă diplomație şi prea puțină sinceritate. E greu să te schimbi când o viață întreagă ai fost prea de linie dreaptă! Dimineața, s-a făcut slujbă religioasă şi am dat drumul ofițerilor şi trupei în oraş. Am stat mai mult de vorbă cu Mircea Orendovici. Din zi în zi, omul ăsta mi-e tot mai drag, cu mult caracter şi foarte multă logică în vederi.

13 noiembrie. De dimineață, sosește locotenentul Vințan, omul care face legătura între Guvern şi Comandament. A venit să se informeze. Voi vorbi. Unii soldați se țin de furturi, alții dezertează, alții sunt cu două fețe; greu de înfăptuit armată din cosmo-

---

[102] Până Ia urmă, acest regiment, care nu va mai fi comandat de Tobă, va purta în scripte denumirea de *Waffen-Grenadier Regiment der SS (Rumănische nr. J),* ca din primăvara Iui 1945 (20 aprilie), odată intrat în subordinea Corpului IU armată al *Waffen-SS,* să fie rebotezat, în traducere numindu-se Regimentul 103 grenadieri *SS* (român nr. 1). Din câte se vede însă din acest jurnal, adevăratul artizan al acestui regiment a fost Ion Tobă, motivele pentru care n-a mai fost numit la comandă rămânând discutabile.

[103] *SS-Sturbannführer-ul* Gustav Wegner (citat în izvoarele române ca Wehnert), cel care, într-un final, va fi comandantul primului regiment al voluntarilor români din *Waffen-SS,* în fapt al Regimentului 1 al Armatei Naționale de Eliberare şi care, într-adevăr, chiar va fi aruncat in luptă, în fața orașului Schwedt an der Oder.

polițismul în care am ajuns! O scenă dureroasă: un soldat român a fost prins că adunase capacele de cauciuc de la lavoare și, adus la ofițerul cu aprovizionarea, a fost bătut până la sânge, de sărea baraca în sus. Și aici se polemizează, fiind admisă, cum s-a spus, orice pedeapsă regulamentară, chiar moartea, dar fără înjurături și fără bătaie. Alta: adjutantul german al regimentului, deși știe că sunt în cabinet, zbiară pe sală la un soldat ca un disperat. Sunt hotărâți să ne îndepărteze sufletește. Și eu care am luptat atât pentru apropierea relațiilor! Discut mult cu locotenentul Vințan și facem planuri, tactică, strategie etc.

14 noiembrie. îmi sosesc încă 350 de soldați de pe front, direct aici; foarte prost echipați și înfrigurați. Gerul e tare și aranjarea lor în barăci călduroase a venit ca o binecuvântare. Am până acum 2 000 de oameni. Am lucrat la organizare. Am primit vești de la Viena, de la colonelul Bailla, și sunt invitat acolo. Seara, am stat cu băieții la poker și tarok. Stau de vorbă cu sublocotenentul Vasile Pandic, fost prizonier în URSS și venit cu divizia Anei Pauker, sub comanda lui Nicolae Cambrea. îmi povestește tot calvarul și peregrinările lui, din fundul Siberiei și până la Berlin. Frumos drum! Seara, vorbesc iar cu locotenentul Vințan... Am vorbit destul; și destul de gol.

15 noiembrie. Aflu că soția lui Iura Ciolak se află în AUentsteig și mă duc, găsind-o pe ea și pe doamna Frunză, profesoară din Bacău, lucrând în bucătăria trupei, în castelul medieval. Din stăpână - bucătăreasă; ăsta e surprinzătorul revers al medaliei! Zilnic, se ivesc conflicte neașteptate între ai noștri și germani, între ai noștri, în interior, și o latură murdară, a desolidarizării, ce produce mari greutăți țelului spre care dorim să-l atingem. Parcă o mână drăcească se opune formării acestei noi instituții românești! Mai rabd încă, până voi izbucni, dar nu a sosit momentul. Ori fac treabă, ori îi învăț cum să o facă. Rapoarte peste rapoarte și fiecare vrea să fie cel puțin sergent-major. Câtă răbdare îmi trebuie! Cum plănuiam ca această armată să ia ființă și cum se face! Nu sunt înțeles și nu voi putea fi înțeles!

16 noiembrie '44. Primesc telegramă de la *Komand-SS,* din Berlin, să mă prezint la *SS-Oberstnrmbannfuhrer-ul"0** Skorzeny și fac pregătiri de plecare. Toți băieții sunt nemulțumiți că plec și foarte mulți se înscriu voluntari la mine, fără condiții.

17 noiembrie. Mă duc în Allentsteig și mă întâlnesc cu doamnele Ciolak și Frunză, care lucrează la bucătăria *Stendartkommandatur,* și fac anume să fie aduse la regimentul meu. Seara, cu Mircea, ne întoarcem peste câmp, prin zăpadă până la brâu.

18 noiembrie. La Viena ajung după bombardament și stau până la ziuă în IGostenburg, apoi, cu autobuzul, în *Franz Josef Bahnhof* Mă duc direct la Grand Hotel, unde iau contact cu colonelul Bailla, care mă pune la punct cu informațiile. Mă prezint domnului general Chirnoagă și locotenent-colonelului Ciobanu, șeful de stat-major al Diviziei 4 Infanterie. Stăm pe timpul alarmei in buncăr, la Grand Hotel, în care timp raportez că am format primul regiment român, cu 130 de ofițeri și 2 500 trupă. E foarte mulțumit de mine.

19 noiembrie. De aseară, după ora 19.00, sunt pe drum și văd podul peste Dunăre bombardat. Toate bombele au căzut în jurul Palatului Belvedere și în jurul Gării de Est și Vest. Pe drum, fac 24 de ore până la Berlin, unde ajung la ora 21.00, în Pankow. îi găsesc pe Greg și pe Gerda și rămân cu ei. Sunt foarte fericiți că vin în Berlin și stau la ei. Ce oameni cumsecade! Mi-au făcut cadou haine civile și o pălărie nouă, elegantă. Sunt alt om! Telefonez de două ori Ia colonelul Ciobanu, care se află cu generalul Chirnoagă și cu Horia Sima aici. Cu Sima relațiile sunt încordate puțin, fiindcă m-a chemat Ia el de Ia ora 12.30 și m-a lăsat să aștept, dar eu am plecat, spunând că nu fac anticameră la nimeni.

20 noiembrie. Mă relaxez, bând și mâncând bine la Pankow. Seara, cu Gerda și Greg ascultăm la patefon placa mea, cu discursul pe care l-am ținut la Bergen. M-au înregistrat cu un alt ton în voce, mai bariton decât sunt.

[IIM]Locotenent-colonel SS.

21 noiembrie. Generalul mă roagă să nu merg și să nu rămân la Skorzeny, fiind nevoie de mine fie în guvern, fie în armată. Nu știu ce să fac... Plec acolo unde destinul mă trimite. Pornesc la ora 10.00 spre Friedenthal, și ajung în leagănul celui care l-a salvat pe Mussolini. Peste o jumătate de oră, prezentarea la șef Trebuie să fiu tare și să văd ce arme și ce misiuni îmi dă. Din cauza lucrului, colonelul Skorzeny nu vine, lucrează cu Horia Sima. Ajung târziu acasă, unde sunt așteptat cu masa.

22 noiembrie. Iau contact cu generalul Chirnoagă și cu colonelul Ciobanu[105], ambii rămân în luptă, apoi cu Horia Sima, mergem toți la Institutul Român, unde asist la Conferința lui Horia Sima cu cei opt ofițeri din Divizia 4 Infanterie. Trec la noi doi colonei, un maior și un sublocotenent; rămân în lagăr un maior, un căpitan și alți doi ofițeri inferiori. Sunt împuternicit cu Serviciul Diplomatic Secret al lor și urmează să lucrez cu *Jagdverband.* Mă așteaptă lucru greu și sacrificiu. Seara, mă duc la cinema și văd revoltele din Irlanda.

23 noiembrie. Cu *S-Bahn-ul* la Friedenthal, la SS, și înapoi. Le scriu lui Bailla și lui Cojocaru. La ora 16.00, cu Horia Sima, iar la lucru. Punem la punct programul și activitatea mea, apoi trec la general, să-l informez.

24 noiembrie. Din nou la Friedenthal, unde aștept programarea audienței mele. După aceea, mă întorc la Pankow, și de aici la Esplendid Hotel, cu Dolman, care m-a invitat la masă. Discutăm până la ora 23.00, când plec acasă cu S-Bah-ul. Iată-mă și în diplomație, ce nu iubeam să fiu, dar ținta e prea frumoasă ca să nu trec și drumul ăsta!

27 noiembrie. Mă duc în Friedenthal și aranjez tot: *Soldbiich-uP*[06] și toate actele, plus prima misiune de la cel mare. Mi se dă tot. Gratuit, pe toată Germania, și *wagon-lit* la discreție, plus haine, bani; tot ce vreau și-mi trebuie. Frumoasă și grea misiune

---

[105] Șeful de stat-major al Diviziei 4 Infanterie, căzut prizonier odată cu comandantul său.

[106] Legitimație militară (din 1b. germ.).

Îmi revine acum! Apoi încep alergătura prin oraș, după cumpărături. Totul e foarte ieftin când ai *Bczugschein*[im] la mână. Poimâine pornesc cu *wagon-lit* spre Viena, In condițiunile unui diplomat. Așa mai merge! Mâncare foarte bună și din belșug.

28 noiembrie '44. îmi scot bilet pentru *wagon-lit și* pregătesc plecarea spre Viena. De asemeni, formele de lucru, mai ales că s-a perfectat și definitivarea guvernului nou. E vorba să fie guvern legionar, în plus, generalul Chirnoagă și Visarion Puiu.

29 noiembrie. Alerg toată ziua. Vorbesc cu domnul Manoilescu; el va ține o conferință la 9 decembrie, la Ateneu. Primesc și trimit invitații. La ora 19.00, plec cu trenul spre Viena. Călătorie minunată cu Metropa.

30 noiembrie. Vorbesc cu Bailla. Și aud toate șurubăriile Guvernului Horia Sima: lașinschi, Manoilescu, Georgescu, Sturdza, Visarion Puiu și Chirnoagă. Vladimir Cristi, care fusese anunțat, nu face parte și nici alții. Generalul Chirnoagă a fost luat prizonier, nu s-a predat; cazul lui Cristian Leu. Seara, vorbesc cu Horia Sima. E foarte obosit. Vrea să lucreze complet singur și se vâră în toate. Nu poate fi vorba de libertatea acțiunii. Voi lucra singur și pe linia mea, fără legionari. Seara, dorm la St. Jannahotel, după ce am întrevedere și cu generalul Chirnoagă și cu Maftei Popescu, vecinul, fost atașat militar la Belgrad.

1 decembrie. Plec cu Eugen. îmi cumpăr și comand o haină. Apoi, discut cu Cristi; în special importanța problemei basarabene, activitatea și genul de acțiuni ale generalului Vlasov[100] - ce poa-

---

[107] Cartelă.

[103] Andrei Andrelcvlcl Vlasov, general sovietic dc origine ucraineană, patriot incontcstablL Capturat dc germani In anul 1942, a înființat *Comitetul pentru eliberarea popoarelor Rusiei,* recrutând oameni din lagărele dc prizonieri pentru a-șl forma o marc unitate cu care să lupte mai departe, ca aliat al Germaniei, dc astă dată. Până la urmă, transferând militari inclusiv din Brigada *SS* bielorusă fi din Divizia 29 Grcnadîerl - ambele aparținând inițial dc *Wajfcn-SS* -, a format un fel dc Divizie „TudorVladimlrescu" a noastră de mai târziu, dar cu bătaie inversă, firește. S-a predat americanilor la terminarea ostilităților, sperând Intr-o soartă mai bună, dar aceștia, conform Înțelegerilor prealabile, l-au făcut cadou lui Stalin care a ordonat să fie spânzurat, Jar soldații săi împușcați până la ultimul

te deveni și cum se poate contracara la final... Seara, iar cu Prim-Ministrul; discutăm și ajung la concluzii... Greu înțeleg anumite lucruri...

2 decembrie. Plec la Allentsteig, unde iau contact cu Wegner și cu băieții. Atmosfera nu e de invidiat aici. Mereu sunt neajunsuri și gâlcevi. Găsesc telegramă să vorbesc cu Benesch[109].

3 **decembrie.** Plec cu Leonte [Cojocaru] și cu Mircea [Orendovici] la Krems; nu îl găsim pe Benesch; de acolo, prin Semftenberg, și dormim Ia Trandafirul Alb, in Krems, după ce vedem orașul. Foarte mic, circa 20-30 000 de locuitori, cu clădiri frumoase, în stil vechi, cu străzi înguste și cetăți.

4 decembrie. Pe drum, înapoi, printr-o regiune plină de castele și vile minunate, ajungem tocmai târziu în cazarma Kaufholz. Aici, fierbere, cu echiparea și sosirea lui Horia Sima și a generalului Chirnoagă, așteaptată din moment în moment.

5 decembrie. Discut aprins cu Wegner, omul cu două fețe; trecem prin tărbacă hotărârile lui pe care eu le neglijez, ca unul ce nu admit încălicarea nimănui. Nu-mi dă oameni, și atunci cer aspru, ca să pot primi. Totul însă prin controlul Vienei. De ce? Mă lucrează Horia Sima. Am vorbit la telefon și cu Skorzeny: ce este cu comanda primului regiment român, anunțuri pentru toți cei care trebuie atrași etc.

***6* decembrie.** Plec Ia Viena să văd ce fac; dacă nu, voi lucra singur. Ajuns la Viena la orele JL4.00, mă instalez la Hotel Greif, al SS-ului, și primesc și cartele pe încă șapte zile. Informații. Puiu Visarion a fost adus de generalul Chirnoagă și maiorul Maftei Ia Viena, dar aici el refuză să intre în Guvern în formațiunea asta. în

[10]Maiorului Benesch, comandantul celui mai numeros grup de intervenție (comando) german, aflat la Stockcrau, nu departe dc Korncuburg, cunoscut sub denumirea dc *Jagdvcrband Kommando Skorzeny Sud-Ost.* Era comandat de acest maior întrucât Otto Skorzeny, personal, era angrenat la acea oră în alte acțiuni deja în derulare, pe teren. În cadrul acestui centru se va instrui mai apoi și detașamentul românesc de sub comanda *SS-SturmbannJuhrcr-ului* Ion Tobă-Hatmanu.

locul lui i se face pe loc invitație lui Cristi, care primește. Visarion Puiu e văzut la Apernkeller (?) cu preotul Palaghiță. Se urzește ceva!

7 decembrie '44. Primesc știri că în Londra și New York sunt manifestații de stradă pentru terminarea războiului. Mă duc cu domnul Bailla și cu adjutanții mei să le fac haine elegante. Mircea și Leonte - buni băieți, dar trebuie să-i pun pe alt drum serios și vor deveni stâlpi de nădejde în viitor. Iau masa în cantină cu generalul Chirnoagă, cu doamna și domnul comandor Bailla și cu maiorul Popescu (Maftei).

8 decembrie. Vorbesc cu Horia Sima și azi vine generalul cu Eugen Bailla. Se cade de acord. Apoi vorbesc cu ministrul Cristi. Emisiunile de Ia radio, drepturi etnice asupra Basarabiei etc. Germanii interzic a se mai jigni prin emisiuni pe cei din țară. Se aude de un nou guvern la București, cu șapte miniștri comuniști. Maniu arestat. Se dă voie femeilor române să intre în Crucea Roșie germană, ceea ce nu le era permis decât bulgarilor.

9 decembrie. Legionarii naționaliști francezi și bulgari cer să lupte alături de Divizia Română, care a ajuns la efectivul de 4 000 de oameni. în cursul zilei, doamna Elvira Sima dă cadou o rochie de mătase doamnei Bailla; apropiere... Seara, împreună cu familia Bailla, suntem invitați la un concert, urmat de o gustare, la Asociația româno-germană. Se aude că în România ar fi dezertori din trupele roșii, de pe front. O caut la refugiați pe Clemence a mea și nu găsesc pe nimeni. Ajung, prin organizația sârbă, în *Rakotzy Stube,* vizavi de *Opera Kino.* Sârboaica-unguroaică Katy joacă un rol aici. Mâine, vorbesc cu ea. Contact cu Austria liberă. Mă tem să nu fiu simțit.

10 decembrie. Seara, stau cu generalul la masă și cu familia Bailla, apoi mă duc la *Rakotzy Stube* și apoi la Hotel Greif. Noaptea, vine maiorul Benesch și pleacă mai departe la Jennersdorf; nu-1 pot întâlni.

11 decembrie. Plec spre Praga și apoi rămân în *Bergbahii,* unde îl cunosc pe șeful poliției criminale. După-masă, cu mașina,

prin diverse localități din împrejurimi, dar nu aflu pe nimeni. Seara stăm cu toții și bem; reîntâlnirea cu Helmuth Stenger etc.

12 decembrie. Mă duc cu trenul de 4.30 la Praga și, toată ziua, umblu după treburi. Dau deJank Fandor, care îmi oferă refugiu și acte în Boemia. Seara, plecăm mai departe, spre Berlin.

13 decembrie. Ajung dimineața, Ia ora 7.00, în Berlin și direct la Pankow. Suntem primiți ca de obicei, în casa lui Kurt, de Greg și de Gerda, apoi lucrez raportul pentru *Jagdverband.* Seara, suntem musafiri la Gerz Wermer Arena.

14 decembrie. Sunt toată ziua la Greg, scriu tot[ul] la mașină și până seara sunt gata. îi scriu și lui Eugen von Bailla și aud la radio de alegerea lui Horia Sima. Bem benedictină și ascult la radio. Liniște aparentă.

ÎS **decembrie.** Ziua lui Mu th Liitzow; suntem invitați. Am luat masa în Hohen Neundorf cu Greg, Gerda, Margaret și Muth. Mâncăm gâscă cu varză, bem vin Mosel și vermut. Seara, târziu, mă întorc acasă cu ultimul *S-Bahn.* Și de dimineață trebuie să plec la Oranienburg, castelul Friedenthal.

16 decembrie. Plec la ora 9.00 și, la 11.30, ajung în Oranienburg, dar Skorzeny e plecat și trebuie să-l aștept până marți. Ce am văzut și trăit. Acest popor fantastic de hotărât are viața tot atât de normală ca a oricărei familii, cu grijile și nevoile vitale. De exemplu, nu se poate opri dreptul la viață normală și atunci vezi cum principiile rasismului se îndoiesc și se frâng în fața necesității firești a vieții cotidiene care trebuie trăită. Tată, mamă și fiicele lor, într-o casă, te primesc și te privesc Ia început cu neîncrederea ce poate fi întâmpinat oriunde un străin *(Ausldnder),* ca mai târziu, văzând că ești tot un om și că nimic nu te deosebește de ei ca fire, să te apropie, să te îngrijească și să-și lase fiica - încă destul de tânără, dar pârâind de sănătate și prospețime, în compania ta, privindu-te ca un membru al familiei. Poți să o alegi pe care o vrei sau pe care îți place... Te îmbracă, te hrănește, îți vorbește sincer și nu mai free nicio diferență între ai lui și tine. Mai mult încă, face recepții și eforturi ca să nu te fure altă familie pentru fiica lor, ce tânjește, îmbătrânind

zadarnic pe zi ce trece. Femeia germană e supusă, ba se umileşte ca să nu te piardă fiindcă îi trece timpul şi al ei, cel promis sau destinat, ori s-a dus, ori nu se mai întoarce. Femei tinere, cu zecile, te privesc cu ochi dornici şi poţi vedea scene în gările din Berlin şi în staţiile de metrou cum, de la prima privire, îţi zâmbesc, apoi te fixează cu patimă şi-ţi arată cheile de la casă, semn că sunt singure şi dispuse pentru a te primi. Unde mai este separaţia între naţiuni? Mai mult, eşti mai căutat ca străin, dând mai multe asigurări că vei trăi şi vei fi stăpânul casei când ceilalţi nu se mai întorc. ...Parc enorm. Castel vechi, unde pătrunzi la început cu grijă. Te impresionează colosul, organizarea, ordinea, şi te bucuri că eşti admis să le vezi, ca, în scurt timp, să devii stăpân a tot, şi toată viaţa casei să se învârtă numai în jurul tău. Nu aleg că eşti bun de orăşean sau ţăran simplu, „bărbat trebuie la casă". Aşa se cosmopolesc popoarele, în ciuda principiilor rasismului! Mă duc în oraş să mă plimb, deşi pot sta în confort şi distracţii. Simt nevoia să fiu cât mai singur. Mă îmbrac civil, când german, când mereu revin la scumpa mea uniformă. ...Mă duc să iau aer.

17 decembrie '44. Tot în Berlin, mai tot timpul acasă, apoi fac o vizită băieţilor mei la Hotel Nordland, unde stăm puţin de vorbă. De aici, plecăm împreună prin oraş. Berlinul e distrus, totuşi, viaţa pulsează în acelaşi ritm. După masă, ne ducem la cinematograf şi vedem *Hohzeithotel;* frumos film! - partea sportivă, schiurile şi vederile!... Apoi, revenim acasă şi, neavând altceva mai bun de făcut, jucăm cărţi.

18 decembrie. Plec cu Mircea [Orendovici], ofiţerul meu de ordonanţă, spre Leiptziger Strasse, unde ne cumpărăm cizme foarte frumoase. Am completat iar echipamentul, ca în ţară: trei perechi de cizme şi trei perechi de pantofi; sunt foarte bine aranjat pe următorii doi ani. Lucrez mai mult cu gândul. Trebuie să trimit curier la Viena. La radio se anunţă schimbarea guvernului din ţară cu unul pur comunist - Pătrăşcanu, Rădescu etc., figuri necunoscute. Aici, alt guvern, cu Horia Sima şi alţi legionari, plus Visarion Puiu, ca şef al Bisericii. Scriu generalului Chirnoagă, lui

Horia Sima și lui laşinschi. Ce timpuri pentru noi, de necrezut și totuși le trăiesc! Dacă ar fi și ai mei, ce bine m-aș liniști! Dar... La drum, la luptă și, pe orice cale, voi ajunge la ei! Seara vine Mircea și bem un pahar de vin bun, spumat - *Wer -,* cu cei din casă, Gerda, Gerg.

19 decembrie. Azi, l-am văzut pe maiorul Benesch la Friedenthal și am aranjat lucrurile. Plec poimâine la drum, spre sud-est Tot azi, au venit, seara, Gerda - Gertrude și târziu, când m-am întors, i-am găsit pe toți acasă. Trudy este foarte simpatică, așa cum mi-a descris-o Gerda.

20 decembrie. Ne pregătim de plecare spre Viena, apoi la Jeidhof. Ziua întreagă facem ultimele cumpărături la toate magazinele militare din Berlin. Trece ziua numai alergând dintr-un mijloc de transport în altul. Seara, la 19.30, plecăm spre Viena prin Frankfurt, Breslau, Briile... Găsim loc într-un compartiment rezervat ofițerilor și așa călătorim bine.

21 decembrie. Ajungem la Viena la orele 14.00, deci cu o întârziere de trei ore. Aici, repede iau contact cu generalul Chirnoagă, căruia îi dau ceea ce m-a rugat de la Berlin. Cădem de perfect acord și apoi trec pe la Eugen von Bailla. Alergăm după haine. Ale mele sunt gata.

22 decembrie. La orele 11.00, după ce aflu noile sforării ce se trag prin lumea diplomatică, plec spre Krems. Ajungem către orele 14.00, apoi cu mașina, prin zăpadă, spre frumoasa regiune (castelul a fost al unui Mavrocordat și apoi al unui conte evreu), la Jeidhof, unde suntem așteptați.

23 decembrie. Serbăm pomul de Crăciun la *Jagdverband.*

24 decembrie. La Viena, suntem invitați la Consulatul Român, unde refugiații fac tradiționalul pom de Crăciun pentru copii. Trist, trist, trist! A vorbit laşinschi, apoi s-au cântat tradiționalele coruri, dar parcă înmormântam pe cineva. Iată programul serbării pomului de Crăciun de la Comisariatul Refugiaților Români din Germania: *O, ce veste minunată,* cor; cuvânt ocazional; *Baladă,* Ciprian Porumb eseu, vioară; *Dansuri naționale,* I. Cubicec, vioară;

Steaua sus răsare, cor; *Ziurel de ziuă,* cor; *Trei păstori,* toți; împărțirea darurilor.

25 decembrie '44, Viena. La ora 20.00, se ține o mică serbare la Consulat, în Palatul Lobkowitz numărul 2, în spatele Operei. Vin toți miniștrii regimului național, se toastează pentru țară și salvarea ei. Apoi o masă comună cu toți. Tineretul cântă. Cei bătrâni privesc în gol și totul e restrâns, îngrijorător.

26 decembrie. Plec cu mașina la Riickersdorf-Seebarn, castelul contelui, unde iau contact cu Benesch și cu Miiller[110]. Consultare, înțelegeri. Apoi, seara înapoi, la Viena.

27 decembrie. Ziua alerg prin Viena după treburile organizării, apoi, seara, sunt la Will Ernst - *Volkdeutsch* din Germania, refugiat cu doamna, o înfocată naționalistă - cu sarmale și mămăliguță, ca acasă. Venim târziu la hotel, cu ultimul *S-Bahn.*

28 decembrie. Vorbesc cu Horia Sima și lucrăm aproape două ore. Cădem de acord în toate. între timp vine Vladimir Cristi care așteaptă și e surprins când mă vede. Greșeala lui Cristian Leu. Jeribkov - trimisul lui Vlasov.

29 decembrie. Pregătire de plecare. Seara plec la Dobeln, prin Dresda, cu trenul. îl întâlnesc în hol, la Grand Hotel, pe Guydo dela Scala, căpitan în *Wehrmacht.*

30 decembrie. La ora 10.45, sunt în Dresda, oraș splendid, nebombardat. Ai impresia că ești în timp de pace, toate magazinele intacte, sclipesc... La ora 13.50, plec din Dresda și la 17.00 ajung în Dobeln, apoi pe jos, pe o zăpadă plăcută, până la vila de pe munte, unde sunt așteptat; totuși, fac surpriză.

31 decembrie. Vizitez micul oraș care are câteva fabrici; în rest - o așezare veche și frumoasă, pe coline. Pârtie de schi și patinoar. Seara, facem Revelionul într-un cadru familiar și cu tot confortul timpului de pace. Numai, ce folos, că gândurile mele sunt departe

"°Locotenentul Otto Mufler, comandantul unui alt detașament de specialiști in sabotaj și diversiune format în Germania nazistă din cetățeni români originari din Ardeal, îndeosebi din sași.

și mereu cad în ele! Toți observă și mă consolează: „Fii sigur că vei ajunge acasă, într-o zi!..." încă o glumă a vieții mele!

1 ianuarie 1945. Nu pot spune că nu am de toate și toți prietenii mei fac sacrificii să mă simt bine; cinematograf, sport, vânat... l-am tăiat pe toți, de unde și admirația lor.

2 ianuarie. Unul din prietenii mei, Alex, sublocotenent de pionieri, îmi face pe aghiotantul pretutindeni, inclusiv la sport.

3 ianuarie. începe a mă plictisi viața asta prea confortabilă. Lux și bogății. Curcani, găini, porci, iepuri, vilă ca la cinematograf și poziție, dar ce folos că nu sunt cu ai mei acolo, în țărișoara mea!

4 ianuarie. Plec la Berlin și ajung la ora 10.00. Lucrez la SS-*Standartkommander,* apoi acasă, cu Georg Tornau.

5 ianuarie. Aștept sosirea miniștrilor. La Adler Hotel, pe Unter der Linden.

6 ianuarie. Plec prin oraș și, seara, la „Castaniadă"[111]. Cine, când și unde?

7 ianuarie. Ziua mea onomastică. Mă duc la *Reichsgastelini/s*[112], unde vorbesc și primesc felicitări de la toți miniștrii. Apoi, la mine acasă, în apartamentul din Pankow, îl serbăm pe Sfântul Ion cel amărât si străin.

11 ianuarie. La Viena, cu băieții, apoi la Grand Hotel. Lucrături multe: Bailla-Ciobanu-Chirnoagă-Sima.

12 ianuarie. Mă duc la Biserica Ortodoxă, îi văd pe Gârneață și pe Groza, cel pe care l-am arestat în 1941, la Radio Bod. Tedeum Moța-Marin. După-amiază, la Consulat, recepție. Vorbesc cu cei patru aviatori veniți de pe frontul român.

15 ianuarie. Plec spre gară. La drum, alarmă și intrăm în gang, apoi în buncăr. începe un bombardament strașnic. Hotelul meu, unde am stat, era praf, bine că am plecat. Lăsăm Viena zbuciumată rău. Ajungem seara la Korneuburg și de acolo, cu auto, la Seebarn.

[1,1] Serbarea castanelor.

[113] Casă de oaspeți.

17 ianuarie '4S. Vorbesc cu şeful unei grupe de opt şi îi dau o scrisoare în ţară şi misiune. Multe aflu şi în curând voi şti şi de ai mei.

18 ianuarie. Continuăm cu aranjarea şi pregătiri de lucru. E mare nevoie de schimbări; le voi face la timp.

19 ianuarie. Tot pe loc, m-am aşezat confortabil şi acum lucrez de zor. Mâine, plec iar la Viena. Aştept completarea echipei de 30 a instructorilor. Aici e camaraderie: Miiller, Koniig[113] şi ceilalţi, toţi băieţi de front, buni.

20 ianuarie. La Viena, am luat contact cu prim-ministrul şi am pus la punct anumite chestiuni de serviciu. Apoi, cu generalul ministru de război. Seara, în afara Vienei, am fost musafirul familiei T.

21 ianuarie. M-am trezit pe la ora 11.00, în plină alarmă. Viena sub greu bombardament. Eîafc-urile zguduiau ferestrele. Apoi, m-am întors şi eu în oraş, după treburi. Seara mă găseşte cu toţi băieţii în drum spre Seebarn, împreună cu noua mea secretară vieneză, Hertha Hamann, o fiinţă foarte serviabilă şi plină de talent. Ajungem târziu acasă şi lucrăm până la ora trei din noapte.

22 ianuarie. Schimb uniforma în *Panzer SS,* apoi prin parc, la casa din pădure, cabana de vânătoare unde urmează să mă instalez. Echiparea oamenilor cu haine noi. Trimit băieţii la Berlin, la Skorzeny, pentru maşina de scris, radio şi câini lupi. Seara, am discutat cu Miiller şi Kdnig, făcând apologia ideii noastre de a lucra împreună şi comentând despre ce anume cere momentul. Apoi, cu Hertha, cele mai frumoase ore, până târziu.

23 ianuarie. Azi pleacă la Viena. E greu, dar a fost frumos şi amintirea nu se şterge când o scriu adânc.

24 ianuarie. încep lucrarea cu organizarea partizanilor români, aşa-zişii „Vânătorii Carpaţilor"[114]. Nu voi lăsa să scape nimic

"'Locotenentul Georg Koniğ, din Timişoara, comandantul altui detaşament de diversiune din Germania.

'"I s-a mai spus *Streifkorps Karpaten,* Corpul de incursiune „Carpaţi" dar şi Vânătorii *negri,* după culoarea de identificare.

în plus, decât țara și patriotismul fanatic. Hertha pleacă. Mă jeneaz ă puțin mâna stângă.

25 ianuarie. Aseară, locotenentul Miiller a fost la Horia Sima și azi mi-au povestit, el și Kӧnig, că tot așa rămâne, cum eu hotărăsc.

26 ianuarie. Aduc încă trei elemente de la Korneuburg, să le dau o misiune grea, dar frumoasă, să văd cum se vor comporta: Tucan, Humiță și Munteanu. La lucru, trebuie să-i cunosc și să mă cunoască!

27 ianuarie. Seara, plec la Viena și ajung la ora 18.00. Trag direct în Breitner-Strasse 7 și ajung la timp, Hertha urca scările. Fericită că am venit!

28 ianuarie. Tot în Viena, lucrez și mult, și bine. Ziua lui Traian lorga o serbăm între noi, frumos...

31 ianuarie. Echipez echipa volantă; pleacă Mircea Gheorghiu. Apoi lucrăm conferința la mașină. Trimit pe Costică la Viena, după lucruri, apoi vorbesc cu băieții - principii; Gogu Munteanu, Mircea Legionarul, Traian Chipeșul și Mircea Piticul. Ce colecție, parcă i-am ales cu lasoul!

1 februarie. Lucrarea mea de *Jagdverband* se traduce în limba germană. Sper că voi putea în curând să o trimit la cei în drept spre clarificare. Oarecari clătinări în rândul băieților mă fac nervos și mă cutremur la ce voi face cu ei. Ce cosmopolitism! Și ce greu de disecat omul de suflet din gloată. Seara, s-au prezentat la mine patru băieți ca să-mi depună jurământul de credință.[115]

---

[115] Caz rar in armata română, dar nu numai, Ion Tobă le cerea subordonaților să-i jure credință lui, personal, aceasta în afară de jurământul regulamentar depus Regelui sau, In cazul de față, FuJirer-ului și lui Horia Sima. Din declarația unui fost subordonat al Im Tobă din această perioadă, păstrată în arhiva CNSAS, acest jurământ se depunea intr-un cadru auster, după o formulă destul de simplă, consecințele nerespectării lui însă fiind destul de grave: „Ei m-a întrebat dacă sunt pregătit să depun jurământul și, la răspunsul meu afirmativ, maiorul și-a scos pistolul, l-a pus pe masă și eu trebuia să pun mâna pe acest pistol și, în această poziție, am rostit textul jurământului, care a fost rostit înainte de maiorul Tobă și după aceea l-am și semnat acest text de jurământ, care a fost bătut la mașină, fiind redactat numai în limba română. Textul acestui jurământ, după cum îmi

2 februarie '45. Continuă să-mi vină mereu voluntari și să-mi jure credință. Echiparea ofițerilor și punerea la punct a echipelor. Cred că formația mea va întrece orice formație gen *Jagdverband.* E ceva ce se agită la conducerea de aici a vânătorilor. Și camarazii germani se sapă. Voi interveni la timp; Miiller și Koïnig sunt doi oameni prea aleși ca să mă despart de ei.

3 februarie. Plec la Viena unde îi duc programul de lucru lui Horia Sima. Greșeala divulgării lui Gogu Munteanu. Convorbire cu prim-ministrul, apoi concluzii. Jenează jurământul ostașilor față de mine. De ce?

4 februarie. Iau masa la prieteni, în Margaretenstrasse 82, la Paula. După-amiază, cu Hertha, acasă, pun la cale aranjarea locuinței mele de la Seebarn. Seara râdem puțin cu Mircea.

5 februarie. Sunt din nou pe drum spre Korneuburg, unde stau de vorbă cu locotenentul Pfeiffer și cu Popa. Trec totul în revistă și văd tot. Ce deosebire de a forma oameni între mine și ei!

***6* februarie.** Vine comandantul Benesh și lucrăm toată ziua. Am primit toată puterea pentru România. Voi duce totul la bun sfârșit dacă nu mi se vor pune piedici. Ce or fi făcând ai mei, că nu mi s-a dat voie să zbor cu prima grupă în țară? Seara sosește musafir de la Viena: Hertha. Și stăm puțin de vorbă. Pedepsesc un om de la mine. Trebuie împușcat, dar eu nu pot ucide un om care are sângele meu și când sper în îndreptarea lui.

8 februarie. Mă mut în casa de vânătoare a castelului. Singur, într-o casă de lemn, țărănească, dar admirabilă; o plăcere de nedescris să fiu iar singur cu gândurile și dorurile mele. Hertha mă îngrijește cu un devotament neînțeles. Ce-o fi gândind despre mine, că prea s-a atașat!

9 februarie. Mă lupt cu frigul și cu focul, care îmi dau de lucru, în cabana mea e rai Trec la lucru și schițez „Planul Carpaților". Par-

---

□duc aminte, avea cam acest înțeles: «Subsemnatul jur credință, până la moarte, maiorului Ion Tobă și că voi lupta până la victoria finală»" (D. Giju, *Vânătorii negri,* p. 89)-

tizan, iată ce gândeam, am și ajuns șeful lor. De ar ști Horia Sima că lucrez singur![116]

10 februarie. Pleacă Hertha. Plec și eu, cu Leonte, la reflectoarele din satul vecin, unde mă întâlnesc cu Marthel. în final, ajungem în plăcutul meu cămin. Recreație completă. Ce minune, ce frumusețe și cât de tânără e șefa de la reflectoarele armatei! Zice că sunt un bărbat interesant. Ce o fi găsit la un om care îmbătrânește de la o zi la alta? Stă până la ora 9.00, apoi o conduc la slujba ei. Zăpada se topește zi de zi.

11 februarie. Leonte nu-mi mai inspiră încredere; mereu e cu ochii nesiguri în privirea mea. Ceva se ascunde în el. Parcă simt că-l pierd. Mă vinde, deci nu e cavaler să stea alături de mine. Rămân până târziu cu băieții în sindrofii și apropiere; primesc vești de la Bumbină. E în lagăr. îl scot prin radiogramă.

12 februarie. Plec cu locotenentul Kdnig la Göllersdorf, noul cantonament, și mergem în toate casele. Relativ foarte bine. Venim târziu înapoi. Iau contact cu băieții. Vine Mircea de la Viena și-mi aduce știrea că Mareșalul a fost condamnat la moarte, de asemeni Maria Antonescu, Ică și Pantazi. Ce grozăvii!

13 februarie. Trec cu binoclul pe la *Flalc-uri* și apoi spre Riickersdorf cu Mircea. îmi e sufletul pustiu. Leonte m-a înșelat, mi-a telefonat doamna Bailla că l-a văzut în Viena deși eu îl trimisesem la Krems. Ce sinceritate! în cine să mă mai încred? Omul care vrea să fie azi cavaler nu poate găsi părtaș. Oameni așa tineri și deja pervertiți în falsitate... Crudă ironie! Nu-i fac nimic, va cădea singur și mai rău, și atunci va regreta ce face azi. Păcat, aveam mari nădejdi în el! Le-am scris lui Horia Sima și generalului Chirnoagă să vină aici la 25 februarie, la serbarea băieților mei. Seara - cu băieții din Riickersdorf. Apoi mai văd și alte neajunsuri. Albesc mereu, deși mă simt în plină putere. Mâine, mă duc la Korneuburg, cu băieții.

---

[116] "Horia Sima știa foarte bine acest lucru și, ca atare, nu va ezita să-i pună bețe in roate, după cum se va vedea.

14 februarie "45. Plec, dar pe drum mă prinde alarma aeriană anglo-americană. Mă întâlnesc cu Marthel şi-mi dă o scrisoare. E rece, dar scrie frumos. La întoarcere, vin cu căpitanul de marină Anghel şi-l înarmez cu un pistol.

15 februarie. Seara, stau de vorbă cu Anghel. Tare e slab şi jigărit, nu-l pot opri, sărmanul, că e deja pe ducă, ce să facă el aici la mine? Apoi pleacă. Rămâne zăpăcit de ceea ce vede aici.

16 februarie. Mircea pleacă la Viena cu trebuii. îl frec puţin pe Tucan. Are fond bun şi va fi de nădejde. Trebuie! Mă duc în recunoaştere. Seara, băieţii fac o incursiune la Korneuburg, atacă santinela şi-mi aduc arma. Un început copilăresc de luptă adevărată. Nu o văd pe Marthel, cred că e plecată undeva.

17 februarie. O zi grea se anunţă. Programul meu de lucru şi planul de organizare au ajuns până la Skorzeny, Benesch şi Horia Sima; merge bine, primit cu admiraţie. Dar, pe de altă parte, Budapesta a fost părăsită şi sunt circa 110 000 de încercuiţi. Grele zile de încercare. Dar parcă nu simt pericol, ci din contră, mai tare mă îndârjesc. Cred că voi putea conta pe băieţi. încercarea cu Leonte a reuşit. E diletant în lucruri mici, de formă, dai' are fond şi e bun. Am să-l mai frec până va deveni perfect, că are stofă destulă. Mircea - doar puţin prea calm şi asta îi poate strica cândva, dar e sigur. Apoi Tucan, Humiţă, lorga, Ghiţan şi atât. Ce ne facem fetelor? Sunt prea puţini până la 44 de şefi, câţi vrem.

18 februarie. Plec la Viena şi de acolo la Kaufholz, după oameni. în Viena, aflu că primul regiment român a şi plecat spre front. Luăm contact cu domnul Horia Sima şi cu domnul general Chirnoagă; hotărâm depunerea jurământului la *Jagdverbandj* la mine adică, pentru mâine, 19 februarie 1945. Seara, la ora 16.00, conferinţe de serviciu cu domnul Benesh în Grienzig. Se pun la punct chestiuni la ordinea zilei. Apoi, cu băieţii, înapoi spre Seebarn.

19 februarie. Pregătim jurământul, cu drapele, figuri şi aranjamente cerute de solemnitatea momentului. Apoi aşteptăm oaspeţii. La ora 11.10, au sosit Horia Sima şi generalul Chirnoagă,

plus Borobaru[117]. Dau raportul, apoi revista de front. Compania germană a locotenentului Koniğ prezintă onorul. Eu trec în față, trag sabia și jur; patru ofițeri se prezintă și toți, după mine, repetă formula. După care se cântă *Glorie țării* și *Deutschland ūber alles.* Vorbesc eu, maiorul Benesch și generalul. în cadrul solemn, figurile băieților mei par statui cioplite în piatră. Urmează, în cabana mea, conferința documentară. Participă Horia Sima, generalul, eu, Benesch, locotenentul Miiller, adjutanții lui Benesch și al meu. Se pune totul la punct. Desfășor planul meu de activități, apoi maiorul Benesch subliniază chestiunile la ordinea zilei. După care, mergem la masă, unde se fac numai glume. Șefii mănâncă degajați, cu poftă mare. închinăm cu vin și atât. După-masă nu-i las să plece, fiind alarmă și bombardament în Viena; ne plimbăm în parc, în jurul casei mele. Tragem la țintă. Generalul atinge ținta cu primul glonț, trage și Horia Sima, dar anunță că nu e bun țintaș, la care generalul replică splendid: „Cum să fii bun țintaș, când până acum ai fost numai țintă!" în drum ne întâmpină contele Wiltschek, proprietarul castelului, care vorbește în franceză cu generalul, apoi cu domnul Horia Sima. Alarma încetând, dau drumul oaspeților, după ce ne salutăm un timp mai îndelungat. Pleacă toți mulțumiți, după ce le-am luat un autograf pe fila ce urmează. După masă, fac o plimbare de recunoaștere spre Reich-ul lui Marthel. Este în plină ședință de instrucție și vorbim numai cu șeful reflectoarelor germane, ca să pornim prin ultimele rămășițe de zăpadă spre cabana mea. Ce or fi făcând ai mei?

19 februarie. în prezența marilor noștri șefi, depunem azi legământ de credință pentru lupta noastră sfântă spre salvarea și dezrobirea țării, pentru încadrarea ei națională în noua Europă, hotărâtă de marele *Fiihrer.* Cu gândul la Patrie, însă, înainte! Fără oprire...

[117] Traian Borobaru, legionar din Banat, fost secretar particular al lui Horia Sima pe timpul guvernării legionare.

Ziua de azi, 19 februarie 1945, va rămâne ca sărbătoare pentru „Vânătorii Carpatilor".[118]

20 februarie '45. Lucrez în Viena cu maiorul Mafiei (Popescu) de la Serviciul Secret. El pleacă azi mai departe, spre Vest, cu tot guvernul și toți cei care au ceva diplomație simptomatică. Guvernul român și cel bulgar se evacuează azi la sud de Salzburg, între lacuri, într-un hotel climateric. Toți sunt pe lucrul plecării.

21 februarie. Groaznic bombardament aerian; a dărâmat foarte mult Viena. La Kaufholz, mă iau de guler cu colonelul Ludwig[119], apoi trec la alegerea oamenilor. Ce nenorocire și mizerie, mai rău ca în lagărele de prizonieri! Mor zilnic doi-trei oameni de anemie, aduși din lagăr. Regimul Ludwig e foarte revoltător. Nu știu să apropie oamenii și nu vor ști.

22 februarie. Tot acolo mă războiesc cu alegerea secretă, apoi luăm masă bună în Allentsteiz, și de aici cu trenul la Viena; dorm acolo în Grinzig, la Konrad. Cu mine l-am luat și pe locotenentul Ionescu Diamandi. Băiat bun, figură de haiduc al aerului; îmi place, voi scoate din el bun luptător în Carpați[120].

---

[118] Urmează autografele, primul fiind Horia Sima, urmat de generalul Platon Chirnoagă, maiorul Benesch, apoi T. Borobaru, Traian Șișu, N. Marinescu, Leonte Cojocaru, Mircea Orendovici, Traian Iorga, Victor Ghițan, Gheorghiu, Humiță, V. Posdârcă ți aproape toți ceilalți instructori din detașamentul „Vânătorii negri" ,în total 16 semnături. Dedesubt, cu titlul *Adevărul meu,* operat ulterior, „hatmanul" va completa satisfăcut: „Am împăcat lucrurile, deci nu voi mai avea piedici să plec cu avionul in țară. Acolo ajuns se va ști ce am lucrat șapte luni de zile singur și cum m-am zbătut, înconjurat numai de nesiguranță și de mânuitori. Țara trebuie ajutată, sistemul nu interesează. Plec, prin Viena, la Dollersheim, după oameni noi, să-mi măresc formația la maximum."

[119] *Standarteiifiihrer-ul* Ernst Alfred Ludwig, șeful operativ al diviziei românești din Iii/-*fen-SS.* Originar din Transilvania, instruit în fosta armată austro-ungară, inițial, după destrămarea imperiului, făcuse parte și din armata romană. Era un tip arogant și lipsit de diplomație, fapt pentru care, nu după multă vreme, va fi înlocuit cu colonelul Wilhelm „Willi" Fortenbacher (1898-1980), un ofițer mult mai echilibrat și cu mai multă experiență în arta comunicării.

[110] Exact așa se vor petrece lucrurile, căpitanul de aviație Ionescu Diamandi fiind capturat mai târziu de către Securitate, ca fost lider al unui nucleu al rezistenței anticomuniste din Muntele Băișorii, judecat, condamnat la moarte și executat (1951). Ca fapt divers, fusese trădat de însăși soția sa, devenită informatoare a Securității.

23 februarie. Plec din Viena după ce alarma aeriană mă ține în bunker la Grand Hotel până la ora 3.00. Cu trenul de ora 5.00, spre noi orizonturi cu gândul, ajung în castelul meu.

24 februarie. Distribuim solda și lucrez cu Muller. Mircea pleacă la Viena apoi la Reisen Steinbriick, să aducă oameni din lagăr. Bumbică nu a fost aprobat de Berlin. O aștept pe Marthel. Plouă și totuși e frumos în cabana mea caldă. Am primit și un aparat fotografic. Am făcut iar bagaj mult. Pregătesc trimiterea echipei în România. Am primit un telefon de la Kaber; se anunță pentru astâ-seară o oră și mâine, toată ziua, la mine. Seara sunt invitat de băieți să devorăm tot *Marketender-ul ce* l-am primit azi. Sper să pot fi cu ei, deși nu merită toți. Diamandi s-a echipat în chip de *Fliieger-leutnant.* E un băiat de inimă și mă gândesc să fac ceva din el. Seara, am fost la băieți, la Rückersdorf, și am fost ovaționat să le vorbesc. Apoi cu toții pe șosea cântând, la ora 4.00 dimineața. Am dormit tun. Trebuie să trag dimineață. Antrenament zilnic și numai în ținte mișcătoare, așa se face antrenamentul.

25 februarie. *Heute Marthel ist schbnfur¨mich. Wir haben einen ganzen Tag fur¨uns.*[121]

„Heute ist ein herrlicher Tag! Scheinbar freut sich die Some wir sind. Wir es schaffen, es rollt nicht im Fruhling oder nor in jeder Beziehung? Hier im Jagdsclosschen kann man sich zweimal einen Tag ausspannen und vergessen, dass Krieg Es ist sehr nett hier!'[22] Bun și frumos! *Semnat:* Marthel/'

Ora 16.00. Marthel, frumoasa comandantă de la proiectoare, rămâne la mine. E amețită de ființa mea prea interesantă. Plânge și spune că nu înțelege ce o atrage grozav spre mine. Nu poate trăi fără să mă vadă măcar o dată pe săptămână. I-am admis, ce era să-i fac! Am nevoie de prietenie, de mângâiere deși nu știu cum să mă port cu femeile. Se uită la mine și repetă mereu: *„Interesante...,*

'■"Astăzi Marthel arată frumos pentru mine. Avem pentru noi o zi întreagă la dispoziție.

[IE]Astăzi este o zi glorioasă! O aparent frumoasă mulțumire. Vom reuși sau nu să ajungem cu bine până la primăvară? în Jagdsclosschen, te poți relaxa ca să uiți măcar pentru o zi că războiul este aici! (1b. germ.)

interesante Mănsch". Și iar plânge și e așa de frumoasă și tânără, 22 de ani... Ce curios! A văzut mulți bani la mine, câteva milioane de lei, dolari, franci elvețieni, ruble etc. Nu înțelege și repetă mereu că e *werükt™*. Mă adoră, de ce, exotism sau lipsa de bărbați? Nu crede că am 40 de ani; i se pare curioasă tinerețea mea. Apoi ascultă radio și rămâne cu mine, deși nu am reținut-o. Seara, la ora 9.00, luăm gustare serioasă și bem vin. E fericită că nu am gonit-o. Ce suflet, ce frăgezime! Păcat, parcă îmi este milă, dar nu o pot izgoni, că prea se roagă frumos! Târziu, o conduc la unitatea ei, unde este șefa aspră și temută. Fetele din subordinea ei, în patru ani, nu au văzut-o cu un bărbat.

26 februarie '45. De dimineață, mă scol cu băieții în cameră. Frumoasă noapte și frumoasă amintire. Cum scrie ea, m-a făcut să uit că e război. Țin sfat și conferință în vederea plecării noastre. La ora 12.30, plec cu trenul spre Castelul din Schdnborn, cu Traian Iorga; după o oră, suntem cartiruiți în castel, în locul legației suedeze. La înapoiere, în tren, mă întâlnesc cu o româncă din Bucovina. Frumoasă sau, mai bine-zis, drăguță! E mare uneltire între Iorga și Gheorghiu. Legionarii se țin scai de o idee. Păcat că nu mă înțeleg cât de înalt vreau să-i educ.

27 februarie. Toată ziua, lucrez la deplasarea oamenilor în Gdllersdorf. Ieri-seară, a sunat Hertha, de la Viena. Ce păcat că omul îmbătrânește și se ridează ca o coajă de pom. Ființa asta a ajuns la o limită de care, dacă trece, nu-și va mai reveni decât murind. Toată ziua glumim. La prânz, apar o găină și o șuncă afumată, plus chifle proaspete și cinci sticle cu vin. La ora 15.00, îmi conduc la gară musafirii și trec pe la castelul lui Wiltschek, unde trântesc calul lui George Köning[124], apoi plec la Stetten, unde mă așteaptă Marthel, cu care mă plimb până târziu. Apare în altă ati-

[IB]Pierdută (din 1b. germ.).

[124]Una dintre figurile acrobatice in care Ion Tobă-Hatmanu era marc maestru era trântirea calului din plin galop, așa după cum se vede în suita de imagini de la anexa iconografică a cărții de față, spectacol pe care-1 va oferi nu o dată invitaților și oaspeților lui dc ocazie de la „hătmănia" din Munții laila, dar nu numai, după câte sc poate remarca.

tudine acum, când am pus Ia punct și ultimul demers. E grozav cum cade și se modelează o ființă orgolioasă, când nu mai are rezerve. E tare mândră și totuși se alintă numai cu mine. Și ce frumoasă e Ia 22 de ani! Cred că am dat în mintea copiilor și totuși nu pot iubi pe nimeni. Un zid mă face să văd totul prea rece. Seara, la mine, la castelul de vânătoare, îi am musafiri pe George și pe Otto Miiller. îl serbăm pe Mircea Orendovici; a împlinit 30 de ani. Apoi, adorm, ca, la ora 1.00 noaptea, să vină lorga și să-mi aducă arestat pe elevul adjutant Tiberiu Toia, prins cu furt. Va fi împușcat după legile de aici.

28 februarie. Plec cu băieții la Gdllersdorf. Eu mă înapoiez imediat la castelul conților din Schdnbom, unde am un apartament imperial. Ce minune, ce parc, ce grijă! Contesa îmi pune un valet la apartament. Și câtă îndatorare, mă simt în altă lume, parcă nu aș fi în plin război! Este ca în povești. Muzeu cu animale împăiate, heleșteu, pomi, minunății... Mă plimb cu Marthel și vorbim, vorbim... Am angajat trei bucătărese; una e de 19 ani, fata unui maior, Marinescu, din țară, și e singurică pe aici. Altă femeie e cu doi copii și cealaltă cu unul. Le salvez din fabrică.

1 martie. Prima zi de mărțișor. Mă trezesc în frumosul meu alcov; am dormit ca acasă. Merg apoi la Seebarn, cu bicicleta, cu Humiță. Acolo, aranjez cu refuzul oamenilor din partea colonelului Ludwig. îi dau telegramă lui Benesch, apoi plec la *Jagthaus*[125], unde primesc raportul lui Toia și Baran, doi oameni fără scrupule.

2 martie. Plec, la ora 12.00, spre Korneuburg, de unde iau trenul spre Schdnbom. De aici, la castel cu toți băieții și cu provizii: vin, ouă, mere etc. Seara, stau cu Georg, apoi acasă. Mă apucă iar gânduri negre.

3 **martie.** Plec direct la Viena, cu Traian și Cojocaru, unde ajungem seara, târziu. ...Timp mat, zilele babei, ninge. Facem o excursie pe jos, spre Kalenberg și Leopoldsberg, apoi castelul Cobenzl, de unde fugim spre casă. [...]

[lu]Casi dc vânătoare (cabană, din 1b. germ.).

4 martie '45. Vine la mine Georg Konig, apoi ajung și în gară, după ce am răscolit tot parcul. Tinerețe prăpădită, cum se agită fără niciun scop de viitor! Ce naivi sunt oamenii pe aici!

5 martie. Toată ziua lucrez la castel și apoi prin parc. îmi vin bucătăresele cu râie și păduchi. Fata maiorului Marinescu - o ființă rătăcită.

6 martie. Vin Otto Miiller și cu doamna Lehnster; luăm masa la castel, cu prăjituri și vin. Rămân surprinși de organizarea mea. Acum iar cad pe gânduri. Ce pot face? Aștept să-mi vină oamenii. Seara, distribui misiuni; Mircea la Viena - informative; Tucan - personale, mariaj; ceilalți la *Jagdthaus* și Döllersheim. Stau cu ei de vorbă; mereu greutăți, mereu neajunsuri.

7 martie. Plec la gară, la ora 7.00, și o expediez pe Gertrude la Viena, cu Mircea. Nu merge, m-a plictisit. Bucătăresele aduse aici nu-mi folosesc. Nu se pricep și nu fac treabă. Maria Marinescu, fata maiorului, plină de râie, păduchi și bube, mă roagă să o rețin aici, fiind cinstită, să o scap de calvarul lagărului. Nu merită, e flecară și are 19 ani, dar mă gândesc ce groaznic este să-ți ajungă copilul așa de nenorocit; trebuie și o să o ajut! O voi salva cu gândul la ai mei; plânge și nu știe cum să-mi mulțumească. Greu îmi vine, o privesc și tac. Săraca! La Göllersdorf, mă așteaptă instructorii, îi fac să se trezească din somn și să se pună pe slujbă. Mâine, aștept formația cea mare, să vedem.

8 martie. Lucrez mai departe conferințele documentare. Azi trec la selecționarea elementelor și îndepărtarea celor ce sunt de rea-credință. Telefon nu pot da la Stetten. [...] Lucru cu Bănulescu.

9 martie. Lucrez cu sublocotenentul Wonner la ancheta Toia-Baran, apoi ne punem de acord asupra a tot. Telefon de la Viena. Doamna Frunză.

10 martie. Sosește Marthel și stă toată vremea la mine. Apoi, pe seară, sosește și doamna Virginia Frunză și o lungim cu vorba până târziu. Dulce ființă, se cunoaște că e românca!

11 martie. Sosesc oamenii de la Kaufholz. Traian[126] trădează; e fals, chipurile a depus jurământ la mine. Ce greu este să fac plata informativă la mine în jur! Dar vor fi doborâți la timp toți cei ce vor trăda. Nu cer decât sinceritate; cine nu ascultă vocea dreptății sfinte nu va trăi.

12 martie. Vine împărțirea.[127] Vorbesc cu aviatorii. Grea misiune. Legiunea pune piedici prin Smultea. Cu doamna V. Frunză. Seara, telefon de la Marthel. lorga nu e la program.

13 martie. Pleacă doamna Frunză. Dificultăți viitoare.[126]

14 martie. Am sunat la Viena, unde iau contact cu Prim-Ministrul și cu ministrul Manoilescu, de la propagandă. Aranjez bine tot, apoi în Breitner-Strasse 7, de unde plec la drum. Viena a fost bombardată rău ieri, Opera și tot centrul sunt în flăcări, toate monumentele de artă și istorice sunt năruite. Plec spre Schonbrunn.

15 martie. Pregătesc primirea ministrului Manoilescu și încep încadrarea noii formațiuni la Golîersdorf. E greu cu aviatorii sosiți din țară, dar voi ajunge și cu ei la un scop. Seara - conferință cu Otto Miiller.

16 martie. S-a săpat ceva aici de Legiune... Wonner îl aduce pe Otto la mine. Pun tot la punct și observ tot. Sunt înconjurat de câțiva necredincioși. Am eu grijă la timp. La ora 14.00, o primesc pe *Funck-Helferinne*™ și o conduc în Stockerau. Alarmele aeriene și

---

[126] Probabil Traian lorga, fost legionar, unul dintre instructorii subordonați lui Tobă in perioada formării „vânătorilor negri".

[in]Se referea la formarea echipelor de diversiune care urmau să fie paraşutate In spatele trupelor sovietice, în teritoriul României.

™ Ca și în urmă cu un an, în Crimeea, și aici, din loc în loc, în jurnalul hatmanului Tobă consemnează tot felul de indivizi mai mult sau mai puțin dubioși, însă de fiecare dată interesanți. Iată un nou exemplu: „în luptă pentru eliberarea pământului românesc și pentru scoaterea neamului nostru din catastrofă în care a fost aruncat de trădători și iudeo-bolșevici, aflându-mă aici, pe meleaguri germane, am trecut azi pe la castelul Schonbom, locul de comandă al domnului maior Tobă-Hatmanu. Și in răgazul dintre două drumuri, de la, ți spre Viena, am fost plin de bucurie și am căpătat încă putere sufletească din cele câteva momente trăite în cadrul unității domnului maior; centru de formare a noi forțe pentru lupta românească. Trăiască Legiunea și Căpitanul! *Semnat-,* Scipione Popescu."

[13]*Hclfcrin,* personal auxiliar feminin din armata germană.

bombardamentele se țin lanț. Humiță - plecat la Viena după Giurcă - încă nu a venit.

17 martie '45. Fac ordinea de bătaie. Azi, pregătesc primirea ministrului. Schimbări mari în tot. Propaganda vine, să-i facem și noi propagandă. Așa e de părere și Georg Kbnig.

18 martie. Castelul Schbnborn. Știu că misiunea ministrului propagandei e de a alimenta moralul și a trezi conștiințele la noi puteri de luptă spre victoria naționalismului contra iudeo-bolșevismului. Veșnic după oameni și material, ați ajuns, domnule ministru, la unitatea mea, la „Vânătorii Carpaților", dar numai ca oaspete înalt și drag, că propaganda suntem și noi gata a o face altora, nu numai cu vorbe, dar mai ales cu fapte.

Trăiască România și marele *Reich!*[130]

L-am avut aici pe ministrul Manoilescu, care mi-a făcut vizită dupăprogi'amul de mai jos. Ziua, la ora 9.00, la Castelul Schbnborn, apoi cu Eugen Bailla la Gbllersdorf. La ora 10.00, conferința mea. Se cântă *Glorie țării,* după care vorbește ministrul Manoilescu, iar corul legionar cântă *Sfântă tinerețe legionară.* în final, vorbește camaradul Bailla. Urmează masa, la Castelul Schbnborn. Meniu regesc. Toți se simt bine și stau până la ora 19.30, când o pornesc spre Viena. Discuția cu Willy Ernst și cu Doamna.

19 martie. Adunăm flori prin parc, cu Tucan, logodnica lui, Humiță și Hertha. Timp rece și trist. Vorbesc la telefon cu Müller, care va veni azi la mine. Pe seară, vine George cu clătite, dar am făcut și noi, așa că am mâncat de două ori, apoi am băut vin fiert

---

[130] „Ați și dovedit-o în luptă!" va consemna, la rândul său, ca răspuns, ministrul Manoilescu. Iar printre alții câțiva, un anume Mihai P. va completa: „Cu deosebită admirație pentru iscusința dumneavoastră și mai ales pentru sufletul curat ostășesc care vă conduce sunt convins că veți izbuti in toate probele grele ce vă mai stau in față spre binele țării noastre și In voia celor ce azi, cu dibăcie și înțelepciune, pe linia Căpitanului și a marilor noștri martiri-eroi, o conduc. Munca și avântul dumneavoastră vor contribui precis Ia desăvârșirea luptei noastre, nedezmințindu-vă, ci din contră, întărind numele dc Hatmanu. Cred că una dintre marile bucurii ale unui luptător activ, in spiritul dumneavoastră, ar fi să aibă norocul de a putea fi alături de Hatmanu."

adus tot de el. Stau de vorbă cu Mircea Orendovici până la ora 2.00 noaptea. Principii...

20 martie. Sculat la ora 7.00, îi primesc pe cei doi vinovați, Toia - Baran, și văd cât de mult s-a grăbit lorga și ce ușor e să distrugi un om. I-am dat posibilitatea să-și desăvârșească opera[131]. Zi grea pentru mine, dar trebuie să treacă și clipa asta. Așa a zis Hristos. Sunt trist și singur în sufletul meu. Cred că plecând pe front m-aș liniști. Acolo e mirosul mai plăcut și mai gol de infecții moral-sufletești. La ora 16.00, pleacă Hertha și revin acasă, ca să-mi fac lucrările. Seara, vine Otto cu o femeiușcă. Lămuresc cu el tot și ajung la rezultatul pe care îl căutam. Cu Otto sunt în perfect acord. Suntem buni prieteni.

21 martie. Prima zi de primăvară. Lucrez cu Mircea și aranjez plecarea lui Tucan și Humiță spre noi misiuni interne. La ora 8.00, pleacă Otto cu mașina și cu fata. Mulțumit. După masă, țin conferință ofițerilor. Aviatorii, sub influența sublocotenentului Nicolau, cer să plece la aviație. Seara, dau la iveală un fals locotenent Dumitrescu, comunist, pe nume Tanseher, mecanic din Chișinova-Timișoara, cu o femeie drept soția lui. îl demascăm și, încolțit de noi, mărturisește. Dezarmat și arestat, continuă să mintă cu încăpățânare, dar actele îl dau de gol.

22 martie. Continuăm ancheta. Sublocotenentul Linster vine la mine adjutant. Vorbesc cu Otto Miiller la telefon, nu poate veni la mine, mașina lui fiind la Viena, sub bombardament, și nu s-a întors până acum. Aviatorii cer să plece, în frunte cu Nicolau, o figură de zăpăcit, și după el ceilalți. Pun concluzii să nu li se dea avion pe mână.

23 martie. Incidentul Ionescu Diamandi și Wonner-Feniik[132] îl limitez cu ordin, dar nu am fost înțeles. De ce românii sunt

---

[111] Cei doi, acuzați că au furat bonuri de pâine și două rațe cu care au făcut un chef, au fost judecați în consiliul de onoare, găsiți vinovați, condamnați la moarte și probabil că impușcați.

[ln] Ewald Fcniik (sau Feniuk), originar din nordul Bucovinei, cu studii la Cernăuți, subordonat Iui Tobă. Ca și Wonner (din Sighișoara), fiind cetățean român de origine germană, intrase in *WaJfen-SS.* Imediat după 9 mai 1945, Feniik avea să fie capturat de sovietici, ultima dată fiind văzut intr-o coloană de prizonieri in drum spre Rusia.

irascibili azi, când numai camaraderia duce la frumos, la ideal! Inspectez Gbllersdorf. După-amiază, mă plimb prin parc şi aflu veşti de prin ţară, de la Săraru. Apoi vine la raport aviatorul Radu Ion. Gânduri negre şi griji mă îmbătrânesc. Sunt obosit şi bolnav. Trebuie să trec la luptă până nu slăbesc complet.

24 martie '45. Plec dimineaţă la Seebarn, la Schlow Milkowitz, unde vorbesc cu Otto Miiller, venit noaptea de la comandantul Benesch. Mă întorc la ora 2.00, când trec direct la Gbllersdorf, apoi acasă, unde-i găsesc pe Georg Kőnig şi pe Mişu Giurea, şeful de cabinet de la propagandă. Seara, sunt invitat de Georg la *Kameradenschaft.* Ne nimerim împreună cu familia directorului şcolii şi cu directorul penitenciarului într-o pivniţă, unde reuşim, până dimineaţa, să ne îmbătăm. Dorm la Georg. La ziuă, acasă.

25 martie. „Şi nu uita că eu te aştept!" Clemence. Ceasuri grele şi de durere sufletească... De ce oare nu-i am cu mine în superbul castel unde locuiesc şi unde îmi închin toate gândurile la ei şi la Patrie? Azi sunt Floriile; ce dureroasă e această sărbătoare! Noi lucrăm, că trebuie să ne pregătim de lupta sfântă ce o avem de dus. Singur şi cu sufletul gol, mă pierd şi străbat cu gândul mii de kilometri.

26 martie. Dimineaţa, sosesc maiorul Benesh cu Otto Miiller şi punem la cale organizarea formaţiunii. Apoi plecăm, prin Seebarn, la Viena, la Prim-Ministru. Discuţii aprinse. Ce departe sunt ei de realitatea luptei de guerilă şi cât de puţin apreciază realul faţă de lucrul greşit! L-am lămurit şi pe Borobaru. Apoi la generalul Chirnoagă, cu miniştrii Georgescu şi Manoilescu, discuţii. Seara, la Willy Ernst, punem ţara la cale cu un *Tokay,* până târziu, la ora 2.00 dimineaţa. Mă scol la ora 6.00 şi plec cu maşina la castel, unde dau de doamnele Frunză şi Ciolac.

27 martie. Fac operaţii în formaţiune. Dau drumul compatrioatelor mele şi apoi înapoi, la castel, după alt lucru. Timpul trece greu şi parcă îmi cade casa pe cap. Treburile merg cam prost in Vest.

28 martie. Primesc scrisoare de la generalul Chirnoagă în legătură cu aviatorii. Discut cu Wonner problema soluționării elementelor și apoi, cu Georg, chestiuni la ordinea zilei. Victoria Frunză pare a începe să fie înțelegătoare. Cred că ne vom înțelege. Fac parcursul în parc. Apoi procedez la selecționarea echipei de centru.

29 martie. Fac aplicația în parc. Seara, la 9.00, la gară, apoi cu Mircea, pe lună, prin pair, spre castel, vorbim de evenimentele la ordinea zilei.

30 martie. O instalez pe doamna Ciolac la infirmeria din Göllersdorf. Apoi dispun ordine de urgență pentru garda personală. Ne ducem în parc spre aplicația ce aranjez. Mă pregătesc de luptă. Simt că mi se apropie sfârșitul. Nu știu de ce, dar simt că voi muri în luptă.

31 martie. Pe timpul nopții, aud în parc huruit infernal de mașini și, într-adevăr, parcul întreg e plin cu mașini mari și șenilate. Se apropie frontul; suntem deja în zona etapelor. Se apropie și examenul nostru. Parcă aștept prea de mult bubuitul tunului și clănțănitul mitralierei. Nu sunt mulțumit însă de oamenii mei. Nu sunt familiarizați cu frontul și asta fi-va cam greu. Nu au vioiciune, nu au inițiativă; par obosiți și fără vlagă. Când îi văd, mi se duce tot elanul. Mai bucuros mă lupt singur. Hertha cade prin surpriză la mine și... toate merg pe dos. Când nu am chef de nimic, nu-mi arde de glume. Zi frumoasă afară, dar tristă în sufletul meu.

1 aprilie. Ziua întâi a Paștelui catolic. Bem și mâncăm bine. De dimineață, pleacă Hertha. Frontul s-a apropiat la Presburg (Bratislava). Tunurile se aud bine. Mașinile etapelor fug. Groază, lumea tremură. Noi ne hotărâm de luptă, să înfruntăm moartea. Multe zile nu mai scriu aici. Cine va citi cândva, peste ani, să știe că mi-am făcut datoria față de Patrie așa cum am înțeles. Toată ziua am avut musafiri și, pe deasupra, am primit un cadou de 10 mașini noi-nouțe. Parcă văd că trebuie să le distrug.

2 aprilie '4S. Memorabilă prin conferința ce am ținut-o ofițerilor și elevilor pentru ziua finală, lupta. Proba practică un băiat o termină în parc, după 45 de minute, obosit și plin de răni, dar frumos.

3 aprilie. Lucrez mai departe cu mașinile și aranjez echipele de recunoaștere. O duc greu cu hotărârile lui Georg; e mereu în schimbare de situație. Băieții sunt buni și au bunăvoință. Trebuie conduși însă, că ei pot da mai mult. Contele Schbnborn, plutonier în *Luftwaffe,* trece cu unitatea pe jos spre Vest. în castelul său unde locuiam eu mă port cu el mai mult decât frumos, motivându-i o absență. Mâine pleacă. Unde?

. ..5 aprilie. Fracțiune în vederea organizării.

6 aprilie. Frate de sânge cu Georg Kdnig și totul merge numai bine, ca sfânt ideal.

„Treue im Freie, Kameradschaft und Schicksalsgemeinschafi sail uns alien Teufeln zum Trotze verbinden![ii3]

Semnat: Georg Kdnig."

7 **aprilie.** Plec cu Hans Linster la Viena să o aducem pe Hertha. Nu o găsim, dar luăm bagaje. Viena e în fierbere, SS-ul e privit cu ură.

8 aprilie. Organizăm mașini noi; două *Diesel,* cinci *Steyer,* două motociclete, 40 de biciclete, plus două limuzine.

9 aprilie. Convoiul pleacă la orele 3.00 noaptea în afara Kremsului, în regiunea destinată.

10 aprilie. Vorbesc seara, la Jaidhof, cu șeful cel mare[13'1] și punem tot lucrul pe roate. îi dau cadou o limuzină *BMW,* cu opt cilindri. Ne despărțim ca frații.

11-24 aprilie. Lucru în zonă și cercetări; teren, păduri, catacombe... Curățire... Memorarea depozitelor... Puneri la punct... Lucru echipă Schmidt, neplăceri...

---

[133] Credința in libertate, camaraderia și soarta comună trebuie să ne lege in pofida oricărei provocări!

[134] Se referea la Otto Skorzeny.

25-29 aprilie. La G., din nou organizări și para-aprovizionări. Din nou la lucru și la creat rezerve.[135]

30 aprilie. La Kaufholz, după băieții pierduți în luptă. Frustrări...

1 mai. Plec și ajung în timpul mesei la Ruhestein, cu rucsacul plin cu conserve pentru depozitare. Și rămân. Aud știrea cu Mussolini, apoi de lupta și moartea lui Adolf Hitler; Dönitz înlocuiește, e înlocuit și Ribbentrop. Moga îl aduce pe Rottlender și încă doi băieți noi. Dorm pe cotă, la H.

2 mai. Horia Sima a dizolvat Guvernul, lupta continuă. Se anunță că Himmler ar fi fost la o conferință cu anglo-americanii.

3 -8 mai. Ruptură completă cu legiunea și armata. Mă retrag în munții Austriei, să aștept ofensiva rusă.

8 mai-8 iunie. N-am mai putut scrie fiindcă tot ce am trăit și văzut, pe zile și ore, nu pot uita niciodată și pot rememora oricând, întocmai ca în clipa când s-a petrecut; ceva de nedescris ce voi putea pune cândva pe hârtie. Acum am acte și încerc drumul spre țară. Gföhl, Ruhestein, Jauerling, Petzenkirchen, apuc spre Vest, spre Tirol, apoi prin Grein, înapoi, pribeag în țară străină. E prea mult și nu pot scrie acum fiindcă mă frământă ideea întoarcerii în țară. Va veni poate ziua când voi putea scrie totul. Sau poate nu va veni niciodată! Mai devreme sau mai târziu mă voi sfârși într-un fel, așa cum scriu în prima pagină. Dar dacă ajung țintă, se va ști - trag nădejde - adevărul faptelor mele: acela de a nu fi avut drept țel decât să-mi servesc țara și pe ai mei. Cu bine! Rog, când nu voi mai fi în stare să mă ridic, acest album scris al vieții mele să fie trimis în țară Asociației Cercetașilor de Război „1916-1919", strada Orlando, numărul 5, București. Ion Tobă-Hatmanu

---

[135]"Depozite de hrană (conserve), echipament civil (haine), armament, muniții, inclusiv bani, totul îngropat în pădurile și munții din Austria (vezi *Vânătorii negri,* p. 140 și a.).

Wenn nicht Rumănien zuriickkommen kdnnte, bitte schicken mir diese Tagebuch in Rumănien an diese Adresse: Asociația Cerc șilorde Război „1916-1919", Str. Orlando 5, Bukarest.[136]

13 iunie '45, joi. Plec spre țară cu căruța, prin Viena, să v cum și până unde ajung.

18 februarie 1946. De la 8 iulie, când am sosit în țară, fost mereu suspicionat, urmărit și cercetat, judecat de comisia g neralilor... Acliitat, din nou citat și judecat, ca urmare a unor clamați! calomnioase. Azi - achitat în unanimitate. închei și ac paragraf din viața mea și, deocamdată, plec în concediu medic 30 de zile.

[136] în cazul în care n-am mai revenit în România, vă rog, trimiteți-mi acest jurnal mânia, la această adresă... (din Ib. germ.).

PARTEA a IIa

DUPĂ RĂZBOI, ÎN PLINĂ PACE. MEMORIALUL DIN SIBERIA. AMINTIRILE UNUI „OM LIBER”

închin aceste memorii
scumpei mele soții, Clemence,
care, timp de 20 de ani, m-a așteptatfidelă,
păstrându-mi amintirile.

Ion Tobă-Hatmanu,
(Paris, 1973)

Capitolul 1
în celula condamnaților la moarte

Inevitabil, am ajuns și aici, unde 16 indivizi, de diferite vârste, figuri și naționalități, aveau tot felul de atitudini. Să-i iau pe rând, că aici nu am rămas decât 10 zile. Patru erau soldați ruși, moscoviți, care, scoși din pușcărie pentru reabilitare și trimiși pe front, odată ajunși în Praga, beți, au dat peste o familie cu o bunică de 80 de ani, o mamă de vreo 48-50 de ani, trei fete și o nepoată a fratelui mamei. Cea mai mare dintre fete avea 24 de ani, celelalte venind în urma ei la câte un an, iar nepoata avea doar 10 ani.

Patru, unul după altul, au intrat rușii mei din celulă care, fiindcă nu au murit până la Praga, se considerau reabilitați, și au cerut masă și băutură. Treptat, au mai cerut, apoi n-au mai cerut, că învățaseră drumul și singuri la butoiul din cămară. Bine puși Ia cap cu băutura, trec la operație. Călăresc de la bunică la nepoată, pe toate, și, ca